

Unitat 1. Accentuació i dièresi

1.1 La síl·laba. Separació sil·làbica

La **síl·laba** és el conjunt de sons produït en una emissió fònica. Podem afirmar que en cada paraula hi ha tantes síl·labes com vocals. No obstant això, hi ha casos com ara *reina*, en què en una mateixa síl·laba trobem dues vocals que es pronuncien en un sol colp de veu: és el cas dels **diftongs**.

Segons el nombre de síl·labes, les paraules es poden classificar en:

1. **monosíl·labes**: solament tenen una síl·laba (*casc, bosc, la, got*).
2. **polisíl·labes**: quan en tenen més d'una i poden ser:
  - **bisíl·labes**: si tenen dues síl·labes (*ca-sa, bes-coll, an-gle...*)
  - **trisíl·labes**: si en tenen tres (*ca-ra-gol, re-llot-ge...*)
  - **tetrasíl·labes**: si en tenen quatre (*ar-qui-tec-te, bi-ci-cle-ta...*)

La separació sil·làbica de les paraules, necessària a efectes prosòdics i ortogràfics, segueix les normes següents:

Se separen els nexes intervocàlics	rr : <i>guer-ra, ter-ra</i> ss : <i>ros-sa, pas-sar</i> sc : <i>es-ce-na</i> ix : <i>coi-xa, bai-xa</i> tj : <i>plat-ja, jut-jat</i> tg : <i>fet-ge, for-mat-ge</i> tz : <i>dot-ze, set-ze</i> ll : <i>vil-la, il-lu-si-ó</i>	tx : <i>flet-xa, cot-xe</i> tl : <i>vet-la, amet-la</i> ll : <i>rat-lla, rot-llo</i> tm : <i>set-ma-na, at-mos-fe-ra</i> tn : <i>cot-na</i> mm : <i>im-mens</i> nn : <i>An-na, in-no-cent</i>
No se separen els nexes intervocàlics	qu : <i>per-què, pi-quet</i> gu : <i>an-ti-gui-tat</i> ll : <i>se-ge-llet, cab-de-llar</i>	ny : <i>pe-nya, se-nyal</i> ig : <i>ba-teig</i>
També se separen	- Els elements que formen un mot compost: <i>ben-estar, mil-homes, bes-avi...</i> - Els nexes que porten <i>h</i> intercalada: <i>al-ho-ra, in-hu-mà...</i>	

RECORDEU

No heu de deixar cap lletra sola a final o a començament de ratlla:

d'a-quest   i no   *d' aquest*
l'à-nec   i no   *l'ànec*
àvia   i no   *àvia àvia*

1.1.1 Els diftongs

Hi ha dos tipus de diftongs:

- decreixent:** la vocal dèbil, *i* i *u*, va darrere de la vocal sil·làbica; aquestes vocals funcionen com a semivocals;
- creixent:** la vocal *u* va precedida de les consonants *g* o *q* més la vocal; la *u* funciona com a semiconsonant.

Hi ha casos en què la vocal *i* o la *u* funcionen com a vertaderes consonants: quan la vocal dèbil va a principi de mot o entre vocals, i forma síl·laba amb la vocal següent. Vegeu aquests casos: *iogurt, duia, uixer, meua...*

Diftongs decreixents	
AI <i>mai, aire</i>	AU <i>cauré, pau</i>
EI <i>rei, reina, remei</i>	EU <i>hereu, veure</i>
	IU <i>viu, estiu</i>
OI <i>almoïna, boïra</i>	OU <i>coure, remou</i>
UI <i>cuïna, buit</i>	UU <i>duu, lluu</i>

Diftongs creixents	
QUA <i>quatre, Pasqua</i>	GUA <i>aigua, paraigua</i>
QÜE <i>qüestió</i>	GÜE <i>ungüent</i>
QÜI <i>obliquïtat</i>	GÜI <i>pingüüt, lingüístic</i>
QUO <i>quota, quocient</i>	GUO <i>paraiguot</i>

RECORDEU

Perquè hi haja diftong decreixent cal que les vocals dèbils, *i* i *u*, vagen darrere de la vocal sil·làbica, és a dir, que: IA, IE, IO i UA, UE, UO **no formen diftong**, perquè les vocals dèbils van davant.

	Separació sil·làbica	Separació sil·làbica
Ex: València	→ Va-lèn-ci-a	Estàtua → es-tà-tu-a
barbàrie	→ Bar-bà ri-e	Nuesa → nu-e-sa
camioner	→ Ca-mi-o-ner	Duo → du-o

RECORDEU

- Les formes del singular i de la 3a persona del plural del present d'indicatiu dels verbs de la 1a conjugació acabats en consonant + *-iar*, com ara *estudiar, canviar...* són formes planes i, per tant, no porten accent gràfic. Exemples: *estudie, copien, inicia...*
- Les paraules que acaben en *vocal + -itat* no acostumen a formar diftong i, per això norten dièresi. Exemples: *espontaneïtat, homoeneïtat*

1.1.2 Exercicis

1. Separeu en síl·labes les paraules següents:

progressiu, separació, accionar, llanterner, il·lusió, escena, remolatxa, panxa, massa, mòmia, córrer, passatge, muntanya, pitxer, lleig, setciències, guitarra, aquell, motle, excel·lent, papallona, orgue, reina, horitzó, lleó, missió, inexpert, caixa, bateig, guineu, comptagotes, fusteria, ratolí, accionar, lingüístic, escriure, mai, caça, pallissa, il·legal, peix, restriccions, substantiu, veïna, subhasta, coet, diccionari, senyora, assutzena, escorpí, benaventurat, síl·laba, xarxa, retaule, veig.

2. Indiqueu quines paraules contenen diftong i de quin tipus és:

Mot	Diftong creixent	Diftong decreixent	Sense diftong	<i>I, U</i> consonàntica
esquadra				
pueril				
roure				
aneu				
acció				
pou				
llengua				
moure				
actuar				
neu				
pua				
Alcoi				
suor				
llibreria				
tia				
espai				
Gandia				
remei				
sensació				
bresquilla				
cua				
subjuntiu				
Joan				
quadre				
cultiu				
joia				
ciutat				
figuera				
mai				
Xavier				
arcaic				
italià				
cuir				
Cocentaina				
peuet				

1.2 Vocalisme tònic i vocalisme àton

El sistema vocàlic del valencià diferencia entre **vocals tòniques** o **fortes** i **vocals àtones** o **febles**. Aquest sistema consta de set elements d'acord amb la distribució següent:

Vocals tòniques			Vocals àtones		
i		u	i		u
e		o	e		o
E	□		a		
	a				

Exemples: [a]: *pa*; [E]: *cel*; [e]: *més*; [□]: *bo*; [o]: *món*; [u]: *autobús*.

Com heu pogut comprovar, de vegades, una mateixa grafia pot representar dos sons diferents (concretament la *e* i la *o*). La lletra *e* representa de vegades el so de la **e tancada** [e]: (*bé, ser, tres*); en altres casos, però, representa el so de **e oberta** [E]: (*verd, cel, terra...*). Paral·lelament, la lletra *o* representa en uns casos la **o tancada** [o]: (*caixó, taló, món*), i d'altres, la **o oberta** [□]: (*col, porta, pont*).

És important recordar que, en tots els casos, tant la [E] com la [□] es troben exclusivament en posició tònica, és a dir, en la síl·laba en què recau la major intensitat de veu. Per això, si fem un derivat d'una paraula que tinga [E] o [□] i canvia de vocal tònica, aleshores aquesta vocal es tancarà.

Ex:	terra [E]	→	terreta [e]
	porta [□]	→	porter [o]

En canvi, la [e] i la [o] poden aparèixer indistintament tant en síl·labes tòniques com en síl·labes àtones. En una paraula només hi ha una vocal tònica¹ i la resta són vocals àtones.

Les vocals tòniques segons la posició que ocupen en la paraula poden ser:

- **Agudes:** la síl·laba tònica és l'última. Per exemple: *anell, cosí, nebot...*
- **Planes:** la síl·laba tònica és la penúltima. Per exemple: *cérvol, antiga, demana...*
- **Esdrúixoles:** la síl·laba tònica és l'antepenúltima. Per exemple: *història, fórmula, ciència...*

¹ Tret dels mots compostos que són el resultat de la unió de dos o més elements. Una paraula composta tindrà per regla general les mateixes síl·labes o vocals tòniques en els seus components. Així, hi haurà compostos amb dos accents tòpics (el primer, secundari; el segon, principal): *rodamón, autopista, altaveu...*

Quan les vocals són obertes l'accent és greu o obert i quan són tancades, agut o tancat. Per això:

a	sempre obert (à)
e	segons el timbre pot ser obert (è) o tancat (é)
i	sempre tancat (í)
o	segons el timbre pot ser obert (ò) o tancat (ó)
u	sempre tancat (ú)

Aquesta regla és molt fàcil aplicada a les vocals *a*, *i*, *u* ja que únicament tenen un timbre. La dificultat la trobareu en les vocals *e* i *o* per la doble possibilitat de pronúncia: com hem exposat anteriorment, poden ser obertes o tancades. És important que feu la diferenciació fònica d'aquestes vocals, ja que és un tret propi del sistema lingüístic del valencià i, a més, moltes paraules que s'escriuen igual, homògrafes, distingeixen el significat per la pronúncia de la vocal. Vegeu-ne alguns exemples:

Dóna (del verb *donar* amb [o]) i *dona* (sexe femení, amb [ɔ])

Ós (animal, amb [o]) i *os* (part anatòmica, amb [ɔ])

Móra (fruit, amb [o]) i *mora* (dona àrab, amb [ɔ])

Déu (divinitat, amb [e]) i *deu* (numeral, amb [E])

Recordeu els principals contextos en què les vocals *e* i *o* són obertes:

E	1. En contacte amb les vocals <i>i</i> i <i>u</i> o de síl·laba amb aquestes vocals: <i>misteri, peu...</i>	Excepcions: <i>Dénia, església, llémena...</i>
	2. Davant de <i>l, l·l, r, rr:</i> <i>guerra, terra, obert...</i>	Excepcions: <i>cérvol, herba...</i>
	3. Termes científics: <i>alvèol, hèlix, sèrum, vèrtex...</i>	Excepcions: termes acabats amb <i>-ema:</i> <i>lexema, teorema...</i>
	4. En quasi totes les esdrúixoles: <i>ciència, consciència...</i>	Excepcions: <i>església, llémena, Dénia...</i>
	5. Els mots acabats en aquestes terminacions: <i>-ecte, -ecta, -epte, -epta</i>	
O	1. Davant <i>i</i> i <i>u</i> o de síl·laba que conté <i>i, u.</i> Exemples: <i>bou, ou, boina...</i>	Excepcions: <i>pou, jou, tou</i>
	2. Termes científics i erudits: <i>esòfag, tòrax, òvul.</i>	Excepció: <i>estómac</i>
	3. En les esdrúixoles: <i>geòloga, història...</i>	Excepcions: <i>tómbola, fórmula, pólvora, góndola, tórtora...</i>
	4. En les terminacions següents: <i>-oc, -oca, -oç, -of, -ofa, -oig, -oja, -ol, -ola, -ort, -orta, -ossa, -ost, -osta, -ot, -ota.</i> Exemples: <i>groc, roig, tort, Mariola, grandot...</i>	

1.3 Regles d'accentuació

L'accent gràfic és la ratlleta inclinada que posem sobre algunes vocals. Així tenim, com hem comentat més amunt, dos tipus d'accent: **obert** o **greu** (´) i **tancat** o **agut** (ˊ). Però l'accent gràfic no es posa sobre totes les vocals tòniques, ja que seria massa feixuc i inútil. Solament portaran accent gràfic:

Classificació dels mots a partir de la síl·laba tònica	Terminacions que s'accentuen
Agudes	vocal vocal + s -en, -in <i>tardà, matí, passió, ningú</i> <i>cabàs, cafés, canyís, confós, confús,</i> <i>Berlín, entén</i>
Planes	les que no acaben en cap de les terminacions anteriors <i>fràgil, dinàmic, àmbit, cèntim...</i>
Esdrúixoles	totes <i>sèrie, ciència, àmplia...</i>

Si teniu dubtes a l'hora de posar accent obert o tancat a les vocals *e* i *o* és important que recordeu aquestes indicacions:

Les agudes solen ser tancades: <i>café, després, aniré, comprén, nové, avió, camió...</i>	EXCEPTE: <i>arròs, terròs, açò, això, allò, ressò, repòs, rebò, perquè...</i> ²

²Recordeu que el català oriental pronuncia *i*, per tant, accentua les *ee* obertes d'algunes paraules agudes: la tercera persona dels verbs de la 2a conjugació acabats en -NDRE (excepte els acabats en -TENDRE i el verb *encendre*). Per exemple: *depèn*, però *entén*; els participis acabats en -ès: *ofès, permès, omès*, etc; els mots següents: *vostè, vuitè, interès, xerès, espès, cafè, comitè, alè, francès, anglès, etc.*; unes altres paraules que podem accentuar obertes o tancades segons la varietat dialectal són aquestes: *conèixer, véncer*, i els imperfectes d'indicatiu: *déiem, quèiem*, etc.

Les planes majoritàriament són obertes: <i>dipòsit, sòlid, tèxtil, exèrcit, dèbil...</i> Quant als verbs, la conjugació sencera respecta l'accent tancat, quan pertoca: <i>déiem, córrec, preméreu</i> (perfet simple).	EXCEPTE: - els verbs de la 2a conjugació: <i>véncer, créixer, córrer...</i> - les formes del verb <i>ser</i>: <i>fóra...</i> - altres mots, com ara: <i>estómac, cérvol, préstec, feréstec, llépol, furóncol...</i>
Les esdrúixoles majoritàriament solen ser obertes: <i>gènere, història, ciència...</i>	EXCEPTE: <i>fórmula, pólvora, tómbola, góndola, tórtora, església, Dénia, llémena, feréstega...</i> Formes esdrúixoles dels verbs de la 2a conjugació: <i>ocórrega...</i>

1.3.1 Divergències de tonicitat

Heu de tenir present que hi ha paraules que no tenen la mateixa síl·laba tònica en castellà que en valencià. Aneu amb molt de compte i fixeu-vos-hi:

Són agudes				
alfil avar cautxú ciclop criquet	elit fluor futbol handbol hoquei	humit interval misantrop oboé oceà	però policrom quilogram radar Raimon	timpà tiquet xandall xassís xiclet
Són planes				
acne adequa alvèol amoníac atmosfera austríac	cardíac càstig conéixer córrer créixer etíop	intèrfon leucòcit magnetòfon medul·la meréixer míssil	omòplat paréixer policíac rèptil témer termòstat	tèxtil tórcer torticoli véncer vertigen zodiàc
Són esdrúixoles				
aurèola diòptria	èczema elèctrode	Etiòpia Himàlaia	olimpíada període	pneumònia rubèola

1.3.2 Doble accentuació

Recordeu que hi ha algunes paraules que admeten una doble possibilitat d'accentuació en:

- Els compostos de *-edre*. Per exemple: *pentaedre* o *pentàedre*.
- Algunes paraules com: *imbècil* o *imbecil*, *repòrter* o *reporter*, *saxòfon* o *saxofon*, *dòmino* o *dominó*, *càstig* o *castic*, *pèrit* o *perit*, *xofer* o *xòfer*, etc.

És important també que recordeu que els adverbis acabats en *-ment* s'accentuen solament si l'adjectiu femení, sobre el qual es forma l'adverbi, s'accentua. Vegeu els exemples següents:

àgil + *-ment* > *àgilment*
dòcil + *-ment* > *dòcilment*
feliç + *-ment* > *feliçment*
ràpida + *-ment* > *ràpidament*
contínua + *-ment* > *contínuament*

1.3.3 L'accent diacrític

Hi ha determinades paraules que porten accent encara que no compleixen les regles d'accentuació. Es tracta de mots que tenen un **accent diacrític** (aquell que distingeix unes paraules d'unes altres que s'escriuen igual i que tenen significats diferents). A continuació en teniu una llista dels més importants, fixeuvos-hi i bé i memoritzeu-los:

ACCENT DIACRÍTIC	
Amb accent	Sense accent
bé, béns (possessions, adv. i conj.)	be, bens (corders)
déu, déus (divinitat)	deu, deus (numeral, del verb <i>deure</i>)
dóna, dones (del verb <i>donar</i>)	dona, dones (sexe femení)
és (del verb <i>ser</i>)	es (pronomen reflexiu)
féu (del verb <i>fer</i> en passat)	feu (del verb <i>fer</i> en present)
fóra (del verb <i>ser</i>)	fora (adverbi de lloc)
mà (part del cos)	ma (possessiu: meua)
més (quantitatiu)	mes (part de l'any)
mòlt, molta (verb moldre)	molt, molta (quantitatiu)
món (planeta terra)	mon (possessiu: meu)
móra, mores (fruit)	mora, mores (dona àrab)
nét, néta, nés, netes (d'una família)	net, neta, nets, netes (adj. de neteja)
ós, óssa, óssos, ósses (animal)	os, ossos (part anatòmica)

pèl, pèls (cabell)	pel, pels (contraccions de per+el, per+els)
què (relatiu tònic, interrogatiu)	que (relatiu sense preposició / exclamatiu)
sé (del verb <i>saber</i>)	se (pronomen reflexiu)
sí (afirmació)	si (conjunció)
sóc (del verb <i>ser</i>)	soc (calçat, tros de fusta)
sòl, sòls (terra)	sol, sols (astre, nota, solitud, verb <i>soler</i>)
són (del verb <i>ser</i>)	son (acte de dormir)
té (del verb <i>tenir</i>)	te (planta, infusió, lletra i pronomen)
ús (acció d'usar)	us (pronomen feble)
véns, vénen (verb <i>venir</i>)	vens, venen (verb <i>vendre</i>)
vés (verb <i>anar</i>)	ves (reducció de <i>veges</i>)

REMARQUES

- Alguns dels mots formats a partir d'alguna paraula amb accent diacrític mantenen també aquest accent: *adéu, rodamón, besnét, subsòl...*
- Recordeu que els monosíl·labs, llevat que siguin diacrítics, no s'accentuen mai: *fa, pla, pa, ben...*

1.3.4 Que / Què

Accentuarem gràficament aquests elements només quan fan la funció de relatiu amb preposició (es pot substituir pels relatius compostos *el qual, la qual, els quals, les quals*) o de pronomen interrogatiu (equival a “quina cosa”)³. Fixeu-vos en els exemples de la graella que teniu a continuació:

	QUÈ
INTERROGATIU (equival a “quina cosa”)	Què fas? Què passa? No sabem què estudia.
RELATIU AMB PREPOSICIÓ (equival al relatiu <i>el qual, la qual, els quals, les quals</i>)	La casa en què visc no és bonica. Les llibretes en què prenc els apunts són roges. El cotxe amb què he vingut és de mon pare. Són qüestions per què no es preocupa ningú.

³ Trobareu una explicació més detallada en la unitat 9, 9.3 *Els pronoms relatius* (p.138) i 9.4 *Pronoms interrogatius i exclamatius* (p.143).

1.3.5. Exercicis

1. Accentueu, si cal, els *que* següents:

- a) Els meus pares diuen que he de treballar més
- b) Sempre fa bromes, que graciós!
- c) Que vols prendre per a sopar?
- d) No m'agrada la moto que t'has comprat
- e) El programa d'ordinador amb que treballes no és massa bo
- f) Vull que em digues que penses fer
- g) Que m'has dit que vols? El material de que et vaig parlar?
- h) Saps a que es dedica?
- i) El dia que vingues parlarem de l'augment de sou
- j) No sé de que et queixes
- k) Vols que parlem de que és el que està passant?
- l) T'estic preguntant que et passa!

2. Accentueu, si cal, les paraules següents:

1. examen	11. llapis	21. usuaria	31. aço	41. essències
2. rodamon	12. bustia	22. misogin	32. Julia	42. Denia
3. barnus	13. oxigen	23. Angel	33. espinacs	43. canço
4. dilluns	14. virus	24. diposit	34. lliço	44. tombola
5. església	15. tennis	25. paper	35. Ramon	45. pingüi
6. comprem	16. tragedia	26. correu	36. compren	46. arbitre
7. aigua	17. individu	27. Valencia	37. platan	47. menjavem
8. copia	18. concórrer	28. matalas	38. porus	48. temer
9. dia	19. aixó	29. fórmula	39. cataleg	49. fideu
10. rafeqa	20. anec	30. tabu	40. Sonia	50. solid

3. Accentueu les frases següents:

- a) Nuria esta investigant l'esperit avantgardista durant un periode de temps determinat pel Departament d'Historia.
- b) Ves al concert d'oboe que un music austriac fara despus-dema a Monover.
- c) L'atmosfera que es crea en un partit de futbol s'adequa al vertigen col·lectiu que estem vivint.
- d) Han anat a Etiopia vint-i-cinc oftalmolegs perque volen investigar l'augment de dioptries en homes de mes de trenta-cinc anys.
- e) Durant l'adolescencia voliem prendre te perque ens deien que eliminava l'acne sistematicament.
- f) Els britanics van llançar un missil que va aterrar a l'Himalaia.
- g) Es preferible correr ja que els omoplats es mouen rapidament i agilment.
- h) Jo ja se que vau anar-vos-en a casa com a castig pel vostre comportament barroer.

4. Poseu accent en les paraules que ho necessiten del text que hi ha a continuació:

La Silvia arriba. Que t'ha passat?, el rostre candoros, que has fet? En veure-la, la Natalia se'n va penedir. M'ho promets, que no diras res a Lluís?, m'ho jures?, repeti la Natalia. T'ho jure. Si no, feu la Natalia, si li ho dius, es que no em vols ajudar. Es clar que si, que et vull ajudar!, gairebe crida la Silvia. He avortat i no em trobe be.

Montserrat Roig, *El temps de les cireres*

5. Han desaparegut els accents d'aquest text. Poseu-los-hi:

Tantes vegades com havieu parlat de Fatima i en aquell moment no t'apetia entrar a la basilica. Cristina i tu us quedareu assegudes en un banc de pedra sota unes carrasques. Al cap d'un moment, va deixar de ploure. Despres, passejant sota els portics que voregen l'esglesia, vas fixar-te en la imatge de la Mare de Deu que hi havia a la façana de l'edifici, amb la corona apomadeta i el gran rosari penjant-li dels canells. Et van cridar l'atencio els ulls de serenitat: tu no volies res mes que això.

Joaquim G. Caturla, *La casa de les flors*

6. Poseu accent en les paraules del text que ho necessiten:

En un dels meus viatges arreu del món vaig patir un accident que, gràcies a Deu, ara puc contar. Em trobava als Estats Units, en la frontera amb el Canadà, i un amic em va acompanyar a una botiga d'aquestes en que venen escopetes a bon preu. Me'n vaig comprar una i, després de llegir-ne les instruccions d'ús, vam anar a fer un tomb per un bosc dels voltants per veure si caçàvem qualsevol cosa. El fet és que, una vegada dins del bosc, ens vam separar i, de sobte, m'apareix al davant un os enorme amb poques ganes de fer amistat. Quina fera! No us podeu imaginar com són els ossos de grans fins que no en teniu un al davant! Jo em trobava molt aterrat. Vaig disparar un tret per veure si l'espantava, però l'única cosa que vaig aconseguir va ser enfurir-lo més encara. Ràpidament em va llançar l'urpa que va caure de ple damunt l'escopeta i la meua ma. A causa del colp, vaig caure redolant per un petit barranc. Això em va salvar, perquè va impedir que l'os em seguira. Em vaig salvar pels pels. Però, a conseqüència de la caiguda, em vaig trencar els ossos de la ma i un os de la cama.

Quan em va trobar el meu amic, estava totalment inconscient. Segons m'ha contat, em va portar a una espècie de bruixa, una xicota de pare indi i de mare mora, que sabia molts encanteris. Em va donar una pocio feta de diverses fruites silvestres (maduixes, gerds, mores, etc.) que em va fer recuperar els sentits i va recuperar-me de totes les lesions.

Ara que ja em trobe bé ho conte com una anècdota curiosa, com una història que qualsevol avi conta als seus nets, però la veritat és que ho vaig passar malament, i si no fora per la intervenció de la bruixa, tal vegada ara no em trobaria en el món dels vius.

1.4 Dièresi

És un signe gràfic que col·loquem exclusivament sobre la *i* i la *u*. La dièresi té les funcions següents:

1. Indicar la pronúncia d'una <i>u</i> darrere de les consonants <i>g / q</i> i davant de les vocals <i>e / i</i>. Exemples: <i>llengües, lingüístic, qüestionari...</i>	Recordeu que els aplecs <i>gu</i> i <i>qu</i> amb les vocals <i>a</i> i <i>o</i> no porten dièresi. Exemples: <i>quadre, quota, quocient...</i>
2. Trencar diftongs decreixents: 2.1 Indicar gràficament que una <i>i</i> o una <i>u</i> no formen diftong amb la vocal anterior o amb la següent ja que són vocals; és a dir, que es pronuncien en emissions de veu diferents. Exemples: <i>raïm, veïna, peïc, heroïna...</i> 2.2 Indicar que la <i>i / u</i> col·locada entre vocals és tònica i forma síl·laba per si sola en ser una vocal plena. Exemples: <i>conduïa, produïa, conduïen</i>	No obstant això, si podem accentuar les vocals <i>i / u</i>, no hem de posar-hi dièresi sinó accent. <i>Lluís > Lluïsa</i> <i>suís > suïssa</i> <i>país > països</i> <i>beneïem > beneïa</i> <i>reduïeu > reduïen</i>

Convé tenir en compte alguns derivats de cultismes que porten dièresi encara que el mot primitiu tinga diftong.

Formen diftong

fluid
trapezoïde
arcaic
europèu
heroï

No formen diftong

fluïdesa
trapezoïdal
arcaïtzant
europèïtzant
heroïcitat

A més, hi ha altres derivats la pronúncia dels quals no ens indica clarament si una *i* o una *u* formen diftong o no. Per tant, cal recordar que porten dièresi: *traïdor, continuïtat, espontaneïtat, heterogeneïtat, suïcidi, diürètic,*

Hi ha alguns casos en què **no cal posar dièresi**, vegeu-los:

Quan posem accent gràfic. Exemples: <i>suís, Lluís, veí...</i>	
Les formes verbals de l'infinitiu, gerundi, futur i condicional dels verbs acabats en vocal + <i>-ir</i> : <i>agrairé, introduirem, produir, produiries, conduint...</i>	Pel que fa a les formes verbals, recordeu que no heu de posar dièresi en els imperfets d'indicatiu en què la <i>i</i> és semiconsonàntica. Exemples: <i>creia, queia, duia, deia, veia...</i>
Els mots acabats en els sufixos: <i>-isme, -ista</i> (precedits de vocal). Exemples: <i>egoisme, heroisme, europeista...</i>	Excepte els mots <i>proïsme</i> i <i>lluïsme</i> que no són sufixats.
En els mots compostos amb els prefixos <i>anti-, co-, contra-, re-, semi-, auto-, pre-</i> . Exemples: <i>contraindicació, antiinflamatori, reincidència, preindustrial...</i>	Atenció: no es consideren compostos: <i>reüll</i> i les formes del verb <i>reeixir</i> : <i>reïsc, reïxes, reïx...</i>
En les paraules que acaben en les terminacions llatines <i>-us, -um</i> (precedides de la vocal <i>i</i>). Exemples: <i>Màrius, Pius, harmòni^um, linòle^um...</i>	

1.4.1 Exercicis

1. Poseu accent o dièresi en les paraules que en necessiten:

raim	empudeint	Biscaia	fluidesa	Marraqueix	obeiria
linguistic	taut	arruinar	aïllament	megalit	aïllar
roi	traidor	Raul	Ucraina	obeieu	països
egoista	suicidi	ruina	Himalaia	creiem	podium
proïsme	ensaimada	obeix	oboe	proteïna	beneir
seua	trait	diurn	fruita	reinstaurar	seduida
suïssa	agraïment	elit	dioptria	homogeneïtat	enquesta

2. Poseu els accents i les dièresis que calguen en el text següent:

El forat de la capa d'ozo sobre l'Antartida ha augmentat amb regularitat els últims deu anys, i en l'actualitat ha arribat a un dels nivells de màxima gravetat possible. La capa d'ozo ha

disminuït un 60% en relació amb l'espessor que tenia en els anys seixanta, segons explica en l'edició d'ahir la revista britànica *Nature*.

Aquesta es la conclusió d'una sèrie d'anàlisis fetes al continent Antàrtic, segons assegura Jonathan Shanklin, un dels descobridors del forat de la capa d'ozó, el 1985. «Bàsicament no hem vist cap retroces. Si hi ha alguna cosa nova, és l'acceleració de l'engrandiment del forat en el transcurs dels últims trenta anys», afirma Shanklin.

3. Poseu accent o dièresi a les paraules que en necessiten:

- a) El cirurgia li ha dit que te un greu problema d'acne.
- b) El consol suís va agrair la col·laboració als països del Tercer Mon.
- c) Aquell austriac no era un home sa: primer una pneumònia, després els eczemes en les mans; tot seguit la medul·la i ara l'aturada cardíaca.
- d) Lluïsa volia anar a la residència perquè li feren ràpidament una anàlisi.
- e) La neta de la mora venia te i cafè molt.
- f) Raul deïa que es un consumidor de cocaïna genuïna de Berlín.
- g) Els empresaris venen la fàbrica perquè s'han arruïnats amb l'increment de la quota que l'associació els ha atribuït.
- h) Heu de convèncer aquella dona perquè us done el rèptil i l'ensaimada.
- i) Marius ha traduït una poesia europeïsta.
- j) Els veïns deïen que han produït deu textos arcaïstes.

4. Poseu els accents i les dièresis que falten en aquest text:

El menú no es caracteritza per la fluïdesa. L'inicia una lliçó magistral sobre la recerca més important en redacció; s'exposa la doctrina bàsica sobre la paraula, la frase, el paràgraf, la puntuació, etc.; s'hi ensenyen les operacions bàsiques de pre-escriure, escriure i reescriure. També es repassa l'equipament mínim de l'autor i es presenten raons poderoses per aprofitar l'eina de l'escriptura en benefici personal. A part de mostrar la tècnica de la lletra, m'agradaria engrescar els meus lectors a escriure, a divertir-se i a passar-s'ho bé escrivint. Reivindicare l'ús actiu de l'escriptura per a l'oci, per divertir-se, per aprendre, per pensar, per matar el temps, i sempre sense cap pretensió literària. La composició escrita és sinònima de fruit de la lingüística més genuïna.

Daniel Cassany, *La cuina de l'escriptura* (adaptat)

Unitat 2. Ortografia

2.1 Vocalisme

Hi ha mots que contenen vocals diferents a les que contenen els mots corresponents castellans i la influència d'aquesta llengua fa que s'hi produeixen interferències. Per evitar-ho, fixeuvos en els mots següents:

S'escriuen amb A		
afaitar ambaixada arravatar assassí avaluar	avaria extraversió latrina maragda picaporta	posa rancor sanefa Sardenya
S'escriuen amb E		
ametista assemblea ebenista efeminat Empar / emparar Empordà enyorar eruga estendard	esternudar ferm gelea honestedat javelina litre meravella metre monestir	ràfega resplendor revenja santedat següent seguretat sergent vernís
S'escriuen amb I		
ambigüitat antiguitat arri! ciment contemporània contenedor	declivi diabetis eclipsi infermeria làctia línia	mantenedor nucli ordinador penis sobirania Tunis

S'escriuen amb O				
aixovar	conservadorisme	estoig	joventut	rigorós
assortir	cònsol	estora	monyó	robí
atordir	cobrir	estrafolari	nodrir	Romania
avorrir-se	corba	expenedoria	ordir	rossinyol
bordell	croada	fonament	pèndol	sofrir
Bordeus	dolç	furóncol	ploma	sorgir
Borriana	durador	governamental	podrir	sospir
botifarra	embotit	gropa	polir	tamboret
brúixola	Empordà	Hongria	pols	temorós
calorós	escàndol	hongarés	polsar	títol
capítol	escodrinyar	Joan	polvoritzar	tolit
cartolina	escopir	joglar	rètol	tomba
complir	escrúpol	joguet	retolador	torbar
colobra	esdrúixol		rostir	torró

S'escriuen amb U		
ateu	fòrum	sèrum
ateneu	globus	sufocar
bufetada	muntanya	supèrbia
butxaca	muntar	suportar
cacau	museu	tipus
cautxú	Pireu	turmell
escull / escullera	Pirineus	tramuntana
fetus	porus	trofeu
focus	ritu	turment

Tot i que, en general, els derivats d'aquestes paraules presenten la mateixa divergència vocàlica, hi ha uns quants mots cultes que deriven directament del llatí i que no presenten diferències amb el castellà (pseudoderivats), com ara:

Mot primitiu	Pseudoderivat
boca	bucal
capítol	capitular
corb, corba	curvatura, curvilini
doble	duplicar
home	humà, humanisme
jove, joventut	juvenil
món	mundà, mundial
nodrir	nutrició
títol	titular

A més, cal parar atenció a les paraules que comencen per les síl·labes *EN*, *EM*, *ES*, ja que la vocal inicial es neutralitza i sona aproximadament com una *a*, cosa que de vegades pot produir vacil·lacions ortogràfiques.

Exemples: *ensabonar*, *entendre*, *envejar*, *encantar*, *encendre* (però *ambaixador*).

2.1.1 Exercicis

1. Ompliu els buits de les frases següents amb la vocal adient:

1. Tinc la segur___tat que el s___rgent p___lsarà alguna tecla perquè jo no haja de fer unes guàrdies tan av___rrides.
2. És un t___rment, això de veure pertot arreu b___tifarres i emb___tit i estar a règim.
3. Estic s___focat perquè no recorde el tít___l de la pel·lícula, però si hi pense veig el tít___lar com si estigués escrit amb ret___ladors davant meu.
4. Deu s___frir molt, perquè s___spira molt davant la t___mba del seu marit.
5. Durant la seua j___ventut va tenir dos marits: l'un era h___ngarés i l'altre r___manés.
6. L'am___tista que porta l'anell de la sob___rana és m___rav___llosa.
7. L'ass___mblea ha aprovat les propostes g___vernamentals malgrat la seua ambigü___tat.
8. Posa't el davantal si no vols ___mbrutar-te.
9. Cal que sigu___m rig___rosos i que ___valuem amb honest___dat tots els aspirants, sense deixar-nos s___bornar.
10. Com que no em va agradar el gust del vi, després de tastar-lo el vaig esc___pir.
11. Aquest jersei és molt j___venil.
12. Després de l'accident em vaig quedar at___rdit, t___rbat, no podia enfocar les imatges i suava per tots els por___s de la meua pell.

2. Corregiu les incorreccions, quant a la divergència vocàlica, del text següent:

L'embaixador de Rumania va descobrir en un contenidor de cement el robí -i l'estuig que el contenia- perdut per la princesa el dia de les seues nocés. La melanconia i l'anyorança de la princesa per la pèrdua de tan estimada joia va provocar que son pare, el rei Mahmet, convocara una assemblea per discutir i evaluar les possibilitats de recuperar el rubí. Ducs, marquesos, embaixadors i cònsuls de diverses nacions, senyors de les terres del regne, soberans d'altres nacions, i fins i tot una companyia de juglars, discutiren, sota la mirada atenta del rei, la manera de recoperar el rubí arrevatat, sense escrúpuls, de les mans de la princesa, que ja no podia soportar la pèrdua i, aturdida i una mica enfollida, es dedicava a escudriñar totes les estances del palau. La malaltia de la princesa fou tan greu, que el rei va contractar una enfermera perquè l'atenguera durant tot el dia i tota la nit, desafiant els eclipses, les tempestes, i les depressions del seu caràcter. Finalment, però, l'atent embaixador li donà en mà a la princesa la tan preada joia.

2.2 Consonantisme: les oclusives: p-t-c // b-d-g

Aquestes consonants s'anomenen oclusives perquè, durant el procés d'articulació, primer es produeix un tancament que obstaculitza el pas de l'aire i després hi ha una obertura que deixa eixir l'aire bruscament. El tancament pot fer-se amb els llavis (p,b), les dents (t, d) o el vel del paladar (g, c).

Quan es troben a final de paraula, les consonants oclusives neutralitzen el seu so, fenomen que de vegades provoca vacil·lacions en l'escriptura (ex. *verd* [vErτ]; *sang* [saNk]). Tingueu en compte la regla següent.

En síl·labes finals:

- Si la vocal anterior és tònica → P – T – C

Exemple: *amic, advocat*

- Si no podem aplicar la regla anterior, cal observar els derivats:

Derivats amb P – T – C → mot amb P – T – C

Derivats amb B – D – G → mot amb B – D – G

Exemple: *àrab* (Aràbia), *sord* (sorda)

EXCEPCIONS!

- Mots femenins acabats en –ETUD, –ITUD: *inquietud, solitud*.
- Altres mots: *adob, aljub, tub, cub, fred, sud, ànec, mànec, càrrec, espàrrec, fàstic*.
- La 1a persona del singular del present d'indicatiu dels verbs velaritzats: *aprenc, comprenc, entenc, tinc*.

Fixeu-vos també en aquests mots:

baptisme	acceptar	accelerar	accent
succés	recepta	conjectura	submergir
addició	suggerir	augmentar	escriptor
repte	dubte	dissabte	sobte
captivar	capçal	pneumàtic	pneumònia

2.2.1 Exercicis

1. Ompliu els buits amb l'oclusiva corresponent:

- a) L'ami___ d'Alfre___ ha canviat d'actitu___ i enguany sí que vol anar al Cari___.
- b) He fet una sol·licitu___ per entrar en el clu___ d'escacs de Madri___.
- c) En la pare___ del despatx de l'advoca___ hi ha un quadre amb un pra___ ver___ i un sol gro___.
- d) No compren___ la seua inquietu___. És massa poru___ per a ser bandi___.
- e) Em fa fàsti___ pensar en un àne___ guisa___: Donald era tan dolç!
- f) Tinc l'estóma___ rebolicat des que he vist l'actuació del ma___ fent màgia.
- g) És molt violent: m'ha fet un pessi___ i un arra___.
- h) Cre___ que Davi___ no sa___ que té molta sor___. En l'accident quasi es queda ce___, sor___ i mu___, però al final s'ha recuperat.
- i) No vages tan ràpi___! La rapidesa no és garantia de perfecció.
- j) Està en la plenitu___ de la seua joventu___ però encara no sa___ com soltar l'a___elerador i no a___epta cap consell.

2.3 Consonantisme. Les variants de la essa: essa sorda i essa sonora

Llegiu en veu alta aquestes paraules i fixeu-vos en la seua pronunciació:

supressió

bàsic

Per tal de pronunciar-les correctament haureu d'aprendre a distingir entre les anomenades ESSA SORDA (/s/) i ESSA SONORA (/z/). La primera es pronuncia igual que la essa del castellà i la segona produeix una vibració en eixir l'aire de la cavitat bucal. Aquest últim és un so que haureu de practicar, ja que no existeix en les paraules castellanques. Per a emetre'l imagineu el so que produeix un insecte quan vola: ZZZZZZ... i col·loqueu darrere la vocal.

Practiqueu aquest nou so. Tots els sons marcats en les paraules de la llista següent corresponen a /z/. Llegiu-les en veu alta i poseu-hi especial atenció a pronunciar-les correctament.

abusar	curiositat	pesar
acidesa	divisió	pisos
amorosir	església	presentar
camisa	frase	promesa
caserna	gasolina	resum
cervesa	matisar	vosaltres
cosí	nosaltres	visitar
desembre	països	xinesa

De vegades, pronunciar una /s/ o una /z/ implica canvi de significat: casa [kaza]; caça [kasa]; rosa [r□za]; rossa [rosa]; presa [preza]; pressa [presa]; bassa [basa]; basa [baza]. Per això és important aprendre a pronunciar-les correctament.

Si us hi fixeu comprovareu que cada so es representa ortogràficament per unes determinades consonants:

1) ESSA SONORA /z/

Grafia S	Grafia Z
- entre vocals: <i>espaiosa, pisos...</i> - els derivats o compostos de: fons: <i>enfonsar</i> dins: <i>endinsar</i> trans: <i>transistor</i>	- a principi de mot: <i>zona, zebra...</i> - darrere de consonant: <i>pinzell, colze...</i> - Altres mots (una gran quantitat dels quals deriven del grec): <i>amazona, esquizofrènic, trapezi, zoològic, Bizantí, topazi, nazi...</i>

2) ESSA SORDA /s/

S	SS	C	Ç
- A principi de mot: <i>seguretat, segona...</i> - Després dels prefixos: a (<i>asimetria</i>) ante (<i>antesala</i>) anti (<i>antisèptic</i>) bi (<i>bisexual</i>) contra (<i>contrasentit</i>) entre (<i>entresuat</i>) mono (<i>monosíl·lab</i>) uni (<i>unisexual</i>) tri (<i>trisòdic</i>) poli (<i>polisíl·lab</i>) - a fi de mot: <i>armaris, mes...</i> - entre consonant i vocal i entre vocal i consonant: <i>sensual, aspecte...</i>	- Entre vocals: <i>passadís, tassa...</i> - Femenins amb el sufix -essa: <i>poetessa, comtessa, abadessa...</i> (però <i>princesa, burgesa, pagesa i marquesa</i>) - Compostos de : -gressió: <i>agressió</i> -missió: <i>emissió</i> -pressió: <i>impressió</i> - Superlatius: - íssim: <i>moltíssim</i> - íssima: <i>moltíssima</i>	- Davant e i i: <i>gratacel</i> <i>opcional</i> - Sufixos: -ància: <i>constància</i> -ència: <i>consciència</i>	- Davant a, o, u: <i>França, cançó, vençut</i> - A fi de mot: <i>feliç, audaç...</i> - Sufixos: - ança: <i>esperança</i> - ença: <i>renaixença</i>

- Les grafies C i Ç

Heu de posar especial atenció en la parella C/Ç, que apareix per raons etimològiques en algunes paraules. Per tal de dominar-les haureu de fixar-vos molt en totes les lectures que feu.

No obstant això, és cert que la seua utilització coincideix moltes vegades amb la resta de llengües romàniques, com el francès o el castellà. Per això aquestes llengües poden ajudar-vos en alguns casos.

A més a més, heu de tenir en compte que les paraules d'una mateixa família alternen dins dels membres de cada parella, mai alternen barrejades.

Per exemple: *braç* s'escriu amb Ç, per tant, el diminutiu *bracet* s'escriu amb C (ja que la Ç no pot anar davant de E); *tros* s'escriu amb S, per tant, el diminutiu *trosset* s'escriu amb SS (perquè va entre vocals).

- **El dígraf TZ**

La grafia TZ sempre va entre vocals i la utilitzem em molts verbs acabats en *-itzar* (i derivats); en els números *dotze*, *tretze*, *setze*; i en altres mots com *magatzem*, *botzina*, *atzar*, *atzavara*, *atzucac*, *metzina*, *atzabeja*, *Assutzena*.

Haureu d'anar amb compte amb algunes paraules que presenten diferències respecte al castellà:

- **S'escriuen amb S:** sabata, safrà, salpar, sanefa, Saragossa, Sardenya, sarró, sarsuela, tros, sòcol, sucre, sentinella, sèquia, simbomba, sofre, arròs, esbós, dansa, estranyar, estranger, espremer, esplanada, estendre, espoliar, desembre...
- **S'escriuen amb SS:** arrissar, assutzena, carnisseria, Eivissa, gessamí, massapà, mostassa, pòlissa, tassa, carrossa, disfressar, escassesa, hissar, massís, pissarra, rossí, tossut

2.3.1 Exercicis

1. Escriviu C o Ç:

___el
abundàn ___ia
atro ___
Pu ___ol
mar ___
___igró

___ircular
adre ___ar
ignoràn ___ia
___endra
___irera
___istella

obedièn ___ia
ra ___a
apeda ___ar
balan ___a
vén ___er
llen ___ol

bra ___
pla ___a
peda ___
can ___ó
ofi ___ina
fa ___ana

2. Escriviu Z o S en els espais buits de les paraules següents:

___ebra
pol ___eguera

___odíac
quin ___ena

___umar
can ___ament

pen ___ar
bru ___a

de__embre
bron__e
Igna__i

bi__antí
col__ada
tràn__it

topa__i
ama__ona
con__ell

ben__ina
pol__e
sen__ill

3. Ompliu els buits amb S o SS:

co__iol
pe__ic
do__i
co__os
paï__os
metge__a

fa__e
fronti__a
trave__a
disfre__a
intromi__ió
duque__a

na__al
ga__os
de__itjar
ente__a
co__ina
marque__a

dan__a
palla__o
pe__eta
pi__arra
per__ona
en__enyar

4. Ompliu els buits amb S, SS, C, Ç, Z, TZ:

- a) El comi__ari va trobar els co__os de dues persones a__a__inades di__abte pa__at.
- b) Su__anna està conven__uda que vas pa__ar l'examen per ca__ualitat, perquè no et vas esfor__ar gens i no sabies cap lli__ó.
- c) Viu a l'entre__òl, al costat d'uns grans maga__ems.
- d) El club està trave__ant un mal moment a cau__a de la le__ió del davanter __entre.
- e) El fill de la prince__a de Mo__ambic i la duque__a de Vene__uela s'han ca__at i han fet un viatge de no__es impre__ionant: primer han anat a Rú__ia i després a les regions xine__es del sud.
- f) La cri__i ha estat cau__ada per l'adhe__ió d'una nova empre__a en el sector.
- g) Els escriptors pre__ocràtics foren capa__os d'explicar totes aquestes hipòte__is.
- h) El __enderer està ple de __igarretsoloro__os.
- i) El govern ha confe__at que les despe__es d'hi__enda són abu__ives.
- j) El tornado Mari ha a__otat la __ona més frondo__a de la selva ama__ònica.
- k) La jutge__a france__a esbatu__ava la go__a.
- l) El pre__ident va demanar que ce__ara la discu__ió.
- m) El na__isme és una doctrina fal·la__ que ha sigut comdemnada a tot Europa.
- n) Els palla__os del circ canten unes can__ons precio__es.
- o) L'equip matala__er va lluitar fero__ment per arraba__ar el triomf als campions, però va acabar apalli__at.
- p) L'esqui__ofrènic di__imulava la seua mancan__a de seny.
- q) Jo no a__epte la te__i que propo__a que aquesta és una malaltia psico__omàtica.
- r) L'emi__ió exce__iva de ga__os com l'o__ó és una agre__ió al medi ambient.
- s) A__ò és un contra__entit, a__í no hi ha res a fer.
- t) La porta de l'ante__ala té les fronti__es rovellades.
- u) Els intere__os de l'A__o__iació d'Amics d'Andalu__ia van ser anali__ats pels congre__istes durant el mes de mar__.

v) La pi__arra de la meua cla__e és verdo__a.

w) La dona ro__a portava una ro__a a la mà.

5. Feu el mateix amb el text següent:

El Rabo__a, a__assí eivi__enc, es trobava de__esperat. La balan__a de la justícia queia sobre ell com una ma__a, sense compa__ió. La jutge__a no a__eptava la seua pre__umpció d'innocèn__ia. Ell tenia l'esperan__a que la do__ena d'anys que havia pa__at a la pre__ó haguera provocat una metamorfo__i en el seu caràcter. Però l'a__ar no sempre el podria afavorir. Ja va tenir molta sort quan, en el primer judi__i, el jurat va prendre la de__i__ió de con__edir-li la llibertat condi__ional. Això va ser com si li oferiren un viatge a un oa__i. Però, en aquesta oca__ió, no hi havia cap argument que recol__ara la seua innocèn__ia. El di__eny que prenia el procés l'abocava a un a__ucac.

2.4 Consonantisme: la b i la v

Les grafies **B** i **V** representen dos fonemes diferents, tot i que en alguns parlars es confonen en un únic so. Es distingeixen en la seua articulació perquè [b] és un fonema oclusiu, bilabial sonor, mentre que [v] és un fonema fricatiu, labiodental sonor.

Encara que no sempre es poden establir unes regles per a solucionar els dubtes ortogràfics als parlants que no distingeixen el seu so, podem dir que, en general:

ESCRIUREM B	ESCRIUREM V
a. davant l, r ex.: <i>obra, pobre, moble, poble</i>	a. darrere n ex.: <i>convertir, canvi</i>
b. darrere m ex.: <i>ambició</i> excepcions: <i>tramvia, circumval·lació, triumvirat</i>	b. alternant amb u en paraules de la mateixa família ex.: <i>blau, blava</i> <i>escriure, escrivint</i> <i>beure, bevent</i>
c. alternant amb p en mots de la mateixa família ex.: <i>llop, lloba</i> <i>cap, cabut</i> <i>rep, reps, rep, rebem, rebeu, reben</i> <i>cap, caps, cap, cabem, cabeu, caben</i>	c. en les desinències de l'imperfet d'indicatiu de la 1a conjugació ex.: <i>cantava, cantaves</i> <i>treballàvem, treballàveu</i>

Encara que les llengües romàniques solen coincidir, en general, en l'ortografia de la B i la V, hi ha algunes paraules en català que divergeixen de les altres llengües. A continuació teniu les més importants:

S'escriuen amb B		S'escriuen amb V		
Àlaba	comboi	advocat	cavalcar	gavardina
arribar	corb	alcova	cavall	govern
baf	debanar	almívar	cavaller	haver
baró	corba	arravatar	cervell	javelina
basç	desimbolt	avall	Còrdova	llavi
bena	mòbil	avet	covard	núvol
berruga	oblidar	avi	endívia	pavelló
besllum	rebentar	avorrir	investir	savi
biga	riba	avortar	espavilar	sivella
Biscaia	saba	bava	escovilló	taverna
bolcar	trobador	canvi	esvelt	
calb	trobar	cascavell	fava	

Generalment, les paraules que pertanyen a una mateixa família s'escriuen amb la mateixa grafia. Haurem d'anar però, amb compte, amb els anomenats pseudoderivats, mots presos directament del llatí que poden divergir ortogràficament de la resta de mots de la seua família.

Mot primitiu	Pseudoderivat
avortar	abortiu
calb	calvície
cervell	cerebel
corba	curvatura
escriure	escriba
llavi	labial, labiat
moure	mòbil
núvol	nebulositat
provar	probable, probabilitat

2.4.1 Exercici

1. Completeu les paraules següents amb B o V segons corresponga:

- No tro__e enlloc l'esco__illó.
- La circum__al·lació per anar a Còrdo__a està plena de re__olts i, amb tanta cor__a, em marejaré i __omitaré.
- El partit que es juga__a al pa__elló co__ert era molt a__orrit.
- El xiquet porta la ga__ardina bruta perquè s'ha re__olcat pel fang.
- T'hauràs d'espa__ilar si vols conquistar aquella xica tan es__elta.

- f) No té ni un pèl a la cal___a, però la seua cal___ície resulta arra___atadorament sexi.
- g) Qui posarà el casca___ell al gat?
- h) Abans d'arri___ar a l'hospital li van em___enar el braç i li van traure sang de la ___ena.
- i) Encara que sé que té una ___asta formació i que és molt sa___uda, m'han dit que és molt maleducada i molt ___asta, característiques que em___oiren la seua sa___iesa.
- j) Se'm va re___entar la roda del cotxe quan feia un a___ançament en l'auto___ia i gaire___é ___olque.
- k) Aquest pintalla___is fa gust d'almí___ar.
- l) L'avi mirava l'a___et boca___adat, quasi li queia la ba___a perquè era un arbre preciós.

2.5 Consonantisme. Fricatives i africades: g, j, tg, tj, x, tx, ig, ix

Abans d'escriure aquestes grafies, heu d'identificar-ne el so per tal de saber quina d'elles el representa.

Us recordem les regles d'utilització de cadascuna d'aquestes grafies:

- 1) **G / J / TG / TJ**⁴. So: *germà, ginebra, metge* (com l'anglès *John* o l'italià *giro*)

G	J
- davant E, I: <i>germà, ginebra</i>	- davant A, O, U: <i>jaqueta, jonc, juliol</i>
EXCEPCIONS	
- els llatinismes i anglicismes: <i>jeroglífic, jerarquia, majestat, jersei, jeep</i> (i derivats). - els aplecs -JECT-, -JECC-: <i>subjecte, injecció, adjectiu</i>. - el verb JAURE (o jeure): <i>jec, jéiem, jeia</i>. - noms d'origen hebreu: <i>Jesús, Jeremies, Jericó, Jerusalem</i>.	

TG	TJ
• Mots acabats en -ATGE: <i>formatge</i> -ETGE: <i>fetge</i> -OTGE: <i>rellotge</i> -UTGE: <i>jutge</i>	• els mots: <i>platja, mitja, corretja, botja, natja, lletja, llotja, pitjor</i>. • els verbs: <i>desitjar, enutjar, estotjar, jutjar, petjar, pitjar, rebutjar, trepitjar, viatjar</i>. (a l'hora de conjuguar aquests verbs es

⁴ En català oriental la G i la J es fan fricatives i no africades, cosa que explica l'ús de les grafies G i J (fricatives) i TG i TJ (africades). El valencià no fa aquesta distinció fonètica, les fem totes africades.

	produeixen canvis ortogràfics: <i>jo viatge, ell viatja</i>
• Sempre van entre vocals. • Tingueu en compte que els derivats alternaran TG-TJ segons la vocal amb què es forme la síl·laba: <i>lletja, lletges</i>. • Quan tingueu dubtes cal que useu el diccionari.	

2) **X / TX / IG**. So: *panxa, xulla* (com el castellà *chaleco*).

X
- a principi de paraula: <i>xocolate, xulla</i>. Excepcions: <i>Txaikovski, República Txeca, txec, txapela...</i>   - darrere de consonant: <i>perxa, planxa</i>.
TX
- entre vocals: <i>cotxe, fitxa, fletxa</i>.
Posició final: X – TX – IG
- després de consonant posem X: <i>Elx, Barx</i>.   - després de vocal posem: TX si els derivats s'escriuen amb TX: <i>despatx</i> (despatxar) IG si els derivats s'escriuen amb G, J, TG, TG: <i>desig</i> (desitjar), <i>bateig</i> (batejar).

3) **X / IX.** So: *Xixona, caixa* (com l'anglès *she* o el francès *château, chéri*).

X
- a principi de paraula: <i>Xàtiva, xifra</i>   - després de diftong: <i>rauxa, disbauxa</i>.
IX
- entre vocals: <i>caixa</i>.   - a fi de mot: <i>peix, guix</i>.

2.5.1 Exercicis

1. Empleneu amb J, G, TJ, TG:

di__ous	ob__ecció	pi__or	espon__a
diri__ir	__irar	forma__e	pla__a
en__inyer	__eràrquic	__erani	plu__a
enve__a	con__unt	via__e	a__ustar
__esús	fero__e	desi__ós	tar__eta
ra__ol	gara__e	__irafa	__oc
relo__e	mira__e	__ersei	ba__oca

2. Empleneu amb X, TX, IG:

__oc	co__e	ar__iu	empa__	escabe__
fle__a	du__a	gan__o	sandvi__	solfe__
__oriç	per__a	mo__illa	ro__	__avos

3. Empleneu els buits amb les grafies correctes (no han de ser necessàriament les que hem repassat en aquesta unitat):

- a) Han rebu__at el pro__ecte del __endre d'Eu__eni, encara que presentava molts avanta__es.
- b) El sub__ecte d'aquesta frase té un substantiu i un ad__ectiu.
- c) __esús i __eremies seran massa__istes i a__udaran la __ent que __eurà davant seu en una __itera a rela__ar-se.

- d) No em puc ima__inar una ima__e més lle__a ni pi__or que un me__e
boti__ós i __eperut amb un fe__e a les mans.
- e) He via__at per tot Europa, però mai he trepi__at sòl e__ipci.
- f) Li han posat una in__ecció en la na__a amb una __eringa __egant.
- g) El mi__or que pots fer és desi__ar que Joan no s'enu__e.
- h) Ets un capri__ós i aquest capri__ no te'l pense consentir perquè sé que si
pu__es a la roda que __ira et mare__aràs.
- i) Enmig de tot aquell desi__ va__ sentir un mare__ que em va fer ima__inar que
desapare__eria d'aquest món sense que __ar-me.
- j) M'he fet una ta__a de lle__iu en el __upetí nou i crec que quan s'e__ugue
quedarà ta__at.

2.6 Les nasals: *m*, *n*, *ny*

Els fonemes nasals /m/ i /n/, que corresponen a les grafies *m*, *n* no presenten problemes ortogràfics a principi de mot o de síl·laba. A fi de síl·laba, però, poden haver-hi vacil·lacions. Fixeu-vos en aquestes regles:

1. Escrivim <i>m</i> - Davant p, b: <i>campió</i>, <i>ombra</i> - Davant m: <i>immoral</i>, <i>immens</i> - Davant f: <i>àmfora</i>, <i>pamflet</i>	Excepte - compostos com <i>benparlat</i>, <i>benmereixent</i>, <i>enmig</i>, <i>granment</i>, <i>tanmateix</i>, etc. - <i>fanfarró</i>, <i>fanfàrria</i> - els prefixos: con-: <i>confessar</i>, <i>conflicte</i> en-: <i>enfilat</i>, <i>enfosquir</i> in-: <i>infinít</i>, <i>infart</i>
2. Escrivim <i>n</i> - Davant de <i>v</i>: <i>canvi</i>, <i>enveja</i>	Excepte - <i>tramvia</i>, <i>triumvirat</i> i <i>circumval·lació</i>

Cal recordar l'ortografia d'algunes paraules:

Anna, *annals*, *bienni*, *trienni*, *decenni*, *perenne*, *annex*, *connectar*,
ennegrir, *ennuvolar*, *innocent*, *innecessari*, *innat*, *innocu*, *somriure*,
somni, *premsa*, *Samsó*, *comte*, *empremta*, *femta*, *impremta*, *somnàmbul*,
amnistia

S'escriuen amb l'aplec **mp** (en què la **p** és muda) els mots següents amb els seus compostos i derivats:

assumpció, assumepte, comptar, exempt, peremptori, prompte, presumpte, redemptor, símptoma, sumptuós, temps, temptar

2.6.1 Exercici

1. Ompliu els buits amb la grafia corresponent:

- a) El co__te vivia en un su__tuós palau, que tenia un jardí i__ens.
- b) Si vols ador__ir-te, et co__taré el co__te del co__te Dràcula, o també pot ajudar-te començar a co__tar ovelles.
- c) He llegit en la pre__sa que l'assu__te de l'exe__ció fiscal a les grans superfícies durant el trie__i passat, no està gens clar.
- d) Deu estar a punt de ploure, perquè el cel està e__uolat i el dia es va e__fosquit.
- e) Co__fesse que aquests sí__tomes són preocupants.
- f) El van e__presonar per repartir pa__flets revolucio__aris.
- g) Estic convençut que Susa__a és i__ocent i que no va caure en la te__tació de robar l'à__fora.
- h) Cal e__agatze__ar tot aquest material al soterra__i de l'a__fiteatre.
- i) La teua declaració va ser tot un trio__f: I__a ha co__fessat que les teues paraules d'amor li van semblar la millor de les si__fonies.
- j) Té una i__fecció al ventre perquè ha menjat massa co__fits.
- k) Posa molt è__fasi en les seues paraules i per això co__ecta tant amb el públic.
- l) Cal que afiges un a__ex a l'informe on aparega la justificació econòmica de les obres del tra__via que travessa la circu__val·lació.
- m) La seua cara va dibuixar un lleu so__riure quan li vaig contar els meus so__is.
- n) S'ha e__fadat perquè li he dit que és un fa__farró.

2.7 Consonantisme: la h

En català, la grafia *h* (hac) no representa cap so i l'emprem només amb un valor etimològic, com és el cas de les paraules *història* o *humanitat*.

En alguns casos, principalment en mots manllevats d'altres llengües que no han passat per una adaptació fonètica al català, la *h* es pronuncia de manera aspirada. Són els casos dels mots: *hobby*, *Hawai*, *hippy*, etc. Cal anar amb compte, però, amb algunes paraules que sí que han estat adaptades fonèticament:

hoquei, handbol, handicap, haixix, Hèlsinki

L'aparició d'aquesta lletra sol coincidir amb la resta de llengües romàniques. De tota manera convé recordar algunes paraules que s'escriuen amb *h*. Fixeu-vos sobretot les que presenten discrepàncies respecte al castellà.

Amb H	ahir	ham	hereu
	herba	harmonia	hissar
	hivern	hivernacle	hostessa
Sense H	orfe	orxata	ou
	os	cacauet	coet
	Rin	truà	ostatge
	Maó	Ester	Oscà
H intercalada	aprehensió	adherir	alcohol
	conhort	exhalar	exhaurir
	exhortar	inhibir	subhasta
	menhir	filharmònica	ahora
	aleshores	tothom	tothora
	anihilar	anhelar	substrahend

2.7.1 Exercici

1. Completeu, si cal, amb **H** els espais en blanc. Si no cal posar-hi res, marqueu-ho amb el símbol $\emptyset$.

- A__ir van discutir perquè ells volien anar a __sca i elles, a Ori__ola.
- L'__ostatge va ex__aurir la paciència dels segrestadors i el van __alliberar ahora que sospiraven alleugerits.
- M'abelleix prendre una __orxata ben fresca amb uns caca__uets ben salats, però mal__auradament m'han pro__ibit prendre totes dues coses.
- Han sub__astat tots els seus béns i pretenen que tot __om hi estiga d'acord.
- Aquell tru__à no va ser capaç de perdonar una sola vida i va ani__ilar el poble sencer.
- Volia anar a pescar, però no tenia __ams.
- Hem de viure amb __armonia i mirant amb esperança l'__oritzó.
- Aquesta composició està feta usant només __endecasíl·labs.
- L'__ostessa va eixir corrent com un co__et quan es va assabentar de la notícia.
- A__ir vaig escoltar aquesta simfonia interpretada per la fil__armònica de Londres.
- __em fet el que __em pogut, però __em sembla que no n'hi ha prou.
- __om diu que l'__ombra de l'__om és allargada.

2.8 Consonantisme: les consonants geminades

2.8.1 La *ela* geminada (*l·l*)

La geminació és la duplicació de consonants. En el cas de la *ela geminada*, les dues consonants apareixen separades per un punt volat: *l·l*. Aquesta geminació, però, fonèticament no es marca de forma clara, per la qual cosa poden aparèixer dubtes ortogràfics. Com que no hi ha regles ortogràfiques estrictes que ens ajuden a resoldre els dubtes, ja que es tracta d'una grafia que només es pot explicar per raons etimològiques, el millor és consultar el diccionari. També podem recórrer al francès, l'italià o l'anglès (en aquesta última llengua si es tracta d'un llatíisme) per identificar la *l·l* del català: si en aquestes llengües hi ha *ll*, en català trobem *l·l* (*collège, col·legi; excellence, excel·lent; Dallas, Dal·las; satellite, satèl·lit; collection, col·lecció; allucinare, al·lucinar; calligrafia, cal·ligrafia*). Tot seguit, però, teniu una llista dels casos més habituals en què escrivim *l·l*.

Mots començats en:

al·l-: Al·là, al·legar, al·legoria, al·legro, al·leluia, al·lèrgia, al·licient, al·literació, al·lucinar, al·ludir, al·luvió, al·locució, al·lot.

col·l-: col·laborar, col·lapse, col·lació, col·lateral, col·lecció, col·lecta, col·lectiu, col·lega, col·legi, col·liri, col·lisió, col·locar, col·loqui, col·lagen, col·lineal.

gal·l-: Gal·la (fem. de gal), Gal·les, Gàl·lies, gal·licisme, Gal·lípoli.

il·l-: il·legal, il·legible, il·legítim, il·lícit, il·limitat, il·lògic, il·luminar, il·lusió, il·lustrar, il·latiu.

mil·l-: mil·lenari, mil·lenni, mil·lèsim, mil·ligram, mil·límetre.

sil·l-: síl·laba, sil·lepsi, sil·logisme.

Mots acabats en:

-el·la: aquarel·la, caravel·la, cel·la, Compostel·la, damisel·la, fumarel·la, Marcel·la, mortadel·la, novel·la, parcel·la, passarel·la, pastorel·la, salmonel·la.

-il·la: Camil·la, Ciril·la, Clorofil·la, Escil·la, goril·la, papil·la, Priscil·la, pupil·la, sibil·la, til·la, tranquil·la, vil·la.

-il·lar: bacil·lar (adj.), cavil·lar, destil·lar, oscil·lar, vacil·lar (verb).

Altres mots que s'escriuen amb l·l:

al·liaci	flagel·lar	bèl·lic	el·lipse	idil·li	medul·la	penicil·lina
ampul·lós	mal·leable	beril·li	estel·lar	imbecil·litat	miscel·làni	pol·len
axil·la	metàl·lic	Brussel·les	excel·len	instal·lar	a	rebel·lia
cancel·lar	pel·lícula	cal·ligrafia	t	intel·ligent	mol·lusc	repel·lir
capil·lar	sigil·lografi	cèl·lula	expel·lir	interpel·lar	nul·la	satèl·lit
cerebel·lós	a	cel·lulosa	fal·laç	libèl·lula	anul·lar	sol·licitar
s	apel·lar	circumval·laci	fâl·lic	lil·liputenc	pal·liar	vel·leïtat
coral·lí	Apol·lo	ó	fil·loxera	maquiavèl·li	pâl·lid	violoncel·list
crystal·lí	Aquil·les	corol·la	hel·lènic	c	paral·lel	a
fal·lible	Avel·lí					

2.8.2 Altres geminacions

Encara que la consonant que més habitualment gemina és la L, hi ha altres geminacions que cal tenir en compte.

- **MM:** Posem *m* davant de *m* (per això els mots que en castellà s'escriuen amb *nm*, habitualment en castellà porten *mm* -excepte *granment* i *tanmateix*-). Exemples: *immens*, *immaculada*, *commemorar*, *inmediatament*, *immadur*, *gamma*, *gemma*.
- **NN:** *Anna*, *connexió*, *annex*, *biennal*, *connotació*, *tarannà*, *innecessari*, *ennegrir*, *ennuvolar*.
- **DD:** *addicte*, *additiu*, *adduir*, *addicional*, *addició*.
- **GG:** *suggerir*.

2.8.3 Exercicis**1. Completeu els buits de les frases següents amb l, ll, l·l, tl o tll:**

1. Té l'apartament en una zona molt tranqui ___a de la ciutat.
2. El menjar que serveixen en aquest restaurant és exce ___ent.
3. El president va eixir i ___és de l'atemptat.
4. S'ha comprat una parce ___a per a fer-se un xalet.
5. Té una co ___ecció de segells molt important.
6. Passà el test d'intel· ___igència amb un bon resultat.
7. Li concediren una beca de co ___aboració i escrigué una nove ___a.
8. No han so ___ucionat res, la proposta ha estat nu ___a.
9. La ce ___ebració de l'acte es va declarar i ___egal.
10. Va venir l'electricista i em va insta ___ar el fil musical, però encara treu un so massa metà ___ic.
11. So ___icitarem l'assistència al co ___oqui sobre satè ___its.

12. Ahir al co__egi va posar una pe__ícula bè__ica.
13. El van co__ocar dins una ce__a de càstig.
14. Ha presentat una proposta para__ela on fa a__usió als temes encara no solucionats.
15. La i__uminació que han insta__at a la circumva__ació és pà__ida.
16. Han a__egat desconeixement de la llei en l'ape__ació presentada.
17. Han e__aborat un projecte que consta d'un mi__er de fulls.
18. He estat co__aborant en la so__ució d'un si__ogisme d'una complicació i__imitada.
19. Cavi__ar massa pot provocar problemes capi__ars que desemboquen en a__opècia.
20. Mireia és una dona molt a__egre i treba__adora.
21. Els lletrats haurien d'estudiar més __iteratura he__ènica.
22. El bi__et té una ra__a inte__igentment dissenyada.
23. Hem perdut el __itigi contra els titu__ars del transa__àntic.
24. A causa de trencar ame__es em fa mal l'espa__a.
25. Cami__a té les pupi__es pà__ides: cal buscar una so__ució.
26. És una dona molt __iberal: ha permés la rebe__ió dels seus fi__s.

2. Com a recapitulació final, ompliu els buits de les frases següents amb la grafia corresponent. Si no cal posar-hi res, marqueu-ho amb el símbol Ø.

Un investigador privat no ha de tenir miramen__s a l'hora d'encarregar-se d'un cas. L'any pa__at em va arri__ar l'encàrre__ d'investigar la misterio__a desaparició d'una prince__a d'un petit co__tat d'H__ngria. Els pares de la prince__a l'havien enviada a un convent perquè s'educara sota l'estricta vi__ilància de les mon__es. El cas és que un dia l'abade__a es va adonar que no havia a__istit a l'oració de mitjanit, i va ser llavors quan va esclatar l'escànd__l.

La meua arri__ada va ser com un raig d'esperan__a, tant per als pares com per a les religioses. Ràpidament vaig fer una enquesta per a saber qui va ser l'última persona que la va veure. Una jove novícia va afirmar que la va observar mentre feia un passe__ solitari per una pla__a propera al convent, i que una mica més tar__ va sentir com s'allunyava un automò__il. Aquesta da__a va fer au__mentar les sospites d'un rapte.

Però al dia següent tot es va aclar__r. Un ma__ordom de palau va trobar la xica acompanyada d'un xicot ben plantat a la casa per als convidats. Resulta que la xica s'a__orria al convent i va decidir fugir amb l'ajuda d'aquest jove que ha__ia conegut la se__mana pa__ada en una visita a la ta__erna del poble. Després d'aquest desenllaç impre__ionant, la meua mi__ió havia aca__at.

Unitat 3. Determinants I: l'article

3.1 Tipus d'article

Hi ha tres tipus d'article:

- **Definit:** determina el substantiu que acompanya i ens indica que és conegut. Vegeu les formes que té: *el, la, els* i *les*. Recordeu que haurà de concordar amb gènere i nombre amb el substantiu que determina. Exemple: *Porta'm la jaqueta que hi ha al costat de la butaca.*
- **Indefinit:** no determina amb precisió el substantiu i, a més, indica que no és conegut. Té les formes següents: *un, una, uns* i *unes*. També hauran de concordar amb gènere i nombre amb el substantiu que acompanya. Exemple: *Joan, agafa un barret per a anar a la platja!*
- **Personal:** és el que apareix amb els noms de persona. Exemple: *L'Anna vol comprar-se un cotxe.*

3.2 L'apostrofació

S'apostrofaran els articles *el* i *la*, la preposició *de* i els pronoms febles⁵ davant de vocal o *h* muda per indicar l'elisió d'una vocal (*a, e*).

Així:

S'APOSTROFA	
EL / DE	LA
Davant vocal o <i>h</i> muda <i>L'àguila</i> <i>L'alegria</i>	
Davant les xifres que comencen per vocal <i>L'1 d'agost</i> <i>L'11 de setembre</i>	

⁵ Els estudiarem en un altre tema d'una manera més detallada.

NO S'APOSTROFA	
LA	
- Davant de <i>i</i> o <i>u</i> àtones: <i>la universitat, la història...</i> - En casos de confusió: <i>la ira</i> (diferent de <i>lira</i>); <i>la Haia</i> (diferent de <i>Laia</i>). - Criteris de convenció: <i>la una</i> (hora del dia); <i>la host</i>. - Davant de paraules que comencen pel prefix negatiu <i>a-</i>: <i>la anormal, la asimètria...</i>	
EL / DE / LA	
	- Davant els noms de lletra: <i>la ema, la ena, la efa...</i> - Davant de <i>i</i> o <i>u</i> consonàntiques: <i>el iogurt, la hiena...</i> - Davant de <i>s</i> líquida: <i>el stop...</i> - Davant de <i>h</i> aspirada: <i>el hall...</i>

RECORDEU

1. Casos excepcionals d'apostrofació

- a) No s'apostrofen les sigles que es lletregen, però sí, i seguint les regles generals, aquelles que es lligen com qualsevol altra paraula. Per exemple: *la EGB, l'ONU, l'OTAN, la UNESCO...*
- b) Els estrangerismes que comencen per *h* aspirada perden aquest so quan s'adapten a la nostra llengua; per tant, l'article i la preposició segueixen les regles generals d'apostrofació. Per saber si estan adaptats heu de consultar el diccionari.

2. Usos de l'article

- a) Davant de les xifres dels anys és recomanable fer servir l'article *el* i no la preposició *en* o *a*. També podem usar l'expressió *l'any* seguida de la xifra. Exemples: *L'any 1999 vaig acabar la carrera* o *El 1973 va nèixer el fill de Josep*.
- b) Els dies de la setmana portaran article excepte quan facen referència a un dia de la setmana immediatament anterior o posterior al dia en què parlem i no va precedit d'un adjectiu com *pròxim* o *passat*. Exemple: *Dimarts tinc cita amb la mare de Joana* però *El 27 de març me n'aniré a Suïssa*.
- c) Cal suprimir l'article davant dels infinitius amb valor verbal, no obstant això el mantindrem davant d'infinitius amb valor de substantiu. Exemple: *Saber que vindries no em va alegrar gaire*, però *El sopar és l'àpat del dia que més m'agrada*.
- d) També cal elidir l'article davant la conjunció *que*. Exemple: *Que compres tant és un disbarat*.
- e) Hi ha expressions que eliminen l'article, a diferència del castellà, i que moltes vegades introduïm erròniament per influència d'aquesta llengua com ara:

No badar boca, parar taula, llevar taula, seure a taula, tots sants, a cura de, etc.

No obstant això, cal col·locar l'article en expressions com:

Constar en l'acta, amb l'ajuda, a les bones, a les palpentes, a les fosques, alçar el cap, segons l'opinió, anar tots a l'una, anar pel bon camí, pasta de les dents, l'un i l'altre, com l'anell al dit, etc.

- f) Les parts del dia poden anar encapçalades de dues maneres diferents: preposició *a*

3.3 La contracció

La contracció té lloc quan l'article masculí singular i plural (*el, els*) entra en contacte amb les preposicions *a, de, per* o la partícula *ca* (contracció de *casa*). Així:

	EL	ELS	EN/NA
A	al	als	
DE	del	dels	
PER	pel	pels	
CA	cal	cals	can

Cal tenir en compte que quan l'article va en singular i el substantiu següent comença per vocal, cal apostrofar i, per tant, cal seguir les regles d'apostrofació; és a dir, si podem apostrofar no fem contracció. Per exemple:

APOSTROFACIÓ

Vaig **a** l'hort de Pere a collir pomes.

Vinc **de** l'hospital.

Me'n vaig **per** l'antic camí de Santa Pola.

La cita serà a **ca** l'Eliseu.

CONTRACCIÓ

Vaig **al** restaurant de Mercé.

Vinc **del** Secretariat de Promoció del Valencià.

Me'n vaig **pel** camí vell.

La cita serà a **cal** fuster.

3.3.1 Exercicis

1. Col·loqueu l'article en les paraules que hi ha a continuació. Recordeu que quan pugueu, haureu d'apostrofar:

1. ___ esternut	6. ___ institut	11. ___ illa	16. ___ host
2. ___ animal	7. ___ accent	12. ___ invitació	17. ___ hall
3. ___ essa	8. ___ història	13. ___ 11	18. ___ índex
4. ___ humor	9. ___ ombra	14. ___ hipocresia	19. ___ unió
5. ___ ignorància	10. ___ stalinisme	15. ___ assumpte	20. ___ iode

2. Poseu la forma de l'article que hi correspon.

1. ___ esquaix	6. ___ EGB	11. ___ intel·ligència	16. ___ OMIC
2. ___ UNESCO	7. ___ hobby	12. ___ 1	17. ___ ira
3. ___ estand	8. ___ universitat	13. ___ UCI	18. ___ urna
4. ___ elit	9. ___ abreviació	14. ___ hámster	19. ___ ESO
5. ___ hoquei	10. ___ stop	15. ___ anorèxia	20. ___ erra

3. **Ompliu els espais buits d'aquest text amb les formes de l'article en singular, la preposició *de* o les contraccions corresponents:**

Relloctges de sol: ombres del passat

Diu ___ especialista alemany que ___ temps és la durada i la successió ___ activitats subjectes a mudança, i que es mesura per fenòmens successius esdevinguts a intervals irregulars, com el cicle solar, el lunar, etc. I, efectivament, des ___ antiguitat, el decurs del temps s'ha associat ___ alteració regular dels astres sobre el firmament. Així, les unitats de mesura temporals en ___ actualitat són bàsicament les mateixes que ja usaven les primitives civilitzacions: el segle, ___ any, el mes, la setmana, ___ hora, el dia, el minut, etc.

Tot i admetent la capacitat exclusiva ___ humanitat per a representar el decurs del temps, és a través dels rellotges que aquesta experiència pren forma física i esdevé una eina amb un pes definitiu en ___ evolució ___ història social, cultural i científica. Per això no sembla desgavellat afirmar que el rellotge és ___ exemple més representatiu ___ home.

Joan Olivares (*Mètode*, núm. 26, 2000. Adaptació)

4. **Traduïu les frases següents:**

a) *El cenar tan pronto no me permite ver la serie de TV que más me gusta.*

---

b) *Los sábados me dedico a limpiar el comedor y la cocina.*

---

c) *En el 1998 la empresa de mi padre quebró, por lo cual los trabajadores se manifestaron ante la Conselleria.*

---

d) *El que trabajes tanto no te ayudará a recuperarte económicamente.*

---

e) *El lunes me voy a comprar el coche que anteayer te enseñé.*

---

f) *Nos veremos en la fiesta que mañana por la noche organizan mis amigos de Ibiza.*

---

g) *Tu madre te ha dicho que pongas la mesa con ayuda de tu primo.*

---

h) *No me apetece nada el viajar durante todo el fin de semana por Francia.*

3.4 L'article neutre lo

L'article definit en la nostra llengua té les formes següents:

	Masculí	Femení
Singular	el	la
Plural	els	les

Per tant, podem observar que l'estructura del nostre sistema lingüístic no coincideix amb la del castellà ja que aquesta llengua té l'**article neutre lo**, que s'usa amb dues funcions diferents: abstractiva o intensiva. Així doncs, cal evitar l'ús d'aquest article perquè és un calc del sistema castellà.

a) Funció abstractiva

Aporta un valor abstracte o general a un adjectiu, participi, proposició adjectiva, etc. Les estructures que cal fer servir són les següents:

- 1) Els demostratius **açò, això i allò**: *Allò que veus és el cim d'Aitana.*
- 2) Els substantius generalitzadors **cosa, fet**, etc.: *El fet més curiós és que no hi va haver retencions quan passàvem per Alcoi.*
- 3) L'article **el** pot reforçar-se amb **tot** i, d'aquesta manera, s'eviten ambigüitats: *El sacerdot va explicar-nos (tot) el que ja sabíem.* No és gaire recomanable usar aquesta forma davant de participi o de la preposició *de*: **Marina ens conta l'afirmat pel ministre en les conferències de premsa*, és millor utilitzar: *Marina ens conta les afirmacions del ministre en les conferències de premsa.*
- 4) Amb el femení es formen estructures més genuïnes: *El vertader del cas* (millor: *la veritat del cas*) *és que el testimoni va mentir perquè era amic dels familiars de l'acusat.*

b) Funció intensiva

Les estructures amb funció intensiva es caracteritzen per la presència de partícules comparatives, quantitatives, etc., per exemple **com, molt, tant, si...** Cal assenyalar que en aquesta funció és incorrecta la substitució de l'article *lo* per la forma *el*.

Arribar fins a Castelló és d'allò més fàcil (*és el més fàcil).

Lluís és d'allò més estúpid (*del més estúpid).

Diuen que se n'aniran a viure com més lluny millor (*el més lluny possible).

RECORDEU

Mai no podeu fer servir el quantitatiu *quant* com a intensificador.

Exemple: *Vosaltres no sabeu com vam patir durant la guerra* (mai **quant vam patir durant la guerra*)

c) Modismes

A continuació hi ha una sèrie de modismes i frases fetes que cal fer servir per evitar calcs innecessaris.

Castellà	Català
<i>a lo grande</i>	a cor què vols
<i>a lo lejos</i>	a la llunyania
<i>a lo loco</i>	a la babalà
<i>a lo mejor</i>	potser, probablement, tal volta, a la millor
<i>a lo sumo</i>	a tot estirar, com a màxim
<i>de lo contrario</i>	altrament, si no
<i>en lo referente a</i>	pel que fa a, quant a
<i>en lo sucesivo</i>	en avant, més avant, d'ara endavant
<i>es lo de menos</i>	(això) no té importància, (això) rai
<i>es lo mismo</i>	tant fa, és el mateix
<i>lo demás</i>	la resta
<i>por lo cual</i>	per això, per la qual cosa
<i>por lo general</i>	generalment, en general
<i>por lo menos</i>	almenys, si més no
<i>por lo pronto</i>	primerament, d'antuvi
<i>por lo tanto</i>	per tant, doncs
<i>por lo visto</i>	segons sembla, pel que es veu
<i>todo lo más</i>	a tot estirar, com a màxim

3.4.1 Exercicis

1. Corregiu l'article neutre que apareix en les frases següents:

–Ja has mirat lo que et vaig portar?

–Els veïns de dalt sempre pensen en lo seu. Mai no canviaran.

–A lo millor vaig al cinema amb Jordi. T'hi apuntes?

–Pere sempre diu lo mateix.

–Lo neta que sempre anava i ara sembla una miserable!

–Lo més estrany de tot és que Teresa va venir sense cotxe.

–Lo que tu vols no és possible.

–Enguany es portarà lo blanc i lo negre.

–Lo divertit que és llegir i vosaltres sempre esteu mirant la televisió!

–Lo cert és que els jutges sempre teniu raó.

–Vine lo més prompte possible perquè hem d'anar-nos-en a Elx!

–Em dóna lo mateix que no vingues! La decisió és teua.

–No vull que digues als meus pares ni lo més mínim sobre l'accident de trànsit.

–Sortosament, cada dia augmenta el consum de lo ecològic.

---

2. Traduíu les frases següents amb les solucions genuïnes:

–Los amigos de su vecina han celebrado la boda a lo grande.

–El fontanero dice que tiene que cambiar el grifo, de lo contrario el problema persistirá.

–El médico ha llamado y ha dicho que vayas lo más pronto posible a su consulta.

–Ese cantante es lo más del verano.

–En lo sucesivo tienes que llevar una dieta baja en calorías y grasas animales.

–El trabajo lo tendrás que hacer lo mejor que sepas ya que lo corregirá el coordinador.

–Lo que más me gusta de Isabel es su simpatía y amabilidad.

–Nunca hago las cosas a lo loco porque así me lo enseñaron mis padres.

–Mi marido no me quiere ni lo más mínimo.

–Mira lo grande que se ha hecho el sobrino de tu hermana.

–Por lo visto el examen se aplazará porque el presidente del tribunal ha caído enfermo.

–Lo bello que es vivir junto a tu familia en un pueblo del interior!

–Esta vez Cristina por lo menos saludó cuando nos vio.

–Aquella casa no es lo suficientemente grande para toda nuestra familia.

---

3. Corregiu els errors que trobeu en les frases següents:

1. No sé de què et queixes si sempre fas lo que vols.

---

2. L'obra de teatre que vam veure despús-ahir no em va agradar lo més mínim.

---

3. No he vist aquesta pel·lícula de què parles, per lo qual no puc opinar.

---

4. És difícil explicar què és lo que m'ha passat.

---

5. Heu d'acabar açò ràpidament. Tot lo demés no corre tanta pressa.

---

6. Aquesta nit fan lo de sempre: futbol i més futbol.

---

7. Ja sou lo suficientment grans com per a fer aquestes bajanades.

---

8. He d'anar-me'n de viatge, per lo qual no podré anar al sopar d'antics alumnes del col·legi.

Unitat 4. Determinants II: demostratius, possessius, numerals, quantitatius i indefinits

4.1 Demostratius

Els demostratius indiquen la situació de la persona o cosa de què es parla respecte de qui parla o escriu. Situen el substantiu en l'espai o en el temps en relació amb les persones que intervenen en la situació comunicativa.

	Masculí		Femení		Neutre
Proximitat immediata	aquest	aquests	aquesta	aquestes	açò
Proximitat mediata	aqueix	aqueixos	aqueixa	aqueixes	això
Llunyania	aquell	aquells	aquella	aquelles	allò

Recordeu que les formes *este* i *eixe* i les seues variants en gènere i nombre únicament són adequades per a un registre oral col·loquial. Tingueu en compte que és totalment inadequat barrejar les dues formes. Per exemple:

*De segur, que aquesta temporada no podràs trobar uns esclata-sangs com estos que jo he trobat

SUGGERIMENT

En els nivells més formals és recomanable adoptar el sistema binari de referència, amb les formes *aquest* i *aquell*. Reservarem l'ús d'*aqueix* als casos en què hi haja una necessitat estricta de diferenciar entre el primer grau i el segon.

4.2 Possessius

Indiquen possessió o propietat, pertinença, especificació i relació d'algú o d'alguna cosa respecte del nom que determinen. N'hi ha de tònicos i d'àtons segons es pronuncien units o no a la paraula que precedeixen. Tenen variació de gènere i de nombre.

	Tònics			
	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
Un posseïdor	el meu el teu el seu	la meua la teua la seua	els meus els teus els seus	les meues les teues les seues
Diversos posseïdors	el nostre el vostre el seu	la nostra la vostra la seua	els nostres els vostres els seus	les nostres les vostres les seues

	Àtons			
	Singular		Plural	
	Masculí	Femení	Masculí	Femení
Un posseïdor	mon ton son	ma ta sa	mos tos sos	mes tes ses
Diversos posseïdors	nostre vostre son/llur	nostra vostra sa/llur	nostres vostres sos/llurs	nostres vostres ses/llurs

REMARQUES

- Recordeu que les formes tòniques sempre han de portar l'article determinat quan van davant del mot que determinen o quan tenen un valor pronominal: *el meu oncle, la meua neboda*, etc. No obstant això, quan van darrere del mot en prescindim (*David és germà meu*).
- Les formes *meua, teua, seua*, etc. no són les formes pròpies de l'estàndard valencià, però són admissibles sempre que es mantinga coherència en tot el text: això implica que no s'han de barrejar les dues possibilitats!
- Els possessius àtons tenen un ús més restringit ja que solament els podem fer servir precedint algunes relacions de parentiu (*ma cosina, mon pare, mes nebodes*), davant de les paraules *vida* i *casa* (*Això no ho he vist en ma vida* i *Ma casa té molta il·luminació*) o alguns tractaments (*Déu Nostre Senyor*).
- Per a diversos posseïdors tenim la forma *llur* i variants. Es tracta d'un possessiu que té una vigència escassa perquè ja fa segles que és estrany en la major part del domini lingüístic. És més recomanable usar les altres formes que hi ha en el quadre.
- Els possessius podem fer-los servir en lloc dels pronoms personals quan segueixen certs adverbis usats amb caràcter prepositiu. Exemple: *Si vols arribar-hi, vés darrere meu*.
- Cal evitar l'abús dels possessius en casos en què no corresponen (sobretot davant les parts del cos, peces de roba, les relacions de parentiu, etc.). Exemples: **He oblidat a casa el meu mocador*, millor *He oblidat a casa el mocador*; **El vaig reconèixer pel seu nas*, millor *El vaig reconèixer*

4.3 Numerals

Expressen quantitat exacta (**cardinals**), ordre (**ordinals**), fracció (**partitius**) o multiplicació (**multiplicatius**).

4.3.1 Cardinals

0 zero	10 deu	20 vint
1 u, un, una	11 onze	30 trenta
2 dos, dues	12 dotze	40 quaranta
3 tres	13 tretze	50 cinquanta
4 quatre	14 catorze	60 seixanta
5 cinc	15 quinze	70 setanta
6 sis	16 setze	80 huitanta, vuitanta
7 set	17 dèssset, disset	90 noranta
8 huit, vuit	18 díhuit, divuit	100 cent
9 nou	19 dènou, dinou	1.000 mil

REMARQUES

- Escriurem guionet entre desenes i unitats (*trenta-quatre, seixanta-sis...*), i entre unitats i centenes (*tres-cents, quatre-centes*). Per recordar millor aquesta regla, cal que memoritzeu el nom **D-U-C**.
- Els numerals que van del 21 al 29 porten dos guionets: *vint-i-tres, vint-i-set, vint-i-nou...*
- Recordeu que no es pot dir un *milló, ja que la forma correcta és: *milió, bilió, trilió*, etc.
- Recordeu que els numerals generalment són invariables; no obstant això, algunes formes tenen femení i masculí: *un/una, dos/dues i cents/centes*.
- Els cardinals quan s'usen com a ordinals no tenen forma femenina. Així, direm *u* en lloc de *un*. Exemples: *Ens n'anirem de vacances l'u d'agost; El professor ens ha remés a la pàgina vint-i-dos del dossier.*
- Els numerals cardinals també poden utilitzar-se com a qualificatius (sense adoptar el plural). Exemples: *La crisi va tenir lloc en la dècada dels noranta.*

4.3.2 Ordinals

1r / 1a	primer/a
2n / 2a	segon/a
3r / 3a	tercer/a
4t / 4a	quart/a

A partir del número *cinc* per a formar l'ordinal heu d'agafar el cardinal i heu d'afegir-li la terminació *-é* per al masculí i *-ena* per al femení: *cinqué, nové, desé, trenta-unena, vint-i-tresé*...

REMARQUES

- Tots els ordinals adopten la desinència de femení i plural igual com els adjectius qualificatius: *segon, segona, segons, segones; sisé, sisena, sisens, sisenes*; etc.
- També existeixen els ordinals *quint, sext, sèptim, octau, dècim*... usats normalment com a substantius: *una octava* (interval musical); *Jo sóc de la quinta d'Assumpta*.
- Les formes femenines dels ordinals s'empren com a col·lectius: *Vull que compres una dotzena d'ous; El meu germà solament tindrà vacances durant la primera quinzena de juliol*. Els altres numerals col·lectius són: *duo, duet, parell; tercet; quartet; sextet*.
- Els ordinals escrits en xifres romanes i superiors a deu es lliguen usualment com a cardinals: *el segle xx (el segle vint), aneu al capítol XII (al capítol dotze)*.

4.3.3 Partitius

mig / mitja / meitat
segon / segona
tercer / tercera
quart / quarta
cinqué / cinquena

sisé / sisena
desé / desena (dècim)
vinté / vintena (vintèsim)
centé / centena (centèsim)
milé / milena (mil·lèsim)

REMARQUES

- Són quasi sempre substantivats: *un mig; dos terços*. Exemple: *Ha perdut un cinqué del seu pes*. Però sovint són substituïts per uns altres girs: *Solament ha vingut una tercera (o terça) part de l'alumnat* (al costat d'*un terç*).
- Com heu pogut comprovar en el requadre que hi ha més amunt, hi ha formes que admeten dues possibilitats, encara que és més recomanable l'ús de la primera:

dècim o desé
centèsim o centé
mil·lèsim o milé

4.3.4 Múltiples

doble	sèptuple
triple	òctuple
quàdruple	nònuple
quíntuple	dècuple
sèxtuple	cèntuple

REMARQUES

- a) Tret de la forma *doble* que és invariable, la resta admet una forma femenina en *-a* quan s'apliquen a magnituds; és a dir, quan signifiquen 'que és com tres (o quatre, o cinc, etc.) vegades un altre'. Exemple: *L'atleta ha corregut una distància tripla a la de la setmana passada, és el millor de tots*. En canvi, són invariables quan signifiquen 'format per tres (o quatre, cinc, etc.)'. Exemple: *Portugal ha format part de la triple aliança europea*.
- b) Sovint els múltiples són substituïts, sobretot a partir de *quàdruple*, per perífrasis com per exemple: *El preu de la gasolina ha pujat quatre vegades més enguany que l'any*

4.3.5 Exercicis

1. Escriviu amb lletra les expressions numèriques següents:

- a) L'any 1992 va ser el millor any de ma vida perquè vaig guanyar 22.616.417 pessetes en un sorteig de loteria.
-
- b) M. Àngels prendrà possessió de la plaça de jutgessa l'1 de juny.
-
- c) Joan XXIII va ser un papa molt valorat pel poble.
-
- d) Beethoven és l'autor de la 5a simfonia.
-
- e) Agafa 2 jaquetes i 1 bufanda perquè al despatx fa molt de fred.
-
- f) El rei Pere III el Cerimoniós era el fill 2n d'Alfons III i de Teresa d'Entença.
-
- g) Aneu a la pàgina 22 del llibre de lectura!
-
- h) Encara no us heu estudiat ni les $3/5$ parts del temari. Així, mai no aprovareu!
-
- i) Ferran i Rosa han comprat una casa que els ha costat 23.567.222 pessetes.
-
- j) Només va assistir al concert de Lluís Llach unes $2/4$ parts del públic.
-

4.4 Quantitatius

VARIABLES	LOCUCIONS ADVERBIALS	INVARIABLES
quant, quanta, quants, quantes tant, tanta, tants, tantes molt, molta, molts, moltes poc, poca, pocs, poques	una mica de un poc de bona cosa de ben bé un munt de un grapat de una colla de gens (de) gens ni mica de	gairebé quasi força més prou menys només massa almenys mica
bastant, bastants gaire, gaires		

REMARQUES

a) Solen anar seguits de la preposició *de*: els masculins singular (*quant, molt, poc, tant*), *bastant* i *gaire*, però mai *massa* ni *força*.

b) És molt important que no confongueu les formes *prou* i *bastant* ja que no signifiquen el mateix. El primer significa 'en quantitat suficient' i el segon, 'en quantitat regular'. Vegeu l'exemple següent: *Miracle m'ha posat bastant arròs però no en tinc prou*.

c) Tampoc heu de confondre el quantitatiu *quant* amb l'adverbi o conjunció *quan*. Vegeu els exemples següents:

M'agrada quan em portes bombons.

Quant t'han costat els bombons?

d) Recordeu que el quantitatiu *tant* es redueix a la forma *tan* davant d'un adjectiu, un adverbi o una locució adverbial. Exemples:

Em fa por quan vas tan de pressa amb el cotxe nou.

T'estime tant!

e) *Molt* i *força* (contraris de *poc*) els usem en frases afirmatives, ja que en frases condicionals, interrogatives i de dubte utilitzarem, això sí, en registres molt formals, *gaire*. És més usual *massa* ('excessivament'), *prou* ('en quantitat suficient, tal com cal') o *bastant* ('en quantitat o nombre regular'). Exemples:

Maria té molta il·lusió de treballar amb nosaltres.

4.4.1 Exercicis

1. Completeu els buits següents amb *quant* o *quan*, *tant* o *tan*:

- _____ te'n vages, t'enyoraré!
- _____ arròs hi ha? Si no n'hi ha, compra'n!
- Fa _____ de fred que no m'abellix anar al cinema amb tu.
- _____ arriben els pares, m'avises!
- És _____ amable que _____ algú té problemes sempre l'ajuda.
- Us agrada _____ estar junts que _____ us veieu no escolteu ningú.

2. Completeu els espais buits amb els adverbis de quantitat següents: *gens*, *massa*, *prou*, *quasi*, *menys*, *bastant*, *almenys*

- Segons Josep, hi havia _____ gent en el concert de Madonna.
- El jupetí que heu comprat per a l'avi no m'agrada _____.
- El metge diu que has de beure _____ dos litres d'aigua.
- Si et vols aprimar, hauràs de menjar _____.
- _____ tots els teus amics estudien Magisteri.
- Tinc _____ treball però encara no en tinc _____.

3. Completeu cada frase amb una de les formes que hi ha entre parèntesis. Compte amb la flexió de gènere i nombre:

(*quan* / *quant*)

- _____ ens n'anem a Saragossa?
- No sé _____ m'ha costat, però no era car.
- Recordes _____ vivíem a Ontinyent?

(*prou* / *bastant*)

- Teniu beguda? No, no en tenim _____.
- Calleu! Ja n'hi ha _____.
- Convèncer la ministra ens ha costat _____ esforços.

(*tan* / *tant*)

- Cal que treballes _____ de pressa com els teus companys.
- Guillem estava _____ enamorat que semblava babau.
- Antoni, no menges _____ que et posaràs malalt.

(*gaire* / *molt*)

- No tens _____ diners en el portamonedes.
- L'advocat treballa _____ en el nostre cas.
- Jo tinc _____ amigues que viuen a València.

4.5 Indefinits

Els adjectius o els pronoms indefinits determinen el nom amb el mínim de precisió. N'hi ha que poden fer d'adjectius i de pronoms, i d'altres solament són pronoms.

Formes variables amb flexió completa	• un, una, uns, unes • algun, alguna, alguns, algunes • mateix, mateixa, mateixos, mateixes • tot, tota, tots, totes • cert, certa, certs, certes
Formes variables amb flexió incompleta	• altre, altra, altres • tal, tals • qualsevol (singular), qualssevol (plural) • qualche, qualques • ambdós, ambdues
Formes invariables	• cada • res • cap • sengles

REMARQUES

a) Recordeu que *algú*, *ningú* i *cadascú* (o *cada u*) únicament funcionen com a pronoms i, per tant, són invariables. Sempre fan referència a persones. No els confongueu amb els adjectius. Exemples:

De segur que algú vindrà a la festa.

Ningú no et comprén.

Cadascú va a la seua.

b) *Quelcom* és una forma amb un ús molt restringit, cal reservar-la per a registres molt formals. És més aconsellable emprar la forma equivalent *alguna cosa*.

c) *Hom* es fa servir en les construccions impersonals. En la llengua parlada sol ser substituït pel pronom *es*. Exemples:

Hom diu (es diu que) que Clàudia guanyarà el concurs.

d) L'indefinit *tot i mig* es mantenen invariables (en masculí) davant de topònims.

Tot Alacant va participar en la manifestació.

Mig Novelda no ha assistit al pregó que va fer l'alcalde.

e) Un error molt freqüent és usar la forma *el mateix* per evitar la repetició d'un substantiu esmentat anteriorment. En aquest cas s'han de fer servir els possessius i els demostratius o un pronom feble. Exemples:

*Abans d'aparèixer la pel·lícula tothom en parlava (i no *parlava de la mateixa).
Vam conèixer Esteve i la seua dona (i no *del mateix).*

Recordeu que fa la concordança amb el substantiu que determina quan va davant i es manté invariable quan va darrere (a excepció dels pronoms personals). Exemples:

La professora mateix et farà la prova de nivell però Ella mateixa / La mateixa professora et farà la prova.

f) *Algun* s'empra en frases afirmatives. Si la frase és interrogativa és recomanable utilitzar *cap* o *res*. Vegeu els exemples següents:

*M'has portat res de la fira?
Teniu cap problema?*

g) *Varis*, *vàries*, com a sinònims de *diversos*, *alguns*, és un castellanisme. Podeu evitar-ho amb formes com les que hi ha a continuació:

Tenim algunes (o diverses) preguntes que volem que ens contestes (no *vàries preguntes...).

h) Aneu amb compte amb l'ús del barbarisme *el / la / els / les demás*. Heu d'usar formes com ara: *els altres*, *els restants*, etc. o, en un ús genèric, *la resta*. Per exemple:

Solament van aprovar l'examen tres persones, la resta (els altres) no el van aprovar.

i) Un altre calc del castellà és utilitzar *propi*, *pròpia*, *propis* i *pròpies* per a emfasitzar la identitat d'un substantiu, cal usar *mateix* (i variants). Exemple:

La mateixa advocada portarà a terme totes les diligències escaients, i no *La pròpia advocada...

j) Heu de distingir les formes *cadascú* (*cada u*) i *cadascun*, *cadascuna*. La primera és un pronom que fa referència a tota persona, sense cap limitació. Les segones fan referència a un element (persona o cosa) que pertany a un col·lectiu determinat.

*Cal prendre fruita tots els dies, però cadascú que menja el que vulga.
Cadascun dels presents en aquesta sala haurà d'exposar el que pensa.*

4.5.1 Exercicis

1. Ompliu els buits de les frases següents amb un dels indefinits que hi ha entre parèntesis:

(*tot / tota / tots / totes*)

1. Van participar en l'acte _____ les persones.
2. _____ Alcoi va assistir a la presentació del cartell.
3. _____ els dirigents es van reunir a Barcelona.

(*algú / algun*)

1. De segur que _____ amic vindrà a buscar-me.
2. _____ de nosaltres haurà de dir-los-ho.
3. _____ va telefonar-te, però ara no recorde qui.

(*cadascú / cadascun /
cadascuna*)

1. _____ dels alumnes farà una ressenya.
2. _____ que porte el que tinga a casa.
3. _____ de les filles de Joan farà una coca.

2. Tradueix:

a) Varias personas han venido a la consulta para pedir cita.

b) El perro está algo delgado.

c) El propio director vino y nos dio la mala noticia.

d) Hemos sacado bastante dinero de la rifa pero no sabemos si tendremos suficiente para el viaje.

e) La reunión entre los ministros ha durado varias horas.

f) Cualquiera de vosotros está preparado para pronunciar el pregón de fiestas.

g) Has leído esta novela? Yo conozco al autor de la misma.

h) Toda Novelda ha apoyado la candidatura del presidente de la asociación.

4.5.2 Gens / cap / res / ningú

Recordeu que *res* i *ningú* són pronoms indefinits i, per tant, no poden anar acompanyats de cap substantiu. *Res* significa ‘cap cosa’ i va referit a coses, i *ningú* significa ‘cap persona’ i va referit a persones.

Avui no ha vingut ningú a classe.
He anat a comprar i no he vist res interessant.

Gens i *cap* són determinants i van acompanyats d’un substantiu. *Gens* portarà substantius que facen referència a quantitats no comptables (*pa, aigua, farina, llet, calor, fred...*) i *cap* en portarà referits a quantitats comptables (*cadires, taules, persones...*).

Ahir no va fer gens de fred.
No tinc cap jersei blau.

Recordeu que aquestes formes apareixen en frases condicionals, interrogatives i dubitatives en sentit positiu, i també en frases negatives amb valor negatiu.

Si tens cap problema no dubtes a fer-me’l saber.

Així mateix, heu d’anar amb compte i no confondre el pronom *res* i el quantitatiu *gens*.

Júlia no estudia gens (perquè és una mandrosa).
Júlia no estudia res (perquè no es dedica a l’estudi).

4.5.3 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb *cap, res, gens* i *ningú*:

- a) Àngel ho ha fet, però sense _____ de ganes.
- b) En tot el dia no ha vingut _____.
- c) Ja heu llegit les novel·les? No, encara no n’hem llegit _____.
- d) En l’armari no hi ha _____ camisa neta.
- e) El seu riure no m’agrada _____.
- f) Queda llet en la nevera? —No, no en queda _____, me l’he acabada jo.
- g) Heu vist ànecs al llac? —No, no n’hem vist _____.
- h) Hem anat al cinema i no hi havia _____.
- i) Què t’ha portat Pep de França? —No m’ha portat _____; és un garrepa.
- j) Durant tota la setmana els infermers no han treballat _____.
- k) Durant tota la setmana els infermers no han fet _____.
- l) Ha passat _____? —No, no patesques que només ha estat un ensurt.
- m) No m’agrada _____ que et poses aquesta camisa amb els pantalons negres.
- n) Vam quedar tots els amics a la plaça, però no hi va venir _____.
- o) Xavier, posa’m una mica més d’arròs. —Ho sent però no en queda _____.
- p) Si vols _____, m’ho dius.
- q) El gat no menja _____ del que li he posat, què li passarà?
- r) Qui ha escrit això en la pissarra? —No ha estat _____.

2. Feu una mica de repàs de quantitius i indefinits, i corregiu les incorreccions que trobeu en les frases següents:

a) Nosaltres dinem a les dos quant tenim temps.

b) He rebut bastantes visites que m'han portat forces regals.

c) Hi havia vàries persones que el coneixien.

d) Si volen algo de mi, ja m'avisaran.

e) Vull que vinguen tres voluntaris qualsevols.

f) Ara vindran els demás amics: Pere, Jordi i tots els demás.

g) Si hi ha algun vestit que t'agrade, compra-te'l.

h) A cadascun, li serà donat el que es mereix en el regne del cel.

i) De totes aquelles coses no hi ha ningun objecte que m'agrade.

j) Rodejarem la casa i tombarem la porta de la mateixa.

k) Escolteu-me tots: amics, familiars i demás assistents.

l) Conec vàries persones que tindrien molts problemes si decidírem suspendre l'acte.

m) Van eixir del local, però després van tornar al mateix.

n) No és acceptable cobejar els béns ajens.

o) No es pot passejar perquè mitja Alacant està en obres.

Unitat 5. Categories nominals: substantiu i adjectiu

5.1 Gènere del substantiu

El gènere del substantiu és totalment arbitrari quan designa coses i idees abstractes. Quan designa persones i animals que tenen dos gèneres, el femení es forma de diverses maneres:

Regles	Remarques
Generalment, s'afegeix una -a al masculí. Ex.: <i>conill</i> → <i>conilla</i>	Pot modificar-se l'última grafia: -p → -ba (<i>llop</i> → <i>lloba</i>) -t → -da (<i>advocat</i> → <i>advocada</i>) -c → -ga (<i>cec</i> → <i>cega</i>) -f → -va (<i>serf</i> → <i>serva</i>) -s → -ssa (<i>ós</i> → <i>óssa</i>) -u → -va (<i>romeu</i> → <i>romeva</i>) -l → -l·la (<i>Marcel</i> → <i>Marcel·la</i>)
Els substantius acabats en -e, -o, -u àtones canvien aquestes per una -a. <i>pediatre</i> → <i>pediatra</i>, <i>monjo</i> → <i>monja</i>, <i>Andreu</i> → <i>Andrea</i>	<i>orfe</i> → <i>òrfena</i> <i>el / la conserge</i> <i>el / la noble</i>
En alguns casos, s'afegeix al masculí les terminacions -na, -ina, -essa (ocupacions i càrrecs). <i>cosí</i> → <i>cosina</i>, <i>heroi</i> → <i>heroïna</i>, <i>metge</i> → <i>metgessa</i>	<i>príncep</i> → <i>princesa</i> <i>marqués</i> → <i>marquesa</i> <i>pagés</i> → <i>pagesa</i>
Alguns tenen terminacions pròpies. -or → -riu <i>emperador</i> → <i>emperadriu</i> -òleg → -òloga <i>psicòleg</i> → <i>psicòloga</i>	
Uns pocs mots fan el masculí afegint -ot al femení: <i>perdiu</i> → <i>perdigot</i>, <i>bruixa</i> → <i>bruixot</i>, <i>abella</i> → <i>abellot</i>	
Són invariables els acabats en -aire, -ista, -cida i -ta. <i>el / la boletaire</i>, <i>el / la pianista</i>, <i>el / la parricida</i>, <i>el / la gimnasta</i>	
Noms d'animals invariables afegeixen mascle o femella: <i>el rossinyol mascle / el rossinyol femella</i> <i>la sargantana mascle / la sargantana femella</i>	
Mots amb arrels diferents per al masculí i el femení. <i>amo</i> → <i>mestressa</i> <i>cavall</i> → <i>egua</i>	

5.1.1 Exercicis

1. Escriviu el femení de les paraules següents:

- Ex.: Lluís *Lluïsa*
1. gos	_____	14. merlot	_____
2. cadell	_____	15. cadenera	_____
3. treballador	_____	16. taxista	_____
4. actor	_____	17. porc	_____
5. notari	_____	18. sastre	_____
6. ós	_____	19. suïcida	_____
7. jueu	_____	20. avi	_____
8. tocòleg	_____	21. plebeu	_____
9. padrí	_____	22. heroi	_____
10. príncep	_____	23. comte	_____
11. marquès	_____	24. llebrot	_____
12. astronauta	_____	25. ase	_____
13. abat	_____	26. drapaire	_____
		27. sargantana	_____

2. Canvieu de gènere les paraules següents:

duc	tia	bruixa
captiu	actor	mandatari
cosí	cavall	déu
emperador	europèu	poeta
amo	secretari	pagà
garrí	cabra	perdiu
artista	marroquí	veí
germà	serf	abella
burro	esclau	robavellaire

5.1.2 Divergències respecte al castellà

De vegades, per influència del castellà, usem equivocadament el gènere d'alguns substantius. Per això, cal recordar el gènere d'aquestes paraules:

Són de gènere femení

acne	destrossa	estrada	oïda	serena
alicates	disfressa	estrena	olor	síndrome
anàlisi	dita	hematies	orenga	sucrera
andana	empara	icona	postres	suor
apoteosi	empenya	imperdible	potinga	teulada
aroma	encesa	letargia	ràtio	tomaca
botija	escalopa	marató	reguera	xinxes
calor	escaparata	marjal	remor	magnòlia (l'arbre)
cel·lofana	esperma	megatona	resplendor	Sènia (el riu)
dent	esplendor	merenga	resta	serradora (lloc de treball)
desfilada	espremedora	mona	sabata	

Són de gènere masculí

afores	compte	escafandre	llegum	regle
afront	contrallum	espinacs	lleixiu	senyal
allargador	corrent	estratagema	malt	solitari
avantatge	costum	estruç	marge	sotsobre
bacteri	deute	front	núvol	tèrmits
càncer	dot	interrogant	orde	torticoli
cataplasma	dubte	entreviu	pebre	

5.1.3 Exercici

1. Comproveu si recordeu el gènere d'aquestes paraules. Poseu l'article determinat o indeterminat que els corresponga:

Ex.: No m'agraden *els* espinacs.

- a) _____ calor d'aquell forn era insuportable.
- b) _____ marató de ball serà diumenge.
- c) Sentia _____ olor de colònia barata.
- d) És fàcil llevar les taques que deixa _____ suor.
- e) Tinc _____ estruç molt ben ensinistrat: canta.
- f) _____ bacteris provoquen malalties.
- g) La iaia cuina _____ llegums insuperablement.
- h) El comte viu del conte i té _____ compte corrent molt gran.
- i) Hauríeu de tenir _____ costum de rentar-vos les mans abans de dinar.
- j) Avui anirem a veure _____ afores de la ciutat.
- k) Cambrer, _____ compte, per favor.
- l) Hi ha hagut _____ avaria en _____ corrent elèctric.
- m) No he vist _____ senyal i he aparcat en un gual.
- n) No estic d'acord amb _____ anàlisis que han fet els tècnics.
- o) Aquesta carretera té _____ pendent molt fort.
- p) _____ deutes sempre són un problema.
- q) He fet _____ postres exquisides.
- r) Si se'n van _____ núvols lluirà el sol amb força.
- s) He agafat un drap per netejar _____ pols.
- t) _____ dot de la donzella era de perles precioses.
- u) No li valgueren _____ estratagemes en aquell judici.
- v) Posa _____ lleixiu a la roba.
- w) El metge li diagnosticà _____ torticoli en grau avançat.
- x) Porta'm _____ alicates i tallaré el fil d'aram.

5.1.4 Paraules amb doble gènere i significat diferent

Masculí		Femení
‘de clavar’ <i>No vull que claves un clau en la paret.</i>	clau	‘d’obrir i tancar’ <i>La clau de la maleta és aquesta.</i>
‘malaltia’ <i>L’epidèmia del còlera.</i>	còlera	‘ira, ràbia’ <i>La còlera dels déus.</i>
‘article d’opinió d’un periòdic’ <i>Aquest editorial d’avui no m’agrada.</i>	editorial	‘empresa editora’ <i>Una editorial publica el meu llibre.</i>
‘disposició de les coses’ <i>Tot ho fa seguint un ordre</i>	ordre	‘manament’ <i>Esperava una ordre del seu cap..</i>
‘vergonya’ <i>No té ni el més mínim pudor.</i>	pudor	‘olor desagradable’ <i>No suporta la pudor de la llet agra.</i>
‘salutació’ <i>M’ha fet un salut molt afectuós, avui.</i>	salut	‘estar sa’ <i>La meua salut és perfecta.</i>
‘batec’ <i>Té el pols accelerat: és un atac!</i>	pols	‘petites partícules’ <i>La pols del ciment deixa el cotxe negre.</i>
‘la dormida’ <i>Té un son molt lleuger.</i>	son	‘les ganes de dormir’ <i>Tinc molta son durant tot el dia.</i>
‘paviment’ <i>El terra del bany és de marbre.</i>	terra	tots els altres sentits <i>Aquesta terra és argila.</i>
‘excavació’ <i>Feia un vall per a canonades d’aigua.</i>	vall	‘depressió entre muntanyes’ <i>Aquesta vall és molt ampla.</i>
‘propòsit, intenció’ <i>El fi era que tots ho passarem bé.</i>	fi	‘acabament, final’ <i>Açò és la fi per als teus somnis.</i>
‘aparell per a fer llum’ <i>Encén el llum.</i>	llum	‘claredat’ <i>Treballe sempre amb la llum del sol.</i>
‘braç de mar entre dos territoris’ <i>El canal de la Mànega.</i>	canal	‘conduïte’ <i>Hem de reparar la canal de la teulada.</i>

5.1.5 Exercici

1. Llegiu aquestes frases i amb l’ajuda del diccionari, si cal, esbrineu quina és la parella de cada animal. Després escriviu dues columnes i relacioneu cada animal amb la seua parella tal com fem en l’exemple:

a)
Ex.: *elefant*

L’ivori dels elefants és molt cobejable.
elefanta

b)
_____

En aquella granja feia falta un ase.
_____

c)
macerada.

La carn de perdigot sol cuinar-se
_____

d)
llegendària.

Moby Dick és el nom d’una balena
_____

e)
campanar.

Enguany no han vingut les oronetes al
_____

f) L'ós és un animal en perill d'extinció.

g)

El paté d'oca és excel·lent.

h)

apreciades.

Les cuixes de granota són molt

i) El meu cavall va coix.

j) El canari és un animal domèstic.

5.2 Nombre del substantiu

Regles	Remarques
Normalment s'afeg -s al singular: <i>poll</i> → <i>polls</i>	També poden afegir -ns mots com: <i>home</i> → <i>homes</i> o <i>hòmens</i> <i>jove</i> → <i>joves</i> o <i>jóvens</i>
Acabats en -a àtona, canvien a -es : <i>ona</i> → <i>ones</i>	Alteracions ortogràfiques c ⇔ q <i>rica</i> → <i>riques</i> ç ⇔ c <i>audaç</i> → <i>audaces</i> gu ⇔ gü <i>aigua</i> → <i>aigües</i> g ⇔ gu <i>homòloga</i> → <i>homòlogues</i> j ⇔ g <i>roja</i> → <i>roges</i>
Acabats en vocal tònica afegeixen -ns : <i>macarró</i> → <i>macarrons</i> <i>veí</i> → <i>veïns</i>	Afegeixen només -s <i>-sofàs, cafés, bebés, consumés, bisturís, xampús...</i> -noms de les lletres: <i>les as</i> -notes musicals: <i>els dos</i> -partícules gramaticals usades com a substantius: <i>els perquès</i>
Acabats en: -st, -xt, -sc, -ig fan el plural en -os o -s <i>text</i> → <i>textos</i> o <i>texts</i> <i>casc</i> → <i>cascos</i> o <i>cascs</i> <i>assaig</i> → <i>assajos</i> o <i>assaigs</i>	
Acabats en: -ç, -x, -ix, -ex, -tx Fan el plural en -os <i>capaç</i> → <i>capaços</i> <i>sufix</i> → <i>sufixos</i> <i>reflex</i> → <i>reflexos</i> <i>coix</i> → <i>coixos</i> <i>despatx</i> → <i>despatxos</i>	
Afegeixen -os els masculins aguts acabats en: -consonant + s : <i>curs</i> → <i>cursos</i> -ís : <i>pis</i> → <i>pisos</i> -ús : <i>autobús</i> → <i>autobusos</i>	- <i>algeps, fons, ens, socors, temps...</i> - dies de la setmana acabats en -s <i>els dilluns, els dimarts i els dijous</i> -dervats amb sufix -ís : <i>canyissos</i> -derivats amb el sufix -ús : <i>pallussos</i> -relacionats amb mots amb /s/: <i>russos</i> <i>-pius i plus</i>
Afegeixen -sos els masculins acabats en -às : <i>capatàs</i> → <i>capatassos</i> -és : <i>congrés</i> → <i>congressos</i>	- <i>aiguarrasos, asos, casos, gasos, gimnasos, masos, vasos</i> -derivats amb sufix -és : <i>francés</i> > <i>francesos, imprés</i> > <i>impresos</i> <i>-mes</i> → <i>mesos, dos</i> → <i>dosos, tres</i> →

-òs: arròs>arrossos	tresos. -derivats amb -ós difosos -relacionats amb mots amb /z/: <i>esposos</i> -dosos
Són invariables - femenins acabats en -s : <i>la/les càries, pols</i> - masculins en -s : <i>el/els llapis, cactus</i>	
Amb -s (plural gràfic, no fonètic): <i>apèndixs, índexs, faxs, esfinxs, hèlixs, linxs</i>	

5.3 Gènere i nombre de l'adjectiu

En general, la flexió de l'adjectiu segueix les mateixes regles que hem vist per a la formació del gènere i el nombre dels substantius. Recordeu que hi ha adjectius d'una terminació per als dos gèneres (cruel, cruels), i d'altres amb dues, que de vegades no coincideixen amb les del castellà (trist, trista, tristos, tristes).

5.3.1 Gènere

- Acabats en consonant fan el femení afegint una **-a** al masculí:

fosc→*fosca*; *net*→*neta*, *dolç*→*dolça*.

Canvis ortogràfics:

t⇒d	<i>acusat</i> → <i>acusada</i>	c⇒g	<i>groc</i> → <i>groga</i>
u⇒v	<i>blau</i> → <i>blava</i>	c⇒q	<i>ric</i> → <i>riques</i>
gu⇒gü	<i>ambigua</i> → <i>ambigües</i>	g⇒gu	<i>homòloga</i> → <i>homòlogues</i>
j⇒g	<i>roja</i> → <i>roges</i>	s⇒ss	<i>ros</i> → <i>rossa</i>
ç⇒c	<i>audaç</i> → <i>audaces</i>	-ig⇒-j-	<i>boig</i> → <i>boja</i>
-l⇒-l·l-	<i>tranquil</i> → <i>tranquil·la</i>		

- Els adjectius acabats en vocal tònica recuperen una **-n** en el femení:
seré→*serena*, *ple*→*plena*, *marí*→*marina*.
- Els masculins acabats en **-i** o **-u** àtones precedides de consonant fan el femení afegint una **-a**: *aeri*→*aèria*, *auri*→*àuria*, *ferri*→*fèrria*.
- En el cas dels masculins acabats en **-o** àtona, la canvien per **-a**:
fondo→*fonda*, *flonjo*→*flonja*.
- Els mots acabats en **-au**, **-iu** i **-ou** canvien aquesta terminació per **-ava**, **-iva** i **-ova** en femení: *blau*→*blava*; *nociu*→*nociva*, *tou*→*tova*.
- Els que acaben en **-eu** canvien aquesta terminació per **-ea** en el femení:
Europeu→*europea* (excepte *hereu*→*hereva*).

5.3.2 Nombre

Els adjectius formen el plural afegint una **-s** al singular:

blanc→*blancs*, *verd*→*verds*, *tebi*→*tebis*.

Els adjectius acabats en **-a** àtona fan el plural en **-es**:

amfíbia→*amfíbies*, *nòmada*→*nòmades*, *dolça*→*dolces*.

Els acabats en vocal tònica fan el plural amb la terminació **-ns**:

ple→ *plens*, *diví*→ *divins*.

Els adjectius acabats en *-s* fan el plural amb la terminació *-os*

(de vegades dupliquen la *essa*): *gris*→ *grisa*, *ras*→ *rasos*, *massís*→ *massissos*.

Els que acaben en *-x*, *-ix* o *-tx* també fan el plural en *-os*:

baix→ *baixos*, *fix*→ *fixos*.

Els que acaben en *-ç* tenen una forma per al masculí i una altra per al femení:

audaç→ *audaços/audaces*, *feroç*→ *feroços/feroces*.

5.3.3 Exercicis

1. Completeu les sèries següents segons l'exemple:

Ex.: <i>groc</i>	<i>groga</i>	<i>grocs</i>	<i>grogues</i>
a) _____	_____	_____	vellutades
b) beix	_____	_____	
c) _____	foniatra	_____	
d) _____	_____	lents	
e) elegant	_____	_____	
f) comú	_____	_____	_____
g) _____	aliena	_____	
h) _____	_____	_____	perverses
i) _____	vaga	_____	_____
j) ample	_____	_____	_____
k) _____	_____	aptes	
l) _____	_____	tendres	_____
m) sinistre	_____	_____	
n) _____	_____	_____	ineptes
o) estudiant	_____	_____	
p) _____	_____	_____	atrocés
q) _____	autodidacta	_____	
_____			

2. Canvieu el nombre de tot el que pugueu de les frases següents:

a) Les oques que es passen per la plaça molesten el trànsit.

b) Els soterranis de les cases antigues són tètrics.

c) Algun fenomen que ha ocorregut al costat m'ha fet por.

---

d) Les pluges dels últims anys han acabat amb les anyades

---

e) Tinc la mà grossa com la d'un goril·la.

---

f) El reflex de l'espillet que hi ha al fons del calaix em fa nosa.

---

g) El comerç i les arts són bones dedicacions.

---

h) No em dones més medicines, que tinc marejos.

---

i) El despatx que m'ha posat l'empresa és el millor de l'edifici.

---

j) El vaixell, l'avió, el tren, el cotxe i caminar són mitjans de transport.

---

3. Poseu en plural els substantius de les oracions següents i feu-hi les modificacions pertinents:

a) La taronja valenciana és massa dolça.

---

b) Tot nen té el mateix desig.

---

c) Amb la màquina de rentar la roba s'ha perdut el safareig del poble.

---

d) Quin dilluns i dimarts tenim classe de valencià?

---

e) Ha de ser recuperada la cançó tradicional de la regió.

---

f) Al prat hi ha una vaca que pastura.

---

g) L'aigua de la font d'aquell poble té un gust molt diferent.

---

h) La barca de pesca no ix dissabte a la nit.

---

i) La professió més habitual del suís és fàcil d'endevinar.

---

4. Tradueix les frases següents:

a) Las bacterias son asquerosas.

---

b) Tiene una costumbre muy fea: cuando tiene una deuda muy gruesa nunca la paga.

---

c) Este perfume tiene un aroma exquisito.

---

d) ¿Cuándo llegará el fin del mundo?

---

e) Tiene la frente muy ancha, los dientes pequeños y el resto de su aspecto es impresentable.

---

f) En esta farmacia se hacen análisis clínicos.

---

g) El SIDA era desconocido hace 50 años y ahora es una enfermedad muy grave.

---

h) Has de hacer un análisis amplio del problema antes de plantear todas las dudas.

---

i) Han cortado la corriente eléctrica. Por eso no funciona el aire acondicionado y notamos un calor tan pegajoso.

j) Tengo mucho sueño, pero después me desvelo porque tengo el sueño muy ligero y sufro muchas pesadillas.

k) Me has asustado y por eso tengo el pulso acelerado.

l) Coged una hoja de papel y dibujad un toro con los cuernos bien grandes.

m) Dale muchos besos y muchos abrazos.

n) Había tanta gente que todos recibimos muchos empujones y algún pisotón.

5.4 Concordança entre substantiu i adjectiu

Si un adjectiu afecta dos o més noms que tenen el mateix gènere, l'adjectiu va, evidentment, en plural i en el mateix gènere que els noms:

*Una cassola i una paella **brutes**.*

*Un home i un gos **cansats**.*

Si l'adjectiu afecta dos o més noms de gènere diferent, l'adjectiu va en masculí plural:

*Un cotxe i una moto **vells**.*

*Una bicicleta i un camió **rojos**.*

*Homes i dones **despullats**.*

Si l'adjectiu va davant de dos o més noms de gènere diferent, concorda només amb el primer, en gènere i nombre:

***Fantàstica** visió i comentari*

***Bon** efecte i impressió*

També hi ha la possibilitat de repetir l'adjectiu, tant si va davant com si va darrere:

*Una escopeta **vella** i un sarró **vell**.*

*Bon exercici i **bona** presentació.*

Si un nom és determinat per més d'un adjectiu i, per a no repetir-lo, s'elideix alguna vegada, és recomanable que vaja en plural:

*Els **plantejaments** immobilista, moderat i radical... (se sobreentén *El plantejament immobilista, el plantejament moderat i el plantejament radical*; seria diferent si es tractara de tres adjectius que afectaren un mateix nom: *El plantejament immobilista, retrògrad i reaccionari...*)*

Els adjectius *tot* i *mig* esdevenen invariables i prenen el valor d'adverbis quan van davant d'un nom de ciutat, de nació, etc., no precedit d'article:

***Tot** Barcelona ho sap.*

*Coneix **tot** Catalunya.*

*Exageren quan diuen que a **mig** València hi fan obres.*

5.4.1 Exercici

1. Milloreu, si és possible, les frases següents:

a) Tota Callosa està plantada de nespres.

---

b) He vist un llibre i una ressenya molt bona.

---

c) Freda sopa i café era tot el que l'esperava a casa.

---

d) De pedra era tota la Gandia medieval.

---

e) L'esperava a l'estació mig Santa Pola.

---

f) L'examen inicial, parcial i final té parts orals i escrites.

---

g) Els anys i les estacions felices passaven ràpidament.

---

h) Un gat, una balena i un pingüí grisos decoraven la paret de l'habitació.

Unitat 6. Lèxic. Composició i derivació

En aquesta unitat treballarem els principals fenòmens que afecten el lèxic, perquè pugueu usar els mots amb precisió i correcció. Els aspectes que veurem seran les dissemblances amb el castellà els —doblets—, els barbarismes i els neologismes i els fenòmens que afecten la creació lèxica: la composició, la derivació i l'ús del guionet.

6.1 Doblets lèxics

Hi ha mots que s'assemblen molt, però que tenen significats diferents, els anomenem *doblets*. A alguns els prefixos els han conferit un significat nou: *semblar* / *assemblar*. D'altres, es confonen moltes vegades en la llengua col·loquial, però tenen significats que cal mantenir.

6.1.1 Exercici

1. Empleneu les frases següents amb la paraula que considereu convenient:

1. ABONAMENT / ADOB

Si vols anar al teatre, primer has de recollir l' _____ en taquilla.
He posat _____ als rosers perquè isquen flors més boniques.

2. ACLARIR / CLARIFICAR

Finalment, els caps de govern de la Unió Europea _____ el tema.
Cal que nosaltres _____ bé l'oli abans de vendre'l.

3. AFIRMAR / AFERMAR

Es va _____ en la seua posició: va _____ que no pensava dimitir.
Hem d' _____ els fonaments d'aquesta casa.

4. ANULAR / ANUL·LAR

He telefonat per _____ la cita que tenia amb el metge.
Com que no s'avenien, van _____ el seu matrimoni: l'anell que portaven al dit _____ no tenia cap valor .

5. APARELL / APARAT

Van fer un sopar amb molt d' _____ perquè venia l'alcaldeessa.
L' _____ de televisió deixà de funcionar en començar aquella tempesta amb tant d' _____ elèctric.
Com que menja tant té problemes en l' _____ digestiu.

6. ATERRAR / ATERRIR

A aquell avió encara no li han donat permís per _____ i l'espera ha _____ els passatgers.

No sigues tan idealista. _____, que ja tens 30 anys!

7. BAIXAR / ABAIXAR

El preu de la carn de vedella ha _____ molt.

Cal que _____ el volum del televisor.

8. BAN / BÀNDOL

La població es va assabentar del succés pel _____ que va emetre l'ajuntament.

El _____ cristià ja està preparat per a desfilars.

9. BENA / VENA

Necessite posar-me una _____ per a subjectar millor l'esparadrap.

M'han tret sang de la _____ per fer-me una anàlisi.

10. BOSSA / BORSA

Enguany s'han incrementat els beneficis dels que inverteixen en _____.

La _____ o la vida.

He tornat del supermercat carregat amb moltes _____.

Lluís ha regalat a la seua núvia una _____ de pell de cocodril.

11. COLA / CUA

Posa més _____ si no vols que es desenganxen els cromos.

Li han tallat la _____ al gos.

He hagut de fer _____ per entrar al cinema.

En el viatge he hagut de seure a la _____ de l'avió.

Hem comprat un piano de _____ de segona mà.

12. CONTE (CONTAR) / COMTE / COMPTE (COMPTAR) / COMPTES

El tresorer tenia dificultats per a aclarir els _____ de l'associació.

La _____ va assistir al sopar benèfic vestida de llarg.

Vés amb _____ i posa't el casc, en _____ de fer el boig.

Si tens problemes saps que pots _____ amb mi.

Si ja has acabat les postres, demanarem el _____ al cambrer.

He obert un _____ corrent en la caixa d'estalvis.

Com que no sap matemàtiques, sempre _____ amb els dits.

13. COMPLIMENTAR / EMPLENAR

Sempre estem _____ els mateixos papers.

Es passa el dia _____ els seus superiors jeràrquics.

14. COMPONDRE / COMPOSAR

Corelli va _____ més de cinquanta concerts per a violí.

L'han _____ per no fer els deutes.

15. CONTEMPLAR / PREVEURE

Es passa la nit _____ la lluna plena.

Aquest apartat de la llei no _____ els casos més dubtosos.

16. CUB / CUBELL

L'edifici on s'ubicarà el museu de les ciències té forma de _____.

No trobe el _____, no sé on posaré els bolígrafs.

Tres al _____ és igual a nou.

17. DATA / DADA

No se sap encara la _____ de l'examen.

Cal omplir els buits de l'imprès amb les _____ personals, i després les col·locaran en una base de _____ general.

18. DIR / DIR-SE

Jo _____ Bond, James Bond.

Ell abans _____ que no tenia llicència per a matar.

19. DOBLAR / DOBLEGAR

Quan acabeu _____ el full per la meitat.

Has de treballar més, has de _____ el temps que dediques a l'estudi.

Saps si han _____ aquesta pel·lícula al català

Abans de guardar la roba has de _____-la.

20. DORMIR / ADORMIR

Aquell xiquet no pot _____ bé.

S'ensenyen cançons de bressol per _____ el seu fill.

21. ESBORRADOR / ESBORRANY / ESBORRALL

A l'aula 204 no netegen mai l'_____.

Feu primer un _____ i després redacteu la vostra composició.

Em va presentar el treball ple d'_____.

22. FAMÓS / AFAMAT

Des que s'ha fet _____ ja no ens tracta igual. Ara és una persona molt

_____.
Estava _____. Feia molta estona que esperava el menú.

23. FULL / FULLA

Si necessiteu més _____ per a l'examen, me'n demaneu.

A la tardor cauen _____ dels arbres.

24. GREIX / GRAS (GRASSA)

Com que no vol estar tan _____ es nega a menjar aliments amb _____.

25. LLIURAR / ALLIBERAR

Heu de _____ els treballs abans del 30 de maig.

Lluiten per _____ el seu país.

26. MEDI / MIG (MITJA) / MITJÀ / MITJAN / MITJANA.

A _____ agost se celebra la festa de la Mare de Déu.
 _____ Noruega es va abstenir en les darreres eleccions.
 En _____ judicials la sentència ha causat una forta commoció.
 L'avió és el _____ de transport que menys m'agrada.
 La _____ d'edat dels narcotraficants detinguts és molt baixa.
 Ja he netejat _____ casa.
 No té els _____ necessaris per a investigar.
 Treballe en la conselleria de _____ ambient.
 La televisió és un _____ de comunicació molt influent.

27. MEDECINA / MEDICINA

Des que estudia _____ ja no vol prendre tantes _____.

28. MESA / TAULA

A les nou del matí s'ha constituït la _____ electoral.
 Per favor, ajuda'm a desparar _____.
 Després de la conferència hi hagué una _____ redona.
 La _____ de govern ha dictat la llei que tant esperàvem.

29. MIDA / MESURA

Pren-li les _____ per fer-li el vestit de festa.
 El govern haurà de prendre _____ molt estrictes contra la corrupció.
 Si vols que la recepta t'isca bé, has de posar-li la _____ exacta de cada ingredient.

30. MÚSCUL / MUSCLE

El cos humà té molts _____.
 Em fa mal l'esquena perquè vaig carregar una botella de butà al _____.

31. NOMBRE / NÚMERO

Quin _____ ha eixit al sorteig de l'ONCE?
 Hi havia un gran _____ d'alumnes en la manifestació.

32. NOMENAR / ANOMENAR

L'han _____ president de l'associació de veïns.
 Han passat llista? Ja m'han _____?

33. ÒRGAN / ORGUE

Han restaurat l'_____ de la catedral. Ara sona millor que mai.
 Cap _____ del govern central ha emés el comunicat.
 M'he fet donant d'_____.

34. POSAR / PONDRE

La gallina va _____ tres ous d'or.
 _____-vos al costat de la finestra per veure com es _____ el sol.

35. PROVAR / EMPROVAR / TASTAR

Abans de comprar-te la brusa, _____-te-la.
 En el piscolabis vam _____ tota mena de mariscs.
 Hem estat _____ la resistència del pont nou.

36. REAL / REIAL

La casa _____ ha emés un comunicat per fer públic l'embaràs de la infanta.
La pel·lícula està basada en fets _____.

37. REVETLLA / BERBENA

L'orquestra *Montecarlo* vindrà a la _____ de divendres.
La _____ és una planta verinosa.

38. SEGUR / ASSEGURANÇA / FIADOR

Estàs _____ que tot això no és mentida?
Aquest anell estarà més _____ en la caixa de cabals.
Aquest mes he de pagar l' _____ del cotxe, la de la casa i la de vida.
Si no vols que hi haja un accident, posa el _____ a la pistola.

39. SEURE / ASSEURE

No podem _____, ja que la sala està plena.
Hem _____ el xiquet en la cadira menjadora.

40. SEMBLAR / ASSEMBLAR-SE

Es nota que són germans, _____ moltíssim.
Amb aquella careta d'àngel, _____ tan honrat i tan bona persona.
A mi em _____ que plourà aquest cap de setmana.

41. SENYALAR / ASSENYALAR

No dones a rentar la roba sense abans _____-la.
Després de l'accident se li va quedar la cara _____.
Vosaltres, _____ amb una creu l'opció correcta.
El jutge em va demanar que _____ el culpable.

42. TATXA / TACA

Em va caure el setrill i em vaig fer una _____ molt gran en el vestit.
Necessite més _____ per a penjar els pòsters.

43. TERME / TERMINI

Això s'ha de fer dins del límits del _____ municipal i en un _____ de set dies com a màxim.

44. VETLA / ESPELMA / VELA

He passat la nit en _____ perquè el xiquet no ha parat de plorar.
Fou tan romàntic! Sopàrem a la llum de les _____.
És molt ric, fins i tot té un vaixell de _____.

2. Completeu els buits de les frases següents posant-hi les paraules o les locucions que s'ajusten a la definició que hi ha entre parèntesis.

1. El policia li va posar les _____ (JOC D'ANELLES DE FERRO AMB QUÈ SE SUBJECTEN ELS PRESOS PELS PUNYS) a aquell _____ (PERSONA QUE EN MATA UNA ALTRA) tan perillós.

2. El futbolista li va posar la _____ (ACCIÓ DE POSAR EL PEU ENTRE CAMES D'ALGÚ PER A FER-LO CAURE) i ell va caure un _____ (COLP FORT DONAT EN UNA CAIGUDA)
3. El _____ (PERSONA ENCARREGADA D'EXECUTAR LES PENES DE MORT) va complir amb la seua missió sense cap mirament.
4. No has de creuar el carrer per la _____ (LLOC ON S'ENCREUEN DOS O MÉS CARRERS), sinó que ho has de fer pel pas de _____ (LLOC MARCAT PERQUÈ HI CREUEN LES PERSONES QUE VAN A PEU).
5. Com que fa tanta calor haurem d' _____ (POSAR EN MARXA) l'aire _____ (SOTMÉS A CONDICIONS).
6. Francesc sempre ens conta uns _____ (OCURRÈNCIES VIVES I SOBTADES) boníssims.
7. El que més m'agrada després de la dutxa és eixugar-me amb una bona _____ (PEÇA RECTANGULAR DE ROBA PER A EIXUGAR-SE LES MANS I LA CARA) i tot seguit posar-me un _____ (PEÇA D'ABRIC AMB MÀNIGUES, ESPECIALMENT AQUELLA QUE ES POSA DESPRÉS DEL BANY).
8. El jutge va concloure que l'homicidi es va produir amb premeditació i _____ (CAUTELA PER A ASSEGURAR-SE LA IMPUNITAT D'UNA MALA ACCIÓ).
9. Com que no puc acabar el mes, hauré de demanar a l'empresa una _____ (PAGAMENT AVANÇAT).
10. Sembla que, finalment, el roser ha _____ (S'HA AGAFAT A LA TERRA AMB ARRELS) bé.
11. L' _____ (DONA ENCARREGADA D'ATENDRE ELS CLIENTS D'UNA COMPANYIA DE VOLS, FIRES, ETC.) ens ha donat un got amb _____ (PART LÍQUIDA EXTRETA, BÀSICAMENT, DE LES SUBSTÀNCIES VEGETALS) de taronja.
12. Tots els anys augmenta el preu de l' _____ (CONTRACTE AMB QUÈ SÓN ASSEGURATS ELS BÉNS) del cotxe.
13. Si busques una _____ (TIRA LLARGA DE TEIXIT EMPRADA PER A SUBJECTAR APÒSITS EN UNA FERIDA), cal que mires en primer lloc a la _____ (ARMARIET O ESTOIG AMB MEDICAMENTS).
14. Fixa't en el que fas que has estat a punt de _____ (DEIXAR ESCAPAR EL LÍQUID D'UN RECIPIENT) tota l'aigua pel terra!
15. Tots els anys pel maig els ciutadans responsables han de fer la declaració de la _____ (ALLÒ QUE S'OBTÉ COM A CONSEQÜÈNCIA DEL TREBALL, D'UNA PROPIETAT, ETC.).

3.   Escriuiu la paraula que corresponga a cada definició.

1.   Donar a algú habitació, posada.

_____

2. Lloc destinat a matar el bestiar.
_____
3. Establiment vora la mar on es fabriquen i es reparen embarcacions.
_____
4. Protuberàncies frontals (dues) que tenen molts remugants i altres animals.
_____
5. Raure la barba i el bigot.
_____
6. Acció i efecte de cobrar.
_____
7. Que té molt de sabor.
_____
8. Torcedura d'una articulació, amb ruptura possible de lligament.
_____
9. Persona que en un judici dóna fe d'algun fet perquè l'ha comprovat amb els seus sentits.
_____
10. Que no està present.
_____
11. Mil vegades mil.
_____
12. Dic o mur de protecció contra les onades fet de pedres grosses.
_____
13. Causar un espant, un sobresalt.
_____
14. Escrit signat amb què la gent justifica que ha cobrat alguna cosa.
_____
15. Lloc on viuen les abelles.
_____

6.2 Els barbarismes

Els **barbarismes** són estrangerismes que es consideren innecessaris perquè la llengua receptora ja té un mot específic que a compleix perfectament la funció que intenta desplaçar l'estrangerisme en qüestió. Són barbarismes, per exemple, *lograr* (aconseguir, assolir), *donar-se compte* (adonar-se), *grifo* (aixeta), *llavero* (clauer), etc.. La majoria dels nostres barbarismes són d'origen castellà, però alguns provenen de l'anglès o del francès.

Els barbarismes no estan recollits en els diccionaris normatius, encara que poden aparèixer en reculls de dubtes i altres vocabularis bàsics. Per a solucionar els dubtes pel que fa a la traducció de paraules valencianes al castellà, i al revés, recomanem el diccionari bilingüe *Diccionari castellà-català*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1994.

6.2.1 Exercici

1. Utilitzeu, si cal, un vocabulari per a identificar els barbarismes que contenen les frases següents i corregiu-los:

a) M'he comprat un xaleco de terciopèl que vaig veure en l'escaparat de la botiga del xaflan.

El tren de cercanies s'aturarà en l'andén nº 2 d'aquest apeadero.

---

b) Desde luego que està loca la germana del meu ierno. Em trau de les meues caselles la seua costum de xillar a tothom.

---

c) He vist al bussó el ressibo de la llum i el del segur del cotxe; menos mal que he pogut ahorrar un poc.

---

d) No sé què regalar-li: uns gemels, una pajarita o un brotixe d'or.

---

e) Pep està molt gord perquè sempre està menjant bocadillos, golosines i coses amb grasses. Además li agraden molt els flans i els hojaldres.

---

f) Els candelabros que m'han regalat són de metal. A mi, m'agraden més de cobre o de vidri.

---

g) He comprat un comodín que no és del agrado de mon tío.

---

h) Han retrassat la reunió, però no obstant això es farà un anàlisis complet de l'estat de comtes: diran si hi ha ganàncies o pèrdues.

---

i) No sé saborejar el vi estranger. Així que no és necessari que traguen el sacacorchos.

---

j) El concejal ha canviat els farols i els adoquins de la cera del meu carrer, però els problemes de tràfic encara continuen.

k) En aquella taula electoral s'han perdut moltes papeletes i això ha pogut favoréixer la pèrdua d'escanys.

l) Joan perteneix a un grup que apoia l'abort gratis.

m) Els nous arreglos de la cançó no van decepcionar el públic, que va prorrompre en aplausos.

n) Es va recluir en un monasteri per tal d'apaciguar el seu estat d'ànim, despejar-se, serenar-se i recuperar la seguretat de si mateix.

o) El veí va baixar fet una fiera a dir-nos que estàvem fent massa jaleo, que ja estava bé de juerga i que érem uns sinvergüenses.

p) L'assafata va portar-nos una bandeja amb almejes i mejillons, però nosaltres preferíem pulpo i llangosta.

q) Atestiguaré davant la jutja tot el que averigüe sobre el robo de la bisuteria

r) He demanat financiació per poder pagar els gastos del pis que m'he comprat en un complejo de lujo.

s) Menos mal que hem alcançat els objectius; ho dic en sèrio.

6.2.2 Mots adaptats

De vegades, algunes paraules d'altres llengües s'incorporen plenament a la nostra, perquè expressen realitats que no existeixen en la nostra llengua. En aquest cas, els barbarismes deixen de ser-ho i s'adapten ortogràficament (com les paraules en negreta de l'exemple). Si no estan adaptats, s'escriuen normalment en cursiva, com els mots de la frase següent:

El jugador **d'handbol** és un *hippy* que menja **brioxos** de xocolata en el *hall* de l'hotel.

Per saber quina és la situació de cada paraula, haurem de consultar el diccionari normatiu vigent: *Diccionari de la llengua catalana*, de l'IEC o el *Diccionari Valencià*, de l'editorial Bromera.

6.3 La creació lèxica

La llengua no és un sistema limitat ni estàtic. Ben al contrari, el corpus lingüístic es caracteritza per una constant mobilitat: contínuament apareixen noves paraules per la necessitat d'expressar tots els conceptes que demana l'ús lingüístic. Dins d'aquest apartat distingirem dos procediments: la **derivació** i la **composició**.

6.3.1 La derivació

La derivació és el procediment morfològic de creació lèxica que ens permet l'obtenció de paraules noves a partir de les que ja teníem. Les paraules noves que ens proporciona la derivació s'anomenen *derivats*, i els elements afegits als lexemes són els *afixos*.

Com a elements lingüístics que permeten derivar paraules, els afixos no existeixen tot sols, han d'aparéixer lligats a un lexema. Segons el lloc d'aparició respecte del lexema, els classifiquem en:

prefixos, morfemes que van davant del lexema; ex.: *des-calç*
sufixos, morfemes que van darrere del lexema; ex.: *calç-ar*
infixos, morfemes que van col·locats entre el lexema i el sufix; ex.: *calç-ot-et*
 (el lexema dels exemples és sempre *calç*-)

Hi ha dos tipus de prefixos: els que imposen els seus trets semàntics o sintàctics al lexema (prefixos verbalitzadors) i els que tan sols afigen un tret semàntic sense introduir-hi cap alteració (prefixos aspectuals).

Prefixos verbalitzadors	Prefixos aspectuals		
<i>a-</i> <i>aprofundir</i> <i>en-</i> <i>enllustrar</i> <i>es-</i> <i>esbravar</i>	a- (<i>privatiu</i>) <i>anormal</i> ben- <i>benvingut</i> con- <i>conviure</i> contra- <i>contraatac</i>	des- <i>desfer</i> dis- <i>distraure</i> entre- <i>entreacte</i> in- <i>intranquil</i> inter- <i>intermedi</i>	mal- <i>malparlat</i> re- <i>reconstruir</i> sobre- <i>sobrehumà</i> trans- <i>transportar</i>

RECORDEU

- El prefix *en-* es converteix en *em-* davant de consonant bilabial (*p, b, m*)
- El prefix *a-* (*privatiu*) significa **sense, no...**

6.3.1.1 Exercicis

1. Formeu verbs derivats d'aquestes paraules amb els prefixos *a-*, *en-* (i la seua variant *em-*) i *es-*:

butxaca _____	llaç _____	pols _____
curiositat _____	gran _____	vell _____
gàbia _____	marc _____	paper _____
magatzem _____	caixa _____	lleuger _____
farina _____	clar _____	racó _____
vernís _____	barat _____	branca _____

2. Escriviu les paraules que corresponen a les definicions següents (pareu atenció en l'ortografia dels mots amb prefixos):

a) Home sense ideologia política:

b) _____

Escrit sense nom :

c) _____

Es diu d'allò que no és simptomàtic:

d) _____

Que no és subornable:

e) _____

Substància que neutralitza l'acció d'un verí, antídote:

f) Donar raons o proves que descarreguen d'una culpa:

g) _____

Ordre amb què es revoca una altra ordre:

h) Persona que parla bé, correctament, amb una certa elegància:

6.3.1.2 Diminutius, augmentatius i pejoratius

Si afegim una sèrie de terminacions als noms, podem expressar un judici de grandesa, menudesa o menyspreu, de la persona, animal o cosa de la qual parlem. Aleshores, per derivació, hem format augmentatius, diminutius o pejoratius. A continuació us donem un quadre amb els sufixos principals amb què es formen nous mots:

Sufix	Tipus	Exemples
-et –eta	diminutiu	<i>mocadoret</i> (de mocador)
-im	diminutiu	<i>polsim</i> (de pols)
-ó –ona	diminutiu	<i>carreró</i> (de carrer)
-às –assa	augmentatiu	<i>peuàs</i> (de peu)
-arro –arra	augmentatiu familiar	<i>donarra</i> (de dona)
-ot –ota	pejoratiu / augmentatiu	<i>llibrot</i> (de llibre)
-astre -astra	pejoratiu	<i>politicastre</i> (de polític)

6.3.1.3 Col·lectius

Amb uns sufixos determinats, podem obtenir noms que expressen un conjunt o altres idees similars. Vegeu-ho en el quadre següent:

sufix	exemples
-am	brancam (conjunt de branques)
-ar	canyar (conjunt de canyes)
-ada	teulada (conjunt de teules)
-alla	menudalla (conjunt de menuts)
-eda	albereda (conjunt d'àlbers)
-atge	plomatge (conjunt de plomes)

OBSERVEU

-ada és un sufix molt productiu que, a més, pot indicar:

colp (*galtada*),
acció (*animalada*) o
moviment

6.3.1.4 Exercicis

1. Completeu el quadre següent, tenint en compte el que acabeu de veure. Fixeu-vos en l'exemple:

derivat	primitiu	sufix	tipus de sufix
xiqueta	<i>xica</i>	<i>-eta</i>	<i>diminutiu</i>
fadrinot			
cotxàs			
oliverar			
bescollada			
trosset			
xicalla			

brancatge			

2. A continuació, teniu diverses sèries de paraules d'una mateixa família. Fixeu-vos-hi bé, classifiqueu-les en la graella de la pàgina següent i completeu-la. Si dubteu quin és el primitiu, consulteu el diccionari:

aigüeta, aigüera, aquós, aquàtic
 consolat, consular
 llacuna, lacustre
 faula, fabulós
 corbar, curvatura
 nit, nocturn
 cervellet, cerebral

titular, titulació, subtítol
 llunàtic, llunari, lunar, lúnula
 joventut, jovenívol, juvenil
 espaiós, espacial, espaiar
 llengüeta, llengut, lingual, lingüista
 pitrera, pectoral
 ullera, ocular, ullet, oculista

6.3.1.6 Exercici

1. Repassem ara una mica de geografia. Consulteu un mapa comarcal i completeu la graella següent:

Gentilici	Població	Comarca
alcoià-alcoiana		
	Alzira	
denier-deniera		
	Xixona	
	Calp	
	Catarroja	
guardamarenc/a		
	Oriola	
	Elx	
	Elda	
banyerí-banyerina		
	Castalla	

6.3.2 La composició

La composició és la creació d'un nou terme a partir de mots que ja existeixen. Així, paraules com ara *terratrèmol*, *ferrocarril*, *aiguardent*, *políticossocial*, *migpartir*, *pellroja* o *gratacels* s'han originat per composició. Mitjançant aquesta tècnica podem crear nous substantius, nous adjectius i nous verbs. Segons la categoria gramatical de la paraula creada podem parlar de composició nominal, composició adjectival o composició verbal.

1. Composició **nominal** (per a obtenir nous substantius):

- a) Combinant un lexema nominal amb un altre lexema nominal. Ex.: *paper moneda*.
- b) Combinant un lexema nominal amb un lexema adjectival. Ex.: *pellroja*.
- c) Combinant un lexema nominal amb un lexema verbal. Ex.: *paracaigudes*, *gratacel*.

2. Composició **adjectival** (per a obtenir nous adjectius):

- a) Combinant un lexema nominal amb un lexema adjectival. Ex.: *panxacontent*.
- b) Combinant un lexema adjectival amb un altre lexema adjectival. Ex.: *civicopolític*.

3. Composició **verbal** (per a obtenir nous verbs):

- a) Combinant un lexema nominal amb un lexema verbal. Ex.: *comprendre*.
- b) Combinant un lexema adjectival amb un lexema verbal. Ex.: *primfilar*.

6.3.2.1 L'ús del guionet

Hi ha algunes paraules compostes que s'escriuen amb guionet. No en són moltes, però poden ocasionar dubtes ortogràfics. Aquests dubtes es dilueixen si tenim en compte els criteris del quadre següent, uns criteris que, tal com podeu comprovar, són ben senzills.

a) Amb guionet	b) Junts (sense guionet i sense espai)	c) Separats (amb espai)
1. Derivats d'un substantiu amb el prefix <i>no-</i> : <i>no-bel·ligerància</i> 2. Compostos en els quals: - El segon element comença per <i>s</i>, <i>r</i> o <i>x</i>: <i>penja-robres</i> - Pot haver-hi problemes de lectura: <i>cinc-en-rama</i> - El primer element duu accent gràfic: <i>pèl-roig</i> - Es tracta d'un numeral: <i>vint-i-cinc</i> - Figura un punt cardinal: <i>nord-oest</i> - Es tracta d'una expressió repetitiva: <i>ziga-zaga</i> - Hi ha una construcció expressiva: <i>a corre-cuita</i> - Apareixeria una forma molt estranya si no s'escriguera el guionet: <i>qui-sap-lo</i>	1. Derivats de qualsevol prefix (excepte <i>no-</i>): <i>vicerector</i> 2. Derivats de compostos i derivats de sintagmes: <i>blatdemorar</i> 3. Compostos cultes amb la forma prefixada acabada en <i>-o</i> o <i>-i</i> : <i>politicosocial</i> 4. Compostos no inclosos en el cas 2 de la columna a) ni en el cas 2 de la columna c): <i>terratinent, allioli</i>	1. Derivats amb el prefix <i>no-</i> quan el segon element és un adjectiu: <i>no bel·ligerant</i> 2. Sintagmes lexicalitzats que són compostos sinàptics: <i>mà morta, concurs oposició</i>

6.3.2.2 Exercicis

1. Les paraules que designen els conceptes següents poden presentar dubtes pel que fa a l'ortografia del guionet. Deduïu la paraula a què fa referència el concepte i transcriviu-la d'acord amb els criteris anteriors:

Ex.: Un vagó que és també un restaurant: *Vagó restaurant*

1. Filòsofs anteriors a Sòcrates _____
2. Persona milionària en grau superlatiu _____
3. Un camió que alhora és també una grua _____
4. Decret amb força de llei _____
5. Anterior a la introducció de l'art romànic _____
6. Càrrec immediatament inferior al de rector _____
7. Relatiu a Grècia i a Roma _____
8. Polític i social _____

9. Persones que parlen castellà _____
10. Que té la barba roja _____
11. Tall vertical de la roca sobre la mar _____
12. Que no té traça _____
13. Circuit on no hi ha cap resistència al pas del corrent elèctric _____
14. Persona que ni sent ni parla _____
15. Aparell que serveix per a comptar gotes _____
16. Agre i dolç a la vegada _____
17. Espècie d'ombrel·la que serveix per a protegir-nos del sol _____
18. Instrument per a parar els llamps _____
19. Lloc on es guarda la roba en un local públic _____
20. Nombre natural que segueix el quaranta _____
21. Estat del sud d'Àfrica _____
22. Entre el sud i l'est _____
23. Caminar deixant-se anar d'una banda a una altra _____
24. El dia anterior a ahir _____
25. Tennis de taula _____
26. El dia que fa 27 _____
27. Cinta elàstica que evita que les calces caiguen cames avall _____
28. Cuc que sembla tenir cent cames _____
29. Nombre que no s'altera si s'inverteix l'ordre de les seues xifres _____
30. Salsa feta amb alls picats i oli _____
31. Varietat cultivada de la col, d'inflorescència molt desenvolupada _____
32. Nom donat a diversos bolets _____
33. El nombre anterior a 100 _____

2. Formeu compostos relacionant les parelles següents i pareu atenció si les paraules resultants porten guionet o no:

1. busca raons	11. figa flor
2. cap girar	12. físic químic
3. cara xuclat	13. mal vendre
4. clar obscur	14. nord americà
5. cor prendre	15. parar xocs
6. escalfar braguetes	16. pit roig
7. escurar butxaques	17. poca vergonya
8. escurar xemeneies	18. prim mirar
9. gà·lic romànic	19. rodar món
10. girar sol	20. tastar olletes

Unitat 7. Morfologia verbal I

7.1 El verb. Introducció

El verb és la categoria gramatical o classe de paraula que fa la funció de nucli del predicat o del sintagma verbal, i expressa o bé l'acció que realitza o rep el subjecte, o bé la seua existència o estat.

En el verb podem distingir dos components: el lexema verbal i la desinència. El lexema és la part fixa de cada verb i n'expressa el significat lèxic (*cant-*). La desinència, per contra, expressa el temps, la persona, el nombre, el mode i l'aspecte. També, atenent al fet que la desinència de l'infinitiu acabe en *-ar*, *-er* (o *re-*) o *-ir*, classifiquem els verbs en tres grups o conjugacions: primera conjugació (acabats en *-ar*), segona conjugació (acabats en *-er* o *re-*) i tercera conjugació (acabats en *-ir*).

El temps verbal expressa el moment en què té lloc l'acció expressada pel verb. Els temps fonamentals són:

- present (expressa l'ara: *jo passege*)
- passat o pretèrit (expressa l'ahir o l'abans: *jo passejava*)
- futur (expressa el demà o el després: *passejaré*)

Hem de tenir en compte que de vegades utilitzem el present per a:

- expressar fets passats com si tingueren lloc en el present (és l'anomenat *present històric*): *Ausiàs March mor* (en comptes de *va morir*) *l'any 1412*.
- expressar un futur pròxim o immediat: *Demà vaig* (en comptes d'*aniré*) *al mercat*.
- expressar fets habituals: *Tots els dies m'alce a les 8h*.

El mode indica la manera com es realitza la idea expressada pel verb. Trobem bàsicament tres modes, encara que altres autors també inclouen el mode condicional:

- Mode indicatiu, per a expressar un fet real, constatable: *Són les tres menys quart*.
- Mode subjuntiu, per a expressar un desig, temor; qualsevol idea marcada per l'actitud subjectiva del parlant: *M'agradaria que vingueres prompte*.
- Mode imperatiu, per a expressar un manament: *Vine ací!*

L'aspecte ens indica l'estat del desenvolupament de l'acció verbal, és a dir, si aquesta acció és acabada o puntual (aspecte perfectiu) o inacabada (aspecte imperfectiu). Per això en els temps del passat distingim els pretèrits *perfets* (que indiquen, per tant, una acció acabada) dels pretèrits *imperfets* (que indiquen una acció inacabada).

- Aspecte perfectiu: *Va anar al cinema*.
- Aspecte imperfectiu: *Llegia contes*.

Us oferim un quadre amb la conjugació regular abans d'estudiar la conjugació irregular.

7.2 Models de conjugació regular

TEMPS I MODES	1a –AR	2a –RE/-ER	3a incoatiu/purs –IR
Infinitiu	<i>Cant-ar</i>	<i>Perd-re / Tém-er</i>	<i>Serv-ir / Dorm-ir</i>
Gerundi	<i>Cant-ant</i>	<i>Perd-ent</i>	<i>Serv-int</i>
Participi	<i>Cant-at</i>	<i>Perd-ut</i>	<i>Serv-it</i>
INDICATIU			
Present d'indicatiu	(jo) <i>cant-e</i> (tu) <i>-es</i> (ell) <i>-a</i> (nos.) <i>-em</i> (vos.) <i>-eu</i> (ells) <i>-en</i>	<i>Perd-Ø</i> <i>-s</i> <i>- Ø</i> <i>-em</i> <i>-eu</i> <i>-en</i>	<i>serv-isc Ø</i> <i>dorm- Ø</i> <i>-eixes</i> <i>-s</i> <i>-eix Ø</i> <i>- Ø</i> <i>-im</i> <i>-im</i> <i>-iu</i> <i>-iu</i> <i>-eixen</i> <i>-en</i>
Pretèrit imperfet d'indicatiu	(jo) <i>cant-ava</i> (tu) <i>-aves</i> (ell) <i>-ava</i> (nos.) <i>-àvem</i> (vos.) <i>-àveu</i> (ells) <i>-aven</i>	<i>perd-ia</i> <i>-ies</i> <i>-ia</i> <i>-íem</i> <i>-íeu</i> <i>-ien</i>	<i>serv-ia</i> <i>-ies</i> <i>-ia</i> <i>-íem</i> <i>-íeu</i> <i>-ien</i>
Pretèrit perfet simple (indicatiu)	(jo) <i>cant-í</i> (tu) <i>-ares</i> (ell) <i>-à</i> (nos.) <i>-àrem</i> (vos.) <i>-àreu</i> (ells) <i>-aren</i>	<i>perd-í</i> <i>-eres</i> <i>-é</i> <i>-érem</i> <i>-éreu</i> <i>-eren</i>	<i>serv-í</i> <i>-ires</i> <i>-í</i> <i>-írem</i> <i>-íreu</i> <i>-iren</i>
Pretèrit perfet perifràstic (=perf. simple)	(jo) <i>vaig</i> , (tu) <i>vas</i> , (ell) <i>va</i> , (nos.) <i>vam</i> , (vos.) <i>vau</i> , (ells) <i>van</i> +INFINITIU (<i>cantar / perdre / témer / servir / dormir</i>)		
Futur simple (indicatiu)	(jo) <i>cantar-é</i> (tu) <i>-às</i> (ell) <i>-à</i> (nos.) <i>-em</i> (vos.) <i>-eu</i> (ells) <i>-an</i>	<i>Perdr-é</i> <i>temer-é</i> <i>-às</i> <i>-às</i> <i>-à</i> <i>-à</i> <i>-em</i> <i>-em</i> <i>-eu</i> <i>-eu</i> <i>-an</i> <i>-an</i>	<i>servir-é</i> <i>-às</i> <i>-à</i> <i>-em</i> <i>-eu</i> <i>-an</i>
Condicional simple (indicatiu)	(jo) <i>cantar-ia</i> (tu) <i>-ies</i> (ell) <i>-ia</i> (nos.) <i>-íem</i> (vos.) <i>-íeu</i> (ells) <i>-ien</i>	<i>Perdr-ia</i> <i>temer-ia</i> <i>-ies</i> <i>-ies</i> <i>-ia</i> <i>-ia</i> <i>-íem</i> <i>-íem</i> <i>-íeu</i> <i>-íeu</i> <i>-ien</i> <i>-ien</i>	<i>servir-ia</i> <i>-ies</i> <i>-ia</i> <i>-íem</i> <i>-íeu</i> <i>-ien</i>
SUBJUNTIU			
Present de subjuntiu	(jo) <i>cant-e</i> (tu) <i>-es</i> (ell) <i>-e</i> (nos.) <i>-em</i> (vos.) <i>-eu</i> (ells) <i>-en</i>	<i>perd-a</i> <i>-es</i> <i>-a</i> <i>-em</i> <i>-eu</i> <i>-en</i>	<i>serv-isca</i> <i>dorm-a</i> <i>-isques</i> <i>-es</i> <i>-isca</i> <i>-a</i> <i>-im</i> <i>-im</i> <i>-iu</i> <i>-iu</i> <i>-isquen</i> <i>-en</i>
Pretèrit imperfet de subjuntiu	(jo) <i>cant-ara/-és</i> (tu) <i>-ares/-esses</i> (ell) <i>-ara/-és</i> (nos.) <i>-àrem/-éssem</i> (vos.) <i>-àreu/-ésseu</i> (ells) <i>-aren/-essen</i>	<i>perd-era/-és</i> <i>-eres/-esses</i> <i>-era/-és</i> <i>-érem/-éssem</i> <i>-éreu/-ésseu</i> <i>-eren/-essen</i>	<i>serv-ira/-ís</i> <i>-ires/-isses</i> <i>-ira/-ís</i> <i>-írem/-íssem</i> <i>-íreu/-ísseu</i> <i>-iren/-issen</i>
IMPERATIU			
imperatiu (present)	<i>cant-a</i> (tu) <i>-e</i> (ell/a, vosté) <i>-em</i> (nosaltres) <i>-eu</i> (vosaltres) <i>-en</i> (vostés)	<i>perd- Ø</i> <i>-a</i> <i>-em</i> <i>-eu</i> <i>-en</i>	<i>serv-eix- Ø</i> <i>dorm- Ø</i> <i>-isc-a</i> <i>-a</i> <i>-im</i> <i>-im</i> <i>-iu</i> <i>-iu</i> <i>-isqu-en</i> <i>-en</i>
TEMPS COMPOSTOS			
pretèrit indefinit (indicatiu)	(jo) <i>he</i> , (tu) <i>has</i> , (ell) <i>ha</i> , (nos.) <i>hem</i> , (vos.) <i>heu</i> , (ells) <i>han</i> + PARTICIPI (<i>cantat / perdut / temut / servit / patit</i>)		

7.3 Concordança entre el subjecte i el verb

Com a norma general, el subjecte i el verb concorden en persona i nombre. Si una frase no té el subjecte explícit, la persona i el nombre del verb ja indiquen la persona i el nombre del subjecte.

*Els meus amics mengen llepolies.
El xiquet juga al futbol.
Anem totes les setmanes de viatge.*

Cal tenir en compte que quan el subjecte és un nom col·lectiu singular (*equip, gent, etc.*), concorda amb el verb també en singular.

*La gent és molt atrevida.
L'equip ha guanyat la copa.*

Amb el verb *haver-hi* la concordança entre subjecte i verb sempre ha d'anar en singular, amb independència que el complement directe vaja en singular o en plural.

*Hi ha mil persones que creuen en el dimoni.
Hi havia moltes mosques a la cafeteria.*

7.4 Correlació entre alguns temps verbals

7.4.1 Oracions condicionals

L'oració subordinada introduïda amb la conjunció *si*, quan expressa una condició no existent en la realitat, es construeix preferentment amb pretèrit imperfet de subjuntiu, seguida sempre pel verb de l'oració principal en un temps condicional, simple o compost.

*Si estudiaries més cada dia, aprovaries amb facilitat.
Si haguérem arribat a temps, no hauríem perdut el tren.*

Aquesta mateixa correlació entre temps verbals es dona també en frases com les següents, en què l'oració subordinada no és introduïda amb la conjunció condicional *si*.

M'agradaria que tots vosaltres llegíreu els llibres recomanats.
[condicional simple- pretèrit imperfet de subjuntiu]

RECORDEU L'ESTRUCTURA DE LES ORACIONS CONDICIONALS

Oració condicional	Oració principal
Present Si véns a casa	Present jo faig el sopar
Present Si véns a casa	Futur jo faré el sopar
Imperfet de subjuntiu Si vingueres a casa	Condicional simple jo faria el sopar
Plusquamperfet de subjuntiu Si hagueres vingut a casa	Condicional compost jo hauria fet el sopar

Recordeu que en les oracions condicionals construïdes amb temps compost, el temps que cal usar en l'oració principal és **el condicional compost** i no el plusquamperfet de subjuntiu.

*Si **hagueres estudiat**, **hauries tret** bona nota.
Si **hagueres estudiat**, ***hagueres tret** bona nota.*

*Vicent **hauria pogut** arribar a temps si hi **haguera fet** un esforç.
Vicent ***haguera pogut** arribar a temps si hi **haguera fet** un esforç.*

*La història s'**hauria pogut** contar a l'inrevés
La història *s'**haguera pogut** contar a l'inrevés*

7.4.2 Perfet d'indicatiu i imperfet de subjuntiu

Quan hi ha simultaneïtat entre l'acció que expressa el verb de l'oració principal i la que expressa el verb de l'oració subordinada, es produeix una correlació entre el pretèrit perfet d'indicatiu (en l'oració principal) i el pretèrit imperfet de subjuntiu (en l'oració subordinada),

*Els alumnes **van demanar** que els **donaren** la bibliografia a començament de curs.*

Cal anar amb compte de no construir la frase en l'oració subordinada amb un present de subjuntiu (*donen).

7.5 Verbs irregulars de la primera conjugació

La primera conjugació té dos verbs irregulars: *anar* i *estar*. El verb **anar** presenta irregularitats en els presents d'indicatiu i de subjuntiu, el futur, el condicional i l'imperatiu. El verb **estar** és irregular en els presents d'indicatiu i de subjuntiu, el pretèrit perfet simple, el pretèrit imperfect de subjuntiu i l'imperatiu. Els altres temps d'aquests verbs es conjuguen seguint el model regular.

ANAR		ESTAR	
INDICATIU	SUBJUNTIU	INDICATIU	SUBJUNTIU
Present vaig vas va anem aneu van Futur aniré aniràs anirà anirem anireu aniran Condicional aniria aniries aniria aniríem aniríeu anirien	Present vaja vages vaja anem aneu vagen	Present estic estàs està estem esteu estan Pret. perfet simple estiguí estigueres estigué estiguérem estiguéreu estigueren	Present estiga estigues estiga estiguem estigueu estiguen Pretèrit imperfect estiguera /-és estigueres /-esses estiguera /-és estiguérem /-éssem estiguéreu /-ésseu estigueren /-essen
IMPERATIU		IMPERATIU*	
vés vaja anem aneu vagen		estigues estiga estiguem estigueu estiguen	* Quan les formes d'imperatiu són pronominals, en la 2a persona del singular i del plural, es prefereix <i>està</i> i <i>esteu</i> respectivament: <i>està-te quiet</i> <i>esteu-vos quiets</i>

7.5.1 Exercicis

1. Ompliu cada buit amb la forma correcta del verb *anar*:

- a) Ara, mentre tu _____ a comprar, jo _____ al dentista.
 b) Divendres nosaltres _____ al teatre.
 c) Vigila que el teu fill no se'n _____ a dormir sense sopar.
 d) Abans, ells _____ amb cotxe; ara _____ a peu.
 e) Quan tu _____ a l'hospital, avisa'm; hi _____ amb tu.
 f) Els seus pares sempre _____ al treball ben prompte.
 g) A aquesta hora, el professor sempre _____ al despatx.
 h) M'agrada que els seus fills _____ més sovint a veure'ls.
 i) Si tu _____ a les festes d'Alcoi, jo _____ amb tu.
 j) Si ells no se'n _____, me'n _____ jo sol.

2. Ompliu cada buit amb la forma correcta del verb *estar*:

- a) Aquest estiu, si tot va bé, els pares s' _____ a Calp tot l'agost.
 b) M' _____ sense fer res des de dilluns.
 c) Mateu _____ cansat de veure aquesta pel·lícula.
 d) Vull que el meu fill _____ orgullós de mi.
 e) La seua germana _____ malalta; ell ja ho havia _____.
 f) Si no _____ bé en aquesta habitació, ho dieu a recepció.
 g) Voldria que _____ ben preparats, tots vosaltres.
 h) Ells s'hi _____ tot el temps que vulguen, en aquest pis.
 i) Per favor, _____ -vos callats d'una vegada!
 j) Rosa, _____ -te tranquil·la que ja està tot solucionat.

Alteracions ortogràfiques

Recordeu que hi ha un grup de verbs que, tot i conjugar-se seguint el model regular, presenten unes variacions en l'escriptura, d'acord amb les regles ortogràfiques.

Exemples:

passeja	passegem
toca	toquem
juga	juguem
caça	cacem
adequa	adeqüem

Tot i que no són verbs irregulars, convé recordar que en els verbs acabats en *-iar* com *canviar*, *estudiar*, etc., cal pronunciar *planes* la 1a, 2a i 3a persona del singular i la 3a del plural. Exemple: *canvie canvies canvia canvien*

3. Completeu aquestes frases amb la forma adequada del verb corresponent:

- a) No sóc dels que _____ (ENVEJAR) ningú, les coses canvien.
 b) Ens _____ (COL·LOCAR) ací o més endavant?
 c) Si tu _____ (TRAÇAR) dues rectes paral·leles, no es creuran mai.
 d) Les dones de la neteja _____ (FREGAR) el pis cada dos dies.

e) Jo no em _____(FICAR) en aquell pis tan brut!

7.6 Verbs irregulars de la segona conjugació

Els verbs irregulars de la segona conjugació els dividirem en tres grups:

1. Verbs velaritzats
  - a. Verbs acabats en **-córrer**
  - b. Verbs acabats en **-ndre** i en **-ldre**
  - c. Verbs acabats en **-éixer**
  - d. Verbs acabats en **-ure**
2. Verbs que substitueixen el darrer so del radical (*-ix, -u*) per *-sc (-squ)*
3. Verbs especialment irregulars

7.6.1 Verbs velaritzats

Recordeu que diem que un verb és velaritzat quan la primera persona del present d'indicatiu acaba en *-c*. Aquesta *c* es transforma en *g* en totes les persones dels temps següents: *present de subjuntiu*, *pretèrit imperfet de subjuntiu* i *pretèrit perfet simple*, i també en el *participi*, sempre que siga regular. Tanmateix, aquest canvi no té lloc quan la primera persona del present d'indicatiu d'un verb acaba en *-sc*.

Ex. *Córrer*

INDICATIU		SUBJUNTIU	
Present	Perfet simple	Present	Pretèrit imperfet
correc corres corre correm correu corren	correguí corregueres corregué correguérem correguéreu corregueren	córrega córregues córrega correguem corregueu córreguen	correguera / és corregueres / esses correguera / és correguérem / éssem correguéreu / ésseu corregueren / essen
PARTICIPI			
corregut, correguda, correguts, corregudes			

A box labeled 'velaritzaci' with a small 'ó' below it has an arrow pointing to the 'c' in 'correc'. Below the table, 'C' is shown with an arrow pointing to 'G', and four arrows point from this 'G' to the 'g' in 'correguí', 'córrega', and 'corregut' in the respective rows of the table.

A. Verbs acabats en *-còrrer*: *córrer, incórrer, recórrer, escórrer, ocórrer, transcórrer, discórrer, etc.*

L'única irregularitat que presenten aquests verbs és la velarització: jo *córrec* (pres.ind.), jo *córrega* (pres. subj.), jo *correguera* (imp. subj.). No obstant això, molts d'ells en castellà són de la tercera conjugació (*transcórrer, escórrer, recórrer, ocórrer, etc.*) no de la segona, cosa que ens pot causar interferències:

Ex.: *No sé què fer. No se m'ocorre res.*
No sé què fer. No se *m'ocurreix res.
Nosaltres sempre recorrem totes les sentències.
Nosaltres sempre *recurrim totes les sentències.

7.6.1.1 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:

- Joan avui ha _____ (CÓRRER) com un campió.
- És un ignorant, _____ (DISCÓRRER) menys que una mosca.
- Ja fa temps que això no _____ (OCÓRRER).
- El temps _____ (TRANSCÓRRER) i tu no em deies res.
- Si et _____ (RECÓRRER) en una vesprada totes les falles acabaries rebentat.
- Continues _____ (INCÓRRER) en els mateixos errors de sempre.
- Tingué un accident i no el _____ (SOCÓRRER) ningú.
- No sabem quants escriptors _____ (CONCÓRRER) l'any que ve als Premis Octubre.
- No crec que això t' _____ (OCÓRRER) molt sovint. Avui t'ha _____ (OCÓRRER) perquè no estaves preparat.
- Coneguda la sentència, és possible que els advocats _____ (RECÓRRER) al Tribunal Suprem.

B. Verbs acabats en *-ndre* i *-ldre*: *romandre, aprendre, vendre, comprendre, fondre, pondre, respondre, compondre, valdre, oldre, resoldre, moldre, etc.*

A banda de la irregularitat de la velarització, que trobarem en tot aquest grup, els verbs que acaben en *-ndre* o en *-ldre* es caracteritzen per la pèrdua de la *-d-* en els temps següents:

	Present d'indicatiu	Pret. imperfet d'indicatiu	Gerundi
velaritzaci ó	aprenc aprens aprén aprenem apreneu aprenen	aprenia aprenies aprenia apreníem apreníeu aprenien	aprenent

pèrdua de la <i>d</i>

7.6.1.2 Exercicis**1. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:**

- a) Ell abans sempre _____ (RESOLDRE) tots els problemes, però ara no en _____ (RESOLDRE) cap.
- b) Escriu-li l'adreça perquè no es _____ (CONFONDRE).
- c) Jo volia que ell em _____ (COMPENDRE) però no em _____ (COMPENDRE) mai.
- d) Jo sempre _____ (PRENDRE) llet, però ell sempre _____ (PRENDRE) café, encara que el metge li ha dit que no en _____ (PRENDRE).
- e) Si ell _____ (COMPENDRE) l'explicació del professor, _____ (RESOLDRE) correctament els problemes i _____ (RESPONDRE) bé totes les preguntes.
- f) Quan era jove _____ (COMPONDRE) una cançó cada setmana, però ningú _____ (COMPENDRE) les lletres.
- g) M'agrada assistir a aquest curs perquè _____ (APRENDRE) més del que _____ (APRENDRE) en el que vaig fer l'any passat.
- h) Jo no _____ (ENTENDRE) per què vosaltres sempre _____ (RESOLDRE) els vostres assumptes de la mateixa manera.
- i) Ma tia _____ (VENDRE) el seu pis per 10 milions, i jo _____ (VENDRE) el meu per 12, però crec que el seu _____ (VALDRE) més que el meu.
- j) Fa temps que jo no _____ (MOLDRE) café. Vols que en _____ (MOLDRE) ara un poc?
- k) Crec que jo no _____ (VALDRE) per a estudiar llengües. Si _____ (VALDRE) més, _____ (APRENDRE) alemany o rus.

C. Verbs acabats en *-éixer* (*conéixer*, *paréixer*, *aparéixer*, *néixer*)

No tots els verbs que acaben en *-éixer* presenten el canvi *c* → *g*. En realitat només el presenten els verbs *conéixer* i *paréixer* (i derivats: *reconéixer*, *desconéixer*, *aparéixer*, *comparéixer*...). Altres verbs que acaben en *-éixer*, com ara *meréixer* o *créixer*, no fan aquest canvi, ja que la primera persona del present d'indicatiu acaba en *-SC*.

7.6.1.3 Exercicis**1. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:**

- a) L'acusat _____ (COMPARÉIXER) avui davant del jutge.
- b) Laia _____ (DESCONÉIXER) les intencions del seu company.
- c) Jo encara no _____ (CONÉIXER) la teua nòvia.
- d) Que aquella actriu _____ (REAPARÉIXER) en aquell moment no va ser estrany.

e) Jaume parla com si jo _____ (CONÉIXER) el problema.

f) Anava tota maquillada. No _____ (PARÉIXER) la teua germana.

D. Verbs acabats en -ure (excepte *veure* i *viure*). Els verbs que acaben en **-ure** es poden dividir en dos grups:

d.1 **Verbs que perden la U del radical davant de vocal:** *creure, caure, seure, jaure, traure, riure...* Ex.: CREURE

ATENCIÓ. La 1a persona del present d'indicatiu del verb *caure* és *caic* i no **cac* com seria d'esperar si seguïrem exactament el model de *creure*. Per tant, el subjuntiu serà *caiga* i *caiguera*. La resta de la conjugació sí que segueix el model de *creure*.

Molta atenció també al pretèrit imperfect d'aquests grups de verbs. Excepte *cloure, coure* i derivats, no porten dièresi, ja que la vocal tònica no és la *i*:

Pretèrit imperfect d'indicatiu				
Creure	Traure	Caure	Cloure	Coure
creia	treia	queia	cloïa	coïa
creies	treies	queies	cloïes	coïes
creia	treia	queia	cloïa	coïa
créiem	tréiem	quéiem	cloïem	coïem
créieu	tréieu	quéieu	cloïeu	coïeu
creien	treien	queien	cloïen	coïen

sense dièresi

amb dièresi

d.2. **Verbs que canvien la u del radical per una v:** el canvi es produeix en la 1a i 2a persona del plural del present d'indicatiu, i en totes les persones de l'imperfet d'indicatiu i en el gerundi. Són verbs com: *beure, deure, ploure, escriure...* Ex.: BEURE

Present d'indicatiu	Pret. imperfect d'indicatiu	Gerundi
velarització → bec beus beu bevem beveu beuen	bevia bevies bevia bevíem bevíeu bevien	bevent

canvi U → V

7.6.1.4 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:

- Si vols que nosaltres t' _____ (INCLOURE) en la llista electoral, n' _____ (EXCLOURE) l'últim i en pau.
- Abans alguns reis, en fer-se vells, es _____ (RECLOURE) en un monestir.
- Si analitzes bé el problema _____ (CONCLOURE) que té una solució fàcil.
- L'acte és fàcil que _____ (CONCLOURE) abans de les deu de la nit.
- Cada vegada que sospirava _____ (CLOURE) els ulls d'emoció.
- Si tu _____ (EXCLOURE) aquestes possibilitats no tenim res a fer.
- Diu que t'han _____ (INCLOURE) en la llista d'admesos?
- Després de pelar a mà un cabàs d'ametles closes, he _____ (CONCLOURE) que cal comprar una màquina peladora.

2. Feu el mateix amb el verb TRAURE:

- No tingues pressa que, quan arribe l'estiu, ja _____ (nosaltres) els banyadors de l'armari.
- Qui no es _____ el passi no podrà entrar al futbol.
- Si em _____ el carnet de conduir, em compraré un cotxe.
- Ja han _____ les cadires al carrer?
- Si poguera, el _____ d'ací.
- Joan _____ l'aigua del pou i Lluís la tirava al dipòsit
- Si tu _____ el cotxe del garatge, podré agranar.
- Per favor, _____-te les mans de la butxaca.
- Ha _____ el cap per la finestra i s'ha fet mal.
- El vaig veure _____ la roba de la llavadora.
- Vosaltres ara _____ els gots? El que cal és que _____ les copes.
- M'agradaria que Pere _____ algun dia el gos a passejar.
- Vull que vosaltres _____ el fem cada dia.

3. Feu el mateix amb el verb CREURE:

- Abans en aquest poble _____ en les bruixes, però ara ja no hi _____.
- Jo no ho _____ fins que no ho veja.
- Sempre he _____ que calia fer-ho millor.
- M'agradaria que vosaltres _____ el que us dic.
- Tots nosaltres us _____ si parlàreu en un altre to.
- Si no em _____ no et contaré més coses.
- Quan ho _____ convenient, ens comunicaran els resultats.
- Nosaltres abans no els _____, però ara sí que els _____.
- Me'n vaig perquè tu no em _____; quan em _____, hi tornaré.
- Va morir _____ que tothom l'apreciava.
- Jo no _____ en miracles. No sé com hi ha gent que sí que hi _____.
- Si tu _____ més en la seua capacitat, tot aniria millor.

- m) Després del que heu vist, supose que ara us _____ tot allò que ahir no _____.
- n) Per més que ens ho digueu, nosaltres no us _____.
- o) Pere ens _____ si no li haguérem dit tantes mentides.

4. Feu el mateix amb el verb BEURE:

- a) Jo abans _____ cervesa, i ara _____ vi.
- b) Què estàs _____?
- c) Ja has _____ prou? No vols _____ res més?
- d) Ui, Joan! Ara potser no _____ gaire, però quan el vaig conèixer _____ com una esponja.
- e) Va, celebren-ho! _____ una mica a la meua salut!
- f) Senyor, crega'm: si no vol empitjorar, no _____ tant.
- g) El metge ja em deia que no _____ tant, però no li vaig fer cas.
- h) Maria i jo ara _____ poquet, però Rosa i Manel sí que _____ molt.
- i) Cambrer, per favor, ja pot retirar aquesta ampolla. Jo no en _____, de vi negre.
- j) Jo els deia: “ _____ !” El rector els deia: “No _____ !”, però ells ja estaven _____.

5. Feu el mateix amb el verb RIURE:

- a) Hem _____ tota la vesprada.
- b) Es va enfadar perquè es pensava que ens _____ d'ell.
- c) El primer que _____, rebrà!
- d) Si _____ de tant en tant, semblaries més simpàtic.
- e) Aneu a veure-la, que _____ una estona.
- f) Us assegure que hui jo _____ per no plorar.
- g) Abans tu sempre _____ per tot i ara no _____ mai.
- h) Nosaltres _____ si tinguérem algun motiu per a fer-ho.
- i) M'agradaria que ells no es _____ més de tu.
- j) Estava enfadat, però m'ho va dir tot _____.
- k) Serà una festa molt divertida. Veniu-hi, que _____ molt.
- l) No suporta que vosaltres _____ en les situacions més serioses.
- m) Ells _____ perquè estan contents.
- n) Si _____ més sovint, vosaltres, no tindríeu aquestes manies.
- o) Com més _____ vosaltres, més seriós es posava Emili.

6. Feu el mateix amb el verb CAURE:

- a) Tan jove com és i ja li _____ els cabells.
- b) Apuntala bé l'escala, no m'agradaria gens que _____.
- c) Si no mires on poses els peus segur que _____.
- d) Semblava que ell no _____, però al final també _____, com tothom.
- e) Feia temps que no _____ una nevada com la que _____ aquesta nit.
- f) Agafem-nos fort, si _____ en aquest riu difícilment podríem eixir-ne.
- g) Ahir de nit, en eixir del teatre, _____ gotes.
- h) _____ una pluja tan fina que sembla que no ploga.
- i) Espere que ells no _____ en els errors en què abans nosaltres sempre _____.
- j) Com que ningú no s'ho espera, em sembla que la notícia _____ com una bomba.
- k) Em va estranyar que en la cursa del diumenge aquell atleta no _____ cap vegada.

- l)* Aquell edifici és tan vell que està _____ a trossos.
- m)* Com que sou tan xarradors sempre _____ bé a tothom.
- n)* Alerta, xiquets, no _____ en el mateix lloc d'ahir.
- o)* No sé per què rieu tant, que no _____ també vosaltres quan apreníeu a esquiar.

7.6.1.5 Quadre resum dels verbs velaritzats

INFINITIU	PRESENT INDICATIU (1a persona)	PRESENT I PRETÈRIT IMPERFET SUBJUNTIU (totes les persones)	PERFET SIMPLE	GERUNDI I PARTICIPI
ATENDRE	atenc	atenga, atenguera	atenguí	atenent, atés
PRENDRE	prenc	prenga, prenguera	prenguí	prenent, pres
ENTENDRE	entenc	entenga, entenguera	entenguí	entenent, entés
COMPRENDRE	comprenc	comprenga, comprenquera	comprenquí	comprenent, comprés
TRAURE	trac	traga, traguera	traguí	traent, tret
CLOURE	cloc	cloga, cloguera	cloguí	cloent, clos
RIURE	ric	riga, riguera	riguí	rient, rist / rigut
CAURE	caic	caiga, caiguera	caiguí	caent, caigut
COURE	coc	coga, coguera	coguí	coent, cogut / cuit
CREURE	crec	crega, creguera	creguí	creent, cregut
BEURE	bec	bega, beguera	beguí	bevent, begut
MOURE	moc	moga, moguera	moguí	movent, mogut
ESCRIURE	escric	escriga, escriguera	escriguí	escrivint, escrit
CÓRRER	córrec	córrega, correguera	correguí	corrent, corregut
PERTANYER	pertanc	pertanga, pertanguera	pertanguí	pertanyent, pertangut / pertanyut
CONÈIXER	conec	conega, coneguera	coneguí	coneixent, conegut
PARÉIXER	parec	parega, pareguera	pareguí	pareixent, paregut
PODER	puc	puga, poguera	poguí	podent, pogut
SER	sóc	sigu, siguera	fon / fui	sent, sigut
DUR	duc	duga, duguera	duguí	duent, dut
VENIR / VINDRE*	vinc	vinga, vinguera	vinguí	venint, vingut
TENIR / TINDRE*	tinc	tinga, tinguera	tinguí	tenint, tingut
OBRIR	òbric	òbriga, obrira	obrí	obrint, obert
OMPLIR	òmplíc	òmpliga, omplira	omplí	omplint, omplit
VOLER**	vull	vulga, volguera	volguí	volent, volgut

* Tot i que l'infinitiu que es recomana és TINDRE i VINDRE, els derivats d'aquests dos verbs es formen des de TENIR i VENIR (ex: *mantenir, contenir, convenir, prevenir...*)

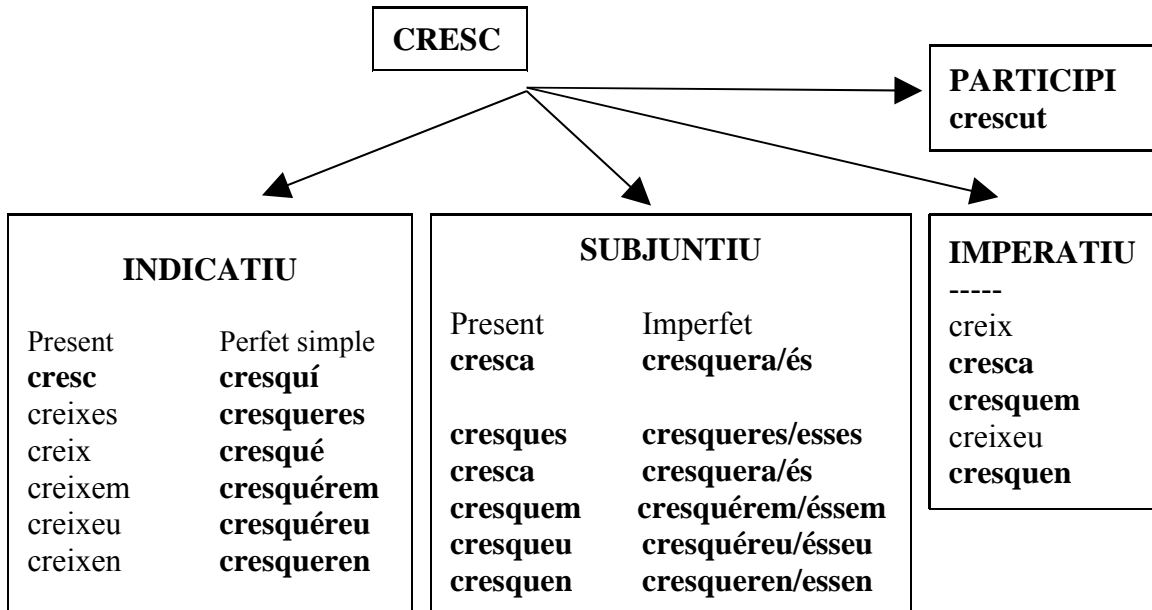
** La primera persona d'aquest verb no presenta la velar *c* i és l'única forma del verb on apareix la *ll*.

7.6.2 Verbs que substitueixen el darrer so del radical (-ix -u) per -sc (-squ)

El segon grup de verbs irregulars de la segona conjugació el formen un seguit de verbs que substitueixen el darrer so del radical (-ix -u) per -sc (-squ), com és el cas de *meréixer*, *créixer*, *nàixer*, *viure* i els derivats corresponents. Aquests verbs tenen dos radicals:

- el pur, *creix-*
- el velar amb *sc*: *cresc-*

Sobre el radical amb -sc es formen els temps i les persones següents:

La resta de formes i persones són regulars i segueixen el model de la 2a conjugació.

7.6.2.1 Exercici

1. Completeu els espais buits amb la forma corresponent del verb que hi ha entre parèntesis:

- La rebesàvia de Margarida _____ (VIURE) a Beniparrell molts anys.
- No _____ (MERÉIXER) el tracte que em donen.
- L'arbre _____ (CRÉIXER) si el regues.
- Ja ha _____ (NÀIXER) el fill de Laura.
- No crec que la directora _____ (MERÉIXER) aquest tracte.
- Si _____ (VIURE) a Milà no li agradaria.
- Si fóreu més seriosos _____ (MERÉIXER) la meua confiança.
- Jo encara _____ (REVIURE) aquell moment cada dia.
- Si ton germà i tu no _____ (CRÉIXER) més, us haurà de veure el metge.
- Amb el que han _____ (DECRÉIXER) les vendes, ja poden preocupar-se.
- _____ (VIURE) els nuvis!
- Quan jo _____ (VIURE) a París, l'any 53, coneguí Maurice Chevalier.
- M'agrada que la natura _____ (RENÀIXER) per primavera.

n) Vull agrair a l'Acadèmia aquest premi que no he _____
(MERÉIXER) més que la resta de candidats.

7.6.3 Verbs especialment irregulars de la segona conjugació

Els verbs *poder* i *voler* tenen unes irregularitats molt semblants:

INDICATIU		SUBJUNTIU		IMPERATIU	
puc	vull	puga	vulga	---	---
pots	vols	pugues	vulgues	pugues	vulgues
pot	vol	puga	vulga	puga	vulga
podem	volem	puguem	vulguem	puguem	vulguem
podeu	voleu	pugueu	vulgueu	pugueu	vulgueu
poden	volen	puguen	vulguen	puguen	vulguen

Els verbs *veure* i *fer* també presenten diverses formes irregulars:

INDICATIU					SUBJUNTIU		
present	imperfet	perfet simple ⁶	futur	condicional	present	imperfet	imperatiu
veig	veia	viu	veuré	veuria	veja	vera / veiés	---
veus	veies	veres	veuràs	veuries	veges	veres / veïesses	veges
veu	veia	viu/véu	veurà	veuria	veja	vera / veiés	veja
veem / veiem	véiem	vérem	veurem	veuriem	vegem	vérem / veïessem	vegem
veeu / veieu	véieu	véreu	veureu	veuriu	vegeu	véreu / veïésseu	vegeu
veuen	veien	veren	veuran	veurien	vegen	veren / veïessen	vegen

INDICATIU					SUBJUNTIU		
present	imperfet	perf. simp.	futur	condicional	present ⁷	imperfet	imperatiu
faig	feia	fïu	faré	faria	faça	fes / fera	---
fas	feies	feres	faràs	faries	faces	fesses / feres	fes
fa	feia	féu	farà	faria	faça	fes / fera	faça
fem	féiem	férem	farem	fariem	fem	féssem / férem	fem
feu	féieu	féreu	fareu	fariu	feu	fésseu / féreu	feu
fan	feien	feren	faran	farien	facen	fessen / feren	facen

⁶ També són admissibles les formes *veieres*, *veié*, *veiérem*, *veiéreu* i *veieren*.

⁷ Recordeu que les formes **faja*, **fages*, **faja* no són admissibles.

7.6.3.1 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:

- a) Digues-li a Maria que _____ (FER) el dinar.
- b) Quant de temps _____ (FER) que no ens _____ ! (VEURE)
- c) Quan _____ (VOLER) anar al teatre m'ho dieu.
- d) Deixa que elles ho _____ (FER) de la millor manera que _____ (PODER)
- e) Si tu _____ (VOLER) que _____ (VEURE) aqueixa pel·lícula, ho faré.
- f) Què _____ (VOLER 3a) que hi _____ (FER) jo?
- g) Com m'agradaria que _____ (FER) tu i jo un creuer per la Mediterrània.
- h) Abans des d'aquesta finestra no es _____ (VEURE) bé el paisatge

Recordau les irregularitats dels verbs següents:

SER:	-present de subjuntiu: <i>sigu, sigues, siga, siguem, sigueu, siguen</i> -imperatiu: <i>sigues, siga, siguem, sigueu, siguen</i> -imperfet de subjuntiu: <i>fóra / fos; fores / fosses; fóra / fos; fórem / fóssem; fóreu / fósseu; foren / fossen</i>
SABER:	-present de subjuntiu: <i>sàpia, sàpies, sàpia, sapiem, sapieu, sapien</i> -imperatiu: <i>sàpies, sàpia, sapiem, sapieu, sapien</i> -imperfet de subjuntiu: <i>sabera / sabés; saberes / sabesses; sabera / sabés; sabérem / sabéssem; sabéreu / sabésseu; saberen / sabessen</i>
HAYER:	-present de subjuntiu: <i>haja, hages, haja, hàgem, hàgeu, hagen</i> -imperatiu: <i>hages, haja, hàgem, hàgeu, hagen</i> -imperfet de subjuntiu: <i>haguera / hagués; hagueres / haguesses; haguera / hagués; haguérem / haguéssem; haguéreu / haguésseu; hagueren / haguessen</i>

2. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:

- a) Que _____ (HAYER-HI) persones així no vol dir que tots siguem iguals.
- b) No _____ (SER) així i fes el favor de portar-te bé!
- c) A mi no m'importaria que els seus parents _____ (SABER) què va passar realment.
- d) Vull que els meus fills _____ (SER) capaços de saber moure's pel món.
- e) Que _____ (HAYER) passat això no vol dir que vosaltres _____ (HAYER) de tornar a repetir el treball.
- f) Ell vol que tu _____ (SABER) cosir i brodar i que, a més, _____ (HAYER) de fer-li el dinar tots els dies.

- g) Fills meus, _____ (SER) sempre educats i no feu mal a ningú!

7.7 Verbs irregulars de la tercera conjugació

Constitueixen la tercera conjugació tots aquells verbs l'infinitiu dels quals acaba en **-IR**. Aquesta conjugació, al seu torn, divideix els seus verbs en dos grups: **purs i incoatius**. Recordeu que són purs els verbs que segueixen la conjugació del model SENTIR, i són incoatius els que es conjuguen com PARTIR.

La diferència entre la conjugació d'aquests dos tipus de verbs afecta tres temps verbals únicament: PRESENT D'INDICATIU, PRESENT DE SUBJUNTIU i IMPERATIU.

Us oferim el model d'aquests tres temps verbals perquè els recordeu.

Verbs purs (dormir, sentir⁸, munyir, cruixir...):

PRESENT		IMPERATIU
INDICATIU	SUBJUNTIU	
sent	senta	-----
sents	sentes	sent
sent	senta	senta
sent im	sent im	sent im
sent iu	sent iu	sent iu
sent en	sent en	sent en

Verbs incoatius⁹:

⁸ Els verbs derivats de *sentir* també segueixen el model pur de conjugació amb l'excepció dels verbs *assentir* i *dissentir*, que es conjuguen amb la forma incoativa.

⁹ Les formes marcades en negreta són les que recomanem en un text formal.

PRESENT		IMPERATIU
INDICATIU	SUBJUNTIU	
partisc o partesc partixes o parteixes partix o parteix partim partiu partixen o parteixen	partisca o partesca partisques o partesques partisca o partesca partim partiu partisquen o partesquen	----- parteix o partix partesca o partisca partim partiu partesquen o partisquen

Alguns verbs, com el verb LLEGIR, poden conjugar-se indistintament segons el model pur o l'incoatiu. Aquests verbs són: *afegir, engolir, escopir, fregir, mentir, renyir, teixir, tenyir i vestir*.

LLEGIR
jo llig o llegesc (o llegisc) tu lliges o llegeixes (o llegixes) ell/a llig o llegeix (o llegix) nosaltres llegim vosaltres llegiu ell /elles lligen o llegeixen (o llegixen)

Haureu d'anar amb compte, però, amb les irregularitats que presenta aquesta conjugació. Els verbs irregulars de la tercera conjugació es divideixen en tres grups:

A) **Verbs que canvien la vocal del radical:** són verbs que presenten una alternança O/U, E/I en determinats temps verbals. El canvi es produeix quan la vocal del radical esdevé tònica. Fixeu-vos en l'exemple:

cosir ⇒ <i>cus</i>	però	<i>cosim</i>
llegir ⇒ <i>llija</i>	però	<i>llegim</i>
tossir ⇒ <i>tus</i>	però	<i>tossiu</i>

Els principals verbs en què es produeix aquest canvi són: afegir, collir, cosir, engolir, escopir, fregir, llegir, renyir, tenyir, tossir, sortir i vestir.

PRESENT		ls ve vela rbal: en se	IMPERATIU
INDICATIUSUBJUNTIU			
òbric			-----
obris			obri
obri			òbriga
obrim			obriguem*
obriu			obriu
obrin			òbriguen
òmplic			-----
omplis			ompli

òbrigués

òbriga

** també s'admet la forma *omplim*

ompliguem

ompliguen

ompliu

ompliu

ompliu

ompliu

ompliu

ompliu

ompliu

7.7.1 Exercicis

1. Completeu els buits de les frases següents amb la forma conjugada dels verbs que hi ha entre parèntesis:

- Els xiquets _____ (TOSSIR) tant perquè estan refredats.
- Si no t'agrada, _____ (ESCOPIR) el que tens a la boca dins d'aquell got.
- Si vols assistir al curs, demana-li que t'_____ (AFEGIR) en la llista.
- Ja està bé, calla i _____ (LLEGIR).
- No m'agrada que es _____ (TENYIR) els cabells de roig, però ell se'ls hi _____ (TENYIR).
- Sempre _____ (LLEGIR) novel·les de terror, deu ser que li agraden molt.
- _____ -te (ENGOLIR) la càpsula amb un poc d'aigua.
- Demana-li que _____ (SORTIR) i nosaltres també _____ (SORTIR).
- Vosaltres, _____ (OBRIR) la finestra i tanqueu la porta!
- Voleu que _____ (OBRIR) la boca i us diga tot el que sé?
- M'han dit que _____ (OMPLIR) el got d'aigua.
- Els has demanat que _____ (OBRIR) el correu a primera hora del matí?
- No _____ (OMPLIR) tant la piscina que no hi cap més aigua.

2. Ompliu els buits de les frases següents amb la forma corresponent del verb EIXIR:

- Jo _____ de casa cada dia a les vuit.
- Si _____ prompte del teatre, podríeu passar per casa.
- El gat ha _____ per aquell forat.
- Fa tres hores que n'està _____ aigua.
- _____ de seguida, que l'autobús està esperant-vos.
- És possible que nosaltres _____ a passejar a poqueta nit.
- Tu _____ demà prompte de la fàbrica?
- Vicent _____ a les cinc de Castelló i arribà a València a les cinc i mitja.
- No sabia quan _____ de la presó.
- Em va preguntar si nosaltres encara _____ junts l'any passat.
- Au, tu, _____, que es fa tard i ve plovent.
- El sol _____ demà a les 7:13.
- Ens va dir que demà ells _____ de treballar a les 10 de la nit.
- L'eixida era a les nou, però nosaltres _____ amb un quart de retard.

3. Feu el mateix amb el verb TENIR:

- Joan sempre guanya perquè _____ molta sort.
- Si _____ una mica més de paciència, deixaries les coses millor acabades.
- Aquest matí he estat tan enfaenat que no _____ temps d'esmorzar.

- d) _____ diners com en _____, no sé de què es queixen.
 e) Si _____ alguna cosa a dir, digueu-la, no _____ vergonya.
 f) El meu avi, quan va morir _____ 92 anys.
 g) Vam decidir que quan _____ temps i ganes, hi aniríem.
 h) Pere, _____ present que encara que nosaltres no _____ possibilitats d'anar-hi, en _____ tantes ganes com tu.
 i) Si no t'afanyes una miqueta, no _____ temps d'agafar el primer tren.
 j) Encara que _____ diners de sobres, no me'ls gastaria en una cosa així.
 k) Qui _____ pressa, ja pot acabar.
 l) Recorde que quan eres més menut _____ un tren elèctric preciós.

4. Feu el mateix amb el verb VENIR:

- a) Mercé, no vull que _____ més.
 b) Si no tinguérem tant de fred _____ més sovint.
 c) _____ cap ací he vist un accident.
 d) Ja heu _____? Em pensava que arribaríeu més tard.
 e) Pere sempre _____ tard, però avui ha _____ d'hora.
 f) Avui no puc _____. Ja _____ demà.
 g) No m'agradava que vosaltres _____ junts.
 h) Corre, afanya't. Si no _____ aviat, s'emportaran tots els mobles.
 i) Si vosaltres no _____ amb mi, jo tampoc _____ amb vosaltres.
 j) Això és un cas; el dia que _____ jo, tu no _____; el dia que _____ tu, sóc jo qui no pot _____; i el dia que tant tu com jo _____, resulta que el qui no _____ és el jutge.

7.8 Remarques sobre l'imperatiu

L'imperatiu és el temps verbal que utilitzem per expressar les ordres i els mandats en frases afirmatives.

Es forma a partir del paradigma del present de subjuntiu i del present d'indicatiu, segons l'esquema següent (aplicat al verb *vendre*):

PRESENT D'INDICATIU	IMPERATIU	PRESENT DE SUBJUNTIU
venc	_____	venga
vens	ven	vengues
ven	venga	venga
venem	venguem	venguem
veneue	veneue	vengueu
venen	venguen	venguen

Hi ha, però, uns pocs verbs que fan tot l'imperatiu sobre el present de subjuntiu i un (*cabre*) que agafa també del subjuntiu la segona persona del plural.

CABRE	ESTAR	DIR	SABER
_____	_____	_____	_____
cap	estigues*	digues	sàpies

càpia capiem capieu càpien	estiga estiguem estigueu* estiguen	diga diguem digueu diguen	sàpia sapiem sapieu sapien

*quan es pronominal es prefereixen les formes *està* (tu) i *esteu* (vosaltres): *està-te quiet*; *esteu-vos callats*.

SER	TENIR	PODER	VEURE	VOLER
sigues siga siguem sigueu siguen	tingues* tinga tinguem tingueu** tinguen	pugues puga puguem pugueu puguen	veges veja vegem vegeu vegen	vulgues vulga vulguem vulgueu vulguen

* s'admet també la forma *tin*

** s'admet també la forma *teniu*

Hi ha també uns quants verbs que presenten formes especials en la segona persona del singular. Són aquests:

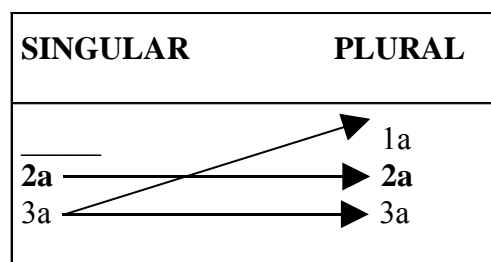
Anar: vés (tu)	Dur: dus (tu)	Fer: fes (tu)	Venir: vine (tu)

Hem d'anar amb compte amb alguns verbs irregulars que presenten vacil·lacions en l'ús de les formes de la segona persona del plural, pel que fa sobretot a l'aparició d'una consonant velar. Per a evitar els possibles dubtes cal que ens fixem en la forma que pren la segona persona del singular: **si no velaritzza la segona persona del singular no ho farà tampoc la segona del plural.**

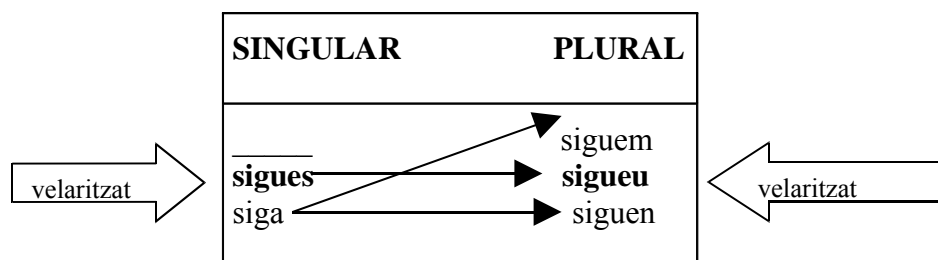
pren → prenem (no *prenguem*): *Aquest no és el camí correcte, prenem-ne un altre.*

beu → beveu (no *begueu*): *Beveu aquest beuratge i us trobareu millor.*

Aquesta regla pràctica es resumeix en l'esquema següent:

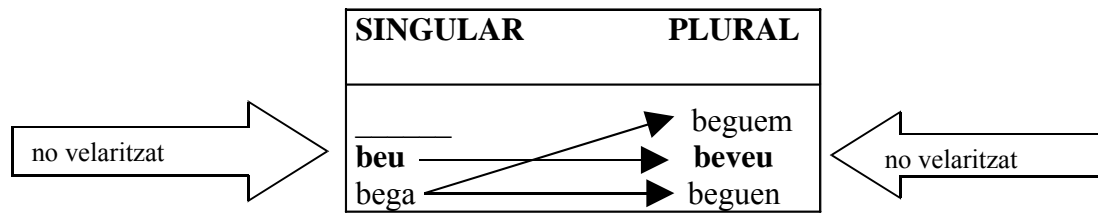

Així:

però

_____

7.8.1 Exercicis

1. Feu l'imperatiu dels verbs següents:

ENCENDRE	ESCRIURE	BEURE	TRAURE	SER

A l'hora de donar ordres, per a fer-ho correctament, hem de tenir en compte que l'imperatiu s'usa únicament per als mandats afirmatius, mentre que les ordres en forma negativa les fem amb el present de subjuntiu:

<i>menja fruita</i>	però	<i>no menges llepolies</i>
<i>vine prompte</i>	però	<i>no vingues amb presses</i>
<i>beveu aigua</i>	però	<i>no begueu massa</i>
<i>escriuiu una carta</i>	però	<i>no escrigueu amb bolígraf</i>

2. Transformeu aquestes ordres en prohibicions:

a) Encén el foc!

No encengues el foc.

b) Fes el que t'he dit!

c) Digueu-ho d'una vegada!

d) Trau la mà de la butxaca!

e) Beu-te la llet!

f) Traieu un deu en l'examen!

g) Veniu cap aquí!

h) Escriuiu!

3. Completeu les frases següents amb la forma verbal que corresponga (imperatiu o present de subjuntiu) dels verbs entre parèntesis:

- a) Vosté *bega* (BEURE) sense por que no crema gens.
- b) Vosaltres, _____ (EIXIR) al carrer i busqueu el meu germà.
- c) Demana-li que _____ (FER) els deures i que _____ (VINDRE) prompte.
- d) Per favor, _____ (CONDUIR) amb precaució i _____ -vos (POSAR) el cinturó de seguretat. No m'agradaria que tinguéreu un accident.
- e) (DUR) _____ -me un tren elèctric, i us ho agrairé moltíssim.
- f) Sempre ens deien: _____ (ESCRIURE) cartes, però no les _____ amb faltes d'ortografia.
- g) _____ (RESOLDRE) els vostres problemes i _____ (FER) les paus.
- h) Tenim l'obligació de resoldre els dubtes dels nostres alumnes: _____ -los! (RESOLDRE).
- i) Per favor, _____ (SEURE) en aquestes cadires, tu _____ (SEURE) en aquella butaca i ells que _____ (SEURE) on puguen.
- j) Vosaltres, _____ (EIXIR) del teatre quan s'acabe la funció i no _____ (FER) bestieses pel camí.
- k) _____ (vendre) la casa que tenim a la ciutat i _____ (VINDRE) a viure al poble.
- l) _____ (SABER) una cosa: no us vull veure mai més.
- m) Quan salteu la línia _____ (CAURE) damunt del punt que hi ha pintat al sòl.

4. Corregiu els errors que trobeu en les frases següents:

- a) Tragueu el llibre i comenceu a treballar.
_____
- b) Agafeu un bolígraf i escrigueu.
_____
- c) Abans de fer el café, molgheu-lo.
_____
- d) Sabeu això i podreu anar tranquils a l'examen.
_____
- e) Beveu tot el vi que vulgueu.
_____
- f) Açò és un atracament: tragueu la cartera.
_____

Unitat 8. Morfologia verbal II

8.1 Formes no personals

Les formes no personals del verb no tenen els morfemes de nombre, persona i temps, i són l'infinitiu, el gerundi i el participi.

8.1.1 Infinitiu

L'infinitiu és una forma no personal del verb, independentment de qualsevol matís temporal, que pot tenir el valor d'un substantiu. Morfològicament no presenta problemes. No obstant això, és convenient tenir en compte que hi ha alguns verbs que en el parlar col·loquial presenten formes d'infinitiu no normatives, cosa que comporta, fins i tot, el risc d'associar-los a una conjugació errònia.

A tall d'exemple, podem recordar que no tots els verbs que en castellà acaben en *-ecer* tenen un equivalent valencià que acaba en *-éixer*:

<i>afavorir</i> (i no * <i>favoréixer</i>) <i>apetir</i> (i no * <i>apetéixer</i>) <i>compadir</i> (i no * <i>compadéixer</i>) <i>encarir</i> (i no * <i>encaréixer</i>) <i>envellir</i> (i no * <i>envelléixer</i>) <i>ennegrir</i> (i no * <i>ennegréixer</i>) <i>enrogir</i> (i no * <i>enrogéixer</i>) <i>emblanquir</i> (i no * <i>emblanquéixer</i>) <i>esdevenir</i> (i no * <i>acontéixer</i>)	<i>fer-se de dia</i> (i no * <i>amanéixer</i>) <i>florir</i> (i no * <i>floréixer</i>) <i>prevaler</i> (i no * <i>prevaléixer</i>) <i>rejuvenir</i> (i no * <i>rejuvenéixer</i>) <i>resplendir</i> (i no * <i>resplendéixer</i>) <i>romandre</i> (i no * <i>permanéixer</i>) <i>perir</i> (i no * <i>peréixer</i>) <i>pertànyer</i> (i no * <i>pertenéixer</i>)

Només acaben en *-éixer*: *conéixer*, *meréixer*, *paréixer*, *aparéixer*, *créixer*, *péixer*, *nàixer* (*néixer*).

D'altra banda, alguns verbs acabats en *-ir* en castellà, i que són per tant de la tercera conjugació, en valencià acaben en *-er* o *-re*, i són per tant de la segona, com ara alguns verbs acabats en *-cloure* (*concloure*, *recloure*, *incloure*...), en *-metre* (*remetre*, *permetre*, *ometre*, *admetre*...), els derivats de *-còrrer* (*ocórrer*, *recórrer*, *escórrer*, *incórrer*...), *batre* i derivats (*rebatre*, *combatre*,...), els derivats de *fondre* (*confondre*, *difondre*, *infondre*,...), els **derivats de rompre** (*irrompre*, *interrompre*, ...) i els acabats en *-ebre* (*concebre*, *rebre*, *percebre*...). Consegüentment els conjugarem com a verbs de la segona conjugació, no de la tercera, i així direm:

nosaltres batem (no *batim)

se m'ocorre (i no **se m'ocorreix*)

8.1.1.1 Exercicis

1. Subratlleu les incorreccions verbals que trobeu en les frases següents i esmeneu-les:

- a) El viatge va transcurrir sense problemes. transcórrer
- b) D'ara endavant aquestes terres et perteneixen.
- c) No vull que m'interrumpesques quan parle.
- d) Em va rebatir tots els arguments.
- e) Sempre que emiteix aquest radioafecionat, s'interrompeix la nostra emissió.
- f) Nosaltres no batim l'ou tan fort.
- g) El congrés encara està debatint la moció.
- h) No admitiran cap reclamació més.
- i) Espere que no se li occurrisca venir a visitar-me.
- j) Nosaltres hi incluïm un full d'informació.
- k) No infundesques por als xiquets, per favor!

2. Escriviu l'infinitiu derivat com indica l'exemple:

1. Fer tornar roig : <u>enrogir</u>	8. Causar dolor : _____
2. Causar orgull : _____	9. Fer més bell : _____
3. Fer més lent : _____	10. Fer tornar negre : _____
4. Causar vergonya : _____	11. Fer més lleuger : _____
5. Fer més cara una cosa: _____	12. Fer més dolç : _____
6. Fer més barata una cosa: _____	13. Fer-se vell : _____
7. Gaudir del sabor : _____	14. Causar resplendor : _____

REMARQUES

1. Article davant l'infinitiu. Recordeu (vegeu unitat 3) que normalment l'infinitiu no admet l'article davant.

No haver-ho vist ha estat un problema (*El no haver-ho vist ha estat un problema).

Fumar és dolent per a la salut (*El fumar és dolent per a la salut).

Cal tenir en compte, però, que de vegades l'infinitiu funciona com un autèntic substantiu (*berenar, dinar, esmorzar, sopar, riure, somriure, viure, voler*, etc.). En aquests casos sí que pot anar precedit d'un article o d'un altre determinant.

L'esmorzar és un dels meus àpats preferits.

2. Recordeu que no podem fer servir l'infinitiu per donar ordres. Utilitzarem en aquest cas l'imperatiu.

Tancau la porta (*Tancar la porta)

8.1.2 El gerundi

El gerundi és la forma no personal del verb que pot tenir la funció d'un adverb, d'un participi o d'un adjectiu.

Heu d'anar alerta, pel que fa al gerundi, en els punts següents:

1. El gerundi expressa sempre un temps **simultani** o **anterior** al del verb principal. Per tant l'ús del gerundi amb valor de posterioritat és incorrecte. En aquest cas s'ha de substituir per una oració coordinada. Ex.:

*Vaig tenir un accident, trencant-me la cama

(És incorrecta, perquè primer va tenir l'accident i després, a conseqüència d'aquest, es va trencar la cama). La forma correcta seria: *Vaig tenir un accident i em vaig trencar la cama.*

2. Els gerundis dels verbs velaritzats **no** porten **-gu-** ni **-qu-** en el radical. Per tant cal evitar en el registre estàndard alguns gerundis velaritzats que apareixen en la parla col·loquial. Així direm *bevent* (no **beguent*), *coneixent* (no **coneguent*), *plovent* (no **ploguent*), *corrent* (no **correguent*), etc.

3. Verbs que acaben en **-ure**:

2.1. Verbs com *beure*, *escriure*, *ploure* o *viure*, canvien la U per una V. Ex. *bevent*, *escrivint*, *plovent*, *vivint*.

2.2. Altres verbs simplement, perden la -U-: *cloure*: *cloent*, *coure*: *coent*, *riure*: *rient*.

2.3. Finalment hi ha alguns verbs en què la -U- es transforma en una -I- consonàntica (encara que també són admissibles en registres poc formals les formes sense -I-):

creure: *creient* o *creent*

traure: *traient* o *traent*

caure: *caient* o *caent*

veure: *veient* o *veent*

8.1.2.1 Exercicis

1. Subratlleu tots els gerundis que apareixen en el text següent i classifiqueu-los d'acord amb el quadre que hi ha a continuació, segons siguin de la primera, la segona o la tercera conjugació:

Llegint i escrivint es poden experimentar noves emocions. Són —ja ho sabem, ai!— operacions que no estan de moda. Contínuament estan llançant-nos, des dels mitjans de comunicació social, responsables de crear aquesta moda, estímuls que inviten a formes de vida fàcils, submises i idiotitzants. Estan venent-nos ara i adés falses fórmules de felicitat que passen irremissiblement pels terrenys de la imbecil·lilitat més estricta. I això, per què? A qui beneficia? D'entrada, a l'engranatge capitalista: llegir i escriure són vicis barats, massa barats per al sistema de consum. I endemés, llegint i escrivint els individus acaben reflexionant, pensant, traient conclusions, entenent qui els mana i amb quines finalitats. Massa riscos per als qui tenen la paella pel mànec... La llibertat, la vertadera llibertat —la que es construeix

aprenent, adquirint coneixement, accedint a la informació— és perillosa. Sobretot per als qui en volen tenir el monopoli i rendibilitzar-lo econòmicament: els qui practiquen la forma més mesquina del poder.

1a conjugació	2a conjugació	3a conjugació
		<i>Llegint,</i>

Com podeu comprovar, tot i que hi ha alguna excepció, els gerundis es formen afegint les desinències *-ant*, *-ent*, *-int* als radicals, segons siguin verbs de la primera, segona o tercera conjugació respectivament.

2. Escriviu al costat dels infinitius següents la forma de gerundi corresponent:

a) Aparéixer: <i>apareixent</i>	h) Dir: _____	o) Prendre: _____
b) Beure: _____	i) Dur: _____	p) Riure: _____
c) Cabre: _____	j) Meréixer _____	q) Saber: _____
d) Caure: _____	k) Haver: _____	r) Ser: _____
e) Coure: _____	l) Moure: _____	s) Tenir: _____
f) Creure: _____	m) Poder: _____	t) Traure: _____
g) Deure: _____	n) Ploure: _____	u) Viure: _____

3. Empleneu-ne els buits amb les formes de gerundi corresponents als verbs que hi ha entre parèntesis:

- a) Em van explicar que la mèdium estava escrivint (ESCRIURE) automàticament induïda per un esperit.
- b) Segons la iridiologia, _____(VEURE) l'iris d'una persona es pot saber si té alguna malaltia.
- c) _____-te (CONÉIXER), no és estrany que cregues en aparicions.
- d) Estava _____ (PLOURE) quan començarem la sessió d'espiritisme.
- e) No ens ho podíem creure: l'adolescent estava _____ (MOURE) objectes amb el poder de la ment.
- f) Vivia feliç _____ (CREURE) fermament que hi havia una altra vida més enllà de la mort.
- g) Els albiraments d'ovnis estan _____ (SER) més freqüents cada vegada.
- h) L'espectre estava _____ (PRENDRE) forma humana davant dels nostres ulls aterrits.

4. Esmeneu, si cal, les construccions de gerundi següents:

a) _____
Eixirem havent acabat de veure la pel·lícula.

b) _____
Li vam escriure, contestant-nos ell l'endemà mateix.

c) _____
M'ho deia tot plorant.

d) _____
Sempre estudiava escoltant música.

e) _____
Va beure molt, havent-lo d'acompanyar a casa.

f) Va tenir un accident, morint a les vint-i-quatre hores.

g) _____
Caigué per l'escala no fent-se res.

h) _____
El metge l'ha visitat, canviant-li la medicació.

i) Se li trencà la direcció, anant a topar contra un arbre.

j) Li entrà un atac menjant-se un pastís.

8.1.3 El participi

El participi és una forma no personal del verb, variable únicament segons el gènere i el nombre. Aquesta forma és especialment important en la flexió verbal per tal com forma part de temps compostos: *he menjat, haviés volgut, hauràs fet...* En els verbs regulars, el participi es forma amb les desinències següents:

1a conjugació	2a conjugació	3a conjugació
<i>-at, -ada, -ats, -ades</i>	<i>-ut, -uda, -uts, -udes</i>	<i>-it, -ida, -its, -ides</i>

OBSERVEU QUE...

Hi ha molts participis irregulars, sobretot en la segona conjugació. Encara que és difícil agrupar-los us donem algunes pautes per tractar de recordar-los millor.

- **Segona conjugació**

A. Els verbs que acaben en **-andre** fan el participi acabat en **-às**. Ex.: *romandre* → *romàs*.

Els verbs que acaben en **-endre** fan el participi acabat en **-és**. Ex.: *aprendre* → *aprés*, *entendre* → *entés*... Excepció: *vendre* → *venut*.

Els verbs que acaben en **-ondre** fan el participi acabat en **-ós**. Ex.: *confondre* → *confós*, *infondre* → *infós*...

Excepció: *pondre* i derivats: *post*, *compost*, *respost*...

B. Els verbs que acaben en **-metre** fan el participi acabat en **-més**. Ex.: *admetre* → *admés*.

C. Els verbs que acaben en **-oldre** formen el participi en **-olt**. Ex.: *resoldre* → *resolt*.
Excepte *doldre* → *dolgut*.

D. El verb **cloure** i derivats fan el participi acabat en **-clòs**: *clos*, *inclòs*, *exclòs*, *reclòs*...

E. Quan el verb **coure** significa 'sotmetre a l'acció del foc' el participi és *cuit*. Tanmateix si vol dir 'produir coentor', el participi és *cogut*.

F. Són participis completament irregulars:

Veure: <i>vist</i>	Estrényer: <i>estret</i>
Fer: <i>fet</i>	Empényer: <i>empés</i>
Traure: <i>tret</i>	Dur: <i>dut</i>

- **Tercera conjugació**

A. Els verbs **cobrir** i **obrir** (com també els verbs derivats *descobrir*, *encobrir*, *recobrir*, *reobrir*, etc.) fan el participi acabat en **-ert**. Ex.: *cobert*, *obert*, *descobert*, *encobert*, *recobert*, *reobert*. Altres verbs, com *sofrir*, *establir*, *complir*, *acomplir*, *omplir*, etc., poden fer el participi acabat en **-ert** o en **-it**: *sofrit* o *sofert*, *establit* o *establert*, *complit* o *complet*, *acomplit* o *acomplert*, *omplit* o *omplert*.

B. Els verbs **imprimir** i **morir** són dues excepcions particulars: *imprés* i *mort* en són els

participis respectus.

8.1.3.1 Exercicis

1. Ompliu la graella següent amb les formes de participi corresponents:

Infinitius	Participis			
	Masc. sing.	Fem. sing.	Masc. pl.	Fem. pl.
aprendre				
dur				
sofrir				
imprimir				
beure				
ploure				
resoldre				
respondre				
extraure				

2. Poseu el participi dels infinitius entre parèntesis en les frases següents:

1. Ja han _____ (APARÉIXER) així, de cop i volta.
2. Ja han _____ (VENDRE) la casa.
3. Sempre han _____ (PERTÀNYER) a aquella associació.
4. M'ha _____ (OFERIR) un treball molt bo.
5. Si ho haguera _____ (SABER) abans no ho hauria _____ (FER).
6. M'he _____ (ESTRÉNYER) una mica la falda. Què et sembla?
7. Hi ha _____ (CABER) tot, a la maleta?
8. Ja has _____ (MOLER) el café?
9. Ha _____ (SER) un sopar meravellós.
10. Has _____ (RESOLDRE) molt bé el problema.
11. M'ha _____ (OBRIR) la porta de seguida i m'han _____ (ATENDRE) molt correctament.
12. És una llàstima però el teu alumne no ha _____ (RESPONDRE) totes les preguntes.
13. Fa uns minuts que hem _____ (REBRE) el teu paquet.
14. No li guanye mai als escacs, però avui l'he _____ (VÉNCER).
15. Com ha _____ (CRÉIXER) el teu fill!
16. Ha _____ (COMETRE) un gran error i ara no sap què fer.
17. Han _____ (RETENIR) tots els ostatges.
18. M'han _____ (PROMETRE) que m'ho enviaran prompte?
19. No sé per què has _____ (CÓRRER) tant.
20. Em pensava que ja li havies _____ (ESCRIURE).
21. Ha _____ (TRAURE) la millor nota de tota la classe.
22. No hi ha llum perquè s'ha _____ (FONDRE) la bombeta.
23. Si has _____ (VOLER) aclarir-nos els dubtes, no ho has _____ (ACONSEGUIR).
24. L'acusada ha estat _____ (ABSOLDRE).
25. No has _____ (ENCENDRE) el foc encara?
26. Han _____ (ESTABLIR) uns criteris d'avaluació nous.
27. Maria ha _____ (COMPONDRE) una cançó preciosa per al festival.
28. Disculpe, crec que m'ha _____ (CONFONDRE) amb una altra persona.
29. Encara no has _____ (IMPRIMIR) el treball? Doncs ja ho hauries d'haver _____ (FER)!
30. L'arròs encara no s'ha _____ (COURE).

CONCORDANÇA DEL PARTICIPI

En els temps compostos del verb (formats pel verb auxiliar i el participi), quan el complement directe és un pronom feble de tercera persona (*la, les, els, en*), és recomanable que el participi faça la concordança en gènere i en nombre. Ex.:

Han donat el vistiplau a l'informe → l'han donat

Han donat l'adreça a tothom → l'han donada

Han fet els exercicis de rehabilitació? → els han fets?

Heu fet ja les classes → les heu fetes ja?

Heu portat maduixes? → n'heu portades?

Hem comprat entrepans → n'hem comprats

3. A continuació teniu unes frases que tenen fetes les substitucions dels complements directes per pronoms febles. Però qui ho ha fet s'ha oblidat de la concordança. Esmeneu-les, tot tenint en compte els antecedents que apareixen entre parèntesis:

- a) Quim, l'has tancat bé? (la finestra).
- b) L'he cuit bé? (la truita).
- c) L'han imprés a Castelló (la revista).
- d) Els han escrit a mà (els llibres).
- e) Si ja les han dut curtes (les faldilles), per què ara no volen dur-les?
- f) L'últim mes n'han retransmés moltes (competicions).
- g) L'han inclòs en la llista d'espera (a ella).
- h) Els han exclòs de l'oposició (els meus amics).
- i) Les han rebut obertes (les cartes).

j) L'han extret de la biblioteca (la informació).

---

4. Com a recapitulació final, ompliu els buits de les frases següents amb les formes adequades dels verbs que hi ha entre parèntesis¹⁰:

- a) L'acusat afirma que ell no ha _____ (COMETRE) el robatori.
- b) L'oposició es passa el dia _____ (REBATRE) les decisions del govern.
- c) Aquesta millora no _____ (ENCARIR) el preu final del producte.
- d) Si vosaltres _____ (ESTAR) quiets, no us passarien tantes desgràcies.
- e) Quan els meus amics anaven al col·legi no _____ (ENTENDRE) les equacions de segon grau.
- f) A causa de la mudança han estat _____ (MOURE) tots els mobles de la casa.
- g) Ja fa molt de temps que no ha _____ (PLOURE) com ho ha fet avui.
- h) Abans de construir el gratacel ell _____ (VEURE) la platja des del balcó.
- i) Mira que li ho hem deixat clar, però ell no ha _____ (PERCEBRE) la nostra intenció.
- j) Si _____ (PODER), aniria al viatge però, sentint-ho molt ara no _____ (PODER) anar-hi.
- k) Que bé ho passàveu abans! _____ (RIURE) de tot el que us contaven.
- l) Espere que tu _____ (DUR) totes les eines.
- m) Has de ser més independent. Ha arribat l'hora que tu no _____ (DEPENDRE) dels teus pares.
- n) No _____ (CALDRE) que vinguéreu tan tard.
- o) Si tu _____ (BEURE) més aigua et trobaries millor.
- p) El cantant estava molt simpàtic, ell _____ (AGRAIR) totes les mostres d'estima.
- q) Jo, ara mateix, no _____ (VOLER) examinar-me.
- r) Ells sempre fan el mateix, i encara no han _____ (RESOLDRE) cap problema.
- s) Ma mare no vol que jo _____ (EIXIR) a passejar perquè està _____ (PLOURE) amb molta força.

---

¹⁰ Trobareu la solució d'aquest exercici en la pàgina següent.

SOLUCIÓ

a) comés	k) réieu
b) rebatent	l) dugues
c) encareix / encarix	m) depengues
d) estiguéreu	n) calia
e) entenien	o) begueres
f) movent	p) agraïa
g) plogut	q) vull
h) veia	r) resolt
i) percebut	s) isca / plovent
j) poguera / puc	

8.2. Perífrasis verbals

Una perífrasi és la unió de dos verbs que formen un únic nucli verbal. El primer dels verbs es conjuga en el temps i la persona corresponents, i té caràcter **auxiliar**. El segon verb, anomenat en aquest cas **principal**, és el que aporta el significat bàsic que es vol expressar i té forma no personal (infinitiu, gerundi o participi).

Entre les perífrasis usuals que presenten més interferències en relació al castellà cal destacar les d'obligació, de probabilitat i d'imminència:

8.2.1 Perífrasi d'obligació

Quan es vol expressar l'acció del verb com una obligació personal, que un subjecte concret ha de complir, usem la perífrasi **haver de + infinitiu**. És a dir, el temps que calga del verb **haver** seguit de la preposició **de** i l'infinitiu del verb que es conjuga. També podem utilitzar la perífrasi **caldre + que + subjuntiu** per expressar l'obligació personal. Vegem:

□ **Haver de + infinitiu**

He de fer una telefonada d'ací a una hora.

Hauré de fer els exercicis.

Hauríeu d'aprendre informàtica.

□ **Caldre + que + subjuntiu**

Cal que l'alumnat assoleisca un mínim de coneixements.

Cal que visitem els nostres pares demà.

L'obligació impersonal (sense un subjecte concret) s'expressa amb:

❑ **Haver-se de + infinitiu:**

S'ha de fer complir la llei.

❑ **Caldre + infinitiu:**

Cal llegir els periòdics per a estar informat.

CAL EVITAR

Les construccions castellanitzants:

- **tenir que*
  - **haver-hi que*
  - **ser precís*
  - **deure de*
- } + infinitiu

Així, frases com aquestes:

- *Hay que hacerlo pronto*
- *Es preciso que llegue*

Hauríem de traduir-les de la manera següent:

- *Cal fer-ho; S'ha de fer (*Hi ha que fer-ho)*
- *És necessari que arribe (*És precís que arribe)*

8.2.1.1 Exercicis

1. Repetiu les frases imperatives següents tot canviant el verb i transformant-les en perífrasis d'obligació. Observeu l'exemple de la pàgina següent:

- a) _____ Beveu aigua
- b) Escriviu una carta _____
- c) Estigueu quiets _____
- d) Vosté, estudie molt _____
- e) Tanquem la porta _____
- f) Faça la faena _____
- g) Trau el llibre _____
- h) Cus el forat del calcetí _____
- i) Menja-t'ho tot _____
- j) Ix d'ací! _____

FORMA PERSONAL		FORMA IMPERSONAL	
haver de + infinitiu	cal que +subjuntiu	s'ha de + infinitiu	cal + infinitiu
<i>Heu de beure aigua.</i>	<i>Cal que begueu aigua.</i>	<i>S'ha de beure aigua.</i>	<i>Cal beure aigua.</i>

2. Ompliu els buits amb les perífrasis d'obligació en el temps que convinga:

- a) Si voleu eixir _____ obrir la porta.
- b) Els qui _____ inscriure, que vinguen.
- c) _____ arribar ahir, però arribarà avui.
- d) Tota aquesta faena, l' _____ de fer demà, perquè avui no podran.
- e) Els qui _____ declarar que no vinguen.
- f) Sempre diu que _____ estalviar, si volguéreu comprar un cotxe.
- g) Si _____ treballar no dirien tot això.
- h) Vosaltres _____ entrar per la finestra perquè la porta estava tancada.
- i) Tu _____ llavar la roba, la setmana passada.

8.2.2 Perífrasi de probabilitat

Utilitzem aquest tipus de perífrasi quan no estem segurs que l'opinió que formulem respon a la realitat. Aquesta idea es pot expressar amb **deure + infinitiu** (equivalent a un verb acompanyat d'un adverbi de dubte com *probablement, potser, tal volta, tal vegada*, etc.):

□ En present

Deuen ser ja les set. (Probablement ja són les set).

Deuen trobar-se ara a Vinaròs. (Tal vegada ara es troben a Vinaròs).

□ En passat

Devies estar cansada. (Potser estaves cansada).

Degueren veure l'eclipsi a la frontera. (Tal volta eren a la frontera veient l'eclipsi).

□ En futur

Ja no deuran tardar, si fa una hora que han eixit. (Probablement estan a punt de

Eviteu

L'ús del **futur** per a expressar la probabilitat en el present tal com es fa en castellà: **Seran ja les set (Deuen ser ja les set), *Hauran tingut problemes (Deuen haver tingut problemes).*

L'ús del **condicional** per a expressar la perífrasi de probabilitat en el passat:
*No en serien més de quinze en la reunió (No devien ser més de quinze en la reunió).

Intercalar la preposició **de** entre el verb *deure* i l'infinitiu:
Deuen ser les tres, i no *Deuen de ser les tres.

L'ús de la construcció **Igual....*, com en el cas:
*Igual ve el meu amic d'excursió (Pot ser que vinga el meu amic d'excursió, o Potser vindrà el meu amic d'excursió)

8.2.2.1 Exercici**1. Ompliu els buits amb les formes adients de *deure* o *haver de*:**

1. És una obligació, tothom _____ arribar a l'hora.
2. Amb la vaga de transports, Anna _____ arribar tard.
3. Tu _____ de callar quan el concert comença.
4. Vosaltres _____ tenir en compte que en aquests moments _____ ser difícil eixir.
5. La setmana passada, elles _____ dir que ens havíem perdut i per això _____ donar tantes explicacions.
6. És tard i els xiquets _____ anar a gitar-se.
7. _____ semblar estrangers, nosaltres, amb aquests pantalons curts.
8. Tinc mal de cap, _____ estar malalta.

8.2.3 Perífrasi d'imminència

La imminència —successió sense intervals entre dues accions— s'expressa en el present amb les perífrasis ***estar a punt de + infinitiu / estar per + infinitiu***:

*La llet està a punt de bullir.
El vaixell està per arribar.*

Si ens referim al passat (i, aleshores, a més d'imminència, s'ha de parlar de conat, d'intent) es pot emprar la perífrasi ***anar a + infinitiu***:

*Ho anava a dir, però em vaig repensar.
Quan hem entrat, li anava a telefonar.*

Si ens referim al futur, es incorrecte l'ús de la perífrasi ***anar a + infinitiu***, i es recomana posar el verb en **futur**, precedit de l'adverbi ***ara***:

*Ara us diré el que va passar.
Ara veurem el segon acte.*

Ara bé, quan el verb **anar** manté el sentit primigeni de ‘*desplaçar-se d’un lloc a un altre*’ no hi ha cap perífrasi i, per tant, el seu ús és plenament correcte:

Me’n vaig a fer un encàrrec. Tardaré una hor.
M’agrada més anar a comprar a les botigues tradicionals.

Atenció amb la perífrasi castellana “*ir a + inf*”, que el català rebutja per no provocar confusions i malentesos:

*La comissió va a reunir-se podria intepretar-se en passat (*La comissió va reunir-se*) o en futur (*La comissió va a reunir-se*). Per això la única solució vàlida és *La comissió es reunirà*.

8.2.3.1 Exercici

1. Corregiu les frases següents:

1. Anem a veure de què tracta el tema _____
2. La setmana que ve va a celebrar-se la cimera del G-8 _____
3. D'ací a dues setmanes l'equip de futbol va a jugar la final a París _____
4. El mes d'abril va a tenir lloc la Fira del Moble _____
5. Els sindicats i la patronal van a reunir-se divendres vinent _____
6. Els països europeus van a aturar les emissions de gasos contaminants _____
7. Els llibreters van a proposar al govern una rebaixa dels llibres de text _____

8.2.4 Remarques sobre les perífrasis d'infinitiu i de gerundi

1. La perífrasi ***Estar al + infinitiu** és un calc del castellà i hem de substituir-la per una construcció equivalent en català amb el significat d'“imminència d'una acció”.

El professor está al caer.
El professor *està al caure.
El professor està a punt d'arribar.

2. ***Ser de + infinitiu** és una altra perífrasi calcada del castellà que indica 'necessitat de realitzar una acció'. En català podem substituir-la amb el verb *caldre*.

Es de esperar que este año apruebe las oposiciones.
Cal esperar que enguany aprobe les oposicions.

3. La perífrasi ***Portar + gerundi** és també incorrecta. Pretén expressar un sentit duratiu i marcar-ne els límits temporals. Cal substituir-la per *fer + expressió temporal + que*.

Llevo media hora esperándote.

*Porte mitja hora esperant-te.

Fa mitja hora que t'espere.

4. ***Venir + gerundi**. Aquesta perífrasi també està calcada del castellà, i és incorrecta. Té valor de continuïtat, que en català hem d'expressar d'altres maneres.

Os lo vengo diciendo desde hace treinta años.

Us ho *vinc dient des de fa trenta anys.

Fa trenta anys que us ho estic dient.

8.2.4.1 Exercicis

1. Corregiu, si cal, les frases següents:

1. Tinc que sortir a comprar el diari perquè ja ha d'haver arribat.
_____
2. Avui tens de fer això i no deus tardar a acabar-ho.
_____
3. S'ha acabat la gasolina i devem empényer el cotxe.
_____
4. Vaig a deixar-vos-ho tot preparat. Així, no caldreu moure-vos.
_____
5. Ell, cal presentar els deures aquesta vesprada. Per això no haurà vingut.
_____
6. No trobe Pere enlloc. Se n'haurà anat a sa casa.
_____
7. Hi ha que posar-se d'acord.
_____
8. Els vassalls tingueren que inclinar-se davant del senyor.
_____
9. No va ser precís que els molestàrem.
_____
10. La comissió va a reunir-se demà perquè té que prendre una decisió molt important.
_____

2. Tradueix les frases següents:

1. Tenía que irme. Era preciso que me fuera.
_____

2. No tendrás que preocuparte por nada.
_____

3. Usted tendría que calmarse. Ustedes deberían calmarse.

---

4. Hubo que tenerlo muy en cuenta.

---

5. Usted debería llevar gafas.

---

6. Debe de ser muy tarde, ¿no crees?

---

7. Tuvieron que ganar mucho dinero porque el negocio funcionaba muy bien.

8.3 Verbs transitius i verbs intransitius

Els verbs transitius són aquells que exigeixen un complement directe per arrodonir el sentit de l'oració. Així, per exemple, un verb com *comprar* només adquireix el seu significat ple quan especifiquem la cosa que comprem. Si diem *Pere compra*, la proposició està mancada de sentit. Si, per contra, diem *Pere compra cerveses*, l'oració adquireix un sentit ple. Els verbs intransitius, per contra, es construeixen sense complement directe.

El problema rau en el fet que alguns verbs que en valencià són transitius en castellà no ho són (i a l'inrevés), cosa que ha provocat que en valencià utilitzem de vegades malament el règim verbal d'alguns verbs en calcar-los del castellà.

Seguidament donem dues llistes, una de verbs que en valencià són intransitius però en castellà transitius, i una altra de verbs que en valencià són transitius però en castellà intransitius.

Hem de tenir en compte també que, en alguns casos, un mateix verb pot funcionar com a transitiu o com a intransitiu.

1. Són verbs intransitius

Avortar

*L'exèrcit avortà el colp d'Estat.

L'exèrcit va fer avortar el colp d'Estat.

Callar

*Les bombes no callaran el poble.

Les bombes no faran callar el poble.

Cessar

*El president ha cessat el ministre de l'Interior.

El president ha fet que el ministre de l'Interior cesse en el seu càrrec.

Córrer

*Diumenge que ve correrem la maratón.
Diumenge que ve correrem en la maratón.

Dimitir

*El conseller ha dimitit el subsecretari.
El conseller ha fet dimitir el subsecretari.

Esmorzar, dinar, berenar i sopar

*Hem dinat olleta de carn.
Per a dinar hem menjat olleta de carn.

*He sopat una cuixa de pollastre al forn.
He sopat amb una cuixa de pollastre al forn.

Informar

Quan significa 'fer un informe' és intransitiu.

*El ministre ha informat tot el gabinet.
El ministre ha emés (ha fet, ha elaborat) un informe per a tot el gabinet.

Obsequiar

Cal tenir en compte que obsequiem persones, no els objectes que es regalen.

*L'he obsequiat un llibre antic.
L'he obsequiat amb un llibre antic.

Recórrer

Quan significa 'interposar un recurs' és intransitiu.

*Ha recorregut la sentència.
Ha recorregut contra la sentència.

2. Són verbs transitius

Acabar

*Quan acabaràs amb aquella obra?
Quan acabaràs aquella obra?

Apropiar-se

*Es van apropiat de tot el patrimoni dels seus pares.
Es van apropiat tot el patrimoni dels seus pares.

Carregar

*Sempre carrega amb totes les conseqüències.
Sempre carrega totes les conseqüències.

Complir

*Cal complir amb els deures.
Cal complir els deures.

Continuar

*Hem de continuar amb el nostre treball.
Hem de continuar el nostre treball.

Córrer

*La notícia ha corregut per tot el poble com la pólvora.
La notícia ha corregut tot el poble com la pólvora.

Dimitir

*Ha dimitit del càrrec de secretari.
Ha dimitit el càrrec de secretari.

Donar

*Heu de donar de menjar al qui té fam.
Heu de donar menjar al qui té fam.

Encertar

*L'alumne va encertar amb la solució.
L'alumne va encertar la solució.

Entrenar

*Cruyff entrenava en el Barça.
Cruyff entrenava el Barça.

Faltar

*Falta per acabar el tema 69.
Falta acabar el tema 69.

Parlar

*Parla en anglés molt fluidament.
Parla l'anglés molt fluidament.

Quedar-se

*Quede's amb el canvi.
Quede's el canvi.

Somiar

*De petit somiava a ser model.
De petit somiava ser model.

Tirar i estirar

*El cavall tira del carro amb força.
El cavall tira el carro amb força.

8.4 Verbs pronominals i no pronominals

Els verbs pronominals són aquells que es conjuguen necessàriament amb el pronom reflexiu. Com en l'apartat anterior, trobem verbs que en valencià pronominalitzem indègudament a causa de la influència de verbs castellans pronominalitzats i, també, el cas contrari; és a dir, verbs que en valencià són pronominals i no els pronominalitzem perquè en castellà no ho són.

A continuació us oferim dues llistes. La primera de verbs pronominals i la segona de verbs valencians no pronominals.

1. Són verbs no pronominals

Albergar

**El representant s'albergà en un hotel luxós.
El representant albergà en un hotel luxós.*

Anar

**S'ha anat de passeig.
Ha anat de passeig.*

Callar

**Calla't!
Calla!*

Caure

**Es caigué del cavall perquè estava marejat.
Caigué del cavall perquè estava marejat.*

Conéixer

**Es coneix el país com si hi haguera nascut.
Coneix el país com si hi haguera nascut.*

Coure

**La paella s'ha cuit massa.
La paella ha cuit massa.*

Demandar

**Si vols el disc, demana-te'l.
Si vols el disc, demana'l.*

Estar

No es pronominalitza en el sentit de 'romandre en un estat determinat'.

**Has d'estar-te quiet!
Has d'estar quiet!*

Fer

Quan significa 'simular' no admet el pronom reflexiu.

*No et faces el saberut, que ja et coneixem.
No faces el saberut, que ja et coneixem.

Fumar

*Es fuma sis paquets diaris de tabac negre.
Fuma sis paquets diaris de tabac negre.

Marxar

*Es va marxar sense acomiadar-se.
Va marxar sense acomiadar-se.

Olorar

*Jo m'olore que ací algú amaga alguna cosa.
Jo olore que ací algú amaga alguna cosa.

Omplir

*Tothom s'omple les butxaques.
Tothom omple les butxaques.

Prendre

No pronominalitza en el sentit de 'consumir'.

*Els meus amics sempre es prenen vodka amb taronja.
Els meus amics sempre prenen vodka amb taronja.

Quedar

Quan significa 'tornar-se, esdevenir', no admet el pronom reflexiu.

*S'ha quedat geperut a causa de l'edat.
Ha quedat geperut a causa de l'edat.

Riure

*La meua cosina sempre està rient-se.
La meua cosina sempre està rient.

Saber

*El meu germà no se sap la llicó d'història.
El meu germà no sap la llicó d'història.

Témer

*Em tem que enguany no podré estiuejar a la platja.
Tem que enguany no podré estiuejar a la platja.

2. Són verbs pronominals

Aprimar-se, engreixar-se

*Enguany has aconseguit aprimar moltíssim.

Enguany has aconseguit aprimar-te moltíssim.

Desdejunar-se

*Avui no has desdejuntat res.

Avui no t'has desdejuntat res.

Entrenar-se

*Els futbolistes han d'entrenar tots els dies.

Els futbolistes han d'entrenar-se tots els dies.

Pensar-se

Exigeix el pronom reflexiu quan significa 'creure'.

*Què penses que volia dir-nos el teu oncle?

Què et penses que volia dir-nos el teu oncle?

8.4.1 Exercici**1. Esmeneu en les frases següents els errors que hi trobeu:**

- a) Enguany no vull córrer la marató _____
- b) No t'entenc, com si parlaves en xinés _____
- c) Si ho desitges, pots quedar-te amb els mobles _____
- d) S'ha caigut escales avall perquè ha relliscat _____
- e) Sempre es riu de les coses que dius _____
- f) Ho vaig passar molt bé en la teua casa _____
- g) Crec que aquest estiu m'albergaré en una casa rural _____
- h) Tots els dies esmorze un entrepà de truita _____
- i) Maria es fuma tres cigarretes per minut! _____
- j) Cal·leu-vos, per favor, que no oïc res! _____
- k) La Junta de Govern ha informat desfavorablement el cas _____
- l) He d'entrenar tots els dies per no perdre pes _____

Unitat 9. Pronoms

9.1 Pronoms febles

Els pronoms febles o àtons són uns elements que equivalen a un nom o a un sintagma nominal i que es pronuncien formant una unitat prosòdica amb el verb, és a dir, sempre van al costat del verb. La funció principal que exerceixen és la de substituir complements que ja han aparegut en el discurs (funció anafòrica) per evitar repeticions innecessàries.

Així doncs, poden substituir: el complement indirecte (CI), el complement directe (CD), l'atribut (Atr), el complement del nom (CN), els complements circumstancials (CC) i els complements de règim verbal (CRV).

9.1.1 Col·locació i formes dels pronoms febles

Els pronoms febles presenten diverses formes segons la seua col·locació davant o darrere del verb i segons si aquest comença per vocal o consonant. Fixeu-vos en els aspectes ortogràfics següents:

a) Davant o darrere del verb?

Normalment els pronoms van davant del verb.

Les úniques formes verbals que els admeten darrere són **l'imperatiu, el gerundi i l'infinitiu**

Ex.: *Compra'm; estic comprant-me; has de comprar-me*

És per això que les formes perifràstiques d'infinitiu o de gerundi admeten els pronoms davant o darrere del verb.

b) Davant del verb: formes reforçades o elidides?

Quan el verb comence per consonant, utilitzem les formes reforçades.

Ex.: *em compraré*

Quan el verb comença per vocal o hac muda, utilitzem les formes elidides. Són formes amb apòstrof, ja que hi ha una vocal elidida per contacte amb una altra.

Ex.: *m'agrada*

c) Darrere del verb: formes plenes o formes reduïdes?

Quan el verb acabe en consonant o *u* semivocal utilitzem les formes plenes.

Ex.: *estic comprant-me; compreu-me*

Quan el verb acabe en vocal utilitzem les formes reduïdes.

Ex.: *compra'm*

Sempre se separa el pronom darrere del verb mitjançant apòstrof o guionet.

Heu de tenir present que, amb verbs com *queixar-se*, *penedir-se*, *anar-se'n* o *equivocar-se*, el pronom feble no fa cap funció, sinó que forma part del verb. Són verbs que no poden prescindir del pronom, per això es diuen verbs pronominals.

T'has equivocat tu, així que no et queixes

Recordeu que els verbs *callar*, *caure*, *saber*, *aprendre*, *conèixer* i uns pocs més no són pronominals; per tant, no direm **ens hem après els pronoms febles*, sinó *hem après els pronoms febles*.

9.1.2 Esquema de pronoms febles

CI (a qui ?)

Singular	LI	-LI
plural	ELS	-LOS 'LS

CD DETERMINAT (amb article determinat, demostratiu, nom propi)

EL	L'	-LO	'L
LA	L'	-LA	-LA
ELS	ELS	-LOS	'LS
LES	LES	-LES	-LES

CD
(què...?
+
passiva)

CD NEUTRE (oració subordinada ; açò, això, allò; tot)

HO	HO	-HO	-HO

CD INDETERMINAT

EN	N'	-NE	'N

COMPLEMENT AMB PREPOSICIÓ (el cc de manera → hi)

HI	HI	-HI	-HI	
EN	N'	-NE	'N	(si va introduït per la preposició "de")

ATRIBUT (ser, estar, paréixer, semblar)

HO	HO	-HO	-HO

9.1.3 Funcions I: el complement indirecte

El complement indirecte (CI) és el destinatari de l'acció que indica el verb i va unit al verb per una preposició: normalment *a* o *per a*. Per això, el podreu localitzar preguntant-vos *a qui* o *per a qui* es fa l'acció:

SUBSTITUCIÓ PRONOMINAL DEL COMPLEMENT INDIRECTE

CI	Davant de verb començat en:		Darrere de verb acabat en:	
	Consonant (formareforçada)	Vocal (forma elidida)	Vocal (forma reduïda)	Consonant (forma plena)
(Per) a qui?				
1a persona singular (Per) a mi	EM	M'	'M	-ME
2a persona singular (Per) a tu	ET	T'	'T	-TE
3a persona reflexiu (Per) a ell mateix	ES	S'	'S	-SE
1a persona plural (Per) a nosaltres	ENS	ENS	'NS	-NOS
2a persona plural (Per) a vosaltres	US	US	-US	-VOS
3a persona reflexiu (Per) a ells mateixos	ES	S'	'S	-SE

REMARQUES

a) El pronom ES davant de verbs començats amb S + vocal o C + e/i pren la forma plena SE:

Per l'estiu se celebren les festes del meu poble

b) El pronom US darrere de verbs acabats en vocal no s'apostrofa, perquè es confondria amb el pronom ES:

Va treure la punxa del dit a vosaltres > Va treure-us la punxa del dit

(si l'apostrofarem, *Va treure's la punxa del dit*, seria una acció reflexiva)

Quan la resposta a qui fa l'acció és *a ell / a ella / a ells / a elles* —o, en general, una resposta que es pugui reduir a aquestes formes (ex.: *al meu amic, a la secretària, als companys, a les amigues...*)— els pronoms que substitueixen el complement indirecte són: LI per al singular i ELS per al plural, amb les formes corresponents:

Complement indirecte	Davant de verb començat en:		Darrere de verb acabat en:	
	Consonant (forma reforçada)	Vocal (forma elidida)	Vocal (forma reduïda)	Consonant (forma plena)
(Per) a qui?				
3a persona singular (Per) a ell/a	LI	LI	-LI	-LI
3a persona plural (Per) a ells/elles	ELS	ELS	'LS	-LOS

REMARQUES

- a) L'ús d'un pronom, quan el complement no ha estat elidit, és innecessari, perquè provoca un pleonasme; per això cal evitar oracions com aquesta:

**Li vaig comprar a l'Anna un llibre > Vaig comprar a l'Anna un llibre o
Li vaig comprar un llibre*

*M'han regalat a mi un objecte > M'han regalat un objecte

En cas que es vulgui emfasitzar un complement, per tal d'evitar la redundància, s'haurà de col·locar una coma entre el complement substituït i la resta de l'oració:

A Jaume, li feia mal tot.

9.1.3.1 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb el pronom feble que convinga:

- Vaig esforçar _____ molt en la carrera.
- A tu, la gent no ha de preocupar _____ gaire.
- _____ aconselle que treballés més.
- Manteniu _____ fidels als vostres principis.
- Vau perdre _____ perquè no sabíeu el camí.
- Ell va asseure _____ sobre un banc.
- Eixirem a les tres. Vine a buscar _____ a les tres.
- _____ voleu acompanyar, a nosaltres?
- Nosaltres som tres. Compra _____ tres entrades.
- _____ demane que vingueu.
- Nosaltres no hi poguérem anar. Vols contar _____ tu la pel·lícula?

- l) Sabeu quin autobús hem d'agafar? ____ ha dit algú quin autobús és?
- m) Si vosté té problemes, pose ____ en contacte amb mi.
- n) Per l'estiu ____ celebren les festes del meu poble.
- o) Vols acompanyar ____ tu? (a mi).

2. Completeu les frases següents amb el pronom feble que convinga:

- a) El xiquet ha preguntat per tu. Encara no ____ has donat el regal?
- b) Si trobarem els teus amics, ____ explicaríem la veritat.
- c) Si saps que té mal de cap, per què ____ parles cridant.
- d) He vist els alumnes, però no ____ he dit res.
- e) A la xiqueta, voldria comprar ____ una bicicleta.
- f) La teua germana va contar ____ (a elles) la pel·lícula.

3. Substituiu el sintagma en negreta pel pronom feble corresponent:

- a) Cantarem cançons **als malalts**.

_____

- b) Va aturar un taxi **per a l'àvia**.

_____

- c) Dóna diners **al xiquet!**

_____

- d) Dóna diners **als xiquets!**

_____

- e) L'avi ha donat els caramels **al seu nét**.

_____

- f) Ha llegit el conte **per als xiquets de la guarderia**.

_____

9.1.4 Funcions II: el complement directe

Hi ha verbs que per si mateixos tenen un significat total que no necessita ser completat ni arrodonit (verbs intransitius); però d'altres tenen un significat insuficient i exigeixen una complementació (verbs transitius):

El xiquet dorm.

El xiquet té... (Què...?)

Aquest element necessari que completa el significat dels verbs transitius és el *complement directe*. El podreu reconèixer o preguntant *què...?* o fent una transformació en passiva, en què el complement directe passa a ser el subjecte de l'oració:

El xiquet té son → Què té? Son.

La policia va detenir el violador → El violador va ser detingut per la policia.

REMARQUES

Normalment el complement directe no s'uneix al verb amb cap preposició. Només s'admet la preposició **a** com a lligam entre el verb i el complement directe en els casos següents:

- a) Quan el CD és un pronom personal fort:

Us he vist a vosaltres.

- b) En els casos en què l'expressió siga poc precisa:

T'estimava molt: potser més que al seu fill.

- c) Davant de: *qui, el qual, tots, tothom, ningú, algú:*

La policia va controlar a tots els manifestants.

SUBSTITUCIÓ PRONOMINAL DEL COMPLEMENT DIRECTE

Els pronoms que poden substituir aquests complements directes són els següents:

Complement directe: <i>Què?</i> / subjecte passiu		Davant de verb començat en:		Darrere de verb acabat en:	
		Consonant	Vocal	Vocal	Consonant
Definit	Masculí singular	EL	L'	'L	-LO
	Femení singular	LA	L' / LA	-LA	-LA
	Masculí plural	ELS	ELS	'LS	-LOS
	Femení plural	LES	LES	-LES	-LES
Neutre		HO	HO	-HO	-HO
Indefinit		EN	N'	'N	-NE

REMARQUES

El pronom LA, com l'article definit, no s'apostrofa davant d'un verb que comence en i/u/hi/hu àtones:

Uses la màquina d'escriure (L'uses)

Utilitzes la màquina d'escriure (La utilitzes)

Una vegada localitzat el complement directe, cal identificar si és definit, neutre o indefinit:

- Un CD és **definit** quan està determinat mitjançant un article (*el/la/els/les*) o un demostratiu (*aquest/a/s/es, aqueix/a/os/es, aquell/a/s/es*) o és un nom propi:
  - a) Compraré *el cotxe* (*la moto / els cotxes / les motos*)
  - b) He comprat *aquest cotxe* (*aquesta moto / aquests cotxes / aquestes motos*)
  - c) Compra *aqueix cotxe* (*aqueixa moto / aqueixos cotxes / aqueixes motos*)
  - d) Compreu *aquell cotxe* (*aquella moto / aquells cotxes / aquelles motos*)

– **Substitució del complement directe definit:**

- a) Compraré *el cotxe* (*la moto / els cotxes / les motos*)
El (La / Els / Les) compraré
- b) He comprat *aquest cotxe* (*aquesta moto / aquests cotxes / aquestes motos*)
L'he comprat / L'he comprada / Els he comprats / Les he comprades
- c) Compra *aqueix cotxe* (*aqueixa moto / aqueixos cotxes / aqueixes motos*)
Compra'l / -la / 'ls / -les!
- d) Compreu *aquell cotxe* (*aquella moto / aquells cotxes / aquelles motos*)
Compreu-lo / -la / -los / -les!

REMARQUES

Si el verb està format per un auxiliar + un participi (exemple *b*), el participi pot concordar amb el pronom en gènere i nombre

- Un CD és **neutre** quan és un demostratiu neutre (*açò, això, allò*) o tota una oració equivalent a un demostratiu neutre, o va amb la paraula *tot*:
  - e) Vull *açò*.
  - f) Ha dit *això*.
  - g) Mira *allò*.
  - h) Expliqueu *què us ha passat!* (*això*)

– **Substitució del complement directe neutre:**

- e) Vull *açò*.
Ho vull.
- f) Ha dit *això*.
Ho ha dit.
- g) Mira *allò*.
Mira-ho!
- h) Expliqueu *què us ha passat!* (*això*)
Expliqueu-ho!

- Un CD és **indefinit** quan no està determinat o ho està per un indefinit (*un, algun, cap...*) o un quantificador (*molt, poc, tant...*).

- i) Tens *pa*?
- j) He comprat *unes revistes*?
- k) Compra *tres quilos de taronges*!
- l) Compreu *moltes revistes*.

– **Substitució del complement directe indefinit:**

- i) Tens *pa*?
En tens?
- j) He comprat *unes revistes*?
N'he comprades **unes**
- k) Compra *tres quilos de taronges*.
Compra'n **tres**!
- l) Compreu *moltes revistes*.
Compreu-**ne moltes**!

REMARQUES

Si el CD no definit està determinat per un indefinit (exemple *j*) o un quantificador (exemples *k* i *l*), en substituir-lo cal repetir el determinant.

Si el verb està format per un auxiliar + un participi (exemple *j*), el participi pot concordar amb el pronom.

9.1.4.1 Exercicis

1. Substitueix el sintagma en negreta pel pronom feble corresponent.

1. Sempre compra **el pa** en la botiga del costat.

_____

2. Va veure **el teu amic** tirant **les pedres**.

_____

3. Necessite **que el teu germà** vinga demà a veure'm.

_____

4. Heu de llevar **moltes herbes** del jardí.

_____

5. Per acabar, va cantar **la cançó que més m'agrada**.

_____

6. Vull que dugues **unes camises** a la tintoreria.

_____

7. He comprat **açò** a la botiga de ta mare.

_____

8. Compreu **aquesta raqueta** per al vostre nebot.

_____

9. Han visitat **l'exposició** aquest matí.

_____

10. He de comprar **entrades** per a la inauguració.

2. Completeu les frases següents amb el pronom feble que convinga:

1. Alguna cosa obstrueix la porta i no puc obrir _____.
2. Mai he vist un partit de bàsquet en directe. Però, _____ he vist molts de futbol.
3. Heu reservat l'habitació? — _____ vaig reservar la setmana passada.
4. Agafa els tovallons i guarda _____ al calaix.
5. Diuen que hi ha un circ a la ciutat, però jo encara no _____ he vist.
6. Això no queda bé ací, canvieu _____ de lloc.
7. Pots deixar-me un bolígraf? — _____ sent, no _____ tinc cap.
8. Què fas amb les flors? — Estic collint _____ perquè vull transplantar _____ algunes.

9.1.5 Funcions III: el complement atributiu

Els verbs *ser*, *estar*, *semblar*, *paréixer* i *aparentar* són verbs copulatius. Són una mena de nexa o element d'enllaç entre el subjecte i un complement que els diferencia dels altres verbs: l'**atribut**. La prova és que sovint se'n prescindeix en escriptura telegràfica, en anuncis, en enunciats gràfics...:

Albert malalt STOP Mare desconsolada

SUBSTITUCIÓ PRONOMINAL DEL COMPLEMENT ATRIBUTIU

La substitució per pronoms del complement atributiu és similar a la del complement directe:

- Si l'atribut és definit (determinat per un article o demostratiu) és substituït pels pronoms *el, la, els, les* (amb totes les seues formes):

*El teu amic és el metge del poble (El teu amic **l'**és).*

*Aparenta els noranta anys que té (**Els** aparenta).*

- Si es tracta d'un atribut indefinit, un demostratiu neutre o una oració és substituït per *ho*:

*El teu amic és metge (El teu amic **ho** és).*

*Aparenta tenir noranta anys (**Ho** aparenta).*

9.1.5.1 Exercicis

1. Localitzeu el complement atributiu i substituïu-lo pel pronom corresponent:

a) Aquells són els jugadors de l'equip de futbol.

_____

b) Els núvols pareixen boles de cotó.

_____

c) Maria és la xica més atractiva de la classe.

_____

d) Ja deuen ser les nou del matí.

_____

e) Aquestes xiques semblen xineses.

_____

f) A hores d'ara, el resultat del partit sembla clar.

_____

g) Pep és el millor advocat de la ciutat.

_____

h) Pep és advocat.

_____

2. Completeu les frases següents amb el pronom feble que convinga:

a) Els xiquets no estaven quiets i _____ vaig llegir un conte per calmar _____.

b) Aquella és la teua veïna? Sí, segur que _____ és.

c) He de parlar amb Josep. — Jo _____ veuré avui. Vols que _____ diga alguna cosa?

- d) Ahir em van regalar tres quadres. Tu ____ vols un?
- e) Maradona va arribar a ser un mite, però ara ja no ____ és.
- f) Anna em va donar les fotografies perquè ____ mirara i ____ diguera que ____ semblaven.
- g) La veïna em va demanar un saler i encara no ____ ha tornat.
- h) No és coix, però per la manera de caminar ____ sembla.
- i) He parlat amb els teus alumnes però no ____ he pogut dir la veritat.
- j) Per dinar, hi havia estofat de vedella i vam menjar ____ tots.
- k) A Antoni, no li agrada dir mentides, però ____ diu moltes.
- l) Sort que els veïns ens van ajudar. Haurem de donar ____ les gràcies.
- m) Pere gaudeix bona cosa amb les pel·lícules de l'oest però ara no pot veure ____.
- n) A Jaume, li encanta la mistela, però ara no ____ pot beure.

9.1.6 Funcions IV: el complement circumstancial

Les circumstàncies en què es produeix l'acció del verb són indicades per una sèrie de complements anomenats circumstancials. Aquestes circumstàncies poden ser de temps, de lloc, de manera, d'instrument, de finalitat...

Van vindre a les nou (CC de temps)

Van vindre enfadats (CC de manera)

Van vindre a ma casa (CC de lloc)

Van vindre amb cotxe (CC d'instrument)

SUBSTITUCIÓ PRONOMINAL DELS COMPLEMENTS CIRCUMSTANCIALS

El CC de manera és substituït sempre pel pronom **hi** (-hi) i el podreu localitzar preguntant-vos com es fa l'acció.

Pere treballava de valent → *Pere hi treballava*

Marc, camina de pressa, per favor! → *Marc, camina-hi, per favor!*

Els altres complements circumstancials també són substituïts pel pronom **hi**, llevat d'un únic cas: si el complement és introduït per la preposició **DE**, és substituït per **en** (n' / 'n / -ne).

Aniran demà al poble → *Hi aniran demà*

He dut el cotxe al garatge → *Hi he dut el cotxe*

Torna al poble! → *Torna-hi!*

Torneu al treball! → *Torneu-hi!*

Vindran demà del poble → *En vindran*

He tret el cotxe del garatge → *N'he tret el cotxe*

Torna del poble! → *Torna'n!*

Torneu del treball! → *Torneu-ne!*

9.1.7 Funcions V: el complement preposicional i de règim verbal

Hi ha certs verbs que exigeixen (regeixen) la presència de complements introduïts per una preposició. Per això, aquests complements s'anomenen **preposicionals** o **de règim verbal**:

*La tieta pensa **en** tots nosaltres*
*Estic d'acord **amb** vosaltres*
*No accediré **als** teus desitjos*

Ací teniu alguns dels verbs que admeten aquest complement:

- Accedir, contribuir, excitar, procedir, renunciar, acostumar-se, arriscar-se, exposar-se, dedicar-se...: complement amb **A**.
- Pensar, tardar, vacil·lar, afanyar-se, complaure's, entossudir-se, exercitar-se, delitar-se, interessar-se, confiar...: complement amb **EN**.
- Aprendre, parlar, saber, recordar-se, oblidar-se, riure's, adonar-se, burlar-se, abstenir-se, queixar-se...: complement amb **DE**.
- Avenir-se, fer-se, estar d'acord, amenaçar...: complement amb **AMB**.

També poden regir un complement preposicional alguns noms que formen una expressió conjunta amb un verb: *Estar content d'algú / d'alguna cosa; estar segur d'algú / d'alguna cosa; trobar plaer (o satisfacció) en algú / en alguna cosa...*

SUBSTITUCIÓ PRONOMINAL DEL COMPLEMENT DE RÈGIM VERBAL

Com els complements circumstancials, si el complement de règim verbal és introduït per la preposició **DE** és substituït per **en** (*n' / 'n / -ne*), però si és introduït per qualsevol altra preposició és substituït per **hi** (*-hi*):

*Renunciaré al càrrec → **Hi** renunciaré*
*Pensa en això que et vaig dir! → Pensa-**hi**!*
*Parlava de tot un poc → **En** parlava*
*Parla de les teues coses! → Parla'**n**!*
*Ha parlat de tot un poc → **N'**ha parlat*
*Parleu de les vostres coses! → Parleu-**ne**!*

9.1.7.1 Exercicis**1. Substitueix el sintagma en negreta pel pronom feble corresponent:**

a) Ahir no vaig anar **al teatre** perquè tenia molta faena.

_____

b) Jaume va ser amenaçat **amb l'expulsió de l'equip**.

_____

c) Per què no poses els gots **damunt la taula**?

_____

d) L'avi va traure els caramels **de la butxaca**.

_____

e) Pensava **en ella** constantment.

_____

f) Pensava en ella **constantment**.

_____

g) Carme no renunciava **a les seues pretensions**.

_____

h) Quan vaig arribar **a casa**, ja havíeu dinat.

_____

i) Sempre parla **de coses que no coneix**.

_____

j) Està plovent. No vages **al jardí**.

_____

k) Si no hi ha policia no és convenient passejar **pel port**.

_____

2. Completeu les frases següents amb el pronom feble que convinga:

1. Va agafar fulls en blanc per fer _____ un esborrany de la redacció.
2. Veniu de veure la pel·lícula? Jo encara no _____ he anat perquè no sé si _____ vull veure.
3. En un port tan xicotet com aquest, només _____ caben tres vaixells.
4. Que Enric vaja a la platja i _____ agafe un bon lloc. Després _____ anirem nosaltres i _____ portarem un refresc.
5. Me'n vaig a Cuba i no sé quan _____ tornaré.
6. Voleu pujar a la muntanya russa? Val, _____ pujarem, però quan jo diga prou us _____ baixeu.
7. Quan van arribar a casa ja m'havia gitat perquè van arribar _____ molt tard.
8. Si veus Jaumet plorant al pati, deixa _____. Sempre _____ fa quan el castiguen a anar _____.

QUADRE DE COMBINACIONS BINÀRIES												
		es	em	ens	et	us	li	els	el	la	les	en
em	<i>dav.</i>	se'm se m'			te'm te m'	us em us m'						
	<i>dar.</i>	-se'm			-te'm	-vos-em -us-em						
ens	<i>dav.</i>	se'ns			te'ns	us ens						
	<i>dar.</i>	- se'ns			- te'ns	-vos-ens -us-ens						
et	<i>dav.</i>	se't se t'										
	<i>dar.</i>	-se't										
us	<i>dav.</i>	se us										
	<i>dar.</i>	-se-us										
el	<i>dav.</i>	se'l se l'	me'l me l'	ens el ens l'	te'l te l'	us el us l'	li'l li l'	els el els l'				
	<i>dar.</i>	-se'l	-me'l	-nos-el 'ns-el	-te'l	-vos-el -us-el	-li'l	-los-el 'ls-el				
els	<i>dav.</i>	se'ls	me'ls	ens els	te'ls	us els	li'ls	els els				
	<i>dar.</i>	-se'ls	-me'ls	-nos-els 'ns-els	-te'ls	-vos-els -us-els	-li'ls	-los-els 'ls-els				
la	<i>dav.</i>	se la se l'	me la me l'	ens la ens l'	te la te l'	us la us l'	li la li l'	els la els l'				
	<i>dar.</i>	-se-la	-me-la	-nos-la 'ns-la	-te-la	-vos-la -us-la	-li-la	-los-la 'ls-la				
les	<i>dav.</i>	se les	me les	ens les	te les	us les	li les	els les				
	<i>dar.</i>	-se-les	-me-les	-nos-les 'ns-les	-te- les	-vos-les -us-les	-li- les	-los-les 'ls-les				
li	<i>dav.</i>	se li	me li	ens li	te li	us li						
	<i>dar.</i>	-se-li	-me-li	-nos-li 'ns-li	-te-li	-vos-li -us-li						
ho	<i>dav.</i>	s'ho	m'ho	ens ho	t'ho	us ho	li ho	els ho				
	<i>dar.</i>	-s'ho	-m'ho	-nos-ho 'ns-ho	-t'ho	-vos-ho -us-ho	-li- ho	-los-ho 'ls-ho				
en	<i>dav.</i>	se'n se n'	me'n me n'	ens en ens n'	te'n te n'	us en us n'	li'n li n'	els en els n'	l'en el n'	la'n la n'	les en les n'	
	<i>dar.</i>	-se'n	-me'n	-nos-en 'ns-en	-te'n	-vos-en -us-en	-li'n	-los-en 'ls-en	- l'en	-la'n	-les-en	
hi	<i>dav.</i>	s'hi	m'hi	ens hi	t'hi	us hi	li hi	els hi	l'hi	la hi	les hi	n'hi
	<i>dar.</i>	-s'hi	-m'hi	-nos-hi 'ns-hi	-t'hi	-vos-hi -us-hi	-li-hi	-los-hi 'ls-hi	-l'hi	-la-hi	-les- hi	-n'hi

9.2.1 Exercicis

1. Torneu a escriure cada frase i feu la substitució de l'objecte directe per un pronom feble adequat i combineu-lo amb el que ja teniu:

Joan em deixarà	el cotxe els diners la casa les claus diners tot el que voldré	<i>me'l</i> deixarà .....deixarà .....deixarà .....deixarà .....deixarà .....deixarà
Quan torne et portaré	el disc els llibres la jaqueta les cintes cintes tot el que desitges	<i>te'l</i> portaré .....portaré .....portaré .....portaré .....portaré .....portaré
Us ha presentat	el seu amic els seus pares la seua veïna	<i>us l'</i> ha presentat .....ha presentat .....ha presentada
El seu amic els durà	la bicicleta el disc els sobres el que voldrà gelats les notícies	<i>els la</i> durà .....durà .....durà .....durà .....durà .....durà

2. Ompliu els espais buits amb les formes LI'L o SE'L:

- Li va caure un botó i com que no _____ sabia cosir, _____ vaig cosir jo.
- Quan agafava un bolígraf d'algú _____ ficava a la butxaca ràpidament perquè no _____ veren.
- Té el cabell tan llarg perquè fa deu anys que no _____ talla.
- És estrany que no haja perdut el paraigua: sempre _____ descuida pertot arreu. Per això jo no _____ deixe mai!
- Tenia el plat brut, i _____ vaig canviar.
- El cendrer és damunt la taula. Acosta _____, que no hi arriba.
- Pose aquest lluç ací: jo mateixa _____ pesaré, _____ netejaré i _____ cobraré, i així _____ podrà endur ara mateix.

3. Ompliu els espais buits amb EL, LI, LI'L, SE'L:

1. Portava un jersei molt esfilagarsat, però no vaig gosar dir _____ que _____ canviara.
2. Si _____ telefones, digues _____ que vinga aviat, que _____ vull veure.
3. No _____ raspallaré més l'abric. Que _____ raspalle ell!
4. No _____ destorbes, que ara estudia; si vols, ja _____ diré que has vingut.
5. Diu que _____ ha tocat la loteria, però com que diu tantes mentides ara ja no _____ creu ningú.
6. _____ van ensenyar el plànol d'una ciutat imaginària, i ell _____ volgué copiar.

4. Ompliu els buits amb ELS, ELS LA, ELS EL, ELS ELS, ELS HO (i variants):

1. Per més que t'ho demanen, no _____ faces, els dibuixos; que se'ls facen ells mateixos.
2. El que es va dir no anava per a elles, però no _____ vaig poder fer entendre.
3. Entre tots han netejat la pissarra; no _____ tornes a embrutar.
4. Dissimulaven tots els fracassos que tenien, però un amic de la família _____ va descobrir.
5. No poden obrir la porta, _____ vols obrir tu, per favor?
6. Eren tan menuts que no sabien retallar els papers; _____ havíem de retallar nosaltres.

5. Substituïu els complements subratllats per la combinació de pronoms adequada:

1. Demà agafaré les instàncies per al meu company. _____
2. Miquel ha recomanat el seu llibre a Mercé. _____
3. No has donat la teua adreça al professor. _____
4. Ramon ha comprat pomes per a Tina i Rosa. _____
5. Pep recita poemes a Lídia. _____
6. Teresa deu el sopar a Pere i a Jaume. _____
7. Vam haver de dur el meu germà a urgències. _____
8. Haurem de donar la revista a la portera. _____
9. Emili pagarà una ronda a Quico i Empar. _____
10. Han plantat un arbre nou al bosc. _____
11. No s'esforça a fer-ho bé. _____
12. Xavier ha trencat les tasses sense voler. _____
13. Vam arribar de París amb avió. _____
14. Marta ha comprat al seu nebot una carpeta nova. _____
15. No veig el teu germà des de l'any passat. _____
16. Júlia, pensa bé les coses. _____
17. Joan ha llegit un llibre d'aventures. _____
18. L'avi ha donat una bufetada al seu nét. _____
19. Els ciclistes baixaven ràpidament del port de muntanya. _____
20. La teua germana no ha comprat beguda per als xiquets. _____

6. Completeu els buits de les oracions següents amb el pronom o la combinació que calga:

1. Li hem dit que ens deixe el cotxe i no _____ ha volgut deixar.
2. Júlia li ha fet un regal, però tu no _____ has fet cap.
3. Si no has donat la notícia als teus pares, dóna _____, per favor.
4. Nosaltres ja hem visitat les exposicions del museu. I vosaltres, _____ heu visitades?
5. Compreu més beguda o no _____ tindrem prou.
6. Li hem dit que ens conte la pel·lícula i no _____ ha volguda contar.
7. Quan era jove vivia a Mallorca, però fa temps que no _____ viu.
8. El problema que tenen, no saben qui _____ resoldrà.
9. Creia que trobaria Isabel a sa casa, però no _____ he trobada.
10. El rellotge que et va regalar el teu cosí, no _____ has posat mai.
11. —Voleu portar-nos això? — _____ portem de seguida.
12. S'ha comprat una pilota però, al seu germà, no _____ deixa.
13. Qui ha furtat les claus de damunt la taula? Qui haja sigut que _____ torne.
14. Això que m'ha dit, no _____ perdonaré en la vida.
15. Si Jaume i Joan ens porten les entrades, _____ pagarem al comptat.
16. Passa'm una miqueta de pa. —Ho sent, però no _____ queda gens.
17. Si no has repartit els equipatges als jugadors, reparteix _____ ara mateix.
18. Això que m'has fet, no _____ perdonaré mai.
19. Quan treballàvem a la mateixa fàbrica, _____ anàvem amb el seu cotxe.
20. Si et compres un televisor nou, _____ has de dir. (a nosaltres)
21. Vaig comprar uns dolços i, quan vaig arribar a casa, els xiquets estaven menjant _____.
22. Saps què ha dit Joana? Que qui vulga veure _____ que vaja a sa casa.
23. Si vosaltres us embruteu la roba, renteu _____ ràpidament.
24. Vés a l'habitació que ara _____ puge jo i _____ llegiré un conte.
25. No puc portar les meues germanes al cine. Pots portar _____ tu?
26. A Jaume, li agradava molt el café, però ara no pot beure _____.
27. Has escoltat l'última cançó de Serrat? Jo _____ he escoltada i no _____ ha agradat gens.
28. L'altre dia vaig collir cireres i, ara mateix, estic menjant _____ totes.
29. A l'octubre comença un curs de redacció. Vols que tu i jo _____ apuntem?
30. Vaig ser jo qui us va agafar les pel·lícules, però demà pensava tornar _____.
31. No vages al club, que jo _____ vinc i no _____ he trobat ningú.
32. Per què no vas venir a la reunió? —Volia anar _____, però _____ trobava malament.
33. Quan donarem la felicitació als oncles? —Quan _____ visitem, _____ donarem.
34. Encara no t'ha arribat això? Ara mateix, _____ envie.
35. D'on aconseguiu Enric i tu el tabac? _____ regalen?

7. Substitueu els complements subratllats pel pronom o combinació de pronoms febles que corresponga:

Només podem demanar a les teues amigues la seua col·laboració.

Si poguérem mostrar el nostres punts de vista als nostres amics, seria magnífic.

Voldria dir a les meues germanes que arribarem demà.

Procura traure molts refrescos de la nevera.

Fes el favor, posa més refrescos dins la nevera.

Sempre conta (a nosaltres) la mateixa història.

He vist la senyora Carme a cal metge.

He estat a Marsella, però no conec el port (de Marsella).

Si portes els xiquets a la platja no eixiran de l'aigua.

Quan vages a l'hort, porta uns quants quilos de peres als teus germans.

8. Completeu els buits següents amb el pronom o la combinació binària de pronoms febles que corresponga:

1. De la dotzena de pastissos que em van regalar, _____ va sobrar un. Agafa _____.
2. La taca que s'han fet, qui _____ llevarà?
3. El vestit que porta avui em sembla que _____ he vist posat altres vegades.
4. Puc donar el llibre al Pere? Sí, dóna _____, que _____ mereix.
5. Si no heu posat les flassades al llit, poseu _____.
6. Com que no hi ha cap llibre damunt la prestatgeria, _____ posaré un.
7. Si encara no has comunicat la novetat als amics, comunica _____, per favor.
8. He dit cent vegades al Joan que no puge a l'arbre i no _____ pense tornar a repetir.
9. Maria sembla molt agradable. En canvi, Anna no _____ sembla gens.
10. Sé que t'agrada fer les coses a poc a poc. També _____ pintaràs?

9. Tradueix les frases següents:

1. Te he llamado la atención más de una vez y ya estoy harta.
_____
2. Fue una prueba difícil, pero salimos satisfechos de ella.
_____
3. Lee el párrafo y hazme un resumen del mismo.
_____
4. Si ha dicho que lo llames por teléfono, hazlo.
_____
5. Visitó Barcelona y recorrió todas sus calles.
_____
6. Si le hacéis caso, os arrepentiréis.
_____
7. Muy pronto dirán los ganadores y, por fin, podremos conocer los nombres de los mismos.
_____
8. Tengo un buen coche y estoy orgulloso de ello.
_____
9. Voy a Pego, ¿quieres venir?
_____
10. Si te gusta esta comida, te puedo dar la receta de la misma.
_____

9.3 Els pronoms relatius

Els pronoms relatius introdueixen oracions subordinades adjectives i substantives, i tenen dues funcions:

- a) servir de nexa, és a dir, enllaçar oracions tot subordinant una oració a una altra:
*Ha passat l'època **en què** l'èxit s'aconseguia amb treball frenètic.*
- b) substituir un dels elements de l'oració principal, anomenat antecedent: *època* és l'antecedent del pronom relatiu *en què* en la frase anterior.

Tots els pronoms relatius (QUE, QUÈ, QUI, ON, EL QUAL i variants) fan alguna funció sintàctica dins la subordinada: les pròpies d'un pronom, d'un determinant o d'un adverbi.

No totes les oracions que porten QUE han de ser oracions de relatiu. Fixeu-vos en aquest parell d'oracions:

- *Crec **que** tinc raó.*
- *Han fet un pastís **que** estava molt bo.*

En el primer cas, el **que** és una **conjunció** i el seu paper és **unir** oracions.

En el segon cas, el **que** és un **pronomen relatiu** que, a més d'enllaçar les dues oracions, es relaciona amb un element de la primera oració (**antecedent**), al qual representa en la segona: *ells han fet un pastís + el pastís estava molt bo*.

9.3.1 Formes i usos dels relatius

FORMES	USOS	EXEMPLES
que	És el més usat (mai amb preposició), i es refereix a persones i coses	<i>És fàcil copsar la realitat que ens envolta.</i>
què	Va precedit de preposició (<i>a, amb, de, en, per, per a</i>) i es refereix a coses	<i>Són models en què s'admiraven els joves.</i>
qui	Pot anar precedit de preposició (=què) i es refereix a persones	<i>Els menys culpables són els qui la pateixen.</i>
el qual la qual els quals les quals	Utilitzades en registres formals i sempre darrere de preposicions tòniques, locucions preposicionals, gerundis o infinitius. Poden substituir:	<i>És un equip contra el qual és difícil guanyar.</i> <i>He perdut un document sense el qual no puc fer res.</i>
	a) que en oracions adjectives explicatives	<i>L'hindú i la seua filla, que eixien per la porta, ho van veure tot. ⇒ L'hindú i la seua filla, els quals eixien per la porta, ho van veure tot.</i>
	b) què sempre	<i>Deixa'm els llibres de què parles.</i> <i>⇒ Deixa'm els llibres dels quals parles.</i>
	c) qui precedit de preposició	<i>La xica de qui parla no està.</i> <i>⇒ La xica de la qual parla no està.</i>
	• Precedits de la preposició <i>de</i> equivalen al relatiu possessiu castellà <i>cuyo</i>, al francès <i>dont</i> o a l'anglès <i>whose</i>.	<i>Es un niño cuyo ingenio sorprende ⇒ És un xiquet, l'enginy del qual sorprén.</i>
on	És un relatiu adverbial amb la funció de complement circumstancial de lloc que equival a ' en què ', ' a què ', ' en el qual '...	<i>El lloc on treballa és gran.</i> <i>⇒ El lloc en què treballa és gran,</i> <i>⇒ El lloc en el qual treballa és gran.</i>
la qual cosa cosa que fet que i anàlegs	Equivalen al castellà <i>lo que, lo cual</i> . Es refereixen a tota una oració o antecedent global. La fórmula la qual cosa pot anar amb preposició.	<i>Va fallar el penal en l'últim moment, per la qual cosa van perdre el partit.</i>
el que, la que, els que, les que i açò que, això que, allò que	Només són correctes quan es poden substituir per aquell que i variants sense cap modificació del sentit. La construcció <i>prep. + art. + que</i> és incorrecta, excepte quan puguem substituir l'articles per aquell que i variants sense cap modificació del sentit.	<i>Pots fer aquell treball o el que vulgues (=aquell que vulgues).</i> <i>Mira el que fas (=allò que fas).</i> <i>És el senyor* del que et parles. (incorrecte, *d'aquell que et parles?, cal usar-hi del qual o de qui)</i>

EL QUAL, LA QUAL, ELS QUALS, LES QUALS

S'usen sobretot en registres formals. Darrere de les preposicions tòniques i de les àtones (*a, amb, de, en, per* i *per a*), les locucions preposicionals, els gerundis o els infinitius s'utilitzen sempre. Poden substituir:

a) **Que** en oracions adjectives explicatives.

Ex.: *La pel·lícula, **la qual** vaig veure ahir, era molt bona.*

*La pel·lícula, **que** vaig veure ahir, era molt bona.*

b) **Què** sempre.

Ex.: *La pel·lícula **de la qual** parleu és molt bona.*

*La pel·lícula **de què** parleu és molt bona.*

c) **Qui** precedit de preposició.

Ex.: *L'home **amb el qual** venia era el seu germà.*

*L'home **amb qui** venia era el seu germà.*

d) Precedits de la preposició *de* fan la funció del relatiu possessiu (com el francès *dont*, el castellà *cuyo* o l'anglès *whose*)

Ex.: *El bar, l'amo **del qual** és amic meu, estava tancat.*

RECORDEU

- Tots els pronoms relatius fan alguna funció sintàctica dins la subordinada, per aquesta raó hem d'anar amb compte de no combinar-los amb pronoms febles que facen la mateixa funció, ja que provocaríem un pleonasme.
- Per tant, haurem d'evitar construccions com les següents:
  - *Vam visitar el poble **on hi** anàvem cada estiu.
  - *Coneguérem l'actriu **de la qual** ens **n'**havien parlat tant.
  - Vam visitar el poble **on** anàvem cada estiu.
  - Coneguérem l'actriu **de la qual** ens havien parlat tant.

9.3.2 Exercicis

1. Ompliu els buits amb els pronoms relatius que calga. Penseu que moltes frases admeten més d'una forma genuïna:

- a) Els veïns d'ara i els _____ teníem l'any passat són bastant pesats.
- b) _____ molt parla, molt erra.
- c) Un assumpte de _____ ja hem parlat molt.
- d) _____ no puga córrer, que camine.
- e) La xica amb _____ va Tomàs és molt bonica.
- f) Els treballs de Francesc són realment meravellosos. És un home, els treballs _____ són realment meravellosos.
- g) Hem discutit molt, _____ em lleva les ganes de parlar amb ell.
- h) El cotxe amb _____ véns és molt bonic.

2. Ompliu els buits de cada frase amb el pronom relatiu que convinga acompanyat, si cal, de preposició:

- a) El tren amb el qual viatjava va patir un accident en arribar a la ciutat _____ es dirigia.
- b) Les actrius de les quals parlaven en aquell programa viuen en l'edifici _____ van trobar les pintures perdudes de Dalí.
- c) L'avinguda en la qual es troba el Teatre Principal és la mateixa avinguda _____ viuen els meus cosins.
- d) La cançó amb la qual el cantant es va fer famós no era seua, _____ és molt freqüent en el món de la cançó.
- e) Mercé, de la qual fa temps que no sé res, acaba d'enviar un correu electrònic a l'Enric al lloc _____ treballa.

3. Ompliu els buits de les frases següents amb els pronoms relatius *que, què, el qui* (i variants), *el que* (i variants) o *qui* segons convinga. (Recordeu que les combinacions *el que* o *el qui* no commuten mai per *el qual*):

- a) Les pel·lícules de terror són _____ menys m'agraden.
- b) Els apunts amb _____ vam preparar l'examen no eren els més adequats.
- c) _____ ha guanyat el torneig ha estat el millor jugador de tota la història.
- d) L'advocat de _____ et vaig parlar és dels més cars de Miami.
- e) Els arguments amb _____ es defensava el ministre corrupte em semblaven deficients.

4. Ompliu els buits amb les formes *què, el que, la que, els que, les que* (i la preposició, quan calga). Teniu en compte que el grup *el que* només és correcte quan commuta per *allò que, aquell que, etc.*:

- a) No accepta la meua disculpa, però sí _____ li ha donat Enric.
- b) No vull joguines d'aquesta marca sinó _____ anuncien a la televisió.
- c) No parle d'aquests quadres sinó _____ vam comprar el mes passat.
- d) Porta les copes de cristall. Trau _____ vam comprar a Bohèmia.
- e) Ens ha plantejat uns problemes amb _____ no comptàvem

5. Escriviu en els buits els relatius (i les preposicions) que convinguen:

- a) He discutit amb Ferran, raó per _____ no el visitaré més.

- b) Les jaquetes _____ et parlava les tenen rebaixades a la botiga _____ hi ha al teu carrer.
- c) La moto _____ anava Frederic era molt antiga.
- d) No sé _____ ha aparcat Patrícia la furgoneta amb _____ ve cada dia al gimnàs.
- e) He oblidat les lleis _____ es basa el recurs, _____ estan molt qüestionades per la jurisprudència actual.
- f) Volem que ens dones tota la informació del viatge de _____ tant ens han parlat.
- g) Ernest té unes idees _____ et sorprendran.
- h) Les pel·lícules d'ara són més avorrides que les _____ feien abans.
- i) Aquest mes no he cobrat, raó per _____ no puc anar-me'n de vacances.

6. Ompliu els buits de les frases següents amb un pronom relatiu, acompanyat, si cal, d'altres elements:

- a) És un tema _____ hem de parlar.
- b) Vaig tornar a veure el pescater _____ havíem comprat el llobarro.
- c) Aquestes són les coses _____ la gent no pot suportar-te.
- d) Deixa'm veure el treball _____ vas aprovar l'assignatura.
- e) Els ciclistes _____ arriben mitja hora més tard estaran desqualificats.
- f) Un gran nombre de ciutadans no confia en els partits parlamentaris ni tampoc en _____ són extraparlamentaris.
- g) A l'estat de Califòrnia és _____ vam veure óssos salvatges.
- h) Volia recuperar la part de l'herència _____ havia renunciat.
- i) És un home _____ es preocupa molta gent.
- j) Desconec les raons _____ ha dimitit.
- k) _____ ha dit això és un pocavergonya.
- l) El moment _____ es va decidir el partit va ser la primera part.
- m) La botiga _____ m'he comprat la gavadina és nova.
- n) Aquest jersei i _____ portava el meu germà són herència del meu avi.
- o) El país _____ hem visitat enguany és totalment diferent _____ vam visitar l'any passat.

p) Aquells xics _____ anaves, no els conec.

7. Tradueix aquestes frases:

a) Es un barrio cuyas avenidas son muy vistosas.

---

b) Crearon una comisión, cuya función era redactar las nuevas normas generales.

---

c) Comimos en un hotel cuyo cocinero tenía fama mundial.

---

d) Me han vendido dos perritos cuyo padre es de pura raza.

---

e) Parece que va a llover, lo cual nos fastidiará.

---

8. Uniu les dues frases de cada línia mitjançant un pronom relatiu i feu-hi els canvis que calga:

a) Us heu trobat unes ulleres. Les ulleres són de Jaume.

---

b) La xica és molt eficient. Me n'han donat referències.

---

c) Hi ha una casa de camp. N'ix molt de fum.

---

d) Joan recull les llibretes. Neus havia fet caure les llibretes.

---

e) Rosa continuava cridant. Rosa no es feia càrrec de la situació.

---

f) Lluís era a baix. Li vaig donar la carta.

---

g) Els carboners maldaven del matí al vespre. Els carboners treballaven amb sol, pluja o neu.

---

h) Vaig patir moltes dificultats econòmiques. Jo mai no havia patit dificultats econòmiques.

---

9. Torneu a escriure les oracions següents utilitzant els pronoms relatius adequats:

- a) Hi ha uns pins gegants que les arrels arriben fins més enllà de la tanca.
- b) És una gent que no els llueix tot el que guanyen.
- c) És un riu que s'hi ha ofegat molta gent.
- d) Ha vingut la jove que l'altre dia li vaig curar la cama.
- e) És una fusta que s'hi fan mobles.
- f) És una novel·la que l'autora tracta de problemes generacionals.
- g) El llibre del que m'has parlat està exhaurit.
- h) En Manel s'ha comprat una motocicleta que amb ella pot anar a 200 km/h.
- i) Van fer la reunió a la sala que les finestres són redones.
- j) És una persona que no li molesta admetre que s'equivoca.
- k) Ha vingut l'home a que li vam vendre el gos.
- l) Van dir-nos que hauríem de fer hores extres, el que em sembla molt malament.
- m) La meua versió, en la qual hi podeu trobar canvis que no us agraden, és aquesta.

9.4 Pronoms interrogatius i exclamatius

Les oracions **interrogatives** poden ser introduïdes per **pronoms interrogatius** per preguntar sobre les persones i les coses, tant de manera directa —amb el símbol ?, que només apareix al final de la frase— com de manera indirecta, sense símbol d’interrogació però amb accent obert quan el pronom interrogatiu siga *què*. Presenten una entonació característica.

Les oracions **exclamatives** porten al final el símbol ! i presenten una entonació intensa.

9.4.1 Formes i usos

FORMES	USOS	EXEMPLES
qui	Pregunta sobre persones. Equival a “quina persona”. És invariable	Qui ha vingut? No sé qui dius. Qui farà la presentació de l’acte?
què	Pregunta sobre coses. Equival a “quina cosa”. És invariable	Què vols? Què t’han regalat? Volia entendre’l, però no sé què em deia
quin, quina, quins, quines	Pregunten sobre persones o coses. Acompanyen el substantiu al qual fan referència i hi concorden en gènere i nombre. També indiquen admiració o censura.	Quin cotxe et compraràs? No sé quins alumnes han aprovat. Vull saber quines has vist. Quin vestit més bonic! Quina barbaritat més gran!
quant, quanta, quants, quantes	Pregunten la quantitat. Concorden en gènere i nombre amb el substantiu que acompanyen.	Quant t’ha costat el cotxe? Quanta gent hi havia? Quants llibres vols? Quantes vegades has vist aquesta pel·lícula?
on	Pregunta el lloc. Equival a “en quin lloc”	On vols anar a l’estiu? D’ on t’has comprat el refresc? No sé per on para.
quan	Pregunta el moment.	Quan arriba l’avió? Quan vindràs a ma casa?
com	Pregunta la manera.	Com has vingut fins ací? Com fas la paella?

REMARQUES

- a) No és correcte utilitzar *què* o *que* en comptes de *quin*, *quina*... en les oracions interrogatives o exclamatives:

**Que fred fa!* (incorrecta) > *Quin fred fa!* (correcta)
 **Que dia és l'examen* (incorrecta) > *Quin dia és l'examen* (correcta)

Com a regla pràctica, podeu recordar que:

Que + adverbí o adjectiu: *Que blau està el cel!*
Quin, quina... + nom: *Quin llibre estàs llegint?*

Heu de tenir present que el nom pot estar elidit:

Quin llibre vols? Quin prefereixes?

- b) Heu d'anar amb compte de no confondre *quan* i *quant*. *Quan* és un temporal, i *quant* és un quantitatiu

- c) No heu de confondre el **relatiu** *què* amb l'**interrogatiu** *què*.

- El **relatiu** *què* pot commutar-se per *el qual*, *la qual*, *els quals* *les quals*.
 Exemple: *Treballa en un despatx en què fa molt de fred* (què = el qual)
- L'**interrogatiu** *què* pot commutar-se per *quina cosa*.
 Exemple: *No sabia què havíem dit* (que = quina cosa)

- d) L'interrogatiu *què* sempre porta accent obert.
 L'exclamatiu *que* no porta mai accent gràfic.

Exemple: *Que gelat està açò!*

- e) Heu de fixar-vos en la correcta utilització de *per què* i *per a què*

- *Per què* és la combinació de la preposició *per* i l'interrogatiu *què*.
 Equival a *per quin motiu*.

Exemple: *Per què has fet això?*

- *Per a què* s'usa només en oracions interrogatives. Equival a *per a quina cosa*. Normalment, apareix amb verbs com *servir*, *usar*, *utilitzar*...

Exemple: *Per a què vols el martell?*

- f) Recordeu que únicament l'interrogatiu *què* porta accent gràfic.

Quin? Qui? Quan? On? Com? → No porten **mai** accent gràfic

9.4.2 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb l'interrogatiu que calga:

- a) Heu de trobar _____ són les set diferències entre els dos dibuixos.
- b) Per a _____ has fet aquest pastís? Per a mi o per a ella?
- c) _____ de totes és la teua germana?
- d) _____ vols fer aquesta nit?
- e) _____ exercicis us han semblat més fàcils?
- f) No sé en _____ lloc hem quedat.
- g) No vaig comprendre _____ va voler dir.
- h) _____ d'aquestes respostes són les vertaderes?
- i) _____ t'estimes més, el jersei blau o el negre?
- j) _____ no ha pagat encara la matrícula?

2. Ompliu els espais buits amb els interrogatius que calga i precedits de la preposició adequada:

- a) Per _____ ve? —Ve pel camí de dalt.
- b) _____ viu? —Viu amb una amiga d'Ester.
- c) _____ parlen? —Sempre parlen de l'oratge.
- d) _____ temps es quedaran? —Es quedaran dues setmanes.
- e) _____ porten el pa? —El porten del forn del poble.
- f) _____ viu en aquesta ciutat? —Des que vam aprovar l'oposició.
- g) _____ depén? —Depén de tu.
- h) _____ llaves la roba? —Amb el mateix sabó que tu.
- i) _____ jersei vindràs? —Amb el verd.
- j) _____ es veurà millor l'eclipsi? —Des de la platja de Ponent.

Unitat 10. Preposicions

Les preposicions són elements que ens permeten enllaçar mots o sintagmes dins d'una oració, de manera que l'últim mot o sintagma esdevé un complement del primer:

- *La biblioteca **del** meu poble és **al** carrer **de** la Font.*
- *He llegit el seu treball **per** poder avaluar-lo, però **malgrat** això no arriba **a** l'aprovat.*
- *Hauré **d'**utilitzar el diccionari si vull entendre tot el que dius **en** l'article que has escrit **en** la revista **d'**aquest mes.*

Podem classificar les preposicions en:

- 1) ÀTONES: *a, en, amb, de, per i per a*
- 2) TÒNIQUES: *cap a, des de, fins a, contra, entre, malgrat, segons, sense, ultra, vers, envers...*

10.1 Les preposicions a i en

EN COMPLEMENTS CIRCUMSTANCIALS DE LLOC:

- **Norma general:** *en* indica situació: *Deixa això **en** una de les aules.*
a indica direcció: *Entra **a** una de les aules.*
- Casos concrets que no segueixen la norma general:
  - a) Davant de topònims no precedits d'article posem *a*:
*Visc **a** Gandia però treballo **a** Dénia.*
  - b) Quan parlem de períodes històrics posem *en*:
***En** la Gandia dels Borja hi havia molta tirania.*
  - c) Davant llocs reals precedits d'article determinat posem *a*:
*Ens trobarem **a la** plaça del poble.*
Si davant dels llocs reals hi ha un article indeterminat (*un, una, uns, unes*) escriurem *en*:
*Ens vam trobar **en una** plaça del poble.*
  - d) En les designacions de llocs figurats posem *en*:
*Aquest terme ja es trobava **en** la poesia d'Horaci.*
  - e) Davant l'interrogatiu *quin* posem també *a*:
*A **quin** pis vius?*
  - f) Davant els substantius *casa, classe, missa, palau i taula* posem *a*:
*Ens veurem **a** missa.*

10.1.2.1 Exercici

1. Ompliu els buits de les frases següents amb la resposta correcta. Fixeu-vos si el complement que va a continuació és un complement directe o un altre tipus de complement:

- a) La mare va poder veure, per fi, _____ seua filla fora de l'hospital.
- b) Porta aquest got _____ xic de la taula número 4.
- c) Emili, per favor, telefona _____ Mercé.
- d) Vam conèixer _____ xic a Itàlia.
- e) Mai no es va descobrir qui va assassinar _____ president dels EUA.
- f) Quin músic us agrada més, Mozart o Bach? —Nosaltres preferim _____.
- g) Anna, calla i escolta _____ conferenciant.
- h) Dóna el regal _____ teua germana.
- i) Aconsella bé _____ teu germà.
- j) He comprat aquest llibre _____ al teu nebot.
- k) Els romans van turmentar _____ cristians per motius de religió.
- l) Ja ha arribat el carter. Avisa _____ Montserrat que està esperant una carta.

10.2 Les preposicions per i per a

La distribució de PER i PER A coincideix amb la distribució de les preposicions POR i PARA en castellà. No obstant això:

- Davant d'infinitiu posarem PER quan depenga d'un verb d'acció voluntària:
Treballa per guanyar-se la vida.
Estudia per traure una carrera.
- En la combinació *per sempre*:
Amics per sempre
- Conjunció *perquè* (castellà *para que*):
T'ho dic perquè ho sàpies.

10.2.1 Exercici

1. Poseu PER o PER A en els buits de les frases següents (feu les contraccions que calga):

- Açò està ple de faltes, deu estar fet _____ algú que no sap ortografia.
- Hi haurà prou beguda _____ tots?
- Això no serveix _____ els meus objectius.
- Vinc _____ veure't.
- No tinc temps _____ fer el treball de geografia.
- Tot el que no vulgues _____ tu, no ho desitges _____ els altres.
- He comprat un llibre _____ xiquets.
- Ho necessita _____ guanyar-se la vida, per això treballa tant, _____ guanyar-se-la bé.
- Tinc tres fills _____ casar.

10.3 Remarques a les preposicions (simples i compostes)

CAP — CAP A

La preposició composta CAP A perd la A davant:

- Els adverbis començats per *a*: *Has d'anar cap amunt.*
- Els demostratius: *Hem de continuar viatjant cap aquell poble.*

10.3.1 Exercici

1. Completeu les frases següents amb *cap* o *cap a*:

- a) Això degué passar _____ les onze.
- b) Primer aneu _____ avall i després _____ la dreta.
- c) Hem d'anar primer _____ casa i després _____ Alacant.
- d) Heu de portar totes les vostres coses _____ ací.
- e) Ens dirigíem _____ Peníscola quan vam veure un avió que volava _____ Andorra.
- f) Els crancs caminen _____ arrere o _____ el costat?

FINS — FINS A

La preposició composta FINS A perd la A davant:

- alguns adverbis:

Fins després de Nadal no sabrem els resultats.

- demostratius:

No ens veurem fins aquesta vesprada.

- conjunció *que*:

No vindré fins que m'ho digues.

- davant els dies de la setmana no precedits d'article:

Adéu, fins dilluns.

Adéu, fins al dilluns 1 de desembre.

10.3.2 Exercici

1. Completeu amb *fins* o *fins a* les frases següents:

1. Hem d'anar _____ algun d'aquells turons per poder veure _____ on arriba el nostre poble.
2. No pararan _____ trencar tot el material escolar. Però _____ que no ho facen no els expulsaran.
3. Adéu, _____ divendres o _____ la vesprada si pots venir a la reunió.
4. Hem d'arribar _____ Almussafes o _____ aquell altre poble de més al nord.

COM — COM A

- La preposició COM s'utilitza per fer comparacions i equival a 'igual que':
És tan alt com un pi
- La preposició composta COM A equival a "en qualitat de":
Va parlar com a president del partit
- **Com a** es redueix a COM davant l'article i davant dels demostratius, pronoms o adjectius indefinits, possessius, gerundis, preposicions, etc. Només conservarem COM A davant substantius, adjectius, participis i infinitius.

*El Tirant és considerada **com** la millor novel·la medieval catalana*

10.3.3 Exercicis**1. Completeu amb *com* o *com a* les frases següents:**

- Estava _____ mort, perquè no respirava.
- Tu, _____ gran amic meu, tindràs la preferència.
- No ens convidaren a cap de nosaltres, només a Vicent _____ representant dels treballadors.
- Estava blanca _____ la neu.
- Vull que ho acceptes _____ mostra del meu agraïment.

Heu de posar atenció també en l'ús de les preposicions següents:

- **En compte de, en lloc de:**
M'he comprat un cotxe en compte de comprar-me una moto.
- **Tocant a, pel que fa a, quant a:**
Pel que fa a la teua proposta, la votarem demà.
Tocant a les qüestions principals de la reunió, votarem demà.
Quant a tot això, no hi tinc res a dir (*en quant a).
- **Arran de:** indica causa.
Arran de les manifestacions, el govern ha dimitit.
- **És a dir:** *Això no és cert, és a dir, és mentida (*és dir)*
- En català cal introduir l'infinitiu de certes expressions amb la preposició **A** i no amb la conjunció **QUE**:
No tinc res a dir (*res que dir).
No hi ha res a fer.
Tens cap objecció a fer?

- És incorrecte l'ús de les preposicions **A** i **DE** per expressar valor condicional:

*A jutjar pel que es diu, tothom és un mentider.

Si es jutja pel que es diu, tothom és un mentider.

*De haver-ho sabut, no hauria vingut.

Si ho haguera sabut no hauria vingut.

2. Corregiu, si cal, les frases següents:

a) Viuen en Tarragona des de l'any passat, i sempre vénen en tren.

---

b) A les conclusions de la reunió no s'explica res d'això.

---

c) No tinc res més que dir.

---

d) Hi ha construccions que apareixen més a la llengua parlada que a la llengua escrita.

---

e) De els darrers mesos ençà hi ha hagut molts canvis en l'empresa.

---

f) Aquest mot ja el trobem a Llull.

---

g) Ara no ens dóna temps. Ho farem demà per la nit abans que vinga ella.

---

h) En Europa encara no som conscients que la xenofòbia és un greu problema, i en l'Alemanya nazi tampoc no ho eren.

10.4 Canvi i caiguda de preposicions

Hi ha una sèrie de verbs intransitius que exigeixen una preposició determinada a l'hora de construir complements. Per exemple, el verb *dedicar-se* demana la preposició *a*: *es dedica a la política*; pensar *en*: *pensa en mi*.

• Canvi de preposicions

Ara bé, els verbs que exigeixen les preposicions *en* i *amb* canvien la preposició per *a* o *de* quan el complement és un infinitiu.

Construcció bàsica	Construcció davant d'infinitiu
He pensat en això que em vas dir. Estic d'acord amb Helena.	He pensat a canviar. Estic d'acord a canviar d'actitud.

Cal tenir en compte que utilitzarem la preposició *en* davant infinitiu en oracions que expressen circumstàncies temporals, que en castellà es formen en *al* + infinitiu:

Al salir de clase / En eixir de classe

• Caiguda de preposicions

Les preposicions *a*, *de*, *en* i *amb* desapareixen quan el complement té l'estructura *que* (conjunció) + oració. Observeu les omissions marcades amb el símbol $\emptyset$.

He pensat en això.

Estic d'acord amb l'Helena.

Vam accedir a la negociació.

Només parlàvem de futbol.

He pensat $\emptyset$ que canviaria.

Estic d'acord $\emptyset$ que vinga l'Helena.

Vam accedir $\emptyset$ que negociàriem.

Només parlàvem $\emptyset$ que volíem jugar.

10.4.1 Exercicis

1. Col·loqueu les preposicions *a*, *en*, *de*, *amb* o un $\emptyset$, segons convinga, davant dels complements de règim verbal següents:

- Només pensa _____ tu.
- Només pensa _____ divertir-se.
- Només pensa _____ que es vol divertir.
- Vam accedir _____ les seues peticions.
- Vam accedir _____ col·laborar en el seu projecte.
- Vam accedir _____ que col·laboràriem.
- Hem contribuït _____ les despeses.
- Hem contribuït _____ sustentar el centre.
- Hem contribuït _____ que funcionara el centre.

- j) Et vas entossudir _____ aquesta qüestió.
k) Et vas entossudir _____ parlar de la qüestió.
l) Et vas entossudir _____ que es parlara de la qüestió.
m) Es complau _____ la teua vinguda.
n) Es complau _____ convidar-te a venir.
o) Es complau _____ que vingues.
p) L'amenaçà _____ l'expulsió.
q) L'amenaçà _____ expulsar-lo.
r) L'amenaçà _____ que l'expulsaria.

2. Esmeneu, si cal, les incorreccions de les frases següents:

a) Tinc molt d'interés en que escrigues l'article.

---

b) S'oposa a que l'examinen

---

c) No sé de què parles.

---

d) Gràcies a què l'han ajudat, ha pogut fer-ho.

---

e) No he tornat a veure'l des de que se'n va anar

---

f) Abans de que te'n vages, passa a parlar amb mi.

---

g) S'arrisca a que el multen.

---

h) Està en contra de que es cace.

---

i) Aquest és l'article a què et refereixes.

---

j) Digues-me en què penses!

---

3. Transformeu les frases següents introduint-hi la conjunció QUE, segons indica l'exemple:

1. Aquest jugador es nega a l'ajornament del partit.

Aquest jugador es nega que s'ajorne el partit.

Els metges s'adonaren de la persistència de la malaltia.

Els treballadors confien en la renovació del seu contracte.

Els estudiants es van oposar a l'ajornament de l'examen.

Els tècnics han alertat de la feblesa de les estructures.

---

6. Paga la pena que t'assegures del bon estat de les carreteres.

---

7. Tenia por de ser enviat a l'exili.

Els ministres s'oblidaren d'oferir les ajudes al Tercer Món.

No s'havia adonat del canvi de temps.

La secretària del meu despatx està molt interessada en la meua presència al congrés.

ATENCIÓ

La caiguda de la preposició davant de la conjunció *que* afecta també a les locucions prepositives i a les preposicions compostes. Tingueu en compte, per tant, els exemples següents:

CONSTRUCCIONS CORRECTES	CONSTRUCCIONS INCORRECTES
· Des que: <i>Des que s'ha operat, es troba molt millor.</i>	· ~~Des de que:~~ <i>~~Des de que~~ s'ha operat, es troba molt millor.</i>
· Fins que: <i>T'esperaré fins que tornes.</i>	· ~~Fins a que:~~ <i>~~T'esperaré fins a que~~ tornes.</i>
· Abans que: <i>Abans que te'n vages, farem una festa.</i>	· ~~Abans de que:~~ <i>~~Abans de que~~ te'n vages, farem una festa.</i>

4. Tradueix al valencià les oracions següents:

- a) Desde que te has canviado de casa, ya no vienes a vernos.
_____
- b) A partir de que se aprobara aquella ley, todo empezó a funcionar mejor.
_____
- c) Por favor, vuelve a casa antes de que se haga de noche.
_____
- d) Hasta que no acabe la película no nos moveremos de aquí.
_____

5. Corregiu, si cal, les frases següents tenint en compte totes les observacions que hem fet sobre les preposicions en aquesta unitat i en l'anterior:

- a) Vivim en París des de que van traslladar-hi a la meua dona.
_____
- b) Després de que vegeu una roca molt grossa no pugeu més cap a amunt.
_____
- c) Hem actuat així, abans de que es queixaren, per a no excloure a ningú.
_____
- d) No es va despertar fins les deu, després de que l'avisàrem tres vegades.
_____
- e) Aconsella bé als teus amics perquè puguen trobar fàcilment el camí cap a ací.
_____
- f) Tinc molt interès en anar a visitar al meu germà. Segurament hi aniré en tren.
_____
- g) Confiava en triomfar gràcies a aquella obra.
_____
- h) A l'eixir de classe vam anar a la secretaria per a agafar un imprés de sol·licitud.
_____
- i) Demà per la vesprada ens veurem en la plaça de l'ajuntament.
_____
- j) He trobat a l'àlbum una foto de quan vam estiuejar en Dénia.
_____

Unitat 11. Conjuncions i adverbis

11.1 Conjuncions

Les conjuncions són elements invariables que relacionen paraules o oracions que tenen el mateix valor sintàctic (coordinades) o que depenen l'una de l'altra (subordinades). A continuació us oferim una taula amb les conjuncions principals:

CONJUNCIONS PRINCIPALS	
COORDINADES	Exemples
Copulatives: <i>i, ni</i>	<i>Soparem truita i carn. No ha plogut ni plourà.</i>
Disjuntives: <i>o (o bé)</i>	<i>Estudies o treballes?</i>
Distributives: <i>o...o, ara...ara, adés...adés</i>	<i>Ara plou, ara fa sol. Adés riu, adés plora.</i>
Adversatives: <i>però, sinó, tanmateix, amb tot, altrament</i>	<i>Córrer cansa, però m'agrada. No l'he vist a la platja sinó al parc. No estudià gens; tanmateix ha aprovat.</i>
Il·latives: <i>doncs, per tant, en conseqüència consegüentment, aleshores</i>	<i>Fa fred? Doncs posa't l'abric. Ha estudiat molt; per tant, aprovarà l'oposició.</i>
Explicatives: <i>és a dir, això és</i>	<i>Ha de presentar-se ja, és a dir, avui mateix.</i>
SUBORDINADES	Exemples
Completives: <i>que</i>	<i>Espere que em donen prompte d'alta.</i>
Temporals: <i>mentre (que), des que, fins que, ara que, així que, d'ençà que</i>	<i>Mentre feu el dinar, pararé taula. Des que he arribat no ha parat de ploure. D'ençà que aprovà l'oposició, viu a Elx.</i>
Comparatives: • Igualtat: <i>tan...com, tant...com, igual com (que)</i> • Superioritat: <i>més... que</i> • Proporcionalitat: <i>com més... més, com menys... menys</i>	<i>És tan alt com son pare. Treballa tant com sa mare. És més alt que jo. És menys graciós que el seu germà. Com més treballa, més cobra.</i>
Consecutives: <i>tan...que, tant...que, fins a tal punt que</i>	<i>És tan simpàtica que tothom l'estima. Fins a tal punt és simpàtic que les enamora a totes.</i>
Causals: <i>perquè, ja que, com que, atés que, a causa de, gràcies a, per culpa de</i>	<i>He vingut perquè tenia ganes de veure't. Ja que no fas res, podries ajudar-me. Com que tinc diners, me'l puc comprar.</i>
Finals: <i>perquè, a fi que, per tal que, amb la intenció que</i>	<i>He vingut perquè em deixes els apunts. Heu d'entrenar més per tal que no us guanye ningú.</i>
Concessives: <i>encara que, malgrat que</i>	<i>Encara que ploja, eixiré a passejar. Malgrat que m'ha mentit, mantic l'amistat.</i>
Condicionals: <i>si, en cas que, a condició que</i>	<i>Si hi arribes abans que jo, compra les entrades. En cas que et canses, t'atures de seguida.</i>

REMARQUES A L'ÚS DE DIVERSES CONJUNCIONS

11.1.1 La copulativa *I*, i la disjuntiva *O*. Diferència entre *sinó* i *si no*.

I / O

- La conjunció *i* no es transforma mai en *e*, ni quan la paraula següent comence per *i*. Ex.: *Geografia i Història*. Tampoc no es transforma mai la *o* en *u*. Ex.: *error o omisió*.

SINÓ / SI NO

- No s'ha de confondre la forma *sinó*, conjunció adversativa, amb *si no*, que és la combinació de la conjunció condicional *si* amb l'adverbi de negació *no*.

Ex.: *No és Pep qui ha vingut, **sinó** Vicent.*

***Si no** vols menjar, no menges.*

11.1.1.1 Exercici

1. Completeu les frases següents amb *sinó* o *si no*, segons corresponga:

- Si no* _____ té fets els trenta anys, l'aspirant haurà de venir-hi acompanyat.
- No hi arribarà a les onze _____ a les dotze.
- _____ et trobes bé no cal que vingues.
- No podré comprar-ho _____ costa menys de trenta mil pessetes.
- Finalment no t'he comprat una bicicleta _____ una moto. _____ t'agrada es pot canviar.

11.1.2 Doncs

DONCS

La conjunció *doncs* sempre ha de tenir un valor il·latiu o consecutiu, mai causal. Així, la frase següent és incorrecta: **La terra està molt seca doncs no ha plogut*, ja que *doncs* té aquí un valor causal. Correctament s'ha de dir: *La terra està molt seca perquè (o ja que) no ha plogut*.

11.1.2.1 Exercici**1. Corregiu, si cal, les oracions següents:**

- a) No tens ganes de treballar? Doncs vés-te'n a casa.
- b) No va aprovar molta gent doncs l'examen era molt complicat.
- c) Doncs se suspengué el concert, ens van tornar els diners de les entrades.
- d) Ja ha vingut el primer pacient? Doncs que passe.

11.1.3 Com / com que**COM / COM QUE**

- La conjunció *com* és comparativa tot i que pot tenir valor causal. En aquest cas, és recomanable l'ús de *com que*.
Ex.: *Com que no m'has telefonat, pensava que no vindries* (recomanable)
Com no m'has telefonat, pensava que no vindries

11.1.3.1 Exercici**1. Fixeu-vos si els *com* de les frases següents tenen un valor comparatiu o causal. Si són causals milloreu les frases substituint-los per *com que*:**

- a) Fes el treball com tu vulgues. A mi, em fa igual.
- b) Com hem arribat tard, ens hem quedat sense cadira.
- c) El sistema d'avaluació continua com l'any passat.
- d) M'agrada fer aquest dinar com tu el fas.
- e) Com no tinc ganes de sopar, em beuré un got de llet calenta.

- f) Com no tenen prou diners, els alumnes han suspés el viatge.

11.1.4 Degut a

DEGUT A

- Teniu en compte que la forma *degut a* és incorrecta per a expressar la causa. Depenent del sentit de la frase, podem utilitzar les expressions *a causa de*, *gràcies a*, o *per culpa de*. Per tant, la forma *degut* només és correcta com a participi del verb *deure*.

11.1.4.1 Exercici

1. Corregiu, si cal, les frases següents:

- a) Degut a la neu, han tallat la carretera. _____
- b) No ha viscut mai tranquil, sempre ha degut diners a algú. _____
- c) El president dimitirà degut a les pèrdues econòmiques. _____
- d) S'ha pogut apagar el foc degut a la ràpida intervenció dels bombers. _____

11.1.5 Perquè / per què / per a què

PERQUÈ / PER QUÈ / PER A QUÈ**PERQUÈ**

- **Conjunció causal.** Darrere heu de posar el verb en indicatiu (equival a “ja que”):
Ex.: *He obert la finestra perquè fa calor.*
- **Conjunció final.** Darrere heu de posar el verb en subjuntiu (equival a “a fi que”, “amb l’objectiu que”):
Ex.: *He obert la finestra perquè faci menys calor.*
- **Substantiu.** Equival a “motiu”:
Ex.: *Vull saber el perquè de la teua protesta.*

PER QUÈ

- **Preposició + relatiu** (equival a “pel qual”, “per la qual”, “pels quals”, “per les quals”):
Ex.: *Aquestes són qüestions per què no es preocupa ningú.*
- **Preposició + interrogatiu** (equival a “per quina cosa”). La interrogació pot ser directa o indirecta:
Ex.: *Per què t’has enfadat?*
Vull saber per què no vas venir a la festa.

PER A QUÈ

- Només apareix en **frases interrogatives (directes o indirectes)** i amb verbs com: servir, usar, utilitzar...
Ex.: *Per a què serveix aquest aparell?*
M’agradaria saber per a què utilitza l’ordinador.

11.1.5.1 Exercici**1. Tradueix les frases següents:**

a) Me voy porque ya no tengo nada más que decir.

---

b) Te amo porque eres la más bonita.

---

c) —¿Para qué te has comprado ese piano de cola? — Para que mi hijo pueda practicar.

---

d) No sé por qué me preguntas si sabes que no lo sé.

---

e) Aún no sé las razones por las que se enfadó con sus amigos.

---

f) ¡Hija! Pues no sé para qué lo quieres.

---

g) Aquel es el abrigo por el que pagué una fortuna.

---

h) Vengo para que me digas la verdad.

---

i) Te buscaba porque te tengo que dar una buena noticia.

---

j) No entiendo el porqué de esta situación.

---

k) He venido para invitarte al concierto y para que me digas las razones por las que Elena no quiere venir.

11.1.6 L'expressió de la condició

EXPRESSIÓ DE LA CONDICIÓ

- La condició no és pot expressar mitjançant les expressions **de + infinitiu** ni **a + infinitiu** (**De no venir a l'hora que havíem quedat, anirem a buscar-la*; **A jutjar pel que es diu tothom és un mentider*). Heu de recórrer a conjuncions més genuïnes, com ara *si* o *en cas que*:

Si no ve a l'hora que havíem quedat, anirem a buscar-la.

En cas que no vinga a l'hora que hem quedat, anirem a buscar-la.

Si es jutja pel que es diu, tothom és un mentider.

11.1.6.1 Exercicis

1. Corregiu, si cal, les frases següents

a) Per favor, endreça la teua habitació! De no fer-ho, et castigaré.

_____

b) L'han acusat de no voler dir la veritat.

_____

c) A no ser per tu, no ho hauríem aconseguit.

_____

d) De no arribar al nivell exigít, no els contractaran.

_____

e) Han estat parlant de suspendre el viatge que havien programat. Quina llàstima!

_____

2. Completeu les frases següents amb les conjuncions i locucions conjuntives que hi falten:

a) Han vingut no sols ells, _____ els seus amics.

b) La paraula adequada no és negligència, _____ mala fe.

c) _____ t'interessa, no cal que et quedes.

d) Hi hem d'anar abans de les nou, _____ farem tard.

e) Sort que Hegel és tan pesat de llegir! _____, avui tothom seria hegelia.

f) Seguirem el programa al peu de la lletra; _____ després tindrem problemes.

g) No acabarà a temps _____ l'ajudeu.

h) No l'escoltes més _____ t'agrada.

- i) No és l'Anna qui ho ha fet _____ en Lluís.
- j) Vivien a les muntanyes de l'interior, _____ la zona central del país era un aiguamoll.
- k) No ens ha arribat cap notícia de l'expedició, _____ hem d'avisar el responsable.
- l) Ja han arribat els xiquets? _____ poseu-los a dormir.
- m) M'agrada molt, _____ és molt discret.
- n) Té el peu masegat; _____ fem-li fregues.
- o) Té el peu masegat; _____ li l'han aixafat sense voler.

3. Com a recapitulació de totes les remarques al tema de les conjuncions, corregiu, si cal, les frases següents:

a) Degut a les condicions meteorològiques, es feia necessari un aterratge d'emergència.

---

b) Entre tots els jugadors ressalta Lluís pel seu joc fort e intel·ligent alhora.

---

c) Com no has dit res abans, pensava que hi estaves d'acord.

---

d) De no assistir a totes les sessions del curs, no us donaran el certificat.

---

e) Va fer una conferència preciosa com portaveu d'aquesta ONG.

---

f) T'ho dic per a que la tingues en compte quan faces la llista de convidats.

---

g) Si tens algun dubte de gramàtica u ortografia, jo mateix puc ajudar-te.

---

h) Sinó fas la reserva, et quedaràs sense plaça.

---

i) Han hagut d'ajornar la boda degut a un imprevist.

---

j) No vull que vingues tu si no el teu germà.

---

k) Hauràs de demanar-li perdó, doncs li has fet molt de mal.

- l) El vaixell va naufragar degut a la tempesta.

11.2 Adverbis

Fixeu-vos en aquestes frases:

*Hi ha empreses que aboquen **habitualment** els seus residus al Mediterrani.
L'expansió de les terres de conreu ha d'estar **molt ben** planificada.
La situació dels boscs humits tropicals és **molt greu, pitjor** cada any que passa.*

Les paraules marcades en negreta són adverbis. L'adverbi és una paraula invariable que complementa el verb (... *aboquen habitualment*), l'adjectiu (... *molt greu*) o un altre adverbi (... *molt ben planificada*).

Els adverbis es classifiquen segons la idea que expressen en adverbis de lloc (*lluny, prop, ací, davant*, etc.), de temps (*ara, sovint, sempre*, etc.), de manera (*bé, pitjor, malament*, etc.), de quantitat (*quasi, almenys, més, un poc*, etc.), d'ordre (*primer, després*, etc.), de dubte (*potser*, etc.), d'afirmació (*sí, també*, etc.), de negació (*no, tampoc*, etc.).

11.2.1 Remarques a l'ús d'alguns adverbis

1. Els adverbis de manera acabats en *-ment* es formen a partir de la forma femenina de l'adjectiu corresponent, a la qual s'afegia aquesta terminació:

adjectiu masculí	adjectiu femení	adverbi de manera
<i>lent</i>	<i>lenta</i>	<i>lentament</i>
<i>seré</i>	<i>serena</i>	<i>serenament</i>
<i>tranquil</i>	<i>tranquil·la</i>	<i>tranquil·lament</i>

Recordeu que aquests adverbis s'accentuen o no d'acord amb l'accentuació de l'adjectiu femení primitiu: *dòcilment* (*dòcil*), *fàcilment* (*fàcil*), *perfectament* (*perfecta*).

En la coordinació de dos o més adverbis acabats en *-ment* podem optar entre mantenir el sufix de cada adverbi i suprimir aquest sufix en el segon terme i els següents, però hem de recordar que sempre resulta incorrecte suprimir-lo en el primer dels adverbis, tal com es fa en castellà.

*Caminava pausadament i tranquil·lament.
Caminava pausadament i tranquil·la.*

2. L'adverbi **mal** s'utilitza davant del verb.
L'adverbi **malament** s'utilitza darrere del verb.

*Això està **mal** fet. Ho ha fet **malament**.*

3. **Ben** s'utilitza davant del verb.

Bé s'utilitza darrere del verb.

Això està **ben fet**.

*Ho ha fet **bé**.*

4. **Mentre** té valor conjuntiu.
Mentrestant té valor adverbial.
Mentre tu et dutxes, jo faré el sopar.
Tu dutxa't i jo mentrestant faré el sopar.
5. **Sobretot** és un adverbi que equival a “per damunt de tot”
Sobre tot és la combinació de la preposició **sobre** i l'adjectiu **tot**.
Sobretot, no oblideu telefonar-me quan arribeu.
Meditaré sobre tot això que m'han contat.
6. **Només** és un adverbi que equival a *solament, únicament*.
No més és la combinació de la negació **no** i l'adverbi **més**.
Només tinc tres dies per a preparar-me l'examen d'Estadística.
Calcule que aquest llibre val no més de tres mil pessetes.
7. **Enlloc** s'utilitza per a expressar la idea *en cap lloc*.
En lloc significa *en comptes de*.
L'he buscat però no l'he trobat enlloc.
Si estudiaries en lloc de perdre el temps aprovaries més assignatures.
8. **Potser** és un adverbi de temps que equival a *tal vegada*.
Pot ser és la combinació del verb *poder* i el verb *ser* (va seguit normalment de la conjunció *que* + *subjuntiu*).
Potser vinga demà, perquè mai passen més de tres dies sense que vinga.
Joan pot ser el pròxim president de l'associació de veïns.
9. **Aleshores** és un adverbi de temps sinònim de *llavors*.
A les hores és la combinació de *preposició + article + substantiu hora*.
Quan això va passar no ho entenia, perquè aleshores era massa jove.
Sempre li telefonen a les hores de menjar.
10. **Alhora** és un adverbi que significa *al mateix temps*.
A l'hora combina la *preposició amb l'article i el substantiu hora*.
Si parleu tots alhora, no puc entendre-us.
Vine a l'hora que pugues perquè jo estaré esperant-te tot el dia.
11. **Gairebé** és un adverbi sinònim de *quasi*.
Gaire bé combina *gaire + bé* (s'usa en oracions no afirmatives).
Això ho sap gairebé tothom.
Aquest exercici no l'has fet gaire bé, hauràs de tornar-lo a fer.

Recordeu que és incorrecte l'ús de **quasibé*, ja que és una unió incorrecta.

11.2.1.1 Exercici**1. Completeu aquestes frases amb les paraules entre parèntesis que siguen correctes:**

- a) *A les hores* (ALESHORES / A LES HORES) que va arribar no podia demanar que l'atengueren correctament.
- b) Joan i Miquel estan molt compenetrats: han acabat l'exercici _____ (ALHORA / A L'HORA).
- c) _____ (SOBRETOT / SOBRE TOT) fes cas del que et diga el mestre.
- d) Tenia _____ (NOMÉS / NO MÉS) trenta-tres anys, però els seus cabells eren blancs com la neu.
- e) _____ (POTSER / POT SER) tu no ho saps, però Lluïsa no té treball.
- f) Aquest _____ (POTSER / POT SER) el problema més greu que hem tingut mai.
- g) _____ (ENLLOC / EN LLOC) de memoritzar-ho hauries d'intentar comprendre-ho.
- h) Li ho he preguntat tres vegades i m'ha contestat molt _____ (MALAMENT / MAL) les tres.
- i) Jo faré els exercicis _____ (MENTRE / MENTRESTANT) tu corregeixes els exàmens.
- j) Jo no vull que tu ho faces tot, _____ (NOMÉS / NO MÉS) la part del treball que et correspon.
- k) Crec que no anirem _____ (ENLLOC / EN LLOC) i ens quedarem a casa.
- l) D'amics de veritat, en tinc _____ (NOMÉS / NO MÉS) de dos.
- m) _____ (POTSER / POT SER) que siga un poc nerviós, perquè li tremolen les mans quan parla en públic.
- n) El camí està molt _____ (BÉ / BEN) indicat.
- o) _____ (GAIREBÉ / GAIRE BÉ) he acabat, encara que crec que no ho he fet _____ (GAIREBÉ / GAIRE BÉ).

ADVERBIS MÉS USUALS

Temps	Lloc	Manera	Afirmació, negació i dubte	Quantitat
abans	ací / aquí	així	no	almenys
adés	allà / allí	arreu	potser	bastant
ahir	amunt	bé / ben	sí	gaire
aleshores	arrere	corrents	també	gens
ahora	avall	debadés	tampoc	massa
anit	avant	malament / mal		menys
ara	baix	millor		més
avui / hui	dalt	pitjor		mig
demà	damunt	sobretot		molt
després	darrere			només
encara	davall			poc
enguany	davant			prou
ja	dins / dintre			quant
mai	ençà			quasi
mentre	endins			tan
mentrestant	enfora			tant
prompte	enlaire			
quan	enllà			
sempre	enlloc			
sovint	fora			
tard	lluny			
	on			
	onsevulga			
	pertot			
	prop			
	sota			

Com hem vist abans, els adverbis de manera es poden formar afegint la terminació *-ment* a la forma femenina de l'adjectiu corresponent. Ara bé, no tots els adverbis acabats en *-ment* són de manera. També poden ser:

- de temps: *immediatament, actualment...*
- de lloc: *localment, externament...*
- de quantitat: *totalment, aproximadament...*
- d'afirmació: *evidentment, certament...*
- de dubte: *possiblement, segurament...*

11.2.1.2 Exercici

1. Feu l'adverbi en *-ment* dels adjectius següents:

fàcil	àgil
cortés	elegant
savi	audaç
tranquil	dolç
alegre	clar
boig	fosc
lent	obvi
tebi	rar

11.3 Locucions adverbials

De vegades, podem trobar els adverbis acompanyats d'una o més paraules i és, aleshores, quan parlem de *locucions adverbials*, perquè no és una sola paraula, sinó tota una expressió (o locució) la que fa la funció de l'adverbi.

Locucions adverbials més usuals

Temps	Lloc	Afirmació, negació i dubte	Quantitat
A deshora A hores d'ara A la llarga A poqueta nit A punt Ara i adés Ara mateix A trenc d'alba A vegades D'ara endavant De bon matí De moment De seguida De sol a sol De tant en tant De vegades En ma vida Mai de la vida Tard o d'hora	A l'entorn Al capdamunt Al capdavant A la vora Al voltant Amunt i avall A prop D'ací i d'allà De dalt a baix Per tot arreu	De cap manera De segur De veres En certa manera En efecte Per descomptat Sens dubte Si de cas Si molt convé	A més a més A més de A muntó Bona cosa De més Gens ni mica Gens ni miqueta Més o menys Poca cosa Sobre manera

Manera			
A cau d'orella A contracor A contrapèl A corre-cuita A estall A genollons Al cap i a la fi Al detall A l'engròs A la babalà A la força A la valenta A les fosques	A males penes A mans besades A manta A penes A peu A poc a poc A posta A redolons A simple vista A tort i a dret A ull nu Comptat i debatut D'amagat	De bat a bat De bocaterrosa De bon cor De cap a peus De cap manera De cop i volta De fit a fit De gaidó De gom a gom De passada De pressa De retruc De reüll	De sobte De sotamà De valent Del tot En definitiva En dejú Fil per randa Per endavant Sense cap ni peus Sense mesura Sense solta ni volta Si fa no fa Si més no

Si no coneixeu el significat d'alguna d'aquestes locucions adverbials podeu consultar la llista següent:

a) Significat de les locucions adverbials més usuals:

1. **a bastament**: prou, suficient
2. **a simple vista**: sense comptar o mesurar
3. **a cau d'orella**: a l'orella i en veu baixa
4. **a contracor**: sense tenir-ne ganes
5. **a corre-cuita** precipitadament
6. **a doll**: en abundància
7. **a dreta llei**: en justícia
8. **a frec**: molt a la vora
9. **a la babalà**: sense posar atenció
10. **a la deriva**: sense govern
11. **a la menuda**: al detall
12. **a la valenta**: amb passió, amb coratge
13. **a l'engròs**: en gran quantitat
14. **a les fosques**: sense llum, sense veure-s'hi clar
15. **a les palpentes**: ajudant-se de les mans per no ensopegar
16. **amb prou feines**: quasi no
17. **a mans besades**: de gust, amb satisfacció
18. **a males penes**: amb molt d'esforç
19. **a pler**: amb tota la bona disposició
20. **a pleret**: a poc a poc, sense pressa
21. **a posta**: expressament
22. **a repèl**: sense tenir-ne ganes
23. **a redolons**: redolant
24. **a tort**: sense raó
25. **a tort i a dret**: amb raó o sense
26. **a totes passades**: amb els mitjans que calga
27. **a ull nu**: mesurar sense l'ajut de cap aparell
28. **a ulls clucs**: amb els ulls tancats
29. **a ultrança**: fins a l'últim extrem possible
30. **al cap i a la fi**: en definitiva
31. **al capdavant**: en definitiva
32. **amb un no res**: sense el més mínim esforç
33. **comptat i debatut**: en conclusió
34. **costa amunt**: (amb el verb *venir*) sense ganes
35. **d'amagat**: ocultament
36. **de bat a bat**: obrir del tot
37. **de bell antuvi**: abans de tota altra cosa
38. **de biaix**: obliquament
39. **de bocaterrosa**: boca per avall
40. **del bracet**: agafant-se del braç
41. **de cap a cap**: d'una punta a l'altra
42. **de cap a peus**: de dalt a baix
43. **de colp i volta**: d'improvís
44. **de cor**: de memòria
45. **de cua d'ull**: fent veure que no es mira
46. **de debó**: de veritat, de veres
47. **de fit a fit**: mirar fixament
48. **de franc**: gratuïtament
49. **de gairell**: de manera obliqua
50. **de gom a gom**: sense que hi càpia res més
51. **de grat**: amb gust
52. **de passada**: sense deturar-se gaire
53. **de sobte**: inesperadament
54. **de sotamà**: d'amagat
55. **de tot cor**: amb tota la voluntat
56. **de valent**: fermament, amb dedicació intensa
57. **en conill**: sense roba
58. **en dejú**: sense haver menjat res
59. **fil per randa**: detalladament
60. **sense solta ni volta**: sense gràcia ni interès
61. **si fa no fa**: aproximadament
62. **xino-xano**: caminar a poc a poc

11.3.1 Exercicis

1. Comproveu que sou capaços de recordar cada significat i completeu les frases següents amb les locucions adverbials que us proposem:

a bastament, a cau d'orella, a contracor, a doll, a frec, a mans besades, a redolons, a tort, a tort i a dret, a ull nu, a ultrança, al cap i a la fi.

- a) He anat a veure'l sense ganes, perquè no puc suportar-lo.
-
- b) L'aigua raja abundantment de la font de la plaça Major.
-
- c) No el va matar, però la bala li deixà una marca perquè li passà molt a prop.
-
- d) No m'importa fer-li aquest favor, li'l faré amb molt de gust.
-
- e) Van llançar les acusacions sense raó o amb ella, sense pensar els perjudicis.
-
- f) No tinc cap bàscula, però sense cap aparell calcule que deus pesar 57 quilos.
-
- g) Els estudiants tenien material en quantitat suficient per a poder fer el treball.
-
- h) He llegit la novel·la *L'home que xiuxiuejava als cavalls fluix i a l'orella*, de la qual ara han fet la pel·lícula, protagonitzada per Robert Redford.
-
- i) Va caure per les escales fent voltes i voltes.
-
- j) M'han suspés injustament i he anat a queixar-me'n.
-
- k) Sempre defensa les seues posicions fins a les últimes conseqüències.
-
- l) No sé perquè s'enfada després de tot va ser culpa seua.
-

2. Feu el mateix amb les següents locucions adverbials, comproveu-ne el significat i completeu-hi les frases següents:

comptat i debatut, de bell nou, de bell antuvi, de gaidó, de cop i volta, de cap a peus, de franc, de sotamà, de valent, fil per randa, si fa no fa, de debò.

- a) He perdut el treball d'Història i he hagut de fer-lo una altra vegada.
-
- b) Em mirava de gairell, és a dir, de cua d'ull.
-
- c) En resum, aquesta discussió no confirma les nostres expectatives.
-
- d) No calia que m'ho digueres, jo ja ho sabia des del començament.
-
- e) Quan vaig entrar em van mirar de dalt a baix i, de repent començaren a insultar-me.
-
- f) El concert és gratuït, de veres, perquè rep una subvenció de l'Ajuntament.
-
- g) Oficialment no li van pagar, però el recompensaren d'amagat.
-
- h) Si vols aprovar, has de treballar insistentment.
-
- i) M'ho va explicar tot sense deixar-se cap detall.
-
- j) Hi devia haver aproximadament 300 persones.
-

3. Ompliu els buits de les frases següents amb les locucions adverbials que us proposem:

a simple vista, a contracor, a l'engròs, a les palpentes, amb un no res, del bracet, de cap a peus, de gom a gom, fil per randa, xino-xano.

- a) El concert va tenir un èxit sense precedents. Les grades estaven _____.
- b) Estava molt nerviós perquè no sabia quin problema tenia l'ordinador, però va venir el tècnic informàtic i el va apanyar _____.
- c) El conferenciant va tenir molt d'èxit. Ho va explicar tot _____ i va rebre un gran aplaudiment.
- d) Com que no tenia res a fer i encara era massa prompte, he decidit anar _____ cap al lloc de la reunió.
- e) És un mecànic amb molta experiència. _____ pot dir-te què et costarà la reparació de l'automòbil.
- f) Si necessites comprar molts barrets de pallaso, conec una fàbrica que en ven _____.
- g) La teua amiga és bastant antipàtica. Sempre que li presentes algú, el mira _____ per treure-li el mínim defecte.
- h) No m'apetia gens anar a visitar els meus sogres, però com que celebraven les noces d'or hi vaig anar _____.
- i) Pere i Marta semblen els amants de Terol. Sempre estan junts i passen _____ per tots els carrers de la ciutat.
- j) L'apagada general em va agafar a la cuina mentre preparava el sopar. Vaig haver d'anar fins al menjador _____. Ho vaig passar ben malament.

11.4 Refranys i frases fetes

Els refranys són actes de parla sentenciosos, d'ús comú, que relacionen generalment dues idees. Làzaro Carreter, en el seu diccionari, defineix refrany de la manera següent: “*Refrany*. Frase completa i independent, la qual, en sentit directe i al·legòric i, generalment, en forma sentenciosa i el·líptica, expressa un pensament —fet d'experiència, ensenyança, admonició, etc.— a tall de judici, en el qual es relacionen dues idees si més no. No es distingeix del proverbi”.

La frase feta és una combinació estable de dos o més termes. Té caràcter de citació, de recordatori, d'alguna cosa que relaciona la situació actual amb la que va donar origen a la dita.

Recull de refranys i frases fetes

- Per Nadal un pas de pardal
- Qui no vulga pols que no vaja a l'era
- Qui paga mana
- Qui no guarda quan en té, no menja quan vol
- Per sant Joan bacoques, verdes o madures, però segures
- A la taula i al llit al primer crit
- Pel maig, festes a raig
- A cavall regalat, no li mires el dentat
- De moliner mudaràs, però de lladre no canviaràs
- No deixes les sendes velles per les novelles
- Si el pare és músic, el fill és ballador
- Qui molt parla, molt erra
- Si un no vol, dos no es barallen
- Si aixeques massa el porró, aniràs de cantó
- Gos que lladra, no mossega
- El gat escaldat, mal senyal
- Home refranyer, gos i malfaener
- Una flor no fa maig ni una gota raig
- De mica en mica, s'ompli la pica
- Tants caps, tants barrets
- Qui es burla, el dimoni li furga
- Qui no té la vespra, no té la festa

- El meló i el casament són coses d'encertament
- Quan març fa abril, abril fa març
- Passar més fam que un mestre d'escola
- Jutge que no té consciència, mai farà bona sentència
- Al gos flac, tot són puces
- Músic pagat fa mal so
- El dinar reposat, el sopar passejat
- Tal faràs, tal trobaràs
- Forasters vindran que de casa ens trauran
- Fins al deu de juny no et descordes el puny

Frases fetes

- En sentir allò es va *quedar blanc com la paret*.
- El caràcter del germà *és com de la nit al dia*.
- Els seus fills no es duïen bé. *Eren el gat i el gos*.
- Se les va engolir *com el puny*.
- Aquest menjar *és bo com la bresca*.
- Aquesta gent va venir i va *posar arreles*.
- Ara sí que *estem venuts al panís*.
- M'he *quedat amb la mel a la boca*.
- Sempre *fa orelles sordes*, no cal dir-li res.
- *Té els ulls al tos* i és incapaç de veure-hi clar.
- Deixa'm tranquil! No *sigues puça*.
- No te'n refies, de vegades *et dona garsa per perdiu*.
- El teu germà no està bé del cap, *està com una cabra*.
- Jaume mai no fa res, sempre està *fent el gos*.
- No l'enganyaràs mai, *és gat vell*.
- La meua àvia sempre està a l'església. *És una rata de sagristia*.
- No et faces il·lusions! Sempre *tens pardalets al cap*.

Unitat 12. Exercicis de repàs

A continuació us oferim una sèrie d'exercicis perquè repasseu el que heu après al llarg del curs. Hi podreu trobar exercicis d'accentuació, grafies, pronoms febles, flexió verbal i correcció de frases.

12.1 Accentuació i dièresi

1. Poseu accent o dièresi a les paraules del text següent que ho necessiten:

En l'elecció del color, el tipus i la tècnica de pintura es troba una gran part de l'èxit o del fracàs de la decoració d'una casa. Per això és important seguir els passos que recomanen els professionals. Els dos tipus bàsics de pintura són les que podríem anomenar tradicionals i les plàstiques. En les primeres, una gran part dels ingredients són pigments naturals, i tenen una gran varietat de textures, d'acabats que van des del mat dels frescos fins a la lluentor dels vernissos, les resines o les laques. Són perfectes per aconseguir acabats artesanals o rústics. Les pintures plàstiques abracen totes aquelles pintures elaborades químicament. Són aïllants, impermeables, es poden llavar i s'eixuguen molt ràpidament.

2. Poseu accent o dièresi a les paraules del text següent que ho necessiten:

No se si molts de vosaltres us haureu parat a pensar quin us tenia per als grecs la mitologia. La veritat és que era una manera d'explicar els fenòmens que aleshores passaven en el món. Ara bé, van ser molt originals. Van inventar-se una sèrie de deus, i cada deu era protagonista d'un fum d'històries amb enganys amorosos, traïcions, guerres, fills i, fins i tot, nets il·legítims, etc. Podríem dir que van crear aquestes històries per portar-les a la televisió si no fora perquè aleshores no n'hi havia.

12.2 Ortografia

1. Ompliu els espais buits del text següent amb les grafies que hi falten. Si no cal posar-hi res, marqueu-ho amb el símbol Ø:

Una de les coses que més m'impresionen de les persones majors és la seua capacitat per a recordar successos ocorreguts durant la seua joventut. Quan arribo a l'estiu i me'n vaig de vacances al poble dels meus avantpassats no hi ha res que m'agrada més que la tertúlia que cada vesprada s'organitza, gairebé instintivament, als bars que hi ha a la plaça. Cada dia hi trobem noves històries, noves anècdotes, noves curiositats. Al voltant d'una taula, amb una cervesa beu fresca a les mans, les paraules flueixen d'una manera espontània. Ens parlen dels seus somnis, dels reptes que els ha plantejat la vida, de l'arribada de l'automòbil o de les primeres onades de turistes a la comarca. Aquestes tertúlies vespertines són clares d'història en viu i en directe, un aprenentatge que cap universitat pot oferir, perquè conèixer el nostre país és entendre el futur.

2. Ompliu els buits de les frases següents amb la vocal adient:

1. Tinc la tesi acabada, però encara n'hauré de parlar alguns aspectes.
2. Aquest sàfrim, no el desitge ni al pitjor dels meus enemics.
3. És mundialment famós per la rigurositat amb què analitza els titulars de premsa.
4. He tingut una aversia en el cotxe i s'ha parat camí del monstir.
5. Aquella infermera m'ha dit que la diabetis és una malaltia greu, però que no afecta el creixement dels xiquets.
6. Aquella dona era molt atractiva, tenia una bellesa arravatadora que encara remarcava més amb una posició suggeridora.
7. Jordi es capaç de mantenir un escàndol per qualsevol cosa.
8. Joan, temeros davant la dificultat de l'examen, va decidir estudiar molt.
9. El meu company no suportava les classes de música perquè les considerava molt avorrides.
10. La sobirania de les regions del nord d'Hongria sempre ha sigut una qüestió molt debatuda.

12.3 Pronoms febles

1. Completeu els buits de les frases següents amb el pronom o amb la combinació de pronoms que hi corresponga:

1. Porta la maleta al cotxe i deixa _____ .
2. Li puc ensenyar el quadre, o no puc ensenyar _____ ?
3. Tenia un cotxe per a ella, però el seu marit _____ agafava sovint.
4. Us vaig trobar a casa quan estàveu a punt d'anar _____ .
5. Allò que ens vas prometre, _____ duràs demà?
6. Ho va fer sense pensar, quasi sense adonar _____ .
7. Dissimulaven els regals que havien comprat, però jo _____ vaig descobrir.
8. Quan els parreu d'això, conteu _____ amb tots els detalls.
9. Si no pots portar la moto al mecànic, jo _____ portaré per tu.
10. Sempre necessitava diners, i jo _____ havia de deixar ben sovint.

2. Ompliu els espais buits del text següent amb els pronoms escaients:

Era una forta trucada al timbre seguida immediatament d'un soroll de passes pesades que pujaven l'escala. Uns instants després el nostre vell amic Lestrade apareixia al marc de la porta. Per dalt del seu muscle vaig entreveure un o dos policies uniformats a la part de fora.

– Sr. John Gector McFarlane? –va preguntar Lestrade.

El nostre desventurat client .....va incorporar amb un semblant fantasmagòric.

– ..... arreste per l'assassinat premeditat del Sr. Jonas Oldacre, de Lower Norwood.

McFarlane ..... va girar cap a nosaltres amb un gest de desesperació i ..... va tornar a deixar caure en la cadira com si ..... hagueren esclafat.

– Un moment, Lestrade –va dir Holmes–. Mitja hora més o menys no fa res i aquest cavaller anava a donar ..... la seua versió d'aquest interessant afer, cosa que ens podria ajudar a aclarir els fets.

– Crec que no hi ha cap dificultat a aclarir, va explicar Lestrade severament.

– Així i tot, amb el seu permís, ... agradaria molt sentir aquest relat.

– Bé, Sr. Holmes, ... resulta difícil negar ..... res, ja que ha ajudat la policia una o dues vegades en el passat, i Scotland Yard ..... troba en deute amb vosté –va dir Lestrade–. Al mateix temps he de quedar ..... amb el meu pres i he d'advertir ..... que qualsevol cosa que diga pot ser aprofitada en contra seua.

– No desitge cap altra cosa més –va contestar el nostre client–. El que demane és que escolten i reconeguen tota la veritat.

Lestrade va mirar el seu rellotge i va dir:

– ..... donaré mitja hora.

– He d'explicar primer –va dir McFarlane– que jo no sabia res del Sr. Jonas Oldacre. El seu nom ..... era familiar perquè fa molts anys els meus pares van mantenir relacions amb ell, però les van trencar. Per això ..... va sorprendre moltíssim que ahir, al voltant de les tres de la vesprada, ... presentara al meu despatx de la City. Però encara ..... sorprengué més quan ell ..... va dir el motiu de la seua visita. Tenia

a la mà alguns fulls d'un bloc de notes plens de lletres escrites de pressa –ací ..... té– i ..... va col·locar damunt de la meua taula.

“–Ací està el meu testament –va dir–. Vull que vosté, Sr. McFarlane, ... done una forma legal adient. Seuré ací mentre ..... enllesteix.”

..... vaig posar a copiar ....., i vostés ..... poden imaginar la meua sorpresa quan vaig descobrir que, llevat d'algunes excepcions, ... deixava tots els seus béns a mi. Era un home estrany, menut, paregut a un furó, amb les pestanyes blanques, i quan vaig alçar la vista per mirar ....., ... vaig trobar amb els seus ulls grisos, de mirada aguda, clavats en mi amb una expressió divertida. Amb grans esforços podia creure el que veia en llegir les clàusules del testament; però ell ..... va explicar que era fadrí i quasi no tenia parents en vida, que havia conegut els meus pares en la seua joventut, que sempre havia sentit dir que jo era un jove molt digne i estava segur que els seus diners estarien en bones mans. Com és natural, jo només vaig poder donar ..... les gràcies. El testament va ser degudament acabat, signat i el meu secretari ..... va donar testimoni. Aquest paper de color blau i aquests altres fulls ..... són, com he explicat, els esborranys. Aleshores el Sr. Jonas Oldacre ..... va comunicar que hi havia un nombre de documents –contractes de lloguer d'edificis, títols de propietat, hipoteques, accions i d'altres similars– que calia que jo revisara i entenguera. Va dir que no estaria tranquil fins que l'afer estiguera finalitzat i ..... va demanar que anara a la seua casa de Norwood aquella nit, i que portara el testament, per deixar ..... tot en ordre.

“–Recorde, jove: ni una paraula sobre l'afer als seus pares fins que no estiga tot resolt –digué–. Els donarem una petita sorpresa.”

Va insistir molt sobre aquest punt, i .....va fer prometre que ..... compliria.

Pot imaginar....., Sr. Holmes, que no estava d'humor per a negar ..... res del que em demanava. Era el meu benefactor i jo només volia satisfer tots els seus desitjos. Per tant, vaig enviar un telegrama a casa dient que tenia un assumpte important entre mans i que ..... era impossible dir a quina hora acabaria. El Sr. Oldacre ..... havia dit que ..... agradaria sopar amb mi a les nou perquè no podia estar a casa abans d'aquella hora. Vaig tenir dificultats a trobar la casa i eren quasi les nou i mitja quan vaig arribar ..... El vaig trobar.

–Un moment! –digué Holmes–. Qui va obrir la porta?

–Una dona de mitjana edat, que devia ser, supose, la seua majordoma.

–I va ser ella, ...imagine, qui va donar a conèixer el seu nom.

–Exactament –va contestar McFarlane.

–Per favor, continue.

ARTHUR CONAN DOYLE, *Sherlock Holmes i el constructor de Norwood*

12.4 Flexió verbal

1. Completeu les frases següents amb les formes adequades dels verbs que hi ha entre parèntesis.

1. Les persones que han sol·licitat l'admissió als cursos _____ (REBRE) la resposta per correu la setmana que ve.
2. Sempre que ha de parlar en públic _____ (PATIR) forts atacs de vergonya.
3. Des que era un xiquet ha _____ (PERTANYER) al mateix club.
4. Si, en el futur, contes tot açò, _____ (TRAIR) la meua confiança.
5. Ens han recomanat que _____ (DUR) calçat còmode a l'excursió.
6. Que vosaltres sempre _____ (DIR) la veritat no vol dir que tothom _____ (FER) el mateix.
7. El professor de gimnàstica està boig! Vol que tots _____ (RECÓRRER) tot el trajecte en tres minuts!
8. En aquest moment em _____ (COMPROMETRE) a donar el premi a qui se'l _____ (MERÉIXER).
9. Si jo _____ (SER) president del govern tot aniria millor.
10. Quan érem xicotets sempre _____ (CAURE) en els mateixos errors.
11. Si vosaltres no _____ (ESTAR) tan ocupats, us convidaria a un cafè.
12. Qui no _____ (VOLER) anar al teatre que ho _____ (DIR) ara.
13. Que ells no _____ (VOLER) casar-se no significa que no _____ (VIURE) bé junts.
14. No us _____ (CONFONDRE) de carrer, que us podeu perdre.
15. Possiblement demà elles _____ (ACONSEGUIR) la majoria d'accions abans que es _____ (CONSTITUIR) el nou consell d'administració.
16. Els meus veïns s'han passat tot el matí _____ (MOURE) els mobles del menjador.
17. Ta mare no vol que tu _____ (OMPLIR) la piscina fins que no _____ (FER) més bon temps.
18. Han fet unes baranes de protecció acústica perquè els veïns de l'autovia no _____ (SENTIR) el soroll dels cotxes.
19. L'equip no ha _____ (MERÉIXER) perdre el partit. Si _____ (JUGAR) sempre així, guanyarien més partits.
20. Li van llevar el carnet de conduir perquè _____ (CONDUIR) com un boig.

12.5 Correcció de frases

1. Encerceleu els errors que trobeu en les frases següents i escriviu la forma correcta. En aquest exercici trobareu tres errors per frase.

Exemple: *Hé olvidat a l'habitació de l'hotel(l'abanico) i el xaleco.*
oblidat _____ el ventall l'armilla (el jupetí)

1. El testic de l'asassinat va dir al jutge que ell es trobava allí casualment.
_____
2. Dóna lo mateix que no vingues, no crec que ell sentisca la teua ausència.
_____
3. Va tenir un accident d'automòvil degut al mal estat de la calça.
_____
4. El meu companyer i jo tenim que fer un anàlisi econòmic de l'empresa.
_____
5. Cal que estúdiés molt més, de no fer-ho no podràs aprobar.
_____
6. La casa de la que et parle té uns grans ventanals de madera.
_____
7. No crec que el Partit Comunista obtinga ningun escany en les pròximes eleccions.
_____
8. La despedida de la visita del Papa serà dins de sis setmanes i tota Girona hi assistirà.
_____
9. Els treballadors de les empreses del metal confien en que se solucionen tots els problemes amb la patronal.
_____
_____
10. Vam provar una plat de carn molt estrany al restaurant que hi ha junt a l'estany de Banyoles.
_____
11. Que cançó tant bonica! Mai m'havia agradat aquest cantant i araestic pensant en comprar-me el disc.
_____
_____
12. Els llibres dels que m'has parlat estàn agotats.
_____

13. El mege em va manar que caminara, i el caminar tots els dies pel matí ha fet que millore la meua salut.

---

14. Vam anar a Barcelona per a veure el partit de fútbol i per a que la meua germana es comprara roba de marca.

---

15. Dec fer-me un certificat metge si vullc presentar-me a l'oposició.

---

2. Encerceleu els errors que trobeu en les frases següents i escriviu la forma correcta. En aquest exercici no hi ha nombre màxim ni mínim d'errors.

Exemple: *Hé olvidat a l'habitació de l'hotel (l'abanico) i el xaleco.*

oblidat _____ el ventall l'armilla (el jupetí)

1. Si vols sol·lucionar aquest embolic és precís que parles amb un abogad de guàrdia del jugat.

---

2. Va ser un escritor de molt d'èxit escrivint obres molt famosses.

---

3. La ràdio ha emitit un programa especial sobre l'atentat a les Torres Bessones doncs avui fa un any que va ocórrir.

---

4. Deus de fer cas als teus pares si vols que et regalen moltes coses en el teu cumpleany. Fes-lis cas i recibiràs molts regals.

---

5. La dona de què parle tenia de fer una conferència sobre l'economia dels païssos subdesarrotilats.

---

6. Vols venir en mi al concert que van a fer la setmana que ve?

---

7. En l'assemblea en seriem més de tres-cents cinquanta.

---

8. No sé perquè li han ensenyat una tarjeta groga. Pot ser siga perquè haja dit algo al àrbit.

---

9. Lo que menys m'agradat del viatge que hem fet a Alemània ha segut la pluja que caia totes les dies.En l'assemblea en seríem més de tres-cents cinquanta.

---

10. No sigau massa estrictes. Aquest problema necessita una sol·lució que satisfaga a tots.

---

11. El meu amic s'ha gastat molt diner amoblant el pis nou perquè ha comprat molts objectes innecessaris com cuadros, perxes de disseny, ceniceros, etc.

---

12. El pilot ha dit que no ha percibit les senyals lluminoses que li han fet desde la torre perquè el cel estava molt nublat.

---

13. He comprat un xalet que el jardí és immens.

---

14. Encara que no tenia res de fam, tenia que menjar tot lo que li donaven.

---

15. No pots fer les coses tan mal. Hi haurà que buscar una fòrmula per a que les fasses millor.

Unitat 13. Sociolingüística

13.1 Els conceptes de llengua, dialecte i estàndard

La definició que trobem de *llengua* en els diccionaris ens la presenta com a 'sistema de signes orals, reflectits sovint en un codi escrit, que serveix bàsicament per a la comunicació'. Però quan parlem de la llengua d'un país estem fent, en realitat, una abstracció, ja que una llengua no és més que un conjunt de dialectes, és a dir, un conjunt de varietats d'aquesta mateixa llengua distribuïdes per un o diversos territoris. Així, per exemple, quan parlem de l'anglès (com a llengua), estem referint-nos a un conjunt de dialectes distribuïts per diversos països que comparteixen, això sí, el mateix sistema fonètic, morfològic, sintàctic i lèxic, malgrat les diferències que s'hi poden observar.

Hem de tenir en compte, per tant, que quan parlem de la llengua d'un país estem referint-nos a la varietat o modalitat d'aquesta que s'utilitza en l'escola, els mitjans de comunicació, l'administració, etc., és a dir, al que s'anomena l'estàndard d'una llengua. Quan parlem de la llengua espanyola o castellana a l'estat espanyol, difícilment pensarem en les varietats d'aquesta llengua que trobem a Extremadura o Andalusia, més bé pensarem en la fonètica, morfologia, lèxic i sintaxi que ens proposa la Real Academia Española, que és la que aprenem a l'escola i la que funciona com a estàndard o varietat supradialectal.

13.2 La divisió dialectal

La llengua catalana, com qualsevol altra llengua que té una important extensió territorial i un gran nombre de parlants, presenta o, millor dit, està constituïda també per una sèrie de varietats dialectals o geogràfiques. Aquests dialectes tenen una sèrie de característiques (fonètiques, morfològiques i lexicals) que contrasten amb altres dialectes del mateix idioma. De tota manera, la identitat d'estructures dels dialectes valencians amb els catalans i balears són suficients perquè tots els lingüistes afirmen la unitat de la llengua, reconeguda acadèmicament i internacionalment com a llengua catalana.

La divisió dialectal del català presenta dos grans blocs:

- 1r. El bloc *oriental*, que agrupa els territoris de la Catalunya Vella (des del riu Llobregat al Rosselló), Tarragona, les Illes Balears i l'Alguer.
- 2n. El bloc *occidental*, que s'estén per les terres de Lleida, Fraga, Tortosa i per tot el País Valencià i Múrcia.

Més endavant veureu resumit en uns quadres les característiques principals de tres dialectes: del català central (que és un dels dialectes que formen part del català oriental), del valencià (que és un dels dialectes que formen part del català occidental) i del balear, que també s'agrupa, com hem vist, dins del bloc oriental.

13.3 L'origen de la llengua catalana

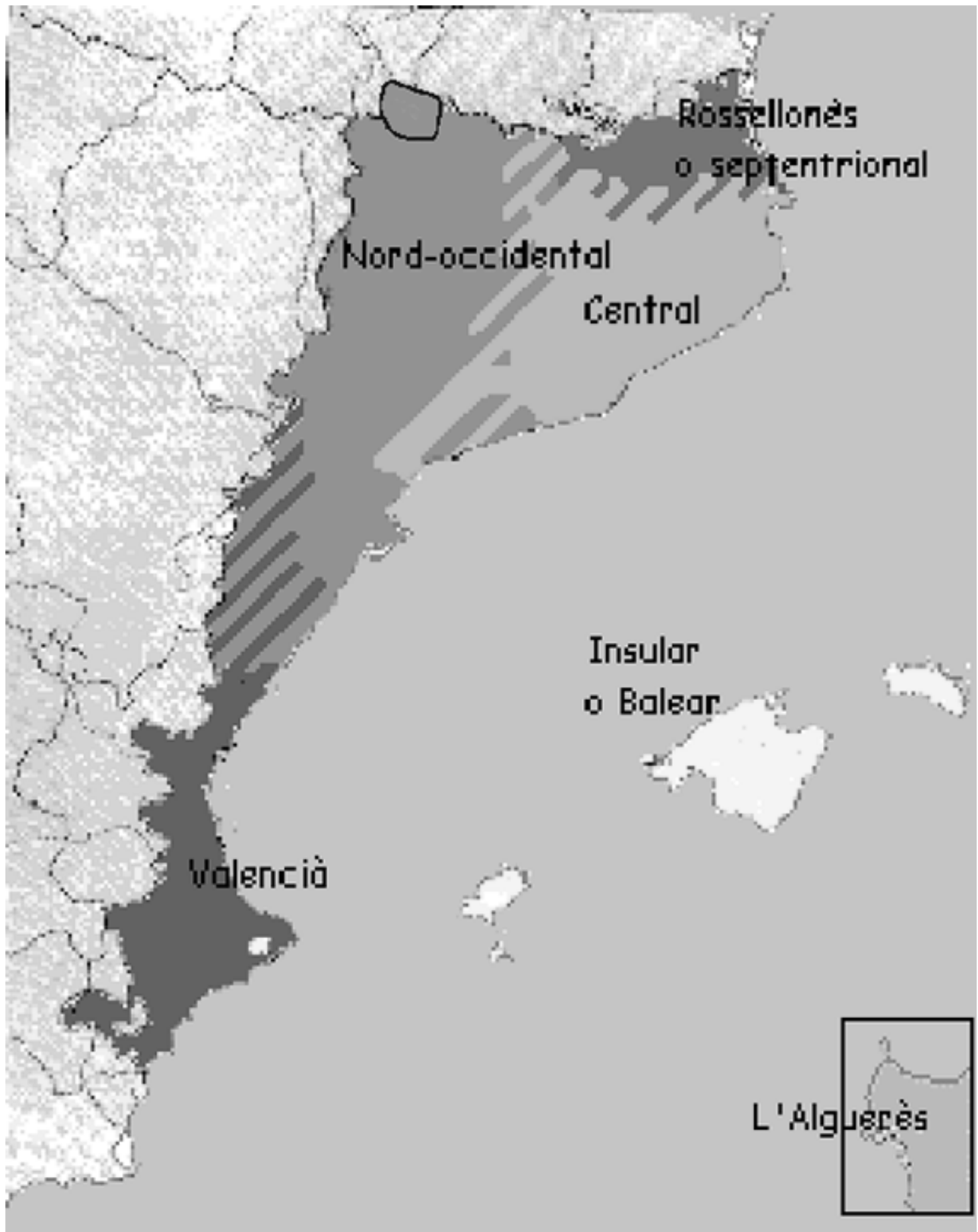
La llengua catalana, com la resta de les llengües que anomenem romàniques, deriva del llatí vulgar parlat (no del llatí literari dels escrits de Ciceró, per exemple) al nord-est de la província romana Tarraconense, és a dir, d'aproximadament de les actuals províncies de Barcelona i de Girona. Penseu que aquest territori no va ser conquerit pels musulmans, per la qual cosa s'hi va poder desenvolupar aquesta llengua romànica directament a partir del llatí que hi parlaven els seus habitants.

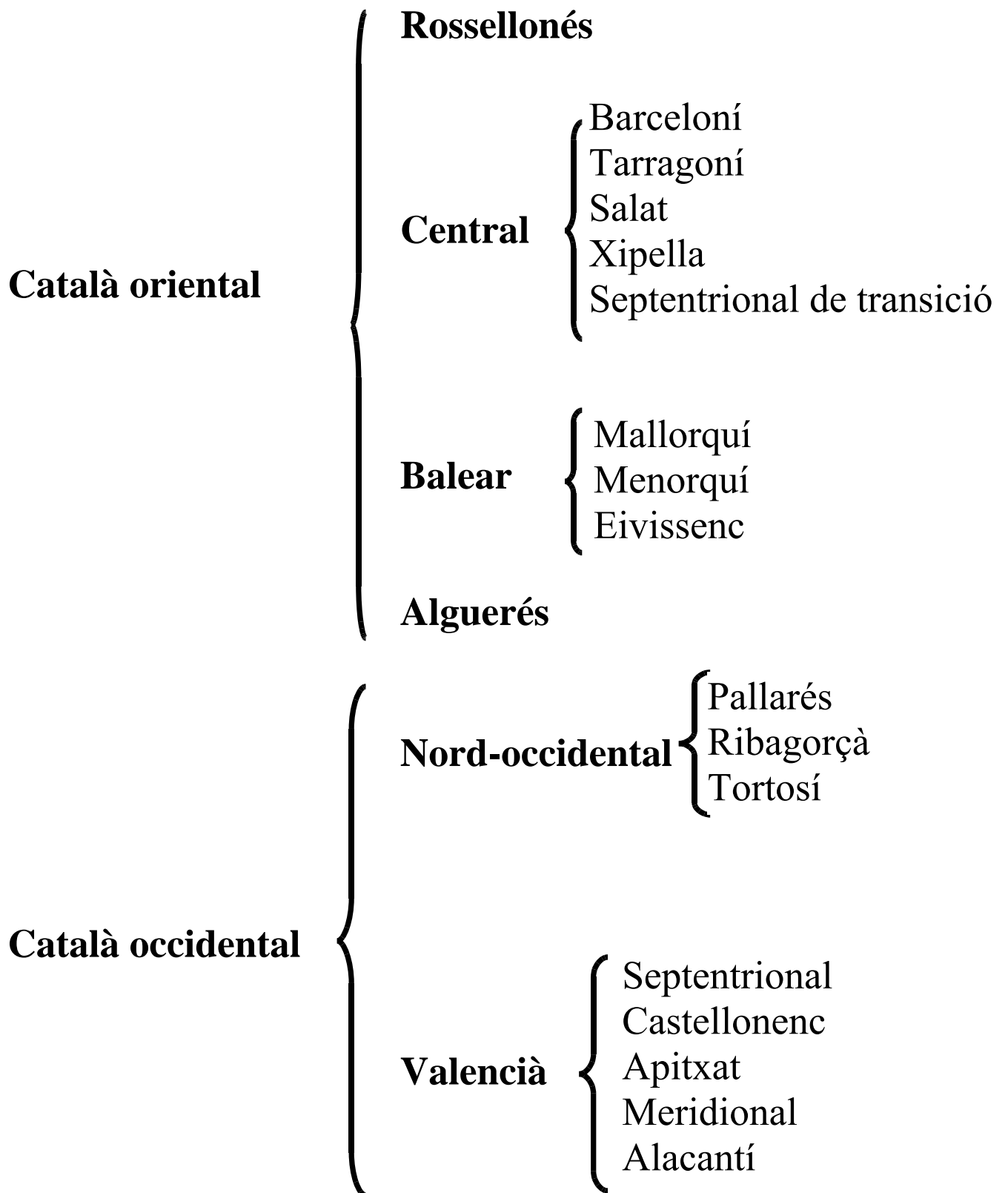
Hem de tenir en compte que el català és una llengua diferenciada de l'occità, malgrat les intenses relacions entre el sud de l'antiga Gàl·lia i els comtats catalans, i la vinculació d'aquests amb la monarquia franca durant els segles VIII i IX. L'occità constitueix una llengua romànica ben diferenciada de les seues veïnes: francès, francoprovençal, italià, català i castellanoaragonès.

Sovint se l'ha confós, per la importància que assolí la Provença, amb el provençal, que és, de fet, només una de les variants dialectals de l'occità, com ho són el llemosí i, amb més peculiaritats, el gascó.

A partir del segle XII s'inicia un poderós procés de reconquesta, que expandí la Corona Catalanoaragonesa pels territoris que restaven sota l'hegemonia de l'Islam. Així, Tortosa, Lleida i Fraga són conquerides per Ramon Berenguer IV entre 1148 i 1149. Jaume I s'apoderà el 1229 de Mallorca i del Regne de València entre 1233 i 1245. Paral·lelament a les conquestes militars i al repoblament d'aquests territoris manlevats als musulmans, s'expandí la llengua catalana.

13.4 Grups dialectals del català

13.4.1 El català central

FONÈTICA

- Tendència a la neutralització de *a* i *e* àtones en /↔/:

casa [káze]; terra [tére]; cresta [créste];

mare [máre]; producte [prodúkte]; pare [páre]

- Tendència a la neutralització de *o* i *u* àtones en /u/:

posar [puzá]; vosaltres [buzáltres]; sortir [surtí]

- Neutralització de *v* i *b* en *b*:

València [baléncia]; *veure* [béwre];

beure [béwre]

- Pèrdua de la *-r* final. La majoria dels mots monosíl·labs (i altres que no ho són) conserven aquesta *-r*: (*mar, car, or, pur, amor, etc.*).

estimar [estimá]   fuster [fusté]

dolor [duló]   madur [madú]

anar [aná]   tornar [turná]

- Pronunciació fricativa (sh) de la *x* inicial o postconsonàntica:

panxa, xiquet, arxiu, anxova

MORFOLOGIA VERBAL

- Desinència *-o* ([u]) a la primera persona del present d'indicatiu:

canto [kántu]   miro [míru]   parlo [párlu]

- Desinència *-às, -és, -ís* en el pretèrit imperfet de subjuntiu:

cantàs   aprenguéis   llegís

- Desinència *-i* en el subjuntiu:

(que jo) parli   aprengui   trobi

- Ús del pretèrit perfet perifràstic en detriment del pretèrit perfet simple:

vaig anar   vaig tornar

13.4.2 El valencià general

FONÈTICA

- Distinció clara entre **a** i **e** àtones:
casa [káza]; terra [téra]; cresta [crésta];
mare [máre]; producte [prodúkte]; pare [páre]
- Distinció clara entre **o** i **u** àtones:
posar [pozár] vosaltres [vozáltres]
sortir [sortír]
- Manteniment general de la **-r** final:
estimar [estimár] fuster [fustér]
dolor [dolór]
madur[madúr] anar [anár]
tornar [tornár]
- Distinció clara en la pronúncia de **v** i **b**:
València [valéncia] veure [vévre]
beure [bévre]
- Pronunciació africada (tx) de la **x** inicial o postconsonàntica (però no sempre):
panxa, xiquet, arxiu, anxova

MORFOLOGIA

- Desinència **-e** en la primera persona del present d'indicatiu:
cante [kánte]; mire [míre]
- Desinència **-ara, -era, -ira** en el pretèrit imperfet de subjuntiu:
cantara ; aprenquera; llegira
- Desinència **-e/a** en el subjuntiu:
(que jo) parle aprença trobe
- Ús simultani, del pretèrit perfet perifràstic i del pretèrit perfet simple:
vaig anar (aní) vas anar (anares)
va anar (anà) vam (vàrem) anar (anàrem)
- El valencià manté la triple gradació locativa dels demostratius (aquest, aqueix, aquell), i dels pronoms neutres (*açò, això, allò*), enfront del català oriental, que ha reduït aquesta triple gradació a doble: demostratius (*aquest, aquell*), pronoms neutres (*això* i *allò*).
- No consonantitza les formes femenines dels possessius: *meua, teua, seua* i plurals respectius. El català oriental fa *meva, teva, seva* amb els plurals respectius.

LÈXIC

català oriental	català occidental
sortida	eixida
mirall	espill
escombra	granera
vas	got
xai	corder
cofoi	desvanit
eixerit	despavilat
mongeta	fesol

13.4.3 El baleàric

FONÈTICA

- **Neutralització de a i e àtones en /↔/:**
casa, terra, cresta
- **Realització de la e tònica com /↔/ neutra:**
rebre /r↔bre; ceba /c↔ba; pèl /p↔l
- **Confusió de o i u àtones (excepte a Ciutat, Manacor, Inca, etc.):**
sonar /suná; cosí /cusí; colom /culom
- **Iodització de la ll:**
palla /paia; cella /ceia; fulla /fuaia
- **Reducció de l'acabament -ia > i:**
gàbia /gabi; ràbia /rabi; història /histori
- **Reducció dels diftongs qua / gua > co / go:**
quan /con; aigua /aigo; quatre /cotre
- **Distinció entre v i b:**
vi /vi; vedella /vedeia
- **Supressió de la -r final:**
or /o; cor /co; car /ca; acer /ce
Es pronuncia en verbs + pronom:
fer-te
- **Pèrdua de la t en el grup -nt i -lt:**
font /fon; pont /pon; alt /al
- **Pèrdua de la g en el grup -ng (-nc):**
fang /fan; jonc /jon
- **Pèrdua de la -s- inervocàlica:**
camisa /camia; acusar /acuar;
rosegat /roegar

MORFOLOGIA

- **Desinència $\emptyset$ en la 1a persona del present:**
cant, trob, sent, sembr, obr, parl
- **Desinència -am, -au en la 4a i la 5a persona del present:**
cantam, cantau
- **Desinència -eim, -eis en la 4a i la 5a persona del present d'alguns verbs velaritzats:**
deim, deis, creim, creis, veim, veis
- **Incoatius com en valencià**
cresc, patesc
- **Desinència -às, -asses en l'imperfet de subjuntiu:**
cantàs, cantasses

SINTAXI

- **Ordre de pronoms medieval directe+indirecte:**
el te don
la te duré
la vos explicaré
- **En la combinació verb + pronom, el pronom és tònic:**
Seu-tè /seuté/, anar-sè'n /anarsén/
- **Ús del pronom jo com a cas oblic**
Per jo   amb jo   contra jo

ARTICLE

- **Predomina l'article salat:**

	M. sing.	M. pl.	F. sing	F. pl.
+ cons	es	es	sa	ses
+ vocal	s'	es (ets)	s'	ses
amb +	so	sos	sa	ses

però: *les hores, el món, la Mare de Déu, el bisbe, el dimoni, l'amo, el cel, la mar, etc.*

Article personal medieval: en, na (n')

PRONOM

- **Ús de la forma plena: me, te, se, mos, vos, se:**
Mos n'anam
Vos he enganat

LÈXIC

- **Aparició de lèxic del català occidental, arabismes i anglicismes:**
besada   granera
capell   ver
ca   calçons (pantalons)
al·lot   gord

boínder (*bow windows*)
xoc (chalk) guix
pinxa (pilchard) arengada
flor (terra)

13.4.4 Exercici

1. Identifica en quin dialecte dels que hem vist estan escrites aquestes frases:

- a) Jo parle tots els dies per telèfon amb la meua mare. _____
- b) Vull que el Jordi vingui aviat. Ha de pintà la porta. _____
- c) S'al·lot pensa que és milló comprar-se una moto, però jo pens que és milló un cotxo. _____
- d) Este xiquet va trencar ahir l'espill. Ja n'ha trencat huit en un any. _____
- e) Si la meua mara cantàs, trencaria el mirall-
_____
- f) Mos n'anam de casa. No suportam ni sa famili ni s'escola. _____

13.5 Conceptes de sociolingüística

Si durant tot el quadern hem estat estudiant diferents aspectes propis de la llengua (la fonètica, la morfologia i la sintaxi), hi ha altra disciplina que no s'ocupa d'aquests aspectes *interns*, sinó d'altres *externs* al llenguatge: la sociolingüística.

La sociolingüística, per tant, és una disciplina que s'encarrega d'estudiar les condicions d'existència d'una llengua. Analitza l'ús lingüístic tot relacionant-lo amb la realitat objectiva on es realitza, en el seu context social. Es tracta, en definitiva, de tenir clars els àmbits d'ús d'una llengua, el territori on s'usa, les varietats lingüístiques més usades, la categoria dels seus parlants (social, ideològica, edat, professió, sexe, etc), els temes que es tracten, el context en què es realitzen les comunicacions, les intencions dels qui practiquen la comunicació; en suma, totes les **variables sociolingüístiques** que intervenen en el procés comunicatiu.

13.5.1 La variabilitat de l'ús lingüístic. Els registres

El primer concepte que cal definir per estudiar la variació social d'una llengua és el d'**àmbits d'ús**. Consisteixen en els diversos marcs socioculturals diferenciats en què una llengua (o varietat lingüística) és usada: familiar, educatiu, mitjans de comunicació... És difícil delimitar-los exhaustivament, però sí que podem exposar una sèrie de coordenades que ens ajudaran a definir-ne la tipologia: les categories d'individus (sexe, edat, ocupació, coneixença prèvia...), el tema, la situació (formal o informal), la intenció...

Lligat als àmbits d'ús o a les situacions comunicatives en què utilitzem una llengua trobem el concepte de **registre**, que podem definir com la varietat de la llengua que utilitza un parlant

en una situació comunicativa concreta, i que dona compte de la seua capacitat d'adaptació a aquesta situació comunicativa. Podem trobar-nos diverses classificacions del registres. La més usual diferencia entre:

1. Registre col·loquial	4. Registre estàndard	7. Registre literari
2. Registre vulgar	5. Registre científicotècnis	8. Registre periodístic
3. Argots	6. Registre jurídic i administratiu	9. Registre publicitari

Aquesta classificació té en compte la temàtica de què es parla, la intencionalitat del parlant, el canal de comunicació (oral, escrit) i el nivell o grau de formalitat, és a dir, l'ús més o menys acurat (pel que fa a la correcció gramatical i elaboració) de la llengua. Així, per exemple, el registre col·loquial és molt poc elaborat gramaticalment i les estructures de la llengua són senzilles, el contrari del que fa el registre literari, que és molt elevat. El registre estàndard seria relativament intermediari entre el col·loquial i el literari, tot fent servir, òbviament, la llengua amb absoluta correcció. De fet, totes les llengües normalitzades s'expressen amb dues modalitats, la parlada i l'escrita, que el registre estàndard aproxima recíprocament. Ja hem comentat que el registre estàndard és el que s'utilitza com a model en l'escola, els mitjans de comunicació, etc.

13.5.2 Llengües minoritàries i llengües minoritzades

Si tenim en compte la realitat lingüística del món on vivim, podem veure que hi ha un grup reduït de llengües (anglès, francès, castellà, portugués, àrab, xinès i rus) que han aconseguit a nivell quantitatiu un ús molt important. Al mateix temps, hi ha altres llengües amb un ús quantitatiu molt més reduït, per la qual cosa han rebut el qualificatiu de llengües *minoritàries* (occità, èuscar, bretó, sard, català...).

Ara bé, hi ha llengües minoritàries, com el suec o el danès, per exemple, que en el seu territori tenen un estatus ben *normal*. És a dir, que són llengües oficials en tots els àmbits d'ús dels seus territoris específics. Per això, és necessari fer servir un altre concepte més aclaridor, el de *llengua minoritzada* que apliquem a situacions en què les llengües, en un determinat context, pateixen un procés de retracció dels seus usos públics i privats que n'amenacen l'existència. Tots els seus parlants es veuen obligats a exercir un bilingüisme unilateral, ja que la seua llengua és insuficient per viure en la pròpia comunitat.

El concepte de llengua minoritzada es pot aplicar fins i tot al cas de les llengües *majoritàries*, en certs llocs. Podem pensar en el cas del francès al Canadà, del castellà a Puerto Rico, o del galaico-portugués a Galícia.

Evidentment, també podem trobar casos de llengües *minoritàries*, que alhora estan relegades a la condició de *minoritzades*: el cas del català, de l'èuscar, del bretó, del sard, etc.

13.5.3 Llengües en contacte: bilingüisme, diglòssia. conflicte lingüístic

Tots sabem que les diferents comunitats lingüístiques no viuen mai completament aïllades, sinó que per unes raons o per altres (a causa dels estudis, de les relacions amb altres

comunitats lingüístiques, per imposicions polítiques o culturals, etc.), els sistemes lingüístics de cada comunitat entren en contacte amb el de les altres. Aquest contacte provocarà casos d'interferències a tots els nivells, sobretot quan es tracta de dues comunitats pròximes en què una, amb més mitjans i poder, intenta imposar la seua llengua a l'altra. Deriven d'aquest contacte de llengües una sèrie de situacions que convé aclarir: bilingüisme, diglòssia, conflicte lingüístic, substitució lingüística i normalització.

Bilingüisme

És el cas més simple de plurilingüisme, en què un individu parla dues llengües a un mateix nivell. S'inclouen ací situacions extremadament variades d'acord amb els nombrosos factors que es tinguen presents. Apareixen així conceptes com *bilingüisme passiu o actiu, simètric o asimètric, instrumental o integratiu, individual, territorial, social, etc.* Cal tenir en compte, però, que sota l'etiqueta de *bilingüisme* s'amaga moltes vegades una situació social que, de fet, és totalment inestable, ja que quan una de les llengües parlades al si d'una comunitat esdevé supèrflua per a la comunicació, resulta difícil mantenir-ne la seua supervivència a llarg termini.

Diglossia

El primer que introduí el concepte de diglossia fou Charles A. Ferguson, l'any 1959. El concepte de Ferguson es referia a situacions en què dues varietats d'un mateix idioma, coexistents, tenen assignades funcions diferents dins de la comunitat parlant. Ara bé, el terme s'ha generalitzat i s'utilitza per explicar la duplictat de funcions de dues llengües diferents (en contacte i en conflicte), basada en la desigualtat social de condicions. Així, existeix una **llengua A** que és la que s'utilitza com a vehicle en els àmbits d'ús formals i escrits i en l'àmbit educatiu (de cultura, dels mitjans de comunicació, de l'administració, etc.), i una **llengua B**, considerada per la majoria de parlants com inferior o baixa i que només s'usa en els nivells familiars o col·loquials. Es tracta, teòricament, d'una situació estable, d'especialització funcional.

Conflicte lingüístic

Al llarg de tota la història del català, el contacte amb altres llengües ha estat una constant i a partir dels segles XVI i XVII s'ha convertit en un veritable conflicte lingüístic. Aquesta és, a diferència de la diglossia, una situació dinàmica. Sorgeix en el mateix moment en què una llengua (*minoritzadora*) comença a ocupar els àmbits d'ús o funcions lingüístiques d'una altra pròpia d'un territori (llengua *minoritzada*). El replegament dels usos de la llengua recessiva porta aquella societat a una disjuntiva: la substitució lingüística o la normalització.

Substitució lingüística: l'extinció de la llengua més dèbil en el conflicte.

Normalització: que la llengua de la comunitat recupere tots els àmbits d'ús. L'èxit de la normalització depén en gran part de factors extralingüístics.

L'única alternativa que hi ha per a no perdre la nostra llengua és la normalització lingüística, que sols es podrà dur a terme mitjantçant accions **conscients**.

13.5.4 Normalització i normativització

La **normativització** constitueix l'aspecte exclusivament lingüístic del problema. Implica la fixació (elaborada per filòlegs i tècnics) d'un codi lingüístic concret, raó per la qual també és coneguda sota el nom de codificació lingüística. L'existència d'una norma codificada comunament acceptada, actua com a fre en el procés de fragmentació dialectal que, com sabem, constitueix una de les possibles estratègies encaminades a aconseguir la substitució lingüística.

La **normalització** abasta la vessant social. Que una llengua esdevinga normal significa que se'n faça ús en tots els àmbits socials i resulte vàlida per a qualsevol funció, tant per aquelles més prestigiades socialment com en els àmbits de relacions quotidianes. Com es pot deduir, la normalització comporta una extensió social de la llengua en qüestió i pressuposa, és clar, el concepte de normativització: *sols una llengua fixada normativament pot esdevenir normalitzada*.

13.5.5 Exercici

1. Comenteu les afirmacions següents:

- a) Les persones cultes no parlen dialecte.
- b) En una llengua normal, els dialectes són cada dia més divergents entre ells.
- c) El registres depenen dels usos.
- d) L'escola i els mitjans de comunicació de masses són instruments necessaris per al coneixement i la difusió de la varietat estàndard.
- e) Una persona és bilingüe si sap parlar dues llengües.
- f) Per a saber si una llengua és important o no, només cal mirar el nombre de persones que la parlen.
- g) Una llengua normalitzada és aquella que parla molta gent.
- h) Una llengua minoritària sempre és una llengua minoritzada.
- i) Una llengua majoritària sempre acaba sent minoritzada.
- j) Una situació de conflicte lingüístic sempre acaba en una substitució lingüística.
- k) La substitució lingüística pot evitar-se amb un bilingüisme legal.
- l) La substitució lingüística es produeix en una sola generació?
- m) Seria millor si tot el món parlara la mateixa llengua?
- n) Nosaltres formem part d'una societat bilingüe?
- o) L'estàndard és la varietat utilitzada en la creació literària.
- p) El professorat és el responsable del procés de normalització.

13.6 Taula cronològica dels fets històrics i culturals més importants

SEGLE	FETS POLÍTICS	ASPECTES CULTURALS	TESTIMONIS LINGÜÍSTICS
VIII	713-720. Ocupació sarraïna 785 - Els francs conquisten Girona		
IX	801- Lluís <i>el Piadós</i> conquesta Barcelona. Carlemany estableix els límits de la Catalunya Vella. 878- Guifré <i>el Pelós</i> , comte de Cerdanya i Urgell, és nomenat comte de Barcelona. Naix el casal de Barcelona, dinastia que no s'extingirà fins al 1410.		842 - Juraments d'Estrasburg, primera manifestació escrita d'una llengua romanç (el francès).
X	986- El comte Borrell II s'independitza dels francs.	Cultura clunianenca: monestir de Vic i Ripoll	Inici a Catalunya de la literatura trobadoresca
XII	1148-49- Ramon Berenguer IV conquesta Tortosa, Lleida i Fraga.	Plenitud del romànic. Fundació del monestir de Poblet (1150)	Primera manifestació escrita en català: Fragments d'una traducció del <i>Forum Iudicum</i> . Finals XII: <i>Homilies d'Organyà</i> , primer text literari en català.
XIII	Jaume I el Conqueridor (1213-1276) 1228-9. Conquesta de Mallorca 1232-45. Conquesta del Regne de València 1265- Els catalans participen en la conquesta i repoblament de Múrcia Pere II el Gran (1276-1285) 1282- Conquesta de Sicília. Alfons II el Franc (1285-1291) 1287- Conquesta de Menorca.	Inici de l'art gòtic (catedrals de Barcelona, Tarragona i València)	1264- Jaume I ordena que a València tota la documentació s'escriu en vulgar català. La Cancelleria Reial, factor d'unitat idiomàtica Ramon Lull (1232-1315) Arnau de Vilanova (1238-1311) Crònica de Jaume I Crònica de Desclot

XIV	Jaume II el Just (1291-1327) 1303 -4- Inici de l'expedició catalana a Orient, sota el comandament de Roger de Flor. 1323-27.- Conquesta de Sardenya Alfons III el Benigne (1327-1336) Pere III el Cerimoniós (1336-1387) 1354- Ocupació i poblament de l'Alguer Joan I el Caçador (1387-1396) Martí I l'Humà (1396-1410)	1300- Creació de l'Estudi General de Lleida, que serà el centre universitari de la monarquia. 1350- Fundació de la Universitat de Perpinyà 1378- Inici del Cisma d'Occident 1410- Mor el rei Martí l'Humà sense descendència i s'extingeix la casa dinàstica de Barcelona.	Bernat Metge (1340/6-1413) Anselm Turmeda (1350-1420) Sant Vicent Ferrer (1350-1419) Francesc Eiximenis (1327-1409) Crònica de Ramon Muntaner (1325) Crònica de Pere el Cerimoniós 1380- Introducció de l'Humanisme a la Cancelleria Reial 1393- Inici dels Jocs Florals a Barcelona
XV	Interregne 1410-1412 Dinastia dels Trastàmara Ferran I d'Antequera (1412-1416), Alfons IV el Magnànim (1416-1458) Joan II sense Fe (1458-1479) 1479- Unió dinàstica d'Aragó i Castella Ferran II el Catòlic (1479-1516)	1412- Compromís de Casp, on és elegit rei Ferran d'Antequera, de la dinastia catellana dels Trastàmara. Època dels grans monuments del gòtic civil català: llotges de València i Palma, Torres de Serrans a València, etc. 1494- Fundació de la Universitat de València	Jordi de Sant Jordi (s. XIV-1423) Jaume Roig (1400?-1478) Joanot Martorell (1413-1468) Joan Roís de Corella (1433-1497) Isabel de Villena (1430-1490) Ausiàs March (1397-1444) Bernat Fenollar (1445-1516)
XVI	1492-1503- Pontificat del papa valencià Alexandre VI 1519- Inici del conflicte de les Germanies a València Dinastia dels Àustria Carles I (1519-1556) Felip II (1556-1598) 1545-1563- Concili de Trento	Art renaixentista Creixement demogràfic a València entre 1563 i 1600	1521- Primera documentació del terme <i>llemosí</i> aplicat al català antic 1551- En el Concili de Trento es prohibeixen les traduccions de la Bíblia en llengua vulgar i es crea un <i>Índex</i> de llibres prohibits.

XVII	Felip III (1556-1621) 1609- Expulsió dels moriscos, amb el trasbals subsegüents de tot el sistema econòmic i social. Felip IV (1621-1665) 1618-48: Guerra dels Trenta Anys: Espanya i Àustria contra França i altres potències europees. El 1635 el Duc d'Olivares introdueix a Catalunya un exèrcit de mercenaris. 1640- Revolta catalana. Corpus de sang (7 de juny) 1659- Pau dels Pirineus: sense l'aprovació de les Corts Catalanes, Felip IV cedeix a França el Rosselló, el Vallespir, el Capcir i la meitat de la Cerdanya. Carles II (1665-1700) 1693- Segona germania a València. Dinastia borbònica Felip V (1700-1746)	Repoblament del País Valencià després de l'expulsió dels moriscos en condicions molt dures i sota el fur d'Aragó. Bandolerisme al Principat i al País Valencià afavorit per les dures condicions senyorials, la crisi econòmica i el clima de violència política entre bàndols. Art barroc 1645- Darreres Corts Valencianes Accentuació del règim senyorial a València 1706- Últimes Corts Catalanes	1568- Es prohibeix que els moriscos utilitzen la seua llengua (l'algaravia) i se'ls obliga a conèixer el romanç 1576- S'inicien les pragmàtiques reials en castellà 1591- Acadèmia de Los Nocturnos a València, on es desenvolupa una notable escola dramàtica en castellà. 1640- Primer llibre en castellà a Mallorca 1700- Al Rosselló s'imposa l'ús del francès en els actes públics
XVIII	1700-1714- Guerra de Successió entre Àustria i França pel tron d'Espanya en morir sense descendència Carles II. 1707- 25 d'abril, batalla d'Almansa. Triomf dels partidaris de Felip V (botiflers) sobre els austracistes (maulets). 29 de juny, decret d'abolició dels Furs de València i annexió del Regne de València al de Castella. 1714- 11 de setembre. Capitulació de Barcelona	Fi del règim jurídic propi i de les institucions d'autogovern. El Consell d'Aragó s'afegeix al Consell de Castella. Supressió de les Universitats del Principat, que són substituïdes per la de Cervera. El dret privat propi s'aboleix al Regne de València, però es conserva al Principat.	1738- Al Rosselló, el Conseil Souverain prohibeix als eclesiàstics que facen els llibres de registre en català.

XIX	1715-16. Decrets de Nova Planta amb l'abolició de les lleis, constitucions i institucions pròpies de Catalunya i les Illes. Ferran VI (1746-1759) Carles III (1759-1788) 1789- Revolució Francesa 1808-14- Guerres napoleòniques Ferran VII (1808-1833) Isabel II (1838-1868) Amadeu I (1869-1873) I República (1873-74) Alfons XII (1874-1885) Alfons XIII (1886-1931) 1891- Fundació al Principat de la Unió Catalanista, que el 1892 elabora les <i>Bases de Manresa</i>, projecte d'autonomia per a Catalunya amb una ideologia conservadora. 1898- Espanya perd les darreres colònies: Cuba, Puerto Rico i Filipines.	Al segle XVIII es registra un extraordinari creixement demogràfic i un desenvolupament de les forces productives, preàmbul de la revolució industrial del XIX. 1822- Abolició del Codi Penal català 1829- Derogació del Codi de Comerç de Catalunya 1833- Divisió provincial 1834- Llibertat d'indústria i supressió definitiva del sistema gremial i dels tribunals catalans. 1837- Desapareix la moneda catalana 1868- Primer sindicat obrer de característiques modernes 1890- Estroncament de l'expansió econòmica per la crisi de la indústria i el comerç internacional. 1898- Final de la col·laboració entre la burgesia catalana i l'Estat	1777- S'imposa el castellà en els llibres de comptabilitat 1768- "<i>Real Cédula</i> para que en todo el Reyno se actue y enseñe en lengua castellana" 1778- Prohibició de predicar en català a la seu de Mallorca 1794- La Convenció Nacional Francesa decreta l'ensenyament generalitzat del francès. 1799- Real Cédula que prohibeix "representar, cantar i bailar piezas que no fuesen en idioma castellano". 1820- A partir d'aquest any, el procediment criminal davant els tribunals només se segueix en castellà. 1825- Primer intent d'instituir l'ensenyament oficial uniforme en castellà: es prohibeix l'ús del català a les escoles. 1832- Primera versió moderna al català de la Bíblia 1833- es publica l'oda "La Pàtria", d'Aribau. 1837- A València, apareix la revista politicsatírica <i>El Mole</i>, íntegrament en català. 1857- Llei Moyano d'Instrucció Pública: l'única gramàtica que pot ensenyar-se en les escoles és la castellana, de coneixement obligatori. 1859- Restauració dels Jocs Florals a Barcelona. 1862- Llei notarial que obliga a redactar les escriptures en castellà i prohibeix els contractes en català. 1867- Prohibició que les peces teatrals s'escriguen exclusivament "en los dialectos de las provincias de España". 1870- El registre civil comença a fer-se exclusivament en castellà

XX	1901- Creació de la Lliga Regionalista, burgesa i conservadora. Triomf electoral catalanista al Principat. 1914- Constitució de la Mancomunitat de Catalunya 1914-18: i Guerra Mundial 1918- Creació de la Unió Valencianista, semblant a la Lliga. 1923- Colp d'estat del general Primo de Rivera. Instauració de la dictadura (1923-1930). 1925- Supressió de la Mancomunitat 1930- Dimissió de Primo de Rivera 1930- Fundació de l'Agrupació Valencianista Republicana	1890- Inici del Modernisme literari i estètic 1906- Es publica <i>La Nacionalitat Catalana</i>, de Prat de la Riba. 1907- I Assemblea Regionalista Valenciana 1908- Es funda Joventut Valencianista 1909- Exposició regional de València 1920- Fundació de la Societat Castellonenca de Cultura 1929- Exposició Universal a Barcelona 1929- Gran crisi econòmica internacional (la "Gran Depressió").	1877- <i>L'Atlàntida</i>, de Jacint Verdaguer. 1878- Aglutinats per Constantí Llombart, un grup de renaixentistes valencians, entre els quals Teodor Llorente, creen Lo Rat Penat. 1881- Llei d'enjudiciament civil: els processos només se segueixen en castellà. 1881- <i>Missatge a la Reina Regent</i>, en què se li demanava l'oficialitat del català. 1882- Es publica la primera gran obra del naturalista Narcís Oller, <i>La papallona</i>. 1896- Es prohibeix parlar en català per telèfon. 1902- Decret del liberal Romanones que obliga a l'ensenyament del catecisme en castellà 1906- Per iniciativa d'Antoni M. Alcover se celebra a Barcelona i el I Congrés Internacional de la Llengua Catalana. 1907- Creació de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) 1912- Pompeu Fabra publica la seua <i>Gramàtica de la llengua catalana</i>. 1913- Publicació de les <i>Normes Ortogràfiques</i> de l'IEC 1916- La Real Academia Española insta al govern perquè s'ensenyi el castellà pertot arreu, mentre que la Lliga demana l'oficialitat del català. 1917- <i>Diccionari ortogràfic</i> de l'IEC. 1918- <i>Gramàtica catalana</i>, de Fabra, sota els auspicis de l'IEC. 1924- Ordre prohibint ensenyar en català. Es prohibeixen els Jocs Florals.

XX	II República Espanyola (1931-1939) 1932- Aprovació de l'Estatut de Catalunya 1936- 18 de juliol. Colp d'estat contra la República i inici de la guerra civil. Dictadura del general Franco (1939-1975) 1939-45: II Guerra Mundial 1945- L'ONU condemna el règim de Franco 1953- Els acords amb els Estats Units i el Vaticà desbloquegen l'aïllament del règim franquista. 1956- L'oposició antifranquista a l'interior comença a agrupar-se i a incidir sobre àmplies capes socials. 1973- Assassinat de Carrero Blanco, cap de govern, per ETA. Joan Carles I (1975) 1977- Primeres eleccions democràtiques 1978- S'aprova la Constitució 1979- Estatut d'Autonomia de Catalunya 1982- Estatut d'Autonomia del País Valencià. 1983- Estatut d'Autonomia de les Illes Balears	1939- Inici de la més dura repressió política contra el català 1940- Circular per la qual es prohibeix l'ús públic del català 1945- La Nueva ley de Educación Primaria només permet el castellà a l'escola 1976-77- Celebració del Congrés de Cultura Catalana 1983- Llei de Normalització Lingüística de Catalunya i del País Valencià 1986- Llei de Normalització Lingüística de les Illes Balears 2001- Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua	1932- Publicació del <i>Diccionari General de la Llengua Catalana</i>, de P. Fabra. 1932- La majoria de les institucions culturals i dels intel·lectuals valencians accepten els criteris gramaticals de Fabra i signen les <i>Normes de Castelló</i>. 1932- Apareix el primer volum del <i>Diccionari català-valencià-balear</i> 1948-62: Es publiquen els vuit darrers volums del <i>Diccionari català-valencià-balear</i>. 1950- M. Sanchis Guarnier publica la seua <i>Gramàtica valenciana</i>. 1959- Comença a publicar-se la revista <i>Serra d'Or</i> 1960- M. Sanchis Guarnier publica revisada i augmentada <i>La llengua dels valencians</i>. 1962- Joan Fuster publica <i>Nosaltres els valencians</i> 1969- R. Ninyoles publica <i>Conflicte lingüístic valencià</i> 1969- Comença a publicar-se la Gran Enciclopèdia Catalana 1976- Apareix el diari <i>Avui</i> 1979-1982- Campanyes de desestabilització lingüística al País Valencià. 1983- Comença a emetre TV3, Televisió de Catalunya 1984- Aparició del setmanari <i>El Temps</i> 1986- II Congrés Internacional de la Llengua Catalana 1987- Les emissions de TV3 arriben al País Valencià i les Illes Balears 1989- Comença a emetre Televisió Valenciana
XXI			

Unitat 14. Consells de redacció

Quan ens decidim a escriure un text hem de ser plenament conscients de quin és el nostre objectiu bàsic: aconseguir que la comunicació escrita siga el més eficaç possible. Per a això, hem d'entendre que l'escriptura implica un procés. Podem considerar que les etapes que s'han de seguir per a aconseguir un text ben escrit són les següents:

1. Planificació
2. Redacció
3. Revisió

14.1 Planificació

Planificar és reflexionar. És establir els objectius que volem aconseguir amb el text i dur a terme una estratègia determinada per a recollir, seleccionar i ordenar la informació que volem transmetre.

Cal saber primer, però, quines són les característiques que defineixen un text ben escrit i quins són els aspectes que les determinen.

ADEQUACIÓ

- Registre i dialecte
- Propòsit comunicatiu
- Tractament personal

COHERÈNCIA

- Quantitat d'informació
- Qualitat de la informació
- Presentació de la informació

COHESIÓ

- Anàfora
- Sinònims
- Puntuació
- Connectors

CORRECCIÓ

- Ortografia
- Morfologia
- Sintaxi
- Lèxic

ADEQUACIÓ

L'adequació és la propietat d'un text que determina quines característiques quant a la varietat dialectal i el registre hem d'usar. És important que, abans d'escriure penseu quin tipus de text necessiteu segons la situació comunicativa.

COHERÈNCIA

Un text és coherent quan està ben estructurat, amb una ordenació lògica de les idees en els diferents paràgrafs. No ha de tenir defecte ni excés d'informació, repeticions o buits, i ha de contenir totes les dades rellevants i imprescindibles.

COHESIÓ

Un text està cohesionat quan s'hi utilitzen bé les conjuncions, els pronoms i totes les altres partícules de connexió. Està ben puntuat i en l'interior de les frases les paraules segueixen un ordre lògic.

CORRECCIÓ

Conèixer bé la normativa lingüística, les qüestions purament mecàniques de la gramàtica, ens permetrà concentrar-nos en el contingut dels textos. Tot i això, cal revisar els escrits abans de considerar-los definitius. Actualment els programes informàtics incorporen correctors que ens són de gran ajuda.

VARIACIÓ

Finalment, hi ha una sèrie de qüestions a tenir en compte en la valoració global d'un text. Es tracta del risc que la persona assumeix a l'hora d'escriure'l. En aquest punt hem de tenir en compte coses com la variació, la riquesa i la precisió lèxiques, els recursos sintàctics en general, l'expressivitat, etc.

El següent pas en la planificació és **l'anàlisi de la situació comunicativa**, és a dir, respondre les preguntes següents:

- A qui volem escriure? (adequació)

La resposta condiona factors com el grau de formalitat, les fórmules de tractament, el gènere, la varietat dialectal, etc.

- Sobre què volem escriure? (adequació i coherència)

El tema sol comportar una terminologia distintiva per a cada tipus de text

- Per què volem escriure? (coherència)

Conèixer el propòsit de la comunicació és bàsic a l'hora d'escriure. Segons l'objectiu que vulguem aconseguir, el tipus de text que podem escriure sol presentar elements formals característics.

- Com ho volem escriure? (coherència i cohesió)

Un missatge ens pot arribar en diverses formes de comunicació escrita (rètol, carta, targeta postal, telegrama, article de diari, etc.) i això condiona diversos factors del text final, com l'extensió o l'estructura, entre d'altres.

A qui volem escriure?

- Grau de formalitat
- Fórmules de tractament
- Gènere

Per què volem escriure?

- Propòsit

Sobre què volem escriure?

- Tema
- Tria lèxica

Com ho volem escriure?

- Tipus de text: carta, article d'opinió, etc.
- Estructura
- Extensió

Una vegada que hem fet açò, hem d'aprendre les **tècniques de recollida de la informació**. Entre d'altres:

1. Pluja d'idees: anoteu tot el que se us vinga al cap sobre un tema determinat, sense preocupar-vos per la forma.
2. Feu-vos preguntes sobre el tema: Qui? Què? Quan? Com? Per què? On?
3. Feu-vos altres preguntes rellevants i anoteu les respostes:
  - Què sabeu del tema?
  - Com el podríeu definir?
  - A què s'assembla?
  - Amb quins altres temes o assumptes el podeu relacionar?
  - Quines opinions teniu a favor o en contra?
4. Esbosseu l'organització del text: feu un esquema amb divisions que es correspondran a les distintes unitats del text final.

Una vegada que ja disposem de la informació que volem incloure en el text, cal **seleccionar-la**; és a dir, cal establir quines idees no podem relacionar de cap manera amb les altres i quines tenen lligams obvis. Es tracta, per tant, de rebutjar aquella informació que no ens interessa, i quedar-nos sols amb aquella que és adequada depenent del tipus de receptor, del tema, de la finalitat, del tipus de text i del canal.

La selecció de la informació ens ajuda moltes vegades a **ordenar la informació**; endreçar-la segons els criteris que demane el text (criteris cronològics, causals, espacials, d'ordre d'importància de la informació, etc.).

Hi ha dos procediments bàsics per a ordenar la informació: l'**agrupació** (grups i mapa conceptual) i la **jerarquització** (l'esquema).

14.1.1 Exercici

1. Completeu els apartats que us proposem sobre complexos dels joves ordenant les idees següents:

- El físic produeix complexos
- Exposa la teua opinió
- No tens el pes ideal
- Moltes coses de tu no t'agraden
- No t'atreveixes a opinar en contra d'algú
- La timidesa acomplexa
- La causa és l'adolescència
- Deixa passar el temps, desapareixeran
- Estigues satisfet amb el teu cos

a) Causes dels complexos

- El físic produeix complexos
-
-

b) Exemples de complexos

- No tens el pes ideal
-
-

c) Recomanacions per superar els complexos

- Exposa la teua opinió
-
-

14.2 Redacció

A l'hora de redactar un text, hem de tenir en compte les eines principals de què disposem per **estructurar la informació** i donar cohesió i unitat al text: **els paràgrafs**, que distribueixen les idees al llarg de l'escrit; **la puntuació**, sense la qual el text seria il·legible, **els connectors**, que interrelacionen frases i paràgrafs; i **les frases**.

14.2.1 El paràgraf

Els paràgrafs fan la mateixa funció en el text que les columnes d'una casa: constitueixen l'estructura de la construcció del text. Són un conjunt de frases relacionades que desenvolupen un únic tema, subtema o aspecte particular diferenciat de la resta de l'escrit.

Una vegada que hem confeccionat l'esquema, n'hem de desenvolupar tots els punts per a crear el text. Cada idea o cada bloc d'idees de l'esquema ha de ser utilitzat per a un paràgraf. Definim el paràgraf com el fragment de text que hi ha entre dos punts i a part. També es coneix com la seqüència que es troba entre la frase i el text. Imaginem que el text ha d'estar format per tants paràgrafs com idees hem inclòs en l'esquema.

L'element més important és la primera frase, que ocupa la posició més rellevant: és el primer que es llig i, per tant, ha d'introduir el tema o la idea central. Així mateix, la darrera frase pot tancar la unitat amb algun comentari global o una recapitulació que recupere alguna dada rellevant.

A continuació us presentem cinc de les errades més corrents que se solen trobar en els escrits pel que fa a la composició de paràgrafs:

- *Desequilibris*. Barreja anàrquica de paràgrafs llargs i curts sense raó aparent. No hi ha cap ordre estructurat: l'autor/a els ha marcats de forma atzarosa.
- *Repeticions i desordres*. Es trenca la unitat significativa per causes diverses: idees que haurien d'anar juntes apareixen en paràgrafs diferents, es repeteix la mateixa idea en dos o més paràgrafs, etc.
- *Paràgrafs-frase*. L'escrit no té punts i seguit; cada paràgraf consta d'una sola frase, més o menys llarga. El significat es descompon en una llista inconnexa d'idees. El lector ha de fer l'esforç de relacionar-les i construir unitats superiors.
- *Paràgrafs-totxo*. Paràgrafs excessivament llargs que ocupen gairebé tota una pàgina. El lector ha de capbussar-s'hi per separar-ne totes les parts.
- *Paràgrafs amagats*. L'escrit està ben ordenat en un nivell profund, però resulta poc evident al lector, que ha de fixar-s'hi molt per descobrir-ne l'estructura.

14.2.2 La puntuació

La funció principal de la puntuació consisteix a subdividir el text de manera que en facilite la comprensió i la interpretació. Depèn en gran manera de l'entonació i de la sintaxi, però també del gust personal. L'ús adequat dels signes de puntuació és propi de textos ben cohesionats.

- **El punt**

- El **punt i seguit** marca l'acabament d'una oració, que no està enllaçada sintàcticament a cap altra i que expressa un pensament complet; la paraula que el segueix porta la inicial en majúscula.
- El **punt i apart** marca el final d'un paràgraf i indica que la relació entre les dues oracions és més llunyana.
- No s'ha de posar punt al final dels títols o subtítols separats dels textos.

- **La coma**

Usos més freqüents de la coma per a separar elements:

- Després del nom de la població, en les datacions.
- Separa els elements de les adreces.
- Després de les fórmules de salutació i acomiadament de les cartes i d'altres escrits.
- Separa els elements de les enumeracions i també les successions de fets (llevat dels dos últims si van enllaçats amb una conjunció i no hi ha ambigüitat).
- Reemplaça verbs sobreentesos, sobretot en titulars de notícies.

Ús de la coma per a introduir elements:

- Davant i darrere d'explicacions en l'interior de l'oració principal.
- Darrere d'interjeccions i vocatius col·locats en l'inici de la frase.
- Davant de les conjuncions adversatives *però* i *sinó* generalment.
- Delimitant complements d'una certa llargada que encapçalen una oració o hi van intercalats.
- Delimitant frases extenses coordinades que expressen idees completes.
- És **incorrecte** posar **coma** entre el verb i els seus complements o entre el subjecte i el verb. Ara bé, podem posar-ne si el subjecte o el complement són llargs o complexos.
- És **inadequat** posar **coma** entre els dos últims elements d'una sèrie si van units amb *i*, *o* o *ni*. Però la hi podem posar si els elements units són llargs o complexos.

- **El punt i coma**

- Separa expressions que inclouen elements separats ja amb comes: *Es van repartir el premi així: a Joan, 6 milions; a Pere, 4; a Marc 10, i a Pau 12.*
- Sol usar-se si hi ha relació estreta entre dues frases; i la segona és una observació o comentari a la primera: *El comité comarcal va acordar l'elecció directa del president; si es fa així, s'haurà acomplert el manament del comité.*

- **Els dos punts**

Podem usar **dos punts**:

- Davant de les enumeracions encara que no són sempre necessaris.
- Darrere d'expressions com *per exemple*, on és intercanviable per una coma.
- Davant d'un fragment que introdueix una explicació, un aclariment, una conseqüència.

Cal usar **dos punts**:

- Davant de les paraules d'altres persones.
- Darrere de paraules com *expose*, *demane*, *sol·licite* en documents administratius.
- Darrere de les expressions que encapçalen cartes, on es poden intercanviar per comes.

14.2.3 Exercicis

1. Completeu el text amb els signes de puntuació convenients. Escriviu les majúscules.

L'art per l'art

La vitalitat de l'art i de la cultura en general és__ des del meu punt de vista__ inversament proporcional a la institucionalització que pateixen__ en aquest sentit__ per tant__ són moments difícils per a l'art__ i és que amb la massificació de la nostra societat__ durant aquest segle XX__ l'art també s'ha fet de masses__ contravenint així l'esperit originari de tot art__ que és la interpretació personal de la realitat__ dic això perquè crec que és del tot imprescindible de retornar a l'art amateur__ a l'art per l'art__ lluny dels circuits comercials i fins i tot del cenacles intel·lectuals que fagociten la producció amb un interès quasi sempre crematístic__ la professionalització no és__ al meu entendre__ una bona notícia per a l'art perquè interfereix decisivament en el resultat final del procés creatiu__ qui paga mana i qui cobra fa allò que li diuen o allò que podrà rendibilitzar millor__ això vol dir que els artistes no s'hi puguen guanyar la vida? En absolut__ però em sembla que el matís queda clar__ escultura experimental__ sí__ monumentalitat__ no__ teatre al carrer__ sí__ centres dramàtics__ no... Art__ sí__ negoci__ no__

M.C. EL TEMPS

2. Completeu el text amb els signes de puntuació convenients.

Tòpics__ típics__ prejudicis

Ens movem habitualment a base de tòpics__ conceptes que d'alguna manera existeixen__ que s'han anat transmetent i que fem servir sense detenir-nos a reflexionar-hi__ si fem l'esforç d'analitzar una mica què diem i què pensem__ en trobarem de tota mena i en totes les àrees de coneixement__ en política__ medicina__ arts i en la vida general (...)

EL TEMPS, 2-X-95

14.2.4 Connectors

Els connectors són elements lingüístics que uneixen les diferents parts d'un escrit. Poden ser conjuncions, preposicions, adverbis o locucions. Funcionen com a senyals visuals per al lector, ja que marquen explícitament les interrelacions entre els paràgrafs i les frases.

Els connectors que relacionen idees dins l'oració són les conjuncions i poden marcar:

- Causa: *perquè* (+ indicatiu), *ja que*, *vist que*, *com que*, *a causa de*, *gràcies a*, *per culpa de...*
- Conseqüència: *en conseqüència*, *per tant*, *de manera que*, *per això...*
- Condició: *a condició de*, *només que*, *en cas de...*
- Finalitat: *perquè* (+ subjuntiu), *per tal de*, *a fi de...*
- Oposició: *en canvi*, *ara bé*, *amb tot*, *no obstant*, *en contra*, *al contrari*, *tanmateix...*
- Objecció: *encara que*, *malgrat que*, *per bé que*, *tot i que*, *mal que...*

Els connectors que relacionen paràgrafs o oracions completes es diuen també organitzadors textuais. S'usen per:

- Introduir el tema: *l'objectiu principal de, aquest escrit tracta de, ens proposem exposar...*
- Encetar un tema nou: *respecte a, quant a, en relació a, pel que fa a...*
- Marcar ordre: *1r, en primer lloc, primerament, per començar, 2n, en segon lloc...*
- Distingir: *d'una banda, de l'altra, per un costat, per una altra part, al contrari...*
- Continuar sobre el mateix punt: *a més a més, després, tot seguit, així mateix, a més, així doncs...*
- Posar èmfasi: *és a dir, cal insistir, o siga, en altres paraules, el més important...*
- Donar detalls: *per exemple, en particular, en el cas de, com és ara...*
- Resumir: *en resum, breument, resumint, en poques paraules, en conjunt...*
- Acabar: *en conclusió, per acabar, així doncs, per concloure, finalment...*
- Indicar temps: *abans, al mateix temps, després, simultàniament, més tard, anteriorment, més endavant, a continuació...*
- Indicar espai: *a dalt i a baix, a la dreta/esquerra, al centre/costat...*

14.2.5 Frases

Tots els manuals de redacció hi estan d'acord: les **frases llargues costen més de llegir que les curtes**. És per això que tots recomanen brevetat. A continuació us donem alguns suggeriments per tal d'evitar les frases massa llargues i poc entenedores:

- *Limitar els incisos*. Els incisos tallen el discurs natural de la frase. Per això convé fer-ne un ús moderat. No han de tenir més de 15 mots, ja que aquesta és la capacitat mitjana de la memòria a curt termini. Si no podem prescindir d'un incís llarg, convé refrescar la memòria lectora repetint l'últim mot que havíem escrit abans de l'incís.
- *Esporgar el que siga irrellevant*. Sovint algunes subordinades i alguns complements del nom són *crosses* o *clixés* de poc o cap significat. La frase guanya claredat si ens quedem només amb les paraules clau.
- *Ajuntar els mots relacionats*. L'incís s'ha d'inserir en el lloc que cause menys molèsties. Els mots que cal vigilar de no separar sense motius justificats són les combinacions de subjecte i verb i verb i complements.
- *Ordre racional*. L'estructura més bàsica i comprensible és la de subjecte, verb i complements. Però tots els extrems són dolents. Un escrit en què totes les oracions respecten escrupolosament aquest ordre bàsic seria avorridíssim. El que sembla més lògic és que la informació important del text, ocupe sempre un lloc preminent. Les oracions subordinades van millor al final, ordenades de més curtes a més llargues.
- *Selecció sintàctica*. Les informacions resulten més concretes si hi explicitem els actors reals dels fets. Si coincideixen amb el subjecte i l'objecte gramatical, la frase guanya transparència. En canvi, si la prosa amaga els protagonistes en construccions impersonals o passives, la prosa té menys força.
- *Equilibri entre noms i verbs*. El llenguatge periodístic i administratiu moderns palesa una tendència creixent cap a l'estil nominal. D'aquesta manera la prosa guanya impersonalitat i objectivitat, però també agafa un regust abstracte i perd claredat.

- *Evitar les negacions.* Les frases negatives són difícils d'entendre, perquè requereixen més atenció i temps que les afirmatives. Molt sovint podem substituir-les per formulacions positives.
- *Buscar un estil actiu.* La passiva morfològica, que funcionava tan bé en llatí i que s'usa moltíssim en anglès o en alemany, no ha quallat mai en les llengües romàniques. El català oral la fa servir molt rarament, i per escrit, la prosa es carrega de mots i és molt lenta i feixuga.
- *Utilització de mots comuns.* Són més adequats en les explicacions i en les informacions. Convé evitar, per tant, paraules cultes, massa tècniques o arcaiques que en dificulten la lectura.

14.2.6 Errors més habituals d'adequació, de coherència, de cohesió, d'estil i de disposició del text

ADEQUACIÓ	1. Registre mal utilitzat 2. Barreja de registres 3. Confusió jo/tu en l'emissor 4. Confusió tu/vosté en el receptor 5. Confusió entre informar/opinar, etc. 6. Marques d'oralitat en el text
COHERÈNCIA	1. Idees desordenades 2. Molta o poca informació 3. Repeticions excessives 4. Contradiccions 5. Digressions
COHESIÓ	1. Concordança gramatical errònia 2. Connectors mal usats 3. Usar sempre un mateix connector 4. Absència de connectors metatextuals (<i>en primer lloc, en segon lloc, per últim</i>) 5. Puntuació inadequada 6. Ús erroni de cursives, cometes, etc.

ESTIL	{	1. Pobresa d'idees 2. Ús i abús de tòpics 3. Introduccions anodines 4. Conclusions sobtades
DISPOSICIÓ DEL TEXT	{	1. Textos atapeïts, sense marges 2. Alternar paràgrafs sagnats i no sagnats 3. No respectar les convencions formals

14.2.6.1 Exercicis

1. Indiqueu quin dels dos textos és el més adequat en la situació comunicativa següent: avui teniu molta feina i heu de deixar una nota al vostre company de pis per advertir-li que no us espere a l'hora de sopar.

a) Benvolgut amic: m'adrece a vós per comunicar-vos que avui em serà impossible venir a sopar a causa de la quantitat de feina que tinc acumulada al despatx. Us pregue que em disculpeu. Cordialment,...

b) Joan, aquesta nit arribaré tard. No m'esperes a sopar. Fins demà.

1.2 Marqueu els errors d'adequació més greus del text següent i redacteu-ne un altre. El format del text ha de ser una carta adreçada al rector de la universitat.

Hola, em diuen Albert i sóc estudiant de tercer d'enginyeria. T'escric per dir-te que no estic d'acord amb l'augment de les taxes de matrícula. Tots els anys el mateix. És una vergonya, i crec que hauries de fer alguna cosa, collons! No sé si açò és competència de vosté, però en tot cas hauries de solucionar-ho, ja que per això li paguen. Bé, no m'enrotlle més. Espere la teua resposta. Albert.

2. Reescriuiu el text següent per tal que siga coherent.

No estic d'acord amb la legalització de les drogues, ja que les persones que patixen alguna malaltia no han de prendre-les, perquè no es curaran, sinó prendre medecines. I les persones que estan sanes de vegades es fan malaltes perquè prenen drogues, encara que aquestes moltes vegades les blanques ajuden la gent a curar-se o a alleujar el dolor.

3. Corregiu els elements tipogràfics que calga (cursives, cometes, etc.) del text següent.

En primer lloc, parlarem de l'efecte que l'emissió de gasos contaminants està tenint sobre l'augment de les temperatures, ja que aquests dos processos estan íntimament relacionats, segons els últims informes que s'han publicat en la revista "Investigació i Ciència". En segon lloc tractarem és l'estudi del desglaç dels casquets polars, seguint així el llibre del Dr. Thomas Parker, "Biomassa dels pols en els darrers trenta anys". Per últim, farem un breu comentari a la bibliografia publicada recentment sobre el canvi climàtic.

4. Assenyaieu els errors d'estil que conté el text següent.

La novel·la *Amors de tardor* que acabe de llegir és un llibre molt interessant i molt bonic, ja que tracta de l'amor entre una xica jove i un vell de vuitanta anys molt ric. L'acció passa en un balneari de Florència (Itàlia), i fa unes descripcions meravelloses dels jardins i de la psicologia dels personatges. A mi la novel·la m'ha agradat molt, sobretot quan parla de Teresa, la xica.

14.3 Revisió

La revisió és un dels procediments més importants en el procés d'escriptura, moltes vegades la qualitat del resultat depèn d'aquest últim pas. Revisar és avaluar el que hem escrit, decidir si s'adiu amb les nostres expectatives i, si convé, modificar el que calga per tal de millorar el text.

14.3.1 Revisió de continguts

Adequació: Comproveu si el text compleix els vostres objectius, si la varietat lingüística triada és la més adequada, fiqueu-vos en la pell del lector i assegureu-vos que entendreà tot el que hi ha en el text, mireu que el grau de formalitat de l'escrit s'adiga amb el tipus de relació que teniu amb el receptor i comproveu que no heu barrejat sense coherència registres diferents dins d'un mateix text.

Informació: Mireu si heu acabat dient tot el que en un principi volíeu dir, suprimiu la repetició innecessària, comproveu si heu sabut combinar amb encert l'explicació amb l'exemplificació. Si heu fet alguna citació textual, assegureu-vos que queda clara la font d'on l'heu tret.

Ordre i cohesió: Pregunteu-vos si l'estructura general és prou clara, mireu si l'ordre que heu seguit és el més convenient. Comproveu que heu donat a tots els paràgrafs del text una mateixa forma (amb sagnat o sense). Llegiu independentment cada paràgraf i pregunteu-vos si està ben format. Assegureu-vos que totes les idees secundàries estan clarament lligades amb les idees principals de les quals depenen. Pregunteu-vos si heu triat els connectors més adequats. Comproveu si heu utilitzat correctament els signes de puntuació.

Claredat i precisió: Assegureu-vos que totes les expressions s'adeqüen a la situació comunicativa. Substituïu les perífrasis innecessàries. Elimineu les repeticions injustificables. Comproveu que no heu escrit cap expressió que pugui representar una discriminació per raons de sexe, raça, costums, etc.

14.3.2 Revisió gramatical

És ara, una vegada que ja hem redactat l'escrit i n'hem revisat el contingut, que cal analitzar-lo des del punt de vista gramatical. Hi hem de tenir en compte tots els aspectes gramaticals: accentuació, apostrofació, concordança, indefinits, pronoms relatius, pronoms febles, preposicions, verbs, conjuncions, etc.

14.3.3 Recomanacions per a la revisió

- No tingueu mandra a l'hora de revisar, res és intocable. No us limiteu a revisar la forma (lèxic, ortografia, majúscules, etc.): reviseu a fons el contingut (adequació, idees, estructura i estil).
- Considereu la revisió com un pas important en el procés d'escriptura; no com un complement optatiu a la redacció.
- Reviseu els aspectes de l'escrit per separat: el propòsit, les informacions, l'estructura, les frases, l'ortografia, etc.
- Eviteu frases massa llargues, amb sintaxi complicada, amb abús d'incisos, etc. Redacteu frases més curtes, amb l'ordre normal, afirmatives, actives, personals, etc.
- Intenteu millorar l'escrit emprant mots d'ús comú, curts, concrets, amb significat específic, etc.; en comptes de paraules cultes, llargues, abstractes, buides de significat, etc.

Unitat 15. Consells per a la intervenció oral

Un dels objectius generals d'aquest curs és que l'alumnat siga capaç d'adquirir un grau avançat de competència a l'hora de produir textos, tant orals com escrits. Pel que fa a la producció de textos orals, en aquesta unitat podreu trobar una descripció del funcionament de la prova oral, com també una sèrie de consells per poder-la superar.

15.1 Lectura

La primera part de la prova oral consisteix en la lectura d'un text en veu alta. L'examinador haurà lliurat prèviament a l'examinand aquest text perquè s'hi familiaritze i siga capaç de llegir-lo amb la fluïdesa i la correcció adequades al nivell.

A continuació us oferim una sèrie de remarques per a la lectura correcta de l'alfabet valencià, perquè us siga més fàcil recordar els errors més habituals i d'aquesta manera pugueu evitar-los i fer una lectura perfecta.

15.1.1 Lletres

Lletra c (ce): es llig com la *s* castellana davant de *e* i *i*. Ex: *ceba, decisió, incident*

Lletra g (ge): es llig com la *g* del francès o de l'anglès davant de *e* i *i*. Ex: *general, gimnàs, gener*

Lletra j (jota): es llig com la *j* del francès o de l'anglès davant *a, o, u*. Ex: *jaqueta, joc, jutge*

Lletra x (ics):

1. Es llig com la *ch* castellana en posició inicial de paraula i després de consonant.
Ex: *xic, panxa*.
2. La *x* inicial d'alguns topònims és fa fricativa, com la *sh* de l'anglès (*sherry, ship*); El mateix ocorre amb els antropònims.
Ex: *Xàbia, Xàtiva, Xixona Xavier, Xenofont, Xerxes, Ximena*
3. Pot tenir el valor de /ks/ en els següents casos:
  - 3.1. Sempre que va en posició intervocàlica: *fixar, lèxic, taxi*.
Excepcions: *pixar, enguixar* (valor fonètic de fricativa)
  - 3.2. En final absolut de mot, darrere de vocal: *complex, fix, ortodox*.
Excepcions: *guix, haixix, ix*, en què es pronuncia fricativa

- 3.3. També es pronuncia /ks/ en uns pocs mots d'origen culte, en què la *x* està en final absolut precedida de *n*:
Exemples: *esfinx*, *larinx*, *linx*.
4. La *x* té una realització sonora, com a /gz/, quan es presenta en mots començats amb *ex-* seguida de vocal, *h* o consonant sonora:
Exemples: *exacte*, *èxode*, *examen*, *exhibir*, *exdiputat*
5. Cal parar atenció a no traslladar les referències gràfiques castellanques a paraules com *esplaiar-se*, *esplanada*, *espoliar*, *estendre*, *estrany* o *estranger*, i, doncs, evitar de fer-ne una lectura incorrecta amb */ks/

15.1.2 Dígrafs

Recordeu que els dígrafs són el conjunt de dues lletres que representen un únic so.

- 1 **ny**: es llig com la *ñ* castellana o la *gn* francesa.
Ex: *Espanya*, *any*
- 2 **ch**: només el trobarem a final de mot en alguns antropònims. Cal llegir-lo amb el so /k/.
Ex: *Domènech*, *Coderch*
- 3 **gü, quü**: la dièresi indica que la *u* del dígraf s'ha de llegir.
Ex: *qüestió*, *lingüística*
- 4 **l·l**: la realització de la *ela* geminada és equivalent al contacte d'una /l/ en posició de final absolut amb una altra *a* començament de mot : *el local*.
Ex: *novel·la*
- 5 **tz**: equival al so [dz] o com una *essa* sonora.
Ex: *organitzar*, *setze*
- 6 **tx**: equival al so *ch* del castellà.
Ex: *fletxa*, *dutxa*

15.1.3 Aplecs consonàntics

1. La *p* de l'aplec *mp* és sempre muda.
Exemples: *assumepte*, *comptar*, *prompte*
2. Els aplecs *-tl-*, *-tll-*, *-tm-* i *-tn-* no s'han de llegir literalment, reproduint-ne fidelment la grafia. La *t* que precedeix aquestes consonants s'assimila a la consonant posterior, produint un efecte geminador. De manera que aquests grups s'han de llegir /ll/, /λλ/, /mm/ i /nn/, respectivament.

Exemples: *ratlla* /rrállla/, *setmana* /semmána/.

En alguns cultismes, però, no se sol produir aquesta assimilació consonàntica, de manera que cadascuna de les consonants manté el seu propi valor fònic.

Exemples: *Atlàntic*, *atles*, *atleta*, *ritme*, *ètnia*, *etnografia*.

15.1.4 Divergències de tonicitat

En els presents dels verbs de la primera conjugació que acaben en consonant + *-iar* (ex: estudiar, canviar, apreciar, etc.), la tonicitat recau sobre la *i*.

Exemples: *jo estudie, ell aprecia, tu canvies.*¹¹

15.2 Intervenció oral

Una vegada acabada la lectura l'examinand ha de donar la seua opinió sobre el text que acaba de llegir per a comprovar si l'ha entés i si és capaç d'expressar idees completes sobre el tema en qüestió.

La intervenció oral s'ha d'adequar a la situació comunicativa, i mostrar la fluïdesa i la correcció que exigeix el nivell.

15.2.1 Adequació

Una resposta és adequada quan compleix el propòsit comunicatiu, és a dir, quan el contingut del missatge correspon a la pregunta i el to i la formulació s'adiuen amb el context.

Els principals errors d'adequació són:

- a) el discurs massa breu.
- b) la resposta no s'adequa a la pregunta.
- c) el missatge és intel·ligible, desordenat.
- d) no s'utilitza el registre adequat, per exemple: abús del registre col·loquial.
- e) es barregen diversos dialectes. Per exemple, utilització de la flexió verbal del català oriental amb formes genuïnes del català occidental.
- f) repetició d'idees.

15.2.2 Fluïdesa

Es considera que una resposta és fluïda quan l'examinand s'expressa sense limitacions, la intervenció té un ordre lògic i els recursos de la llengua que utilitza són variats i adequats. La intenció i el contingut del text han de ser clars.

Quant a la fluïdesa, els principals errors que podem observar són els següents:

- a) la intenció i el contingut del discurs són bastants clars, però les intervencions són curtes o desordenades.
- b) no es completen algunes de les idees iniciades.
- c) les intervencions són molt curtes.
- d) es respon, bàsicament, amb monosíl·labs.

---

¹¹ Vegeu la Unitat 1. Accentuació i dièresi, pàgina 2

15.2.3 Correcció

La part de correcció té en compte diversos paràmetres. Els més importants són el lèxic, la morfosintaxi i la fonètica.

Les principals errades són:

a)

Quant a la fonètica:

- No fer cap distinció entre vocals obertes i tancades.
- No pronunciar de la /z/ (*s* sonora).
- Pronunciar totes les *s* de forma sonora, fins i tots les sordes /s/.
- Pronunciar els fonemes amb fonètica castellana, per exemple: la *j*, la *c* davant de *e* i *i*...
- Pronunciar enfàticament les consonants mudes, com per exemple la *p* de l'aplec consonàntic *mp*.
- Pronunciar les vocals elidides, per exemple **el home* en compte de *l'home*.

b)

Quant a la morfosintaxi:

- Canviar la conjugació d'un verb. Per exemple: fer una forma de la 3a conjugació quan el verb és de la 2a: **he rebut* per *he rebut*; **tu percibeixes* per *tu perceps*.
- Utilitzar la perífrasi d'obligació castellana *tenir que*, per exemple:

<i>*no tens que pensar</i>	per	<i>no has de pensar</i>
<i>*no tenies que dir-m'ho</i>	per	<i>no havies de dir-m'ho</i>
- Fer la 2a persona del singular acabada en *-as* i la 3a del plural en *-an*. Per exemple:

<i>*tu jugas</i>	per	<i>tu jugues</i>
<i>*ells jugan</i>	per	<i>ells juguen</i>
- Cometre errades generals de flexió verbal, com per exemple:

<i>*jo sap</i>	per	<i>jo sé</i>
<i>*que jo esté</i>	per	<i>que jo estiga</i>
<i>*jo viu</i>	per	<i>jo veig</i>
<i>*ells ten</i>	per	<i>ells tenen</i>
- Canviar el gènere de les paraules, com per exemple:

<i>*visc a les afores</i>	per	<i>visc als afores</i>
<i>*he fet un anàlisi</i>	per	<i>he fet una anàlisi</i>
<i>*tinc una dubte</i>	per	<i>tinc un dubte</i>
<i>*fa bon olor</i>	per	<i>fa bona olor</i>
<i>*m'he trencat un dent</i>	per	<i>m'he trencat una dent</i>
<i>*no he vist la senyal</i>	per	<i>no he vist el senyal</i>
<i>*home de bones costums</i>	per	<i>home de bons costums</i>

- Emprar incorrectament els pronoms o no posar-ne quan calga, com per exemple:

<i>*tot això vull comprar-lo</i>	per	<i>tot això vull comprar-ho</i>
<i>*s'ho dic</i>	per	<i>li ho dic</i>
<i>*mos han donat</i>	per	<i>ens han donat</i>
<i>*lis he comprat</i>	per	<i>els he comprat</i>
<i>*volem anar-se'n</i>	per	<i>volem anar-nos-en</i>
<i>*jo em vaig</i>	per	<i>jo me'n vaig</i>
<i>*de dies lliures, no tinc</i>	per	<i>de dies lliures, no en tinc</i>
<i>*no aniré a la reunió, tu aniràs</i>	per	<i>no aniré a la reunió, tu hi aniràs</i>

- Fer el plural dels substantius femenins en *-as*, com per exemple:

<i>*las donas</i>	per	<i>les dones</i>
<i>*las cosas</i>	per	<i>les coses</i>
<i>*las rosas</i>	per	<i>les roses</i>

- No fer bé la concordança, com per exemple:

article femení nom masculí		
<i>*les dies</i>	per	<i>els dies</i>
<i>*les comptes</i>	per	<i>els comptes</i>

plural del verb impersonal haver-hi		
<i>*hi han moltes persones</i>	per	<i>hi ha moltes persones</i>
<i>*hi havien molts hòmens</i>	per	<i>hi havia molts hòmens</i>

c) Quant al lèxic:

- Utilitzar barbarismes, com per exemple:

<i>*puesto</i>	per	<i>lloc</i>
<i>*donar-se compte</i>	per	<i>adonar-se</i>
<i>*pues</i>	per	<i>doncs</i>
<i>*entonces</i>	per	<i>aleshores, llavors</i>
<i>*el resibo</i>	per	<i>el rebut</i>
<i>*bueno</i>	per	<i>bo</i>
<i>*per supost</i>	per	<i>per descomptat, i tant!</i>
<i>*grifo</i>	per	<i>aixeta</i>
<i>*lograr</i>	per	<i>aconseguir</i>

Solucionari

Unitat 1. Accentuació i dièresi

1.1.2 Exercicis

1. Separeu en síl·labes les paraules següents:

pro-gres-siu	se-pa-ra-ci-ó	ac-ci-o-nar	llan-ter-ner
il-lu-si-ó	es-ce-na	re-mo-lat-xa	pan-xa
mas-sa	mò-mi-a	cór-rer	pas-sat-ge
mun-ta-nya	pit-xer	lleig	set-ci-èn-ci-es
gui-tar-ra	a-quell	mot-le	ex-cel-lent
pa-pa-llo-na	or-gue	rei-na	ho-rit-zó
lle-ó	mis-si-ó	in-ex-pert	cai-xa
ba-teig	gui-neu	comp-ta-go-tes	fus-te-ri-a
ra-to-lí	ac-ci-o-nar	lin-güís-tic	es-criu-re
mai	ca-ça	pa-llis-sa	il-le-gal
peix	res-tric-ci-ons	subs-tan-tiu	ve-ï-na
sub-has-ta	co-et	dic-ci-o-na-ri	se-nyo-ra
as-sut-ze-na	es-cor-pí	ben-a-ven-tu-rat	síl-la-ba
xar-xa	re-tau-le	veig	

2. Indiqueu quines paraules contenen diftong i de quin tipus és:

Diftong creixent	Diftong decreixent	Sense diftong	<i>I, U</i> consonàntica
Esquadra	Roure	Pueril	Joia
Llengua	Aneu	Acció	Peuet
Quadre	Pou	Actuar	
	Moure	Pua	
	Neu	Suor	
	Alcoi	Llibreria	
	Espai	Tia	
	Remei	Gandia	
	Subjuntiu	Sensació	
	Cultiu	Bresquilla	
	Ciutat	Cua	
	Mai	Joan	
	Arcaic	Figuera	
	Cuir	Xavier	
	Cocentaina	Italià	

1.3.5. Exercicis

1. Accentueu, si cal, els *que* següents:

- a) Els meus pares diuen que he de treballar més
- b) Sempre fa bromes, que graciós!
- c) Què vols prendre per a sopar?
- d) No m'agrada la moto que t'has comprat
- e) El programa d'ordinador amb què treballes no és massa bo
- f) Vull que em digues què penses fer
- g) Què m'has dit que vols? El material de què et vaig parlar?
- h) Saps a què es dedica?
- i) El dia que vingues parlarem de l'augment de sou
- j) No sé de què et queixes
- k) Vols que parlem de què és el que està passant?
- l) T'estic preguntant què et passa!

2. Accentueu, si cal, les paraules següents:

1. examen	11. llapis	21. usuària	31. açò	41. essències
2. rodamón	12. bústia	22. misogin	32. Júlia	42. Dénia
3. barnús	13. oxigen	23. Àngel	33. espinacs	43. cançó
4. dilluns	14. virus	24. dipòsit	34. lliçó	44. tómbola
5. església	15. tennis	25. paper	35. Ramon	45. pingüí
6. comprem	16. tragèdia	26. correu	36. compren / comprèn	46. àrbitre
7. aigua	17. individu	27. València	(comprén)	47. menjàvem
8. còpia, còpia, coplà	18. concórrer	28. matalàs	37. plàtan	48. témer
9. dia	19. això	29. fórmula	38. porus	49. fideu
10. ràfega	20. ànec	30. tabú	39. catàleg	50. sòlid
			40. Sònia	

3. Accentueu les frases següents:

- a) Núria està investigant l'esperit avantguardista durant un període de temps determinat pel Departament d'Història.
- b) Vés al concert d'oboè (d'oboé) que un músic austríac farà despús-demà a Monòver.
- c) L'atmosfera que es crea en un partit de futbol s'adequa al vertigen col·lectiu que estem vivint.
- d) Han anat a Etiòpia vint-i-cinc oftalmòlegs perquè volen investigar l'augment de diòptries en homes de més de trenta-cinc anys.

- e) Durant l'adolescència volíem prendre te perquè ens deien que eliminava l'acne sistemàticament.
- f) Els britànics van llançar un míssil que va aterrar a l'Himàlaia.
- g) És preferible córrer ja que els omòplats es mouen ràpidament i àgilment.
- h) Jo ja sé que vau anar-vos-en a casa com a càstig pel vostre comportament barroer.

4. Poseu accent en les paraules que ho necessiten del text que hi ha a continuació:

La Sílvia arribà. Què t'ha passat?, el rostre candorós, què has fet? En veure-la, la Natàlia se'n va penedir. M'ho promets, que no diràs res a Lluís?, m'ho jures?, repetí la Natàlia. T'ho jure. Si no, féu la Natàlia, si li ho dius, és que no em vols ajudar. És clar que sí, que et vull ajudar!, gairebé cridà la Sílvia. He avortat i no em trobe bé.

Montserrat Roig, *El temps de les cireres*

5. Han desaparegut els accents d'aquest text. Poseu-los-hi:

Tantes vegades com havíeu parlat de Fàtima i en aquell moment no t'apetia entrar a la basílica. Cristina i tu us quedàreu assegudes en un banc de pedra sota unes carrasques. Al cap d'un moment, va deixar de ploure. Després, passejant sota els pòrtics que voregen l'església, vas fixar-te en la imatge de la Mare de Déu que hi havia a la façana de l'edifici, amb la corona apomadeta i el gran rosari penjant-li dels canells. Et van cridar l'atenció els ulls de serenitat: tu no volies res més que això.

Joaquim G. Caturla, *La casa de les flors*

6. Poseu accent en les paraules del text que ho necessiten:

En un dels meus viatges arreu del món vaig patir un accident que, gràcies a Déu, ara puc contar. Em trobava als Estats Units, en la frontera amb el Canadà, i un amic em va acompanyar a una botiga d'aquestes en què venen escopetes a bon preu. Me'n vaig comprar una i, després de llegir-ne les instruccions d'ús, vam anar a fer un tomb per un bosc dels voltants per veure si caçàvem qualsevol cosa. El fet és que, una vegada dins del bosc, ens vam separar i, de sobte, m'apareix al davant un ós enorme amb poques ganes de fer amistat. Quina fera! No us podeu imaginar com són els óssos de grans fins que no en teniu un al davant! Jo em trobava molt aterrit. Vaig disparar un tret per veure si l'espantava, però l'única cosa que vaig aconseguir va ser enfurir-lo més encara.

Ràpidament em va llançar l'urpa que va caure de ple damunt l'escopeta i la meua mà. A causa del colp, vaig caure redolant per un petit barranc. Això em va salvar, perquè va impedir que l'ós em seguira. Em vaig salvar pels pèls. Però, a conseqüència de la caiguda, em vaig trencar els ossos de la mà i un os de la cama.

Quan em va trobar el meu amic, estava totalment inconscient. Segons m'ha contat, em va portar a una espècie de bruixa, una xicoteta de pare indi i de mare mora, que sabia molts encanteris. Em va donar una poció feta de diverses fruites silvestres (maduixes, gerds, móres, etc.) que em va fer recuperar els sentits i va recuperar-me de totes les lesions.

Ara que ja em trobe bé ho conte com una anècdota curiosa, com una història que qualsevol avi conta als seus néts, però la veritat és que ho vaig passar malament, i si no fóra per la intervenció de la bruixa, tal vegada ara no em trobaria en el món dels vius.

1.4.1 Exercicis

1. Poseu accent o dièresi en les paraules que en necessiten:

raïm	empudeïnt	Biscaia	fluïdesa	Marràqueix	obeiria
lingüístic	taüt	arruïnar	aïllament	megàlit	aïllar
roí	traïdor	Raül	Ucraïna	obeïeu	països
egoïsta	suïcidi	ruïna	Himàlaia	creiem / crèiem (créiem)	pòdium
proïsme	ensaïmada	obeïx	oboè (oboé)	proteïna	beneir
seua	traït	diürn	fruita	reinstaurar	seduïda
suïssa	agraïment	elit	diòptria	homogeneïtat	enquesta

2. Poseu els accents i les dièresis que calguen en el text següent:

El forat de la capa d'ozó sobre l'Antàrtida ha augmentat amb regularitat els últims deu anys, i en l'actualitat ha arribat a un dels nivells de màxima gravetat possible. La capa d'ozó ha disminuït un 60% en relació amb l'espessor que tenia en els anys seixanta, segons explica en l'edició d'ahir la revista britànica *Nature*.

Aquesta és la conclusió d'una sèrie d'anàlisis fetes al continent Antàrtic, segons assegura Jonathan Shanklin, un dels descobridors del forat de la capa d'ozó, el 1985. «Bàsicament no hem vist cap retrocés. Si hi ha alguna cosa nova, és l'acceleració de l'engrandiment del forat en el transcurs dels últims trenta anys», afirma Shanklin.

3. Poseu accent o dièresi a les paraules que en necessiten:

- a) El cirurgià li ha dit que té un greu problema d'acne.
- b) El cònsol suís va agrair la col·laboració als països del Tercer Món.
- c) Aquell austríac no era un home sa: primer una pneumònia, després els èczemes en les mans; tot seguit la medul·la i ara l'aturada cardíaca.
- d) Lluïsa volia anar a la residència perquè li feren ràpidament una anàlisi.
- e) La néta de la mora venia te i cafè (café) molt.
- f) Raül deia que és un consumidor de cocaïna genuïna de Berlín.
- g) Els empresaris venen la fàbrica perquè s'han arruïnat amb l'increment de la quota que l'associació els ha atribuït.
- h) Heu de convèncer (convéncer) aquella dona perquè us done el rèptil i l'ensaïmada.
- i) Màrius ha traduït una poesia europeïsta.
- j) Els veïns deien que han produït dènou textos arcaïstes.

4. Poseu els accents i les dièresis que falten en aquest text:

El menú no es caracteritza per la fluïdesa. L'inicia una lliçó magistral sobre la recerca més important en redacció; s'exposa la doctrina bàsica sobre la paraula, la frase, el paràgraf, la puntuació, etc.; s'hi ensenyen les operacions bàsiques de prescriure, escriure i reescriure. També es repassa l'equipament mínim de l'autor i es presenten raons poderoses per aprofitar l'eina de l'escriptura en benefici personal. A part de mostrar la tècnica de la lletra, m'agradaria engrescar els meus lectors a escriure, a divertir-se i a passar-s'ho bé escrivint. Reivindicaré l'ús actiu de l'escriptura per a l'oci, per divertir-se, per aprendre, per pensar, per matar el temps, i sempre sense cap pretensió literària. La composició escrita és sinònima de fruit de la lingüística més genuïna.

Daniel Cassany, *La cuina de l'escriptura* (adaptat)

Unitat 2. Ortografia

2.1 *Vocalisme*

2.1.1 Exercicis

1. Ompliu els buits de les frases següents amb la vocal adient:

1. Tinc la seguretat que el sergent polsarà alguna tecla perquè jo no haja de fer unes guàrdies tan avorrides.
2. És un turment, això de veure pertot arreu botifarres i embotit i estar a règim.
3. Estic sufocat perquè no recorde el títol de la pel·lícula, però si hi pense veig el titular com si estigués escrit amb retoladors davant meu.
4. Deu sofrir molt, perquè sospira molt davant la tomba del seu marit.
5. Durant la seua joventut va tenir dos marits: l'un era hongarès (hongarés) i l'altre romanès (romanés).
6. L'ametista que porta l'anell de la sobirana és meravellosa.
7. L'assemblea ha aprovat les propostes governamentals malgrat la seua ambigüitat.
8. Posa't el davantal si no vols embrutar-te.
9. Cal que siguem rigorosos i que avaluem amb honestedat tots els aspirants, sense deixar-nos subornar.
10. Com que no em va agradar el gust del vi, després de tastar-lo el vaig escopir.
11. Aquest jersei és molt juvenil.
12. Després de l'accident em vaig quedar atordit, torbat, no podia enfocar les imatges i suava per tots els porus de la meua pell.

2. Corregiu les incorreccions, quant a la divergència vocàlica, del text següent:

L'ambaixador de Romania va descobrir en un contenidor de ciment el robí –i l'estoig que el contenia– perdut per la princesa el dia de les seues noces. La malenconia i l'enyorança de la princesa per la pèrdua de tan estimada joia va provocar que son pare, el rei Mehmet, convocara una assemblea per discutir i avaluar les possibilitats de recuperar el robí. Ducs, marquesos, ambaixadors i còsols de diverses nacions, senyors de les terres del regne, sobirans d'altres nacions, i fins i tot una companyia de joglars,

discutiren, sota la mirada atenta del rei, la manera de recuperar el robí arravatat, sense escrúpols, de les mans de la princesa, que ja no podia suportar la pèrdua i, atordida i una mica enfollida, es dedicava a escodrinyar totes les estances del palau. La malaltia de la princesa fou tan greu, que el rei va contractar una infermera perquè l'atenguera durant tot el dia i tota la nit, desafiant els eclipsis, les tempestes i les depressions del seu caràcter. Finalment, però, l'atent ambaixador li donà en mà a la princesa la tan preada joia.

2.2 Consonantisme: les oclusives: p-t-c // b-d-g

2.2.1 Exercicis

1. Ompliu els buits amb l'oclusiva corresponent:

- a) L'amic d'Alfred ha canviat d'actitud i enguany sí que vol anar al Carib.
- b) He fet una sol·licitud per entrar en el club d'escacs de Madrid.
- c) En la paret del despatx de l'advocat hi ha un quadre amb un prat verd i un sol groc.
- d) No comprenc la seua inquietud. És massa poruc per a ser bandit.
- e) Em fa fàstic pensar en un ànec guisat: Donald era tan dolç!
- f) Tinc l'estómac rebolicat des que he vist l'actuació del mag fent màgia.
- g) És molt violent: m'ha fet un pessic i un arrap.
- h) Crec que David no sap que té molta sort. En l'accident quasi es queda cec, sord i mut, però al final s'ha recuperat.
- i) No vages tan ràpid! La rapidesa no és garantia de perfecció.
- j) Està en la plenitud de la seua joventut, però encara no sap com soltar l'accelerador i no accepta cap consell.

2.3 Consonantisme. Les variants de la essa: essa sorda i essa sonora

2.3.1 Exercicis

1. Escriviu C o Ç:

cel	circular	obediència	braç
abundància	adreçar	raça	plaça
atroç	ignorància	apedaçar	pedaç
Puçol	cendra	balança	cançó
març	cirera	vèncer (véncer)	oficina
cigró	cistella	llençol	façana

2. Escriuiu Z o S en els espais buits de les paraules següents:

zebra	zodíac	sumar	pensar
polseguera	quinzena	cansament	brusa
desembre	bizantí	topazi	benzina
bronze	colzada	amazona	polze
Ignasi	trànsit	consell	senzill

3. Ompliu els buits amb S o SS:

cossiòl	fase	nasal	dansa
pessic	frontissa	gasos	pallasso
dosi	travessa	desitjar	pesseta
cossos	disfressa	entesa	pissarra
països	intromissió	cosina	persona
metgessa	duquessa	marquesa	ensenyar

4. Ompliu els buits amb S, SS, C, Ç, Z, TZ:

- a) El comissari va trobar els cossos de dues persones assassinades dissabte passat.
- b) Susanna està convençuda que vas passar l'examen per casualitat, perquè no et vas esforçar gens i no sabies cap lliçó.
- c) Viu a l'entresòl, al costat d'uns grans magatzems.
- d) El club està travessant un mal moment a causa de la lesió del davanter centre.
- e) El fill de la princesa de Moçambic i la duquessa de Veneçuela s'han casat i han fet un viatge de noces impressionant: primer han anat a Rússia i després a les regions xineses del sud.
- f) La crisi ha estat causada per l'adhesió d'una nova empresa en el sector.
- g) Els escriptors presocràtics foren capaços d'explicar totes aquestes hipòtesis.
- h) El cendrer està ple de cigarrets olorosos.
- i) El govern ha confessat que les despeses d'hisenda són abusives.
- j) El tornado Mari ha assotat la zona més frondosa de la selva amazònica.
- k) La jutgessa francesa esbatussava la gossa.
- l) El president va demanar que cessara la discussió.
- m) El nazisme és una doctrina fal·laç que ha sigut condemnada a tot Europa.
- n) Els pallassos del circ canten unes cançons precioses.
- o) L'equip matalasser va lluitar feroçment per arrabassar el triomf als campions, però va acabar apallissat.
- p) L'esquizofrènic dissimulava la seua mancança de seny.
- q) Jo no accepte la tesi que proposa que aquesta és una malaltia psicossomàtica.
- r) L'emissió excessiva de gasos és una agressió al medi ambient.
- s) Açò és un contrasantit, ací no hi ha res a fer.

- t) La porta de l'antesala té les frontisses rovellades.
- u) Els interessos de l'Associació d'Amics d'Andalusia van ser analitzats pels congressistes durant el mes de març.
- v) La pissarra de la meua classe és verdosa.
- w) La dona rossa portava una rosa a la mà.

5. Feu el mateix amb el text següent:

El Rabosa, assassí eivissenc, es trobava desesperat. La balança de la justícia queia sobre ell com una maça, sense compassió. La jutgessa no acceptava la seua presumpció d'innocència. Ell tenia l'esperança que la dotzena d'anys que havia passat a la presó haguera provocat una metamorfosi en el seu caràcter. Però l'atzar no sempre el podria afavorir. Ja va tenir molta sort quan, en el primer judici, el jurat va prendre la decisió de concedir-li la llibertat condicional. Això va ser com si li oferiren un viatge a un oasi. Però, en aquesta ocasió, no hi havia cap argument que recolzara la seua innocència. El disseny que prenia el procés l'abocava a un atzucac.

2.4 Consonantisme: la b i la v

2.4.1 Exercici

1. Completeu les paraules següents amb B o V segons corresponga:

- a) No trobe enlloc l'escovilló.
- b) La circumval·lació per anar a Còrdova està plena de revolts i, amb tanta corba, em marejaré i vomitaré.
- c) El partit que es jugava al pavelló cobert era molt avorrit.
- d) El xiquet porta la gavadina bruta perquè s'ha rebotat pel fang.
- e) T'hauràs d'espavilar si vols conquerir aquella xica tan esvelta.
- f) No té ni un pèl a la calba, però la seua calvície resulta arravatadorament sexy.
- g) Qui posarà el cascavell al gat?
- h) Abans d'arribar a l'hospital li van embenar el braç i li van traure sang de la vena.
- i) Encara que sé que té una vasta formació i que és molt sabuda, m'han dit que és molt maleducada i molt basta, característiques que emboiren la seua saviesa.
- j) Se'm va rebentar la roda del cotxe quan feia un avançament en l'autovia i gairebé bolque.
- k) Aquest pintallavis fa gust d'almívar.
- l) L'avi mirava l'avet bocabadat, quasi li queia la bava perquè era un arbre preciós.

2.5 Consonantisme. Fricatives i africades: g, j, tg, tj, x, tx, ig, ix

2.5.1 Exercicis

1. Empleneu amb J, G, TJ, TG:

dijous	objecció	pitjor	esponja
dirigir	girar	formatge	platja
enginyer	jeràrquic	gerani	pluja
enveja	conjunt	viatge	ajustar
Jesús	ferotge	desitjós	targeta
rajola	garatge	girafa	joc
rellotge	miratge	jersei	bajoca

2. Empleneu amb X, TX, IG:

xoc	cotxe	arxiu	empatx	escabetx
fletxa	dutxa	ganxo	sandvitx	solfeig
xoriç	perxa	motxilla	roig	xavos

3. Empleneu els buits amb les grafies correctes (no han de ser necessàriament les que hem repassat en aquesta unitat):

- Han rebutjat el projecte del gendre d'Eugeni, encara que presentava molts avantatges.
- El subjecte d'aquesta frase té un substantiu i un adjectiu.
- Jesús i Jeremies seran massatgistes i ajudaran la gent que jeurà davant seu en una llitera a relaxar-se.
- No em puc imaginar una imatge més lletja ni pitjor que un metge botijós i geperut amb un fetge a les mans.
- He viatjat per tot Europa, però mai he trepitjat sòl egipci.
- Li han posat una injecció en la natja amb una xeringa gegant.
- El millor que pots fer és desitjar que Joan no s'enutge.
- Ets un capritxós i aquest capritx no te'l pense consentir perquè sé que si pugés a la roda que gira et marejaràs.
- Enmig de tot aquell desig vaig sentir un mareig que em va fer imaginar que desapareixeria d'aquest món sense queixar-me.
- M'he fet una taca de lleixiu en el jupetí nou i crec que quan s'eixugue quedarà tacat.

2.6 Les nasals: m, n, ny

2.6.1 Exercici

1. Ompliu els buits amb la grafia corresponent:

- a) El comte vivia en un sumptuós palau, que tenia un jardí immens.
- b) Si vols adormir-te, et contaré el conte del comte Dràcula, o també pot ajudar-te començar a comptar ovelles.
- c) He llegit en la premsa que l'assumpte de l'exempció fiscal a les grans superfícies durant el trienni passat, no està gens clar.
- d) Deu estar a punt de ploure, perquè el cel està ennuvolat i el dia es va enfosquint.
- e) Confesse que aquests símptomes són preocupants.
- f) El van empresonar per repartir pamflets revolucionaris.
- g) Estic convençut que Susanna és innocent i que no va caure en la temptació de robar l'àmfora.
- h) Cal emmagatzemar tot aquest material al soterrani de l'amfiteatre.
- i) La teua declaració va ser tot un triomf: Imma ha confessat que les teues paraules d'amor li van semblar la millor de les simfonies.
- j) Té una infecció al ventre perquè ha menjat massa confits.
- k) Posa molt èmfasi en les seues paraules i per això connecta tant amb el públic.
- l) Cal que afiges un annex a l'informe on aparega la justificació econòmica de les obres del tramvia que travessa la circumval·lació.
- m) La seua cara va dibuixar un lleu somriure quan li vaig contar els meus somnis.
- n) S'ha enfadat perquè li he dit que és un fanfarró.

2.7 Consonantisme: la h

2.7.1 Exercici

1. Completeu, si cal, amb H els espais en blanc. Si no cal posar-hi res, marqueu-ho amb el símbol Ø.

- a) Ahir van discutir perquè ells volien anar a Osca i elles, a OriØola.
- b) L'ostatge va exhaurir la paciència dels segrestadors, el van Øalliberar alhora que sospiraven alleugerits.
- c) M'abelleix prendre una Øorxata ben fresca amb uns cacaØuets ben salats, però malØauradament m'han prohibit prendre totes dues coses.
- d) Han subhastat tots els seus béns i pretenen que tothom hi estiga d'acord.
- e) Aquell truØà no va ser capaç de perdonar una sola vida i va anihilar el poble sencer.

- f) Volia anar a pescar, però no tenia hams.
- g) Hem de viure amb harmonia i mirant amb esperança l'horitzó.
- h) Aquesta composició està feta usant només hendecasil·labs.
- i) L'hostessa va eixir corrents com un coet quan es va assabentar de la notícia.
- j) Ahir vaig escoltar aquesta simfonia interpretada per la filharmònica de Londres.
- k) Hem fet el que hem pogut, però em sembla que no n'hi ha prou.
- l) Hom diu que l'ombra de l'om és allargada.

2.8 Consonantisme: les consonants geminades

2.8.1 La *ela* geminada (*l·l*)

2.8.3 Exercicis

1. Completeu els buits de les frases següents amb *l*, *ll*, *l·l*, *tl* o *lll*:

1. Té l'apartament en una zona molt tranquil·la de la ciutat.
2. El menjar que serveixen en aquest restaurant és excel·lent.
3. El president va eixir il·lès (il·lés) de l'atemptat.
4. S'ha comprat una parcel·la per a fer-se un xalet.
5. Té una col·lecció de segells molt important.
6. Passà el test d'intel·ligència amb un bon resultat.
7. Li concediren una beca de col·laboració i escrigué una novel·la.
8. No han solucionat res, la proposta ha estat nul·la.
9. La celebració de l'acte es va declarar il·legal.
10. Va venir l'electricista i em va instal·lar el fil musical, però encara treu un so massa metàl·lic.
11. Sol·licitarem l'assistència al col·loqui sobre satèl·lits.
12. Ahir al col·legi va posar una pel·lícula bèl·lica.
13. El van col·locar dins una cel·la de càstig.
14. Ha presentat una proposta paral·lela on fa al·lusió als temes encara no solucionats.
15. La il·luminació que han instal·lat a la circumval·lació és pàl·lida.
16. Han al·legat desconeixement de la llei en l'apel·lació presentada.
17. Han elaborat un projecte que consta d'un miler de fulls.
18. He estat col·laborant en la solució d'un sil·logisme d'una complicació il·limitada.
19. Cavil·lar massa pot provocar problemes capil·lars que desemboquen en alopecìa.
20. Mireia és una dona molt alegre i treballadora.
21. Els lletrats haurien d'estudiar més literatura hel·lènica.
22. El bitllet té una ratlla intel·ligentment dissenyada.
23. Hem perdut el litigi contra els titulars del transatlàntic.
24. A causa de trencar ametles em fa mal l'espalla.
25. Camil·la té les pupil·les pàl·lides: cal buscar una solució.

26. És una dona molt liberal: ha permès (permés) la rebel·lió dels seus fills.

2. Com a recapitulació final, ompliu els buits de les frases següents amb la grafia corresponent. Si no cal posar-hi res, marqueu-ho amb el símbol Ø.

Un investigador privat no ha de tenir miraments a l'hora d'encarregar-se d'un cas. L'any passat em va arribar l'encàrrec d'investigar la misteriosa desaparició d'una princesa d'un petit comtat d'Hongria. Els pares de la princesa l'havien enviada a un convent perquè s'educara sota l'estricta vigilància de les monges. El cas és que un dia l'abadessa es va adonar que no havia assistit a l'oració de mitjanit, i va ser llavors quan va esclatar l'escàndol.

La meua arribada va ser com un raig d'esperança, tant per als pares com per a les religioses. Ràpidament vaig fer una enquesta per a saber qui va ser l'última persona que la va veure. Una jove novícia va afirmar que la va observar mentre feia un passeig solitari per una platja propera al convent, i que una mica més tard va sentir com s'allunyava un automòbil. Aquesta dada va fer augmentar les sospites d'un rapte.

Però al dia següent tot es va aclarir. Un majordom de palau va trobar la xica acompanyada d'un xicot ben plantat a la casa per als convidats. Resulta que la xica s'avorria al convent i va decidir fugir amb l'ajuda d'aquest jove que havia conegut la setmana passada en una visita a la taverna del poble. Després d'aquest desenllaç impressionant, la meua missió havia acabat.

Unitat 3. Determinants I: l'article

3.2 L'apostrofació

3.3 La contracció

3.3.1 Exercicis

1. Col·loqueu l'article en les paraules que hi ha a continuació. Recordeu que quan pugueu, haureu d'apostrofar:

1. l'esternut	6. l'institut	11. l'illa	16. la host
2. l'animal	7. l'accent	12. la invitació	17. el hall
3. la essa	8. la història	13. l'11	18. l'índex
4. l'humor	9. l'ombra	14. la hipocresia	19. la unió
5. la ignorància	10. el stalinisme	15. l'assumpte	20. el iode

2. Poseu la forma de l'article que hi correspon.

1. l'esquaix	6. la EGB	11. la intel·ligència	16. l'OMIC
2. la UNESCO	7. el hobby	12. l'1	17. la ira
3. l'estand	8. la universitat	13. l'UCI	18. l'urna
4. l'elit	9. l'abreviació	14. l'hàmster	19. l'ESO
5. l'hoquei	10. el stop	15. l'anorèxia	20. la erra

3. Ompliu els espais buits d'aquest text amb les formes de l'article en singular, la preposició *de* o les contraccions corresponents:

Relotges de sol: ombres del passat

Diu l'especialista alemany que el temps és la durada i la successió d'activitats subjectes a mudança, i que es mesura per fenòmens successius esdevinguts a intervals irregulars, com el cicle solar, el lunar, etc. I, efectivament, des de l'antiguitat, el decurs del temps s'ha associat a l'alteració regular dels astres sobre el firmament. Així, les unitats de mesura temporals en l'actualitat són bàsicament les mateixes que ja usaven les primitives civilitzacions: el segle, l'any, el mes, la setmana, l'hora, el dia, el minut, etc.

Tot i admetent la capacitat exclusiva de la humanitat per a representar el decurs del temps, és a través dels rellotges que aquesta experiència pren forma física i esdevé una eina amb un pes definitiu en l'evolució de la història social, cultural i científica. Per això no sembla desgavellat afirmar que el rellotge és l'exemple més representatiu de l'home.

Joan Olivares (*Mètode*, núm. 26, 2000. Adaptació)

4. Tradueix les frases següents¹:

- a) Sopar tan aviat / prompte no em permet veure la sèrie de TV que més m'agrada.
- b) Els dissabtes em dedique a netejar el menjador i la cuina.
- c) El 1998 l'empresa de mon pare / del meu pare va fer fallida, per la qual cosa els treballadors es van manifestar / es manifestaren davant la Conselleria.
- d) Que treballes tant no t'ajudarà a recuperar-te econòmicament.
- e) Dilluns em compraré el cotxe que despús-ahir et vaig ensenyar.
- f) Ens veurem en la festa que demà a la nit (de nit) organitzen els meus amics d'Eivissa.
- g) Ta mare t'ha dit que pares taula amb l'ajuda del teu cosí.
- h) No m'abelleix gens viatjar durant tot el cap de setmana per França.

3.4 L'article neutre lo

3.4.1 Exercicis

1. Corregiu l'article neutre que apareix en les frases següents²:

- Ja has mirat això que et vaig portar?
- Els veïns de dalt sempre pensen en les seues coses. Mai no canviaran.
- Potser vaja al cinema amb Jordi. T'hi apuntes?
- Pere sempre diu les mateixes coses.
- Tan neta com sempre anava i ara sembla una miserable!

¹ La traducció que s'ofereix en aquest solucionari és una de les opcions possibles. Potser que hi haja altres solucions amb temps verbals, lèxic o construccions diferents que siguen totalment vàlides.

² Les solucions que s'ofereixen no són les úniques vàlides.

- La cosa més estranya de totes és que Teresa va venir sense cotxe.
- Això que tu vols no és possible.
- Enguany es portarà les coses blanques i les negres.
- Tan divertit com és llegir i vosaltres sempre esteu mirant la televisió!
- La veritat és que els jutges sempre teniu raó.
- Vine tan prompte com pugues perquè hem d'anar-nos-en a Elx!
- Tant em fa que no vingues! La decisió és teua.
- No vull que digues als meus pares res sobre l'accident de trànsit.
- Sortosament, cada dia augmenta el consum de les coses ecològiques.

2. Tradueix les frases següents amb les solucions genuïnes³:

- Els amics de la seua veïna han celebrat el casament a cor què vols.
- El llanterner diu que ha de canviar l'aixeta, si no el problema persistirà.
- El metge ha telefonat i ha dit que vages tan prompte com pugues a la seua consulta.
- Aquest cantant és el millor de l'estiu.
- D'ara endavant has de seguir una dieta baixa en calories i greixos animals.
- El treball, l'hauràs de fer tan bé com sàpies perquè el corregirà el coordinador.
- Allò que més m'agrada d'Isabel és la seua simpatia i amabilitat.
- Mai faig les coses a la babalà perquè així m'ho van ensenyar els meus pares.
- El meu marit no m'estima gens ni mica.
- Mira com de gran s'ha fet el nebot de la teua germana.
- Segons sembla, l'examen s'ajornarà perquè el president del tribunal ha emmalaltit.
- Tan bonic com és viure junt a la teua família en un poble de l'interior!
- Aquesta vegada Cristina almenys ens va saludar quan ens va veure.
- Aquella casa no és prou gran per a tota la nostra família.

3. Corregiu els errors que trobeu en les frases següents⁴:

1. No sé de què et queixes si sempre fas allò que vols.
2. L'obra de teatre que vam veure despús-ahir no em va agradar gens.
3. No he vist aquesta pel·lícula de què parles, per això no puc opinar.
4. És difícil explicar què és el que m'ha passat.
5. Heu d'acabar açò ràpidament. La resta (de coses) no corre tanta pressa.
6. Aquesta nit fan les coses de sempre: futbol i més futbol.
7. Ja sou prou grans com per a fer aquestes bajanades.
8. He d'anar-me'n de viatge, per la qual cosa no podré anar al sopar d'antics alumnes del col·legi.

³ La traducció que s'ofereix en aquest solucionari és una de les opcions possibles. Pot ser que hi haja altres solucions amb temps verbals, lèxic o construccions diferents que siguen totalment vàlides.

⁴ Les solucions que s'ofereixen no són les úniques vàlides.

Unitat 4. Determinants II: demostratius, possessius, numerals, quantitatus i indefinits

4.1 Demonstratius

4.2 Possessius

4.3 Numerals

4.3.5 Exercicis

1. Escriviu amb lletra les expressions numèriques següents:

- a) Mil nou-cents noranta-dos; vint-i-dos milions sis-centes setze mil quatre-centes disset (dèssset) pessetes.
- b) L'u de juny.
- c) Joan vint-i-tres.
- d) Cinquena simfonia.
- e) Dues jaquetes i una bufanda.
- f) Pere tercer; fill segon; d'Alfons tercer.
- g) Pàgina vint-i-dos.
- h) Les tres cinquenes parts.
- i) Vint-i-tres milions cinc-centes seixanta-set mil dues-centes vint-i-dues pessetes.
- j) Dues quartes.

4.4 Quantitatus

4.4.1 Exercicis

1. Completeu els buits següents amb *quant* o *quan*, *tant* o *tan*:

- a) quan
- b) quant
- c) tant
- d) quan
- e) tan; quan
- f) tant; quan

2. Completeu els espais buits amb els adverbis de quantitat següents: *gens, massa, prou, quasi, menys, bastant, almenys*

a) massa	d) menys
b) gens	e) quasi
c) almenys	f) bastant; prou

3. Completeu cada frase amb una de les formes que hi ha entre parèntesis. Compte amb la flexió de gènere i nombre:

<i>(quan / quant)</i>	1. Quan	<i>(tan / tant)</i>	7. Tan
	2. Quant		8. Tan
	3. Quan		9. Tant
<i>(prou / bastant)</i>	4. Prou	<i>(gaire / molt)</i>	10. Gaires
	5. Prou		11. Molt
	6. Bastants		12. Moltes

4.5 Indefinites

4.5.1 Exercicis

1. Ompliu els buits de les frases següents amb un dels indefinits que hi ha entre parèntesis:

<i>(tot / tota / tots / totes)</i>	1. Totes
	2. Tot
	3. Tots
<i>(algú / algun)</i>	1. Algun
	2. Algun
	3. Algú
<i>(cadascú / cadascun / cadascuna)</i>	1. Cadascun
	2. Cadascú
	3. Cadascuna

2. Tradueix⁵:

- Algunes persones han vingut a la consulta per demanar cita.
- El gos està un poc prim.
- El mateix director va venir i ens va donar la mala notícia.
- Hem tret bastants diners de la rifa però no sabem si en tindrem prou per al viatge.

⁵ La traducció que s'ofereix en aquest solucionari és una de les opcions possibles.

- e) La reunió entre els ministres ha durat algunes hores.
- f) Qualsevol de vosaltres està preparat per a pronunciar el pregó de festes.
- g) Has llegit aquesta novel·la? Jo en conec l'autor.
- h) Tot Novelda ha donat suport a la candidatura del president de l'associació.

4.5.2 Gens / cap / res / ningú

4.5.3 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb *cap*, *res*, *gens* i *ningú*:

a) Gens	j) gens
b) Ningú	k) res
c) Cap	l) res
d) Cap	m) gens
e) Gens	n) ningú
f) Gens	o) gens
g) Cap	p) res
h) Ningú	q) res
i) Res	r) ningú

2. Feu una mica de repàs de quantitatius i indefinits, i corregiu les incorreccions que trobeu en les frases següents:

- a) Nosaltres dinem a les dos **quan** tenim temps.
- b) He rebut **bastants** visites que m'han portat **força** regals.
- c) Hi havia **algunes** persones que el coneixien.
- d) Si volen **res (alguna cosa)** de mi, ja m'avisaran.
- e) Vull que vinguen tres voluntaris **qualssevol**.
- f) Ara vindran els **altres (la resta dels)** amics: Pere, Jordi i **tota la resta (els altres)**.
- g) Si hi ha **cap** vestit que t'agrada, compra-te'l.
- h) A **cadascú**, li serà donat el que es mereix en el regne del cel.
- i) De totes aquelles coses no hi ha **cap** objecte que m'agrada.
- j) Rodejarem la casa i **en** tombarem la porta.
- k) Escolteu-me tots: amics, familiars i **els altres** assistents.
- l) Conec **algunes** persones que tindrien molts problemes si decidírem suspendre l'acte.
- m) Van eixir del local, però després **hi** van tornar.
- n) No és acceptable cobejar els béns **dels altres (d'altri)**.
- o) No es pot passejar perquè **mig** Alacant està en obres.

Unitat 5. Categories nominals: substantiu i adjectiu

5.1 Gènere del substantiu

5.1.1 Exercicis

1. Escriviu el femení de les paraules següents:

Ex.: Lluís	<i>Lluïsa</i>	14. merlot	<i>merla</i>
1. gos	<i>gossa</i>	15. cadenera	<i>cadenera (femella)</i>
2. cadell	<i>cadella</i>	16. taxista	<i>taxista</i>
3. treballador	<i>treballadora</i>	17. porc	<i>truja</i>
4. actor	<i>actriu</i>	18. sastre	<i>sastressa</i>
5. notari	<i>notària</i>	19. suïcida	<i>suïcida</i>
6. ós	<i>óssa</i>	20. avi	<i>àvia</i>
7. jueu	<i>jueva</i>	21. plebeu	<i>plebea</i>
8. tocòleg	<i>tocòloga</i>	22. heroi	<i>heroïna</i>
9. padrí	<i>padrina</i>	23. comte	<i>comtessa</i>
10. príncep	<i>princesa</i>	24. llebrot	<i>llebre</i>
11. marquès (marqués)	<i>marquesa</i>	25. ase	<i>somera</i>
12. astronauta	<i>astronauta</i>	26. drapaire	<i>drapaire</i>
13. abat	<i>abadessa</i>	27. sargantana	<i>sargantana (femella)</i>

2. Canvieu de gènere les paraules següents:

duquessa	oncle	bruixot
captiva	actriu	mandatària
cosina	egua	deessa / dea
emperadriu	europa	poetessa
mestressa	secretària	pagana
garrina	boc / cabró	perdigot
artista	marroquina	veïna
germana	serva	abellot
burra	esclava	robavellaire

5.1.1 Divergències respecte al castellà

1. Comproveu si recordeu el gènere d'aquestes paraules. Poseu l'article determinat o indeterminat que els corresponga:

Ex.: No m'agraden *els* espinacs

a) La calor	m) El senyal
b) La maratón	n) Les anàlisis
c) l'olor / una olor	o) Un pendent
d) La suor	p) Els deutes
e) Un estruç	q) Unes postres
f) Els bacteris	r) Els núvols
g) Els llegums	s) La pols
h) El compte	t) El dot
i) El costum	u) Els estratagemes
j) Els afores	v) El lleixiu
k) El compte	w) Un torticollis
l) Una avaria / El corrent	x) Unes alicates

5.1.5 Exercici

1. Llegiu aquestes frases i amb l'ajuda del diccionari, si cal, esbrineu quina és la parella de cada animal. Després escriviu dues columnes i relacioneu cada animal amb la seua parella tal com fem en l'exemple:

a) L'ivori dels elefants és molt cobejable.	Ex.: <i>elefant</i>	<i>elefanta</i>
b) En aquella granja feia falta un ase.	ase	somera
c) La carn de perdigot sol cuinar-se macerada.	perdigot	perdiu
d) Moby Dick és el nom d'una balena llegendària.	balena	balena
e) Enguany no han vingut les oronetes al campanar.	oroneta	oroneta
f) L'ós és un animal en perill d'extinció.	ós	óssa
g) El paté d'oca és excel·lent.	oca	oca
h) Les cuixes de granota són molt apreciades.	granota	granota
i) El meu cavall va coix.	cavall	egua
j) El canari és un animal domèstic.	canari	canària

5.2 Nombre del substantiu

5.3 Gènere i nombre de l'adjectiu

5.3.3 Exercicis

1. Completeu les sèries següents segons l'exemple:

Ex.: <i>groc</i>	<i>groga</i>	<i>grocs</i>	<i>grogues</i>
a) vellutat	vellutada	vellutats	vellutades
b) beix	beix	beix	beix
c) foniatre	foniatra	foniatres	foniatres
d) lent	lenta	lents	lentes
e) elegant	elegant	elegants	elegants
f) comú	comuna	comuns	comunes
g) aliè (alié)	aliena	aliens	alienes
h) pervers	perversa	perversos	perverses
i) vague	vaga	vagues	vagues
j) ample	ampla	amples	amples
k) apte	apta	aptes	aptes
l) tendre	tendra	tendres	tendres
m) sinistre	sinistra	sinistres	sinistres
n) inepte	inepta	ineptes	ineptes
o) estudiant	estudiant	estudiants	estudiants
	estudianta		estudiantes
p) atroç	atroç	atroços	atroces
q) autodidacta	autodidacta	autodidactes	autodidactes

2. Canvieu el nombre de tot el que pugueu de les frases següents:

- L'oca que es passeja per la plaça molesta el trànsit.
- El soterrani de la casa antiga és tètric.
- Alguns fenòmens que han ocorregut al costat m'han fet por.
- La pluja de l'últim any ha acabat amb l'anyada.
- Tinc les mans grosses com les d'un goril·la.
- Els reflexos dels espillats que hi ha al fons dels calaixos em fan nosa.
- Els comerços i l'art són bones dedicacions.
- No em dones més medicina, que tinc mareig.
- Els despatxos que m'ha posat l'empresa són els millors de l'edifici.
- Els vaixells, els avions, els trens, els cotxes i caminar són mitjans de transport.

3. Poseu en plural els substantius de les oracions següents i feu-hi les modificacions pertinents:

- a) Les taronges valencianes són massa dolces.
- b) Tots els nens tenen els mateixos desitjos.
- c) Amb les màquines de rentar la roba s'han perdut els safarejos dels pobles.
- d) Quins dilluns i dimarts tenim classe de valencià?
- e) Han de ser recuperades les cançons tradicionals de les regions.
- f) Als prats hi ha unes vaques que pasturen.
- g) Les aigües de les fonts d'aquells pobles tenen uns gustos molt diferents.
- h) Les barques de pesca no ixen els dissabtes a la nit.
- i) Les professions més habituals dels suïssos són fàcils d'endevinar.

4. Tradueix les frases següents:

- a) Els bacteris són fastigosos.
- b) Té un costum molt lleig: quan té un deute molt gros mai no el paga.
- c) Aquest perfum té una aroma exquisida.
- d) Quan arribarà la fi del món?
- e) Té el front molt ample, les dents xicotetes i la resta del seu aspecte és impresentable.
- f) En aquesta farmàcia es fan anàlisis clíniques.
- g) La SIDA era desconeguda fa 50 anys i ara és una malaltia molt greu.
- h) Has de fer una anàlisi ampla del problema abans de plantejar tots els dubtes.
- i) Han tallat el corrent elèctric. Per això no funciona l'aire condicionat i notem una calor tan apegalosa.
- j) Tinc molta son, però després em desvetle perquè tinc el son molt lleuger i patisc molts malsons.
- k) M'has espantat i per això tinc el pols accelerat.
- l) Agafeu un full de paper i dibuixeu-hi un bou amb les banyes ben grans.
- m) Fes-li moltes besades i moltes abraçades.
- n) Hi havia tanta gent que tots vam rebre moltes empentes i alguna trepitjada.

5.4.1 Exercici**1. Milloreu, si és possible, les frases següents:**

- a) Tot Callosa està plantada de nespres.
- b) He vist un llibre i una ressenya molt bons.
- c) Freda sopa i café era tot el que l'esperava a casa.
- d) De pedra era tota la Gandia medieval.
- e) L'esperava a l'estació mig Santa Pola.
- f) Els exàmens inicial, parcial i final tenen parts orals i escrites.
- g) Els anys i les estacions felïços passaven ràpidament.
- h) Un gat, una balena i un pingüí grisos decoraven la paret de l'habitació.

Unitat 6. Lèxic. Composició i derivació

6.1 Doblets lèxics

6.1.1 Exercici

1. Empleneu les frases següents amb la paraula que considereu convenient:

1. Si vols anar al teatre, primer has de recollir l'ABONAMENT en taquilla.
He posat ADOB als rosers perquè isquen flors més boniques.
2. Finalment, els caps de govern de la Unió Europea ACLARIRAN el tema.
Cal que nosaltres CLARIFIQUEM bé l'oli abans de vendre'l.
3. Es va AFERMAR en la seua posició: va AFIRMAR que no pensava dimitir.
Hem d'AFERMAR els fonaments d'aquesta casa.
4. He telefonat per ANUL·LAR la cita que tenia amb el metge.
Com que no s'avenien, van ANUL·LAR el seu matrimoni: l'anell que portaven al dit ANULAR no tenia cap valor .
5. Van fer un sopar amb molt d'APARAT perquè venia l'alcaldeessa.
L'APARELL de televisió deixà de funcionar en començar aquella tempesta amb tant d'APARAT elèctric.
Com que menja tant té problemes en l'APARELL digestiu.
6. A aquell avió encara no li han donat permís per ATERRAR i l'espera ha ATERRIT els passatgers.
No sigues tan idealista. ATERRA, que ja tens 30 anys!
7. El preu de la carn de vedella ha BAIXAT molt.
Cal que ABAIXES el volum del televisor.
8. La població es va assabentar del succés pel BAN que va emetre l'ajuntament.
El BÀNDOL cristià ja està preparat per a desfilar.
9. Necessite posar-me una BENA per a subjectar millor l'esparadrap.
M'han tret sang de la VENA per fer-me una anàlisi.

10. Enguany s'han incrementat els beneficis dels que inverteixen en BORSA.
La BOSSA o la vida.
He tornat del supermercat carregat amb moltes BOSSES.
Lluís ha regalat a la seua núvia una BOSSA de pell de cocodril.
11. Posa més COLA si no vols que es desenganxen els cromos.
Li han tallat la CUA al gos.
He hagut de fer CUA per entrar al cinema.
En el viatge he hagut de seure a la CUA de l'avió.
Hem comprat un piano de CUA de segona mà.
12. El tresorer tenia dificultats per a aclarir els COMPTES de l'associació.
La COMTESSA va assistir al sopar benèfic vestida de llarg.
Vés amb COMPTE i posa't el casc, en COMPTES de fer el boig.
Si tens problemes saps que pots COMPTAR amb mi.
Si ja has acabat les postres, demanarem el COMPTE al cambrer.
He obert un COMPTE corrent en la caixa d'estalvis.
Com que no sap matemàtiques, sempre COMPTA amb els dits.
13. Sempre estem EMPLENANT els mateixos papers.
Es passa el dia COMPLIMENTANT els seus superiors jeràrquics.
14. Corelli va COMONDRE més de cinquanta concerts per a violí.
L'han COMPOSAT per no fer els deures.
15. Es passa la nit CONTEMPLANT la lluna plena.
Aquest apartat de la llei no PREVEU els casos més dubtosos.
16. L'edifici on s'ubicarà el museu de les ciències té forma de CUB.
No trobe el CUBELL, no sé on posaré els bolígrafs.
Tres al CUB és igual a vint-i-set.
17. No se sap encara la DATA de l'examen.
Cal omplir els buits de l'imprès (l'imprés) amb les DADES personals, i després les col·locaran en una base de DADES general.
18. Quan acabeu DOBLEGUEU el full per la meitat.
Has de treballar més, has de DOBLAR el temps que dediques a l'estudi.
Saps si han DOBLAT aquesta pel·lícula al català?
Abans de guardar la roba has de DOBLEGAR-la.
19. Aquell xiquet no pot DORMIR bé.
S'ensenyen cançons de bressol per ADORMIR el seu fill.
20. A l'aula 204 no netegen mai l'ESBORRADOR.
Feu primer un ESBORRANY i després redacteu la vostra composició.
Em va presentar el treball ple d'ESBORRALLS.

21. Des que s'ha fet FAMÓS ja no ens tracta igual. Ara és una persona molt FAMOSA.
Estava AFAMAT. Feia molta estona que esperava el menú.
22. Si necessiteu més FULLS per a l'examen, me'n demaneu.
A la tardor cauen FULLES dels arbres.
23. Com que no vol estar tan GRAS es nega a menjar aliments amb GREIX.
24. Heu de LLIURAR els treballs abans del 30 de maig.
Lluiten per ALLIBERAR el seu país.
25. A MITJAN agost se celebra la festa de la Mare de Déu.
MIG Noruega es va abstenir en les darreres eleccions.
En MEDIS judicials la sentència ha causat una forta commoció.
L'avió és el MITJÀ de transport que menys m'agrada.
La MITJANA d'edat dels narcotraficants detinguts és molt baixa.
Ja he netejat MITJA casa.
No té els MITJANS necessaris per a investigar.
Treballa en la Conselleria de MEDI Ambient.
La televisió és un MITJÀ de comunicació molt influent.
26. Des que estudia MEDICINA ja no vol prendre tantes MEDECINES/MEDICINES.
27. A les nou del matí s'ha constituït la MESA electoral.
Per favor, ajuda'm a desparar TAULA.
Després de la conferència hi hagué una TAULA redona.
La MESA de govern ha dictat la llei que tant esperàvem.
28. Pren-li les MIDES per fer-li el vestit de festa.
El govern haurà de prendre MESURES molt estrictes contra la corrupció.
Si vols que la recepta t'isca bé, has de posar-li la MESURA exacta de cada ingredient.
29. El cos humà té molts MÚSCULS.
Em fa mal l'esquena perquè vaig carregar una botella de butà al MUSCLE.
30. Quin NÚMERO ha eixit al sorteig de l'ONCE?
Hi havia un gran NOMBRE d'alumnes en la manifestació.
31. L'han NOMENAT president de l'associació de veïns.
Han passat llista? Ja m'han ANOMENAT?
32. Han restaurat l'ORGUE de la catedral. Ara sona millor que mai.
Cap ÒRGAN del govern central ha emès (emés) el comunicat.
M'he fet donant d'ÒRGANS.
33. La gallina va PONDRE tres ous d'or.
POSEU-vos al costat de la finestra per veure com es PON el sol.

34. Abans de comprar-te la brusa, EMPROVA-te-la.
En el piscolabis vam TASTAR tota mena de mariscs.
Hem estat PROVANT la resistència del pont nou.
35. La Casa REIAL ha emès (emés) un comunicat per fer públic l'embaràs de la infanta.
La pel·lícula està basada en fets REALS.
36. L'orquestra *Montecarlo* vindrà a la REVETLLA de divendres.
La BERBENA és una planta verinosa.
37. Estàs SEGUR que tot això no és mentida?
Aquest anell estarà més SEGUR en la caixa de cabals.
Aquest mes he de pagar l'ASSEGURANÇA del cotxe, la de la casa i la de vida.
Si no vols que hi haja un accident, posa el FIADOR a la pistola.
38. No podem SEURE, ja que la sala està plena.
Hem d'ASSEURE el xiquet en la cadira menjadora.
39. Es nota que són germans, S'ASSEMBLEN moltíssim.
Amb aquella careta d'àngel, SEMBLA tan honrat i tan bona persona.
A mi em SEMBLA que plourà aquest cap de setmana.
40. No dones a rentar la roba sense abans SENYALAR-la.
Després de l'accident se li va quedar la cara SENYALADA.
Vosaltres, ASSENYALEU amb una creu l'opció correcta.
El jutge em va demanar que ASSENYALARA el culpable.
41. Em va caure el setrill i em vaig fer una TACA molt gran en el vestit.
Necessite més TATXES per a penjar els pòsters.
42. Això s'ha de fer dins dels límits del TERME municipal i en un TERMINI de set dies com a màxim.
43. He passat la nit en VETLA perquè el xiquet no ha parat de plorar.
Fou tan romàntic! Sopàrem a la llum de les ESPELMES.
És molt ric, fins i tot té un vaixell de VELA.

2. Completeu els buits de les frases següents posant-hi les paraules o les locucions que s'ajusten a la definició que hi ha entre parèntesis.

1. Manilles / Assassí	11. Hostessa / Suc
2. Traveta / Bac	12. Assegurança
3. Botxí	13. Bena / Farmaciola
4. Cruïlla/ Vianants	14. Vessar
5. Engegar / Condicionat	15. Renda
6. Acudits	
7. Tovallola / Barnús	
8. Traïdoria	
9. Bestreta	
10. Arrelat	

3. Escriviu la paraula que corresponga a cada definició.

1. allotjar, albergar	9. testimoni
2. escorxador	10. absent
3. drassana	11. milió
4. banyes	12. escullera
5. afaitar	13. espantar
6. cobrament	14. rebut
7. saborós	15. rusc
8. esquinç	

6.2 Els barbarismes

6.2.1 Exercici

1. Utilitzeu, si cal, un vocabulari per a identificar els barbarismes que contenen les frases següents i corregiu-los:

- M'he comprat un **jupetí** de **vellut** que vaig veure en l'**aparador** de la botiga del **xamfrà**.
- El tren de **rodelia** s'aturarà en l'**andana núm. 2** d'aquest **baixador**.
- I tant** que està **boja** la germana del meu **gendre**. Em trau de **polleguera el seu costum** de **cridar** a tothom.
- He vist a **la bústia** el **rebut** de la llum i el de l'**assegurança** del cotxe; **sort** que he pogut **estalviar** un poc.
- No sé què regalar-li: uns **botons de puny**, una **corbata de llaç** o un **fermall** d'or.
- Pep està molt **gros** perquè sempre està menjant **entrepans**, **llepolies** i coses amb **greixos**. **A més** li agraden molt els **flams** i **la pasta fullada**.
- Els **canelobres** que m'han regalat són de **metall**. A mi, m'agraden més de **coure** o de **vidre**.
- He comprat un **comodí** que no és del **gust** de mon **oncle**.
- Han **retardat** la reunió, però no obstant això es farà **una anàlisi completa** de l'estat de **comptes**: diran si hi ha **guanys** o pèrdues.
- No sé **assaborir** el vi estranger. Així que no és necessari que traguin **llevataps / tírabuixó**.
- El **regidor** ha canviat els **fanals** i **les llambordes** de la **vorera** del meu carrer, però els problemes de **trànsit** encara continuen.
- En aquella **mesa** electoral s'han perdut moltes **paperetes** i això ha pogut **afavorir** la pèrdua **d'escons**.
- Joan **pertany** a un grup que **dóna suport a l'avortament gratuït**.
- Els nous **arranjaments** de la cançó no van **decebre** el públic, que va prorrompre en **aplaudiments**.

- o) Es va **recloure** en un **monestir** per tal **d'apaivagar** el seu estat d'ànim, **deixondir-se**, **asserenar-se** i recuperar la **seguretat** de si mateix.
- p) El veí va baixar fet una **fera** a dir-nos que estàvem fent massa **gresca**, que ja estava bé de **tabola** i que érem uns **pocavergonyes**.
- q) L'**hostessa** va portar-nos una **safata** amb **cloïsses** i **clòtxines**, però nosaltres preferíem **polp** i **llagosta**.
- r) **Testimoniaré** davant la **jutgessa** tot el que **esbrine** sobre el **robatori** de la **bijuteria**.
- s) He demanat **finançament** per poder pagar **les despeses** del pis que m'he comprat en un **complex** de **lux**.
- t) **Sort** que hem **aconseguit** els objectius; ho dic **seriosament**.

6.2.2 Mots adaptats

6.3 La creació lèxica

6.3.1 La derivació

6.3.1.1 Exercicis

1. Formeu verbs derivats d'aquestes paraules amb els prefixos *a-*, *en-* (i la seua variant *em-*) i *es-*:

embutxacar	enllaçar	espolsar
encuriosir	engrandir	envellir
engabiar	emmarcar	empaperar
emmagatzemar	encaixar	alleugerir
enfarinar	aclarir	arraconar
envernissar	abaratir	esbrancar

2. Escriviu les paraules que corresponen a les definicions següents (pareu atenció en l'ortografia dels mots amb prefixos):

a) apolític	e) antídod, contraverí
b) anònim	f) exculpar
c) asimptomàtic	g) contraordre
d) insubornable	h) benparlat

6.3.1.2 Diminutius, augmentatius i pejoratius

6.3.1.3 Col·lectius

6.3.1.4 Exercicis

1. Completeu el quadre següent, tenint en compte el que acabeu de veure. Fixeu-vos en l'exemple:

derivat	primitiu	sufix	tipus de sufix
xiqueta	<i>xica</i>	<i>-eta</i>	<i>diminutiu</i>
fadrinot	<i>fadrí</i>	<i>-ot</i>	<i>augmentatiu</i>
cotxàs	<i>cotxe</i>	<i>-às</i>	<i>augmentatiu</i>
oliverar	<i>olivera</i>	<i>-ar</i>	<i>col·lectiu</i>
bescollada	<i>bescoll</i>	<i>-ada</i>	<i>colp</i>
trosset	<i>tros</i>	<i>-et</i>	<i>diminutiu</i>
xicalla	<i>xic</i>	<i>-alla</i>	<i>col·lectiu</i>
brancatge	<i>branca</i>	<i>-atge</i>	<i>col·lectiu</i>

2. A continuació, teniu diverses sèries de paraules d'una mateixa família. Fixeu-vos-hi bé, classifiqueu-les en la graella de la pàgina següent i completeu-la. Si dubteu quin és el primitiu, consulteu el diccionari:

Derivats	Pseudoderivats (cultismes)	Primitiu
aigüeta, aigüera	aquós, aquàtic	aigua
consolat	consular	cònsol
llacuna	lacustre	llac
	fabulós	faula
corbar	curvatura	corba
	nocturn	nit
cervellet	cerebral	cervell
subtítol	titular, titulació	títol
llunàtic, llunari	lunar, lúnula	lluna
joventut, juvenívol	juvenil	jove
espaiós, espaiar	espacial	espai
llengüeta, llengut	lingüística, lingual	llengua
pitrrera	pectoral	pit
ullera, ullet	ocular, oculista	ull

6.3.1.5 Els gentilicis

6.3.1.6 Exercici

1. Repassem ara una mica de geografia. Consulteu un mapa comarcal i completeu la graella següent:

Gentilici	Població	Comarca
alcoià - alcoiana	Alcoi	l'Alcoià
alzireny - alzirenya	Alzira	la Ribera Alta
denier - deniera	Dénia	la Marina Alta
xixonenc - xixonenca	Xixona	l'Alacantí
calpí - calpina	Calp	la Marina Alta
catarroquí - catarroquina	Catarroja	l'Horta
guardamarenc/a	Guardamar	el Baix Vinalopó
oriolà - oriolana	Oriola	el Baix Segura
elxà - elxana	Elx	el Baix Vinalopó
elder - eldera	Elda	l'Alt Vinalopó
banyerí - banyerina	Banyeres de Mariola	l'Alcoià
castallut - castalluda	Castalla	l'Alcoià

6.3.2 La composició

6.3.2.1 L'ús del guionet

6.3.2.2 Exercicis

1. Les paraules que designen els conceptes següents poden presentar dubtes pel que fa a l'ortografia del guionet. Deduïu la paraula a què fa referència el concepte i transcriviu-la d'acord amb els criteris anteriors:

Ex.: Un vagó que és també un restaurant: *Vagó restaurant*

1. presocràtics	13. curtcircuit
2. arximilionari	14. sordmut
3. camió grua	15. comptagotes
4. decret llei	16. agredolç
5. preromànic	17. para-sol
6. vicerector	18. parallamps
7. grecoromà	19. guarda-roba
8. politico-social	20. quaranta-u
9. castellanoparlants	21. Sud-àfrica
10. barba-roja	22. sud-est
11. penya-segat	23. zigzaguejar
12. pocatraça	24. despús-ahir; abans d'ahir

25. ping-pong
26. vint-i-seté
27. lligacama
28. centpeus
29. capicua

30. allioli
31. coliflor
32. esclata-sangs
33. noranta-nou

2. Formeu compostos relacionant les parelles següents i pareu atenció si les paraules resultants porten guionet o no.

1. busca-raons

2. capgirar

3. cara-xuclat

4. clarobscur

5. comprendre

6. escalfabraguetes

7. escurabutxaques

8. escura-xemeneies

9. gà·lic-romànic

10. gira-sol

11. figaflor

12. físicoquímic

13. malvendre

14. nord-americà

15. para-xocs

16. pit-roig

17. pocavergonya

18. primmirat

19. rodamón

20. tastaolletes

Unitat 7. Morfologia verbal I

7.5 Verbs irregulars de la primera conjugació

7.5.1 Exercicis

1. Ompliu cada buit amb la forma correcta del verb *anar*:

- a) vas; aniré / vaig
- b) anirem
- c) vaja
- d) anaven; van
- e) vages; aniré
- f) van
- g) va
- h) vagen
- i) anares; aniria / vas; aniré / vas; vaig
- j) van; vaig

2. Ompliu cada buit amb la forma correcta del verb *estar*:

- a) estaran
- b) estic
- c) està
- d) estiga
- e) estava; estat; està
- f) esteu
- g) estiguéreu
- h) estaran
- i) esteu-vos /
- j) està-te

3. Completeu aquestes frases amb la forma adequada del verb corresponent:

- a) envegen
- b) col·loquem
- c) traces
- d) freguen
- e) fique

7.6 Verbs irregulars de la segona conjugació

7.6.1 Verbs velaritzats

7.6.1.1 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:

- a) corregut
- b) discorre
- c) ocorre
- d) transcorria
- e) recorregueres
- f) incorrent
- g) socorregué / va socórrer
- h) concorreran
- i) ocorrega; ocorregut
- j) recórreguen

7.6.1.2 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:

- a) resolia; resol
- b) confonga
- c) compreguera; comprenia
- d) prenc; pren; prenga
- e) comprèn (comprén) / compreguera; resoldrà / resoldria; respondrà / respondria
- f) componia; comprenia
- g) aprenc; aprenia / aprenguí
- h) entenc / entenien; resoleu / resolíeu
- i) ven; venc; val
- j) molc; molga
- k) valc; valguera; aprendria

7.6.1.3 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:

- a) compareixerà / compareix
- b) desconeix / desconeixia
- c) conec
- d) reapareguera
- e) coneguera
- f) pareixia

7.6.1.4 Exercicis**1. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:**

a) incloquem; excloem / exclourem	e) cloïa
b) recloïen	f) exclous
c) conclouràs / conclous	g) inclòs
d) concloga	h) conclòs

2. Feu el mateix amb el verb TRAURE:

a) traurem	h) trau-te
b) traga	i) tret
c) trac	j) traient / traent
d) tret	k) traieu / traeu; tragueu
e) trauria	l) traguera
f) treia	m) tragueu
g) traus	

3. Feu el mateix amb el verb CREURE:

a) creien; creuen	i) creus; cregues
b) creuré	j) creient / creent
c) cregut	k) crec; creu
d) creguéreu	l) cregueres
e) creuríem	m) creureu / creieu; crèieu (créieu)
f) creus	n) creiem / creem
g) creguen	o) hauria cregut / creuria
h) crèiem (créiem); creiem / creem	

4. Feu el mateix amb el verb BEURE:

a) bevia; bec	f) bega
b) bevent	g) beguera
c) begut; beure	h) bevem; beuen
d) bega; bevia	i) bec / beuré
e) beveu	j) beveu; begueu; bevent / beguts

5. Feu el mateix amb el verb RIURE:

a) rigut / rist	i) rigueren
b) rèiem (réiem)	j) rient
c) riga	k) riureu / riurem
d) rigueres	l) rigueu
e) riga / riureu / riurà	m) riuen
f) ric	n) riguéreu
g) reies; rius	o) rèieu (réieu)
h) riuríem	

6. Feu el mateix amb el verb CAURE:

a) cauen	h) cau
b) caigueres (tu) / caiguérem (nosaltres) / caiguera (l'escala)	i) caiguen; quèiem (quéiem)
c) caus / cauràs	j) caurà
d) queia / cauria; caigué / va caure	k) caiguera
e) queia; cau / ha caigut	l) caient / caent
f) caiguérem	m) caieu / caeu
g) queien	n) caiguen
	o) quèieu (quéieu)

7.6.2.1 Exercici

1. Completeu els espais buits amb la forma corresponent del verb que hi ha entre parèntesis:

a) visqué / va viure	h) revisc
b) meresc	i) creixeu
c) creixerà / creix	j) decrescut
d) nascut	k) visquen
e) meresca	l) visquí / vaig viure / vivia
f) visquera	m) renasca
g) mereixeríeu	n) merescut

7.6.3 Verbs especialment irregulars de la segona conjugació**7.6.3.1 Exercicis**

1. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:

a) faça	e) vols; veja
b) feia; vèiem (véiem) / fa; veiem	f) vol; faça
c) vulgueu	g) férem
d) facen; puguen	h) veia

2. Completeu les frases següents amb les formes verbals corresponents:

a) hi haja	e) haja; hàgeu
b) sigues	f) sàpies; hages
c) saberem	g) sigueu
d) siguen	

7.7 Verbs irregulars de la tercera conjugació

7.7.1 Exercicis

1. Completeu els buits de les frases següents amb la forma conjugada dels verbs que hi ha entre parèntesis:

a) tussen	h) surta; sortirem
b) escup / escopeix	i) obriu
c) afija / afegisca	j) òbriga
d) llig / llegeix	k) òmpliga
e) tinya / tenyisca; tiny / tenyeix	l) òbriguen
f) llig / llegeix	m) ompliu / òmpligues
g) engul-te / engoleix-te	

2. Ompliu els buits de les frases següents amb la forma corresponent del verb EIXIR:

a) isc / eixia	h) isqué / va eixir /
b) isquéreu	i) eixiria
c) eixit	j) eixíem
d) eixint	k) ix
e) eixiu	l) eixirà
f) isquem	m) eixiran / eixirien
g) ixes / eixiràs	n) vam eixir / isquérem

3. Feu el mateix amb el verb TENIR:

- té
- tingueres
- he tingut
- tenint; tenen
- teniu; tingueu
- tenia
- tinguérem
- tingues; tinguem; tenim
- tindràs
- tinguera
- tinga
- tenies

4. Feu el mateix amb el verb VENIR:

- vingues
- vindríem
- venint
- vingut
- ve; vingut
- venir; vindré
- vinguéreu
- véns
- veniu / vinguéreu; vindré / vindria
- vinc; véns; véns; venir; venim; ve

7.8 Remarques sobre l'imperatiu

7.8.1 Exercicis

1. Feu l'imperatiu dels verbs següents:

ENCENDRE	ESCRIURE	BEURE	TRAURE	SER
encén	escriu	beu	trau	sigues
encenga	escriga	bega	traga	sigu
encenguem	escriguem	beguem	traguem	siguem
enceneu	escriviu	beveu	traieu	sigueu
encenguen	escriguen	beguen	traiguen	siguen

2. Transformeu aquestes ordres en prohibicions:

- No encengues el foc.*
- No faces el que t'he dit!
- No ho digueu!
- No et tragues la mà de la butxaca!
- No et begues la llet!
- No tragueu un deu en l'examen!
- No vingueu cap ací!
- No escrigueu!

3. Completeu les frases següents amb la forma verbal que corresponga (imperatiu o present de subjuntiu) dels verbs entre parèntesis:

a) <i>bega</i>	h) resolguem-los!
b) <i>eixiu</i>	i) seieu; seu; seguen
c) <i>faça; vinga</i>	j) <i>eixiu; feu</i>
d) <i>conduïu; poseu-vos</i>	k) <i>ven / venguem; vine / vinguen</i>
e) <i>dueu-me</i>	l) <i>sapieu</i>
f) <i>escriviu; escrigueu</i>	m) <i>caieu</i>
g) <i>resoleu; feu</i>	

4. Corregiu els errors que trobeu en les frases següents:

- Traieu** el llibre i comenceu a treballar.
- Agafeu un bolígraf i **escriviu**.
- Abans de fer el café, **moleu-lo**.
- Sapieu** això i podreu anar tranquils a l'examen.
- Beveu tot el vi que vulgueu. (*està bé*)
- Açò és un atracament: **traieu** la cartera.

Unitat 8. Morfologia verbal II

8.1 Formes no personals

8.1.1.1 Exercicis

1. Subratlleu les incorreccions verbals que trobeu en les frases següents i esmeneu-les:

a) va <u>transcurrir</u>	va <i>transcòrrer</i>
b) <u>et perteneixen</u>	et pertanyen
c) <u>m'interrumpesques</u>	m'interrompes
d) <u>rebatir</u>	rebatre
e) <u>emiteix; s'interrompeix</u>	emet; s'interromp
f) <u>batim</u>	batem
g) <u>debatint</u>	debatent
h) <u>admitiran</u>	admetran
i) <u>ocurrisca</u>	ocórrega
j) <u>incluïm</u>	incloem
k) <u>infundesques</u>	infongues

2. Escriviu l'infinitiu derivat com indica l'exemple:

1. <i>enrogir</i>	8. adolorir
2. enorgullir	9. embellir
3. alentir	10. ennegrir
4. avergonyir	11. alleugerir
5. encarir	12. endolcir
6. abaratir	13. envellir
7. assaborir	14. resplendir

8.1.2 El gerundi

8.1.2.1 Exercicis

1. Subratlleu tots els gerundis que apareixen en el text següent i classifiqueu-los d'acord amb el quadre que hi ha a continuació, segons siguen de la primera, la segona o la tercera conjugació:

Llegint i escrivint es poden experimentar noves emocions. Són —ja ho sabem, ai!— operacions que no estan de moda. Contínuament estan llançant-nos, des dels mitjans de comunicació social, responsables de crear aquesta moda, estímuls que inviten a formes de vida fàcils, submises i idiotitzants. Estan venent-nos ara i adés falses fórmules de felicitat que passen irremissiblement pels terrenys de la imbecil·litat més estricta. I això, per què? A qui beneficia? D'entrada, a l'engranatge capitalista: llegir i escriure són vicis barats, massa barats per al sistema de consum. I endemés, llegint i escrivint els individus acaben reflexionant, pensant, traient conclusions, entenent qui els mana i amb quines finalitats. Massa riscos per als qui tenen la paella pel mànec... La llibertat, la vertadera llibertat —la que es construeix aprenent, adquirint coneixement, accedint a la informació— és perillosa. Sobretot per als qui en volen tenir el monopoli i rendibilitzar-lo econòmicament: els qui practiquen la forma més mesquina del poder.

1a conjugació	2a conjugació	3a conjugació
<i>Llançant, reflexionant, pensant</i>	<i>Venent, traient, entenent, aprenent, escrivint</i>	<i>Llegint, adquirint, accedint</i>

2. Escriuiu al costat dels infinitius següents la forma de gerundi corresponent:

a) Aparèixer: <u>apareixent</u>	h) dient	o) prenent
b) bevent	i) duent	p) rient
c) cabent	j) mereixent	q) sabent
d) caient	k) havent	r) sent
e) coent	l) movent	s) tenint
f) creient	m) podent	t) traient
g) devent	n) plovent	u) vivint

3. Empleneu-ne els buits amb les formes de gerundi corresponents als verbs que hi ha entre parèntesis:

a) <i>escrivint</i>	e) <i>movent</i>
b) <i>veient / veent</i>	f) <i>creient / creent</i>
c) <i>coneixent-te</i>	g) <i>sent</i>
d) <i>plovent</i>	h) <i>prenent</i>

4. Esmeneu, si cal, les construccions de gerundi següents:

a) Eixirem havent acabat de veure la pel·lícula.	Està bé
b) Li vam escriure, <i>i ens va contestar l'endemà mateix</i> .	
c) M'ho deia tot plorant.	Està bé
d) Sempre estudiava escoltant música.	Està bé
e) Va beure molt, <i>i el van haver d'acompanyar a casa</i> .	
f) Va tenir un accident, <i>i va morir a les vint-i-quatre hores</i> .	
g) Caigué per l'escala <i>i no es va fer res</i> .	
h) El metge l'ha visitat, <i>i li ha canviat la medicació</i> .	
i) Se li trencà la direcció, <i>i va anar a topar contra un arbre</i> .	
j) Li entrà un atac menjant-se un pastís.	Està bé

8.1.3 El participi

8.1.3.1 Exercicis

1. Ompliu la graella següent amb les formes de participi corresponents:

Infinitius	Participis			
	Masc. sing.	Fem. sing.	Masc. pl.	Fem. pl.
aprendre	apprès (après)	apresa	apresos	apreses
Dur	dut	duta	duts	dutes
sofrir	sofrit	sofrida	sofrits	sofrides
imprimir	imprès (imprés)	impresa	impresos	impreses
beure	begut	beguda	beguts	begudes
ploure	plogut	ploguda	ploguts	plogudes
resoldre	resolt	resolta	resolts	resoltes
respondre	respost	resposta	resposts	respostes
extraure	extret	extreta	extrets	extretes

2. Poseu el participi dels infinitius entre parèntesis en les frases següents:

1. aparegut	11. obert; atès (atés)	22. fos
2. venut	12. respost	23. volgut; aconseguit
3. pertanyut /pertangut	13. rebut	24. absoluta
4. oferit	14. vençut	25. encès (encés)
5. sabut; fet	15. crescut	26. establert
6. estret	16. comès (comés)	27. compost
7. cabut	17. retingut	28. confós
8. mòlt	18. promès (promés)	29. imprès (imprés); fet
9. sigut	19. corregut	30. cuit
10. resolt	20. escrit	
	21. tret	

3. A continuació teniu unes frases que tenen fetes les substitucions dels complements directes per pronoms febles. Però qui ho ha fet s'ha oblidat de la concordança. Esmeneu-les, tot tenint en compte els antecedents que apareixen entre parèntesis:

- Quim, l'has **tancada** bé?
- L'he **cuita** bé?
- L'han **impresa** a Castelló.
- Els han **escrits** a mà.
- Si ja les han **dutes** curtes (les faldilles), per què ara no volen dur-les?
- L'últim mes n'han **retransmeses** moltes.
- L'han **inclosa** en la llista d'espera.
- Els han **exclosos** de l'oposició.
- Les han **rebudes** obertes.
- L'han **extreta** de la biblioteca

4. Com a recapitulació final, ompliu els buits de les frases següents amb les formes adequades dels verbs que hi ha entre parèntesis:

a) comès (comés)	k) rèieu (réieu)
b) rebatent	l) dugues
c) encareix / encarix	m) depengues
d) estiguéreu	n) calia
e) entenien	o) begueres
f) movent	p) agràia
g) plogut	q) vull
h) veia	r) resolt
i) percebut	s) isca; plovent
j) poguera; puc	

8.2. Perífrasis verbals

8.2.1 Perífrasi d'obligació

8.2.1.1 Exercicis

1. Repetiu les frases imperatives següents tot canviant el verb i transformant-les en perífrasi d'obligació. Observeu l'exemple de la pàgina següent:

FORMA PERSONAL		FORMA IMPERSONAL	
Haver de + infinitiu	cal que +subjuntiu	s'ha de + infinitiu	cal + infinitiu
<i>Heu de beure aigua.</i>	<i>Cal que begueu aigua.</i>	<i>S'ha de beure aigua.</i>	<i>Cal beure aigua.</i>
Heu d'escriure una carta.	Cal que escrigues una carta.	S'ha d'escriure una carta.	Cal escriure una carta.
Heu d'estar-vos quietes.	Cal que estigueu quietes. Cal que estudei molt.		
Ha d'estudiar molt.	Cal que tanquem la porta.	S'ha de tancar la porta.	Cal tancar la porta.
Hem de tancar la porta.	Cal que faci la faena.		Cal fer la faena.
Ha de fer la faena.	Cal que tragues el llibre.	S'ha de fer la faena.	Cal traure el llibre.
Has de traure el llibre.	Cal que cuses el forat del calcetí.	S'ha de traure el llibre.	Cal cosir el forat del calcetí.
Has de cosir el forat del calcetí.	Cal que t'ho menges tot.	S'ha de cosir el forat del calcetí.	
T'ho has de menjar tot.	Cal que isques d'ací.		
Has d'eixir d'ací.			

2. Ompliu els buits amb les perífrasis d'obligació en el temps que convinga:

- a) Si voleu eixir **heu d'**obrir la porta.
- b) Els qui **s'hagen d'**inscriure, que vinguen.
- c) **Havia d'**arribar ahir, però arribarà avui.
- d) Tota aquesta faena, l'**hauran de fer** demà, perquè avui no podran.
- e) Els qui **hagen de** declarar que no vinguen.
- f) Sempre diu que **hauríeu d'**estalviar, si volguéreu comprar un cotxe.
- g) Si **hagueren de** treballar no dirien tot això.
- h) Vosaltres **vau haver d'**entrar per la finestra perquè la porta estava tancada.
- i) Tu **havies de / vas haver de** llavar la roba, la setmana passada.

8.2.2 Perífrasi de probabilitat

8.2.2.1 Exercici

1. Ompliu els buits amb les formes adients de *deure* o *haver de*:

1. És una obligació, tothom **ha d'**arribar a l'hora.
2. Amb la vaga de transports, Anna **deu** arribar tard.
3. Tu **has de** callar quan el concert comença.
4. Vosaltres **heu de** tenir en compte que en aquests moments **deu** ser difícil eixir.
5. La setmana passada, elles **degueren** dir que ens havíem perdut i per això **hem de / han de** donar tantes explicacions.
6. És tard i els xiquets **han d'**anar a gitar-se.
7. **Devem** semblar estrangers, nosaltres, amb aquests pantalons curts.
8. Tinc mal de cap, **dec** estar malalta.

8.2.3 Perífrasi d'imminència

8.2.3.1 Exercici

1. Corregiu les frases següents:

1. **Vegem** de què tracta el tema. / **Ara veurem** de què tracta el tema.
2. La setmana que ve **se celebrarà** la cimera del G-8.
3. D'ací a dues setmanes l'equip de futbol **jugarà** la final a París.
4. El mes d'abril **tindrà** lloc la Fira del Moble.
5. Els sindicats i la patronal **es reuniran** divendres vinent.
6. Els països europeus **aturaran** les emissions de gasos contaminants.
7. Els llibreters **proposaran** al govern una rebaixa dels llibres de text.

8.2.4 Remarques sobre les perífrasis d'infinitiu i de gerundi

8.2.4.1 Exercicis

1. Corregiu, si cal, les frases següents:

1. He de sortir a comprar el diari perquè ja deu haver arribat.
2. Avui has de fer això i no has de tardar a acabar-ho.
3. S'ha acabat la gasolina i hem d'empènyer (empényer) el cotxe.
4. Us ho deixaré tot preparat. Així, no caldrà que us mogueu.
5. (ell) Havia de presentar / (calia que presentara) els deures aquesta vesprada. Per això no deu haver vingut.
6. No trobe Pere enlloc. Deu haver-se'n anat a sa casa.
7. Cal posar-se d'acord.
8. Els vassalls hagueren d'inclinar-se davant del senyor.
9. No calia que els molestàrem.
10. La comissió es reunirà demà perquè ha de prendre una decisió molt important.

2. Tradueix les frases següents:

1. Havia d'anar-me'n. Calia que me n'anara.
2. No hauràs de preocupar-te per res.
3. Vostè (vosté) hauria de calmar-se. Vostès (vostés) haurien de calmar-se.
4. Va haver de tenir-ho molt en compte.
5. Vostè (vosté) hauria de portar ulleres.
6. Deu ser molt tard, no creus?
7. Degueren guanyar molts diners perquè el negoci funcionava molt bé.

8.3 Verbs transitius i verbs intransitius

8.4 Verbs pronominals i no pronominals

8.4.1 Exercici

1. Esmeneu en les frases següents els errors que hi trobeu:

a) Enguany no vull córrer en la maratón.	g) Crec que aquest estiu albergaré en una casa rural.
b) No t'entenc, com si parlaves xinès (xinés).	h) Tots els dies esmorze amb un entrepà de truita.
c) Si ho desitges, pots quedar-te els mobles.	i) Maria fuma tres cigarretes per minut!
d) Ha caigut escales avall perquè ha relliscat.	j) Calleu, per favor, que no oig res!
e) Sempre riu de les coses que dius.	k) La Junta de Govern ha fet un informe desfavorable del cas.
f) Ho vaig passar molt bé en la teua casa.	l) He d'entrenar-me tots els dies per no guanyar pes.

Unitat 9. Pronoms

9.1 Pronoms febles

9.1.3 Funcions I: el complement indirecte

9.1.3.1 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb el pronom feble que convinga:

a) Vaig esforçar-me	i) Compra'ns
b) Ha de preocupar-te	j) Us demane
c) Us aconselle	k) Vols contar-nos
d) Manteniu-vos	l) Us ha dit
e) Vau perdre-us	m) Pose's
f) Va asseure's	n) Se celebren
g) Buscar-nos	o) Vols acompanyar-me
h) Ens voleu acompanyar	

2. Completeu les frases següents amb el pronom feble que convinga:

- a) Li has donat
- b) Els explicariem
- c) Li parles cridant
- d) Els he dit res
- e) Voldria comprar-li
- f) Va contar-los

3. Substituiu el sintagma en negreta pel pronom feble corresponent:

- a) Els cantarem cançons
- b) Va aturar-li un taxi / Li va aturar un taxi
- c) **Dóna-li diners!**
- d) **Dóna'ls diners!**
- e) L'avi li ha donat els caramels
- f) Els ha llegit el conte

9.1.4 Funcions II: el complement directe

9.1.4.1 Exercicis

1. Substitueix el sintagma en negreta pel pronom feble corresponent.

1. Sempre el compra en la botiga del costat.
2. Va veure'l tirant-les / El va veure tirant-les.
3. Ho necessita.
4. Heu de llevar-ne moltes del jardí / N'heu de llevar moltes del jardí.
5. Per acabar, va cantar-la / Per acabar, la va cantar.
6. Vull que en dugues unes a la tintoreria.
7. Ho he comprat a la botiga de ta mare.
8. Comprau-la per al vostre nebot.
9. L'han visitada aquest matí.
10. He de comprar-ne per a la inauguració / N'he de comprar per a la inauguració.

2. Completeu les frases següents amb el pronom feble que convinga:

1. Obrir-la	5. L'he vist
2. N'he vist	6. Canvieu-ho
3. La vaig reservar	7. Ho sent; en tinc
4. Guarda'ls	8. Estic collint-les; vull trasplantar-ne

9.1.5 Funcions III: el complement atributiu

9.1.5.1 Exercicis

1. Localitzeu el complement atributiu i substitueix-lo pel pronom corresponent:

a) Aquells els són.	f) A hores d'ara, el resultat del partit ho sembla.
b) Els núvols ho pareixen.	g) Pep l'és.
c) Maria l'és.	h) Pep ho és.
d) Ja deuen ser-les / Ja les deuen ser.	
e) Aquestes xiques ho semblen.	

2. Completeu les frases següents amb el pronom feble que convinga:

a) Els vaig llegir; calmar-los	h) Ho sembla
b) L'és	i) Els he pogut
c) El veuré; li diga	j) Vam menjar-ne
d) En vols	k) En diu
e) Ho és	l) Haurem de donar-los
f) Les mirara; li diguera; em semblaven	m) Veure-les
g) L'ha tornat	n) En pot beure

9.1.6 Funcions IV: el complement circumstancial

9.1.7 Funcions V: el complement preposicional i de règim verbal

9.1.7.1 Exercicis

1. Substituïu el sintagma en negreta pel pronom feble corresponent:

- a) *Ahir no hi vaig anar perquè tenia molta faena / Ahir no vaig anar-hi...*
- b) *Jaume hi va ser amenaçat / Jaume va ser-hi amenaçat.*
- c) *Per què no hi poses els gots?*
- d) *L'avi va traure'n els caramels / L'avi en va traure els caramels.*
- e) *Hi pensava constantment.*
- f) *Hi pensava en ella.*
- g) *Carme no hi renunciava.*
- h) *Quan hi vaig arribar, ja havíeu dinat / Quan vaig arribar-hi, ja havíeu dinat.*
- i) *Sempre en parla.*
- j) *Està plovent. No hi vages.*
- k) *Si no hi ha policia no és convenient passejar-hi.*

2. Completeu les frases següents amb el pronom feble que convinga:

- 1. Fer-hi
- 2. Hi he anat; la vull veure
- 3. Hi caben
- 4. Hi agafe; hi anirem; li portarem
- 5. En tornaré
- 6. Hi pujarem; en baixeu
- 7. Van arribar-hi
- 8. Deixa'l; ho fa; anar-hi

9.2 Combinació de pronoms febles

9.2.1 Exercicis

1. Torneu a escriure cada frase i feu la substitució de l'objecte directe per un pronom feble adequat i combineu-lo amb el que ja teniu:

Joan em deixarà	el cotxe els diners la casa les claus diners tot el que voldré	<i>me'l</i> deixarà <i>me'ls</i> deixarà <i>me la</i> deixarà <i>me les</i> deixarà <i>me'n</i> deixarà <i>m'ho</i> deixarà
Quan torne et portaré	el disc els llibres la jaqueta les cintes cintes tot el que desitges	<i>te'l</i> portaré <i>te'ls</i> portaré <i>te la</i> portaré <i>te les</i> portaré <i>te'n</i> portaré <i>t'ho</i> portaré
Us ha presentat	el seu amic els seus pares la seua veïna	<i>us l'</i> ha presentat <i>us els</i> ha presentat <i>us l'</i> ha presentada
El seu amic els durà	la bicicleta el disc els sobres el que voldrà gelats les notícies	<i>els la</i> durà <i>els el</i> durà <i>els els</i> durà <i>els ho</i> durà <i>els en</i> durà <i>els les</i> durà

2. Ompliu els espais buits amb les formes LI'L o SE'L:

- se'l sabia cosir; li'l vaig cosir jo
- se'l ficava; li'l veren
- se'l talla
- se'l descuida; li'l deixe
- li'l vaig canviar
- Acosta-li'l
- li'l pesaré; li'l netejaré; li'l cobraré; se'l podrà endur

3. Ompliu els espais buits amb EL, LI, LI'L, SE'L:

- dir-li; se'l canviara
- li telefonés; digues-li; el vull veure
- li raspallaré; se'l raspalle
- el destorbes; li diré
- li ha tocat; el creu
- li van ensenyar; el volgué copiar / se'l volgué copiar

4. Ompliu els buits amb ELS, ELS LA, ELS ELS, ELS HO (i variants):

1. els els faces
2. els ho vaig poder fer entendre
3. els la tornes a embrutar / la tornes a embrutar
4. els els va descobrir
5. els la vols obrir
6. els els havíem de retallar

5. Substituïu els complements subratllats per la combinació de pronoms adequada:

1. Demà li les agafaré.	10. N'hi han plantat un.
2. Miquel li l'ha recomanat.	11. No s'hi esforça.
3. No li l'has donada.	12. Xavier les hi ha trencades.
4. Ramon els n'ha comprades.	13. N'hi vam arribar / vam arribar-n'hi.
5. Pep li'n recita.	14. Marta li n'ha comprada una de nova.
6. Teresa els el deu.	15. No l'hi veig.
7. Vam haver de dur-l'hi / l'hi vam haver de dur.	16. Júlia, pensa-les-hi.
8. Li l'haurem de donar / haurem de donar-li-la.	17. Joan n'ha llegit un d'aventures.
9. Emili els en pagarà una.	18. L'avi li n'ha donada una.
	19. Els ciclistes n'hi baixaven.
	20. La teua germana no els n'ha comprada.

6. Completeu els buits de les oracions següents amb el pronom o la combinació que calga:

1. ens l'ha volgut deixar	19. ens hi anàvem
2. li n'has fet cap	20. ens ho has de dir
3. dóna'ls-la	21. menjant-se'ls
4. les heu visitades	22. vulga veure-la
5. en tindrem prou	23. renteu-vos-la
6. ens l'ha volguda contar	24. hi puge; t'hi llegiré
7. hi viu	25. portar-les-hi
8. els el resoldrà	26. beure'n
9. la hi he trobada	27. l'he escoltada; m'ha agradat gens
10. te l'has posat mai	28. menjant-me-les
11. us ho portem	29. ens hi apuntem
12. li la deixa	30. tornar-vos-les
13. les hi torne	31. en vinc; hi he trobat
14. li ho perdonaré	32. volia anar-hi; em trobava
15. els les pagarem	33. els visitem; els la donarem
16. me'n queda gens / en queda gens	34. t'ho envie
17. reparteix-los-els	35. us el regalen
18. t'ho perdonaré	

7. Substitueix els complements subratllats pel pronom o combinació de pronoms febles que corresponga:

1. Només els la podem demanar / només podem demanar-los-la.
2. Si poguérem mostrar-los-els, seria magnífic / Si els els poguérem mostrar, seria magnífic.
3. Voldria dir-los-ho / els ho voldria dir.
4. Procura traure'n molts de la nevera / procura traure'n molts refrescos.
5. Fes el favor, posa-n'hi més.
6. Sempre ens la conta.
7. La hi he vista.
8. He estat a Marsella, però no en conec el port.
9. Si els hi portes no n'eixiran.
10. Quan vages a l'hort, porta'ls-en uns quants.

8. Completeu els buits següents amb el pronom o la combinació binària de pronoms febles que corresponga:

1. me'n va sobrar un; agafa'l	6. n'hi posaré un
2. <u>els la</u> llevarà	7. comunica'ls-la
3. li l'he vist posat	8. li ho pense tornar a repetir
4. <u>dóna-li'l</u> ; se'l mereix	9. ho sembla gens
5. poseu-les-hi	

9. Tradueix les frases següents⁶:

1. T'he cridat l'atenció més d'una vegada i ja n'estic tipa.
2. Va ser una prova difícil, però en vam eixir satisfets.
3. Llig el paràgraf i fes-me'n un resum.
4. Si ha dit que li telefonés, fes-ho.
5. Va visitar Barcelona i en va recórrer tots els carrers.
6. Si li feu cas, us en penedireu.
7. Molt prompte diran els guanyadors i, per fi, podrem conèixer-ne (conéixer-ne) els noms / Molt prompte diran els guanyadors i, per fi, en podrem conèixer (conéixer) els noms.
8. Tinc un bon cotxe i n'estic orgullós.
9. Vaig a Pego, hi vols venir?
10. Si t'agrada aquest dinar, te'n puc donar la recepta.

⁶ La traducció que s'ofereix en aquest *Solucionari* no és l'única opció possible.

9.3 Els pronoms relatius

9.3.1 Formes i usos dels relatius

9.3.2 Exercicis

1. Ompliu els buits amb els pronoms relatius que calga. Penseu que moltes frases admeten més d'una forma genuïna:

a) que	e) qui / la qual
b) qui	f) del qual
c) què / del qual	g) la qual cosa / cosa que
d) qui	h) què / el qual

2. Ompliu els buits de cada frase amb el pronom relatiu que convinga acompanyat, si cal, de preposició:

- a) a què / a la qual / on
- b) en què / en el qual / on
- c) en què / en la qual / on
- d) cosa que / la qual cosa
- e) en què / en el qual / on

3. Ompliu els buits de les frases següents amb els pronoms relatius *que*, *què*, *el qui* (i variants), *el que* (i variants) o *qui* segons convinga. (Recordeu que les combinacions *el que* o *el qui* no commuten mai per *el qual*):

- a) les que
- b) què / els quals
- c) el qui / qui
- d) de qui / del qual
- e) què / els quals

4. Ompliu els buits amb les formes *què*, *el que*, *la que*, *els que*, *les que* (i la preposició, quan calga). Teniu en compte que el grup *el que* només és correcte quan commuta per *allò que*, *aquell que*, etc.:

- a) la que
- b) les que / de la que
- c) dels que
- d) les que
- e) què / els quals

5. Escriviu en els buits els relatius (i les preposicions) que convinguen:

a) la qual / què	f) què / del qual
b) de què / de les quals; que	g) que
c) amb què / amb la qual	h) que
d) on; què / la qual	i) què / la qual
e) en què / en les quals; les quals	

6. Ompliu els buits de les frases següents amb un pronom relatiu, acompanyat, si cal, d'altres elements:

a) de què / del qual	i) de qui / del qual
b) a qui / al qual	j) per què / per les quals
c) per què / per les quals / que	k) qui
d) amb què / amb el qual	l) en què / en el qual
e) que	m) en què / on / en la qual
f) els que	n) el que
g) on	o) que; al que
h) a què / a la qual	p) amb qui / amb els quals

7. Tradueix aquestes frases⁷:

- És un barri les avingudes del qual són molt vistoses.
- Van crear una comissió, la funció de la qual era redactar les noves normes generals.
- Vam dinar en un hotel el cuiner del qual tenia fama mundial.
- M'han venut dos gossets el pare dels quals és de pura raça.
- Sembla que plourà, la qual cosa ens molestarà / Sembla que plourà, cosa que ens molestarà.

8. Uniu les dues frases de cada línia mitjançant un pronom relatiu i feu-hi els canvis que calga:

- Us heu trobat unes ulleres que són de Jaume.
- La xica de qui m'han donat referències és molt eficient / La xica de la qual m'han donat referències és molt eficient.
- Hi ha una casa de camp de la qual ix molt de fum / Hi ha una casa de camp d'on ix molt de fum.
- Neus havia fet caure les llibretes que Joan recull / Joan recull les llibretes que Neus havia fet caure.

---

⁷ La traducció que s'ofereix en aquest *Solucionari* no és l'única opció possible.

- e) Rosa, que continuava cridant, no es feia càrrec de la situació.
- f) Lluís, a qui vaig donar la carta, era a baix.
- g) Els carboners, que maldaven del matí al vespre, treballaven amb sol, pluja o neu.
- h) Vaig patir moltes dificultats econòmiques que jo mai no havia patit.

9. Torneu a escriure les oracions següents utilitzant els pronoms relatius adequats:

- a) Hi ha uns pins gegants les arrels dels quals arriben fins més enllà de la tanca.
- b) És una gent a qui no llueix tot el que guanyen.
- c) És un riu on s'ha ofegat molta gent / És un riu en què s'ha ofegat molta gent / És un riu en el qual s'ha ofegat molta gent.
- d) Ha vingut la jove a qui l'altre dia vaig curar la cama / Ha vingut la jove a la qual l'altre dia vaig curar la cama.
- e) És una fusta de la qual es fan mobles / És una fusta de què es fan mobles / És una fusta amb la qual es fan mobles / És una fusta amb què es fan mobles.
- f) És una novel·la l'autora de la qual tracta de problemes generacionals / És una novel·la en què l'autora tracta...
- g) El llibre de què m'has parlat està exhaurit / El llibre del qual m'has parlat està exhaurit.
- h) En Manel s'ha comprat una motocicleta amb què pot anar a 200 km/h / En Manel s'ha comprat una motocicleta amb la qual pot anar a 200 km/h.
- i) Van fer la reunió a la sala on les finestres són redones / Van fer la reunió a la sala en què les finestres són redones / Van fer la reunió a la sala en la qual les finestres són redones.
- j) És una persona a qui no molesta admetre que s'equivoca / És una persona a la qual molesta...
- k) Ha vingut l'home a qui vam vendre el gos / Ha vingut l'home al qual vam vendre el gos.
- l) Van dir-nos que hauríem de fer hores extres, cosa que em sembla molt malament / Van dir-nos que hauríem de fer hores extres, la qual cosa em sembla molt malament.
- m) La meua versió, en la qual podeu trobar canvis que no us agraden, és aquesta / La meua versió, en què podeu trobar canvis que no us agraden, és aquesta.

9.4 Pronoms interrogatius i exclamatius

9.4.2 Exercicis

1. Completeu les frases següents amb l'interrogatiu que calga:

a) quines	f) quin
b) qui	g) què
c) quina	h) quines
d) què	i) quin
e) quins	j) qui

2. Ompliu els espais buits amb els interrogatius que calga i precedits de la preposició adequada:

<i>a)</i>	on	<i>f)</i>	des de quan
<i>b)</i>	amb qui	<i>g)</i>	de qui
<i>c)</i>	de què	<i>h)</i>	amb què
<i>d)</i>	quant de temps / fins quan	<i>i)</i>	amb quin
<i>e)</i>	d'on	<i>j)</i>	des d'on

Unitat 10. Preposicions

10.1 Les preposicions *a* i *en*

10.1.1 Exercicis

1. Poseu *a* o *en* en aquestes designacions de lloc (feu-ne, si cal, les contraccions):

- a) Aquest és un cotxe fabricat **a** Alemanya. — **A** quina zona d'Alemanya? — **En** una zona molt industrial.
- b) Els he trobats **al** carrer, **en** aquest mateix carrer.
- c) L'any passat vivíem **en** aquesta plaça, però ara vivim **a** la plaça de l'Església.
- d) Faran un garatge **al** soterrani d'aquell edifici, però no sé **a** quina part del carrer.
- e) Cal estudiar els problemes que hi ha **en** la nostra societat.
- f) No estic d'acord amb les mesures aprovades **en** les últimes reunions.
- g) Abans del concili s'usava el llatí **en** la litúrgia.
- h) El meu germà viu **en** un xalet **a** la muntanya.

10.1.2 La preposició *a* davant del complement directe

10.1.2.1 Exercici

1. Ompliu els buits de les frases següents amb la resposta correcta. Fixeu-vos si el complement que va a continuació és un complement directe o un altre tipus de complement:

- a) La mare va poder veure, per fi, **la** seua filla fora de l'hospital.
- b) Porta aquest got **al** xic de la taula número 4.
- c) Emili, per favor, telefona **a la** Mercè (Mercé).
- d) Vam conèixer (conéixer) **un** xic a Itàlia.
- e) Mai no es va descobrir qui va assassinar **el** president dels EUA.
- f) Quin músic us agrada més, Mozart o Bach? —Nosaltres preferim **Mozart/Bach**.
- g) Anna, calla i escolta **el** conferenciant.
- h) Dóna el regal **a la** teua germana.

- i) Aconsella bé **el** teu germà.
- j) He comprat aquest llibre **al** teu nebot.
- k) Els romans van turmentar **els** cristians per motius de religió.
- l) Ja ha arribat el carter. Avisa **la** Montserrat que està esperant una carta.

10.2 Les preposicions per i per a

10.2.1 Exercici

1. Poseu PER o PER A en els buits de les frases següents (feu les contraccions que calga):

a) per	f) per a / per als
b) per a	g) per a
c) per als	h) per a / per
d) per	i) per
e) per a	

10.3 Remarques a les preposicions (simples i compostes)

10.3.1 Exercici

1. Completeu les frases següents amb *cap* o *cap a*:

- a) cap a
- b) cap; cap a
- c) cap a; cap a
- d) cap
- e) cap a; cap a
- f) cap; cap al

10.3.2 Exercici

1. Completeu amb *fins* o *fins a* les frases següents:

- 1. fins a; fins
- 2. fins a; fins
- 3. fins; fins a
- 4. fins a; fins

10.3.3 Exercicis

1. Completeu amb *com* o *com a* les frases següents:

- a) com
- b) com a
- c) com a
- d) com
- e) com a

2. Corregiu, si cal, les frases següents:

- a) Viuen **a** Tarragona des de l'any passat, i sempre vénen **amb** tren.
- b) **En** les conclusions de la reunió no s'explica res d'això.
- c) No tinc res més **a** dir.
- d) Hi ha construccions que apareixen més **en** la llengua parlada que **en** la llengua escrita.
- e) **Dels** darrers mesos ençà hi ha hagut molts canvis en l'empresa.
- f) Aquest mot ja el trobem **en** Llull.
- g) Ara no ens dóna temps. Ho farem demà **a la / de** nit abans que vinga ella.
- h) **A** Europa encara no som conscients que la xenofòbia és un greu problema, i en l'Alemanya nazi tampoc no ho eren.

10.4 Canvi i caiguda de preposicions

10.4.1 Exercicis

1. Col·loqueu les preposicions *a*, *en*, *de*, *amb* o un $\emptyset$, segons convinga, davant dels complements de règim verbal següents:

a) en	k) a / de
b) a / de	l) $\emptyset$
c) $\emptyset$	m) en / amb
d) a	n) a / de
e) a / amb	o) $\emptyset$
f) $\emptyset$	p) amb
g) a	q) a / d'
h) a	r) $\emptyset$
i) $\emptyset$	
j) en / amb	

2. Esmeneu, si cal, les incorreccions de les frases següents:

- a) Tinc molt d'interès (interés) **que** escrigues l'article.
- b) S'oposa **que** l'examinen
- c) No sé de què parles. (**correcta**)
- d) Gràcies **que** l'han ajudat, ha pogut fer-ho.
- e) No he tornat a veure'l des **que** se'n va anar
- f) Abans **que** te'n vages, passa a parlar amb mi.
- g) S'arrisca **que** el multen.
- h) Està en contra **que** es cace.
- i) Aquest és l'article a què et refereixes. (**correcta**)
- j) Digues-me en què penses! (**correcta**)

3. Transformeu les frases següents introduint-hi la conjunció QUE, segons indica l'exemple:

- 1. *Aquest jugador es nega que s'ajorne el partit.*
- 2. Els metges s'adonaren que persistiria la malaltia / la malaltia persistia.
- 3. Els treballadors confien que renovaran el seu contracte.
- 4. Els estudiants es van oposar que s'ajornara l'examen.
- 5. Els tècnics han alertat que les estructures són febles.
- 6. Paga la pena que t'assegures que les carreteres estan en bon estat.
- 7. Tenia por que l'enviaren a l'exili.
- 8. Els ministres s'oblidaren que havien d'oferir les ajudes al Tercer Món.
- 9. No s'havia adonat que havia canviat el temps.
- 10. La secretària del meu despatx està molt interessada que em presente en el congrés.

4. Tradueu al valencià les oracions següents:

- a) Des que t'has canviat de casa ja no véns a veure'ns.
- b) A partir que s'aprovara aquella llei, tot va començar a funcionar millor.
- c) Per favor, torna a casa abans que es faça de nit.
- d) Fins que no acabe la pel·lícula no ens mourem d'ací.

5. Corregiu, si cal, les frases següents tenint en compte totes les observacions que hem fet sobre les preposicions en aquesta unitat i en l'anterior:

- a) Vivim **a** París **des** Ø **que** van traslladar-hi Ø la meua dona.
- b) Després Ø **que** vegeu una roca molt grossa no pugeu més cap Ø amunt.
- c) Hem actuat així, abans Ø **que** es queixaren, per Ø no excloure a ningú.
- d) No es va despertar fins **a** les deu, després Ø **que** l'avisàrem tres vegades.
- e) Aconsella bé **els** teus amics perquè puguen trobar fàcilment el camí cap Ø ací.
- f) Tinc molt interès (interés) **a** anar a visitar **el** meu germà. Segurament hi aniré **amb** tren.
- g) Confiava **a** triomfar gràcies a aquella obra.
- h) **En** eixir de classe vam anar a la secretaria per Ø agafar un imprès (imprés) de sol·licitud.
- i) Demà **a la / de** vesprada ens veurem **a** la plaça de l'ajuntament.
- j) He trobat **en** l'àlbum una foto de quan vam estiuejar **a** Dénia.

Unitat 11. Conjuncions i adverbis

11.1 Conjuncions

11.1.1 La copulativa *I*, i la disjuntiva *O*. Diferència entre *sinó* i *si no*.

11.1.1.1 Exercici

1. Completeu les frases següents amb *sinó* o *si no*, segons corresponga:

- a) Si no té fets els trenta anys, l'aspirant haurà de venir-hi acompanyat.
- b) No hi arribarà a les onze **sinó** a les dotze.
- c) **Si no** et trobes bé no cal que vingues.
- d) No podré comprar-ho **si no** costa menys de trenta mil pessetes.
- e) Finalment no t'he comprat una bicicleta **sinó** una moto. **Si no** t'agrada es pot canviar.

11.1.2 Doncs

11.1.2.1 Exercici

1. Corregiu, si cal, les oracions següents:

- a) No tens ganes de treballar? Doncs vés-te'n a casa. **Correcta**
- b) No va aprovar molta gent **perquè** / **ja que** l'examen era molt complicat.
- c) **Ja que** / **com que** se suspengué el concert, ens van tornar els diners de les entrades.
- d) Ja ha vingut el primer pacient? Doncs que passe. **Correcta**

11.1.3 Com / com que

11.1.3.1 Exercici

1. Fixeu-vos si els *com* de les frases següents tenen un valor comparatiu o causal.

Si són causals milloreu les frases substituint-los per *com que*:

- a) Fes el treball com tu vulgues. A mi, em fa igual. **Comparativa**
- b) **Com que** hem arribat tard, ens hem quedat sense cadira. **Causal**
- c) El sistema d'avaluació continua com l'any passat. **Comparativa**
- d) M'agrada fer aquest dinar com tu el fas. **Comparativa**
- e) **Com que** no tinc ganes de sopar, em beuré un got de llet calenta. **Causal**
- f) **Com que** no tenen prou diners, els alumnes han suspès (suspés) el viatge. **Causal**

11.1.4 Degut a

11.1.4.1 Exercici

1. Corregiu, si cal, les frases següents:

- a) **A causa de / per culpa de** la neu, han tallat la carretera.
- b) No ha viscut mai tranquil, sempre ha degut diners a algú. **Correcta**
- c) El president dimitirà **a causa de / per culpa de** les pèrdues econòmiques.
- d) S'ha pogut apagar el foc **a causa de / gràcies a** la ràpida intervenció dels bombers.

11.1.5 Perquè / per què / per a què

11.1.5.1 Exercici

1. Tradueix les frases següents:⁸

- a) Me'n vaig perquè ja no tinc res més a dir.
- b) T'estime perquè ets la més bonica.
- c) Per a què t'has comprat aquest piano de cua? — Perquè el meu fill pugui practicar-hi.
- d) No sé per què em preguntes si saps que no ho sé.
- e) Encara no sé les raons per què es va enfadar amb els seus amics.
- f) Filla! Doncs, no sé per a què ho vols.
- g) Aquell és l'abric per què vaig pagar una fortuna.
- h) Vinc perquè em digues la veritat.

---

⁸ La traducció que s'ofereix en aquest *Solucionari* no és l'única opció possible.

- i) Et buscava perquè t'he de donar una bona notícia.
- j) No entenc el perquè d'aquesta situació.
- k) He vingut per invitar-te al concert i perquè em digues les raons per què Elena no vol venir.

11.1.6 L'expressió de la condició

11.1.6.1 Exercicis

1. Corregiu, si cal, les frases següents

- a) Per favor, endreça la teua habitació! **Si no ho fas**, et castigaré.
- b) L'han acusat de no voler dir la veritat. **(correcta)**
- c) **Si no haguera sigut** per tu, no ho hauríem aconseguit.
- d) **Si no arriben** al nivell exigit, no els contractaran.
- e) Han estat parlant de suspendre el viatge que havien programat. Quina llàstima! **(correcta)**

2. Completeu les frases següents amb les conjuncions i locucions conjuntives que hi falten:

a) sinó	i) sinó
b) sinó	j) ja que / perquè
c) si no	k) doncs / aleshores
d) si no	l) doncs
e) si no	m) ja que / perquè
f) si no	n) doncs
g) si no	o) perquè / ja que
h) si no	

3. Com a recapitulació de totes les remarques al tema de les conjuncions, corregiu, si cal, les frases següents:

- a) **A causa de / per culpa de** les condicions meteorològiques, es feia necessari un aterratge d'emergència.
- b) Entre tots els jugadors ressaltava Lluís pel seu joc fort **i** intel·ligent alhora.
- c) **Com que** no has dit res abans, pensava que hi estaves d'acord.
- d) **Si no assistiu** a totes les sessions del curs, no us donaran el certificat.
- e) Va fer una conferència preciosa **com a** portaveu d'aquesta ONG.

- f) T'ho dic **perquè** la tingues en compte quan faces la llista de convidats.
- g) Si tens **cap** dubte de gramàtica o ortografia, jo mateix puc ajudar-te.
- h) **Si no** fas la reserva, et quedaràs sense plaça.
- i) Han hagut d'ajornar la boda **a causa d' / per culpa d'**un imprevist.
- j) No vull que vingues tu **sinó** el teu germà.
- k) Hauràs de demanar-li perdó, **ja que / perquè** li has fet molt de mal.
- l) El vaixell va naufragar **per culpa de / a causa de** la tempesta.

11.2 Adverbis

11.2.1 Remarques a l'ús d'alguns adverbis

11.2.1.1 Exercici

1. Completeu aquestes frases amb les paraules entre parèntesis que siguen correctes:

- a) *A les hores* que va arribar no podia demanar que l'atengueren correctament.
- b) Joan i Miquel estan molt compenetrats: han acabat l'exercici **alhora**.
- c) **Sobretot** fes cas del que et diga el mestre.
- d) Tenia **només** trenta-tres anys, però els seus cabells eren blancs com la neu.
- e) **Potser** tu no ho saps, però Lluïsa no té treball.
- f) Aquest **pot ser** el problema més greu que hem tingut mai.
- g) **En lloc** de memoritzar-ho hauries d'intentar comprendre-ho.
- h) Li ho he preguntat tres vegades i m'ha contestat molt **malament** les tres.
- i) Jo faré els exercicis **mentre** tu corregeixes els exàmens.
- j) Jo no vull que tu ho faces tot, **només** la part del treball que et correspon.
- k) Crec que no anirem **enlloc** i ens quedarem a casa.
- l) D'amics de veritat, en tinc **no més** de dos.
- m) **Pot ser** que siga un poc nerviós, perquè li tremolen les mans quan parla en públic.
- n) El camí està molt **ben** indicat.
- o) **Gairebé** he acabat, encara que crec que no ho he fet **gaire bé**.

11.2.1.2 Exercici

1. Feu l'adverbi en *-ment* dels adjectius següents:

fàcil	fàcilment	àgil	àgilment
cortès (cortés)	cortesament	elegant	elegantment
savi	sàviament	audaç	audaçment
tranquil	tranquil·lament	dolç	dolçament
alegre	alegrement	clar	clarament
boig	bojament	fosc	foscament
lent	lentament	obvi	òbviamment
tebi	tèbiament	rar	rarament

11.3 Locucions adverbials**11.3.1 Exercicis**

1. **Comproveu que sou capaços de recordar cada significat i completeu les frases següents amb les locucions adverbials que us proposem:**

a bastament, a cau d'orella, a contracor, a doll, a frec, a mans besades, a redolons, a tort, a tort i a dret, a ull nu, a ultrança, al cap i a la fi.

- a) He anat a veure'l **a contracor**, perquè no puc suportar-lo.
- b) L'aigua raja **a doll** de la font de la plaça Major.
- c) No el va matar, però la bala li deixà una marca perquè li passà **a frec**.
- d) No m'importa fer-li aquest favor, li'l faré **a mans besades**.
- e) Van llançar les acusacions **a tort i a dret**, sense pensar els perjudicis.
- f) No tinc cap bàscula, però **a ull nu** calcule que deus pesar 57 quilos.
- g) Els estudiants tenien material **a bastament** per a poder fer el treball.
- h) He llegit la novel·la *L'home que xiuxiuejava als cavalls* **a cau d'orella**, de la qual ara han fet la pel·lícula, protagonitzada per Robert Redford.
- i) Va caure per les escales **a redolons**.
- j) M'han suspès (suspés) **a tort** i he anat a queixar-me'n.
- k) Sempre defensa les seues posicions **a ultrança**.
- l) No sé perquè s'enfada; **al cap i a la fi** va ser culpa seua.

2. Feu el mateix amb les següents locucions adverbials, comproveu-ne el significat i completeu-hi les frases següents:

comptat i debatut, de bell nou, de bell antuvi, de gaidó, de cop i volta, de cap a peus, de franc, de sotamà, de valent, fil per randa, si fa no fa, de debò.

- a) He perdut el treball d'Història i he hagut de fer-lo **de bell nou**.
- b) Em mirava **de gaidó**, és a dir, de cua d'ull.
- c) **Comptat i debatut**, aquesta discussió no confirma les nostres expectatives.
- d) No calia que m'ho digueres, jo ja ho sabia **de bell antuvi**.
- e) Quan vaig entrar em van mirar **de cap a peus** i, **de cop i volta** començaren a insultar-me.
- f) El concert és **de franc, de debò**, perquè rep una subvenció de l'Ajuntament.
- g) Oficialment no li van pagar, però el recompensaren **de sotamà**.
- h) Si vols aprovar, has de treballar **de valent**.
- i) M'ho va explicar tot **fil per randa**.
- j) Hi devia haver **si fa no fa** 300 persones.

3. Ompliu els buits de les frases següents amb les locucions adverbials que us proposem:

a simple vista, a contracor, a l'engròs, a les palpentas, amb un no res, del bracet, de cap a peus, de gom a gom, fil per randa, xino-xano.

a) de gom a gom	f) a l'engròs
b) amb un no res	g) de cap a peus
c) fil per randa	h) a contracor
d) xino-xano	i) del bracet
e) a simple vista	j) a les palpentas

Unitat 12. Exercicis de repàs

12.1 Accentuació i dièresi

1. Poseu accent o dièresi a les paraules del text següent que ho necessiten:

En l'elecció del color, el tipus i la tècnica de pintura es troba una gran part de l'èxit o del fracàs de la decoració d'una casa. Per això és important seguir els passos que recomanen els professionals. Els dos tipus bàsics de pintura són les que podríem anomenar tradicionals i les plàstiques. En les primeres, una gran part dels ingredients són pigments naturals, i tenen una gran varietat de textures, d'acabats que van des del mat dels frescos fins a la lluentor dels vernissos, les resines o les laques. Són perfectes per a aconseguir acabats artesanals o rústics. Les pintures plàstiques abracen totes aquelles pintures elaborades químicament. Són aïllants, impermeables, es poden llavar i s'eixuguen molt ràpidament.

2. Poseu accent o dièresi a les paraules del text següent que ho necessiten:

No sé si molts de vosaltres us haureu parat a pensar quin ús tenia per als grecs la mitologia. La veritat és que era una manera d'explicar els fenòmens que aleshores passaven en el món. Ara bé, van ser molt originals. Van inventar-se una sèrie de déus, i cada déu era protagonista d'un fum d'històries amb enganys amorosos, traïcions, guerres, fills i, fins i tot, néts il·legítims, etc. Podríem dir que van crear aquestes històries per portar-les a la televisió si no fóra perquè aleshores no n'hi havia.

12.2 Ortografia

1. Ompliu els espais buits del text següent amb les grafies que hi falten. Si no cal posar-hi res, marqueu-ho amb el símbol Ø:

Una de les coses que més m'impresionen de les persones majors és la seua capacitat per a recordar **succesos** ocorreguts durant la seua **joventut**. Quan arriba l'estiu i me'n vaig de vacances al poble dels meus **avantpassats** no hi ha res que m'agrada més que la tertúlia que cada vesprada s'organitza, gairebé **instintivament**, als bars que hi ha Ø a la plaça. Cada dia hi **trobem** noves històries, noves anècdotes, noves **enyorances**. Al voltant d'una taula, amb una **cervesa ben fresca** a les mans, les paraules flueixen d'una manera **espontània**. Ens parlen dels seus somnis, dels **reptes** que els ha plantejat la vida, de l'arribada de l'automòbil o de les primeres onades de turistes a la comarca. Aquestes tertúlies vespertines són classes d'història en viu i en directe, un **aprenentatge** que cap universitat pot oferir, perquè conèixer (conéixer) el nostre **passat** és entendre el futur.

2. Ompliu els buits de les frases següents amb la vocal adient:

1. Tinc la tesi acabada, però encara n'hauré de **polir** alguns aspectes.
2. Aquest **sofriment**, no el desitge ni al pitjor dels meus enemics.
3. És **mundialment** famós per la **rigorositat** amb què analitza els **titulars** de premsa.
4. He tingut una **avarria** en el cotxe i s'ha parat camí del **monestir**.
5. Aquella **infermera** m'ha dit que la **diabetis** és una malaltia **greu**, però que no afecta el **creixement** dels xiquets.
6. Aquella dona era molt atractiva, tenia una bellesa **arravatadora** que encara remarcava més amb una **posa** suggeridora.
7. Jordi és capaç de **muntar** un **escàndol** per qualsevol cosa.
8. Joan, **temorós** davant la dificultat de l'examen, va decidir estudiar molt.
9. El meu company no **suportava** les classes de música perquè les considerava molt **avorrides**.
10. La **sobirania** de les regions del nord d'**Hongria** sempre ha sigut una qüestió molt debatuda.

12.3 Pronoms febles

1. Completeu els buits de les frases següents amb el pronom o amb la combinació de pronoms que hi corresponga:

1. deixa-la-hi.	6. adonar-se'n
2. ensenyar-li'l?	7. els els vaig descobrir
3. li l'agafava	8. conteu-los-ho
4. d'anar-vos-en	9. la hi portaré / li la portaré
5. ens ho duràs	10. li n'havia

2. Ompliu els espais buits del text següent amb els pronoms escaients:

Era una forta trucada al timbre seguida immediatament d'un soroll de passes pesades que pujaven l'escala. Uns instants després el nostre vell amic Lestrade apareixia al marc de la porta. Per dalt del seu muscle vaig entreveure un o dos policies uniformats a la part de fora.

– Sr. John Gector McFarlane? –va preguntar Lestrade.

El nostre desventurat client **es** va incorporar amb un semblant fantasmagòric.

– L'arreste per l'assassinat premeditat del Sr. Jonas Oldacre, de Lower Norwood.

McFarlane **es** va girar cap a nosaltres amb un gest de desesperació i **es** va tornar a deixar caure en la cadira com si l'hagueren esclafat.

– Un moment, Lestrade –va dir Holmes–. Mitja hora més o menys no fa res i aquest cavaller anava a donar-**nos** la seua versió d'aquest interessant afer, cosa que ens podria ajudar a aclarir els fets.

– Crec que no hi ha cap dificultat a aclarir, va explicar Lestrade severament.

– Així i tot, amb el seu permís, **m'**agradaria molt sentir aquest relat.

– Bé, Sr. Holmes, **em** resulta difícil negar-**li** res, ja que ha ajudat la policia una o dues vegades en el passat, i Scotland Yard **es** troba en deute amb vostè –va dir Lestrade–. Al mateix temps he de quedar-**me** amb el meu pres i he d'advertir-**li** que qualsevol cosa que diga pot ser aprofitada en contra seua.

– No desitge cap altra cosa més –va contestar el nostre client–. El que demane és que escolten i reconeguen tota la veritat.

Lestrade va mirar el seu rellotge i va dir:

– **Li** donaré mitja hora.

– He d'explicar primer –va dir McFarlane– que jo no sabia res del Sr. Jonas Oldacre. El seu nom **m'**era familiar perquè fa molts anys els meus pares van mantenir relacions amb ell, però les van trencar. Per això **em** va sorprendre moltíssim que ahir, al voltant de les tres de la vesprada, **es** presentara al meu despatx de la City. Però encara **em** sorprengué més quan ell **em** va dir el motiu de la seua visita. Tenia a la mà alguns fulls d'un bloc de notes plens de lletres escrites de pressa –ací **els** té– i **els** va col·locar damunt de la meua taula.

–“Ací està el meu testament –va dir–. Vull que vostè, Sr. McFarlane, **l'hi** done una forma legal adient. Seuré ací mentre l'enllesteix.”

Em vaig posar a copiar-**lo**, i vostès **es** poden imaginar la meua sorpresa quan vaig descobrir que, llevat d'algunes excepcions, **em** deixava tots els seus béns a mi. Era un home estrany, menut, paregut a un furó, amb les pestanyes blanques, i quan vaig alçar la vista per mirar-**lo**, **em** vaig trobar amb els seus ulls grisos, de mirada aguda, clavats en mi amb una expressió divertida. Amb grans esforços podia creure el que veia en llegir les clàusules del testament;

però ell **em** va explicar que era fadrí i quasi no tenia parents en vida, que havia conegut els meus pares en la seua joventut, que sempre havia sentit dir que jo era un jove molt digne i estava segur que els seus diners estarien en bones mans. Com és natural, jo només vaig poder donar-**li** les gràcies. El testament va ser degudament acabat, signat i el meu secretari **en** va donar testimoni. Aquest paper de color blau i aquests altres fulls **els** són, com he explicat, els esborranys. Aleshores el Sr. Jonas Oldacre **em** va comunicar que hi havia un nombre de documents –contractes de lloguer d'edificis, títols de propietat, hipoteques, accions i d'altres similars– que calia que jo revisara i entenguera. Va dir que no estaria tranquil fins que l'afer estiguera finalitzat i **em** va demanar que anara a la seua casa de Norwood aquella nit, i que portara el testament, per deixar-**ho** tot en ordre.

“–Recorde, jove: ni una paraula sobre l'afer als seus pares fins que no estiga tot resolt –digué–. Els donarem una petita sorpresa.”

Va insistir molt sobre aquest punt, i **em** va fer prometre que **ho** compliria.

Pot imaginar-se, Sr. Holmes, que no estava d'humor per a negar-**li** res del que em demanava. Era el meu benefactor i jo només volia satisfer tots els seus desitjos. Per tant, vaig enviar un telegrama a casa dient que tenia un assumpte important entre mans i que **m'**era impossible dir a quina hora acabaria. El Sr. Oldacre **m'**havia dit que **li** agradaria sopar amb mi a les nou perquè no podia estar a casa abans d'aquella hora. Vaig tenir dificultats a trobar la casa i eren quasi les nou i mitja quan vaig arribar-**hi**. El vaig trobar.

–Un moment! –digué Holmes–. Qui va obrir la porta?

–Una dona de mitjana edat, que devia ser, supose, la seua majordoma.

–I va ser ella, **m'**imagine, qui va donar a conèixer el seu nom.

–Exactament –va contestar McFarlane.

–Per favor, continue.

Arthur Conan Doyle, *Sherlock Holmes i el constructor de Norwood*

12.4 Flexió verbal

1. Completeu les frases següents amb les formes adequades dels verbs que hi ha entre parèntesis.

1. rebran	12. vulga; diga
2. pateix / patix	13. vulguen; visquen / volgueren; visqueren
3. pertanyut / pertangut	14. confongueu
4. trairàs	15. aconseguiran; constituïska
5. duguem	16. movent
6. digueu; faça	17. òmpligues; faça
7. recorreguem / recorreguen	18. senten
8. compromet; meresca	19. merescut; jugara /jugaren
9. fóra	20. conduïa / condueix / conduïx
10. quèiem (quéiem)	
11. estiguéreu	

12.5 Correcció de frases

1. Encercleu els errors que trobeu en les frases següents i escriviu la forma correcta. En aquest exercici trobareu tres errors per frase.

Exemple: He olvidat a l'habitació de l'hotel (l'abanico) i el xaleco.
oblidat el ventall l'armilla (el jupetí)

1. El **testic** de l'**asassinat** va dir al jutge que ell es **trobaba** allí casualment.
- testimoni; l'assassinat; trobava
2. **Dóna lo mateix** que no vingues, no crec que ell **sentisca** la teua **ausència**.
- tant fa / tant se val; senta; absència
3. Va tenir un accident **d'automòvil degut al** mal estat de la **calçà**.
- d'automòbil; a causa del / per culpa del; calçada
4. El meu **companyer** i jo **tenim que** fer un **anàlisi econòmic** de l'empresa.
- company; hem de; una anàlisi econòmica
5. Cal que **estúdiés** molt més, **de no fer-ho** no podràs **aprobar**.
- estudies; si no ho fas; aprovar
6. La casa **de la que** et parle té uns grans **ventanals** de **madera**.
- de què / de la qual; finestrals; fusta
7. No crec que el Partit **Comunista** obtinga **ningun escany** en les pròximes eleccions.
- comunista; cap; escó
8. La **despedida** de la visita del Papa serà **dins de sis** setmanes i **tota Girona** hi assistirà.
- el comiat; d'ací a sis; tot Girona
9. Els **treballadors** de les empreses del **metal confien en que** se solucionen tots els problemes amb la patronal.
- treballadors; metall; confien que
10. Vam **probar** un plat de carn molt **extrany** al restaurant que hi ha **junt a** l'estany de Banyoles.
- provar / tastar; estrany; al costat de
11. **Que** cançó **tant** bonica! Mai m'havia agradat aquest cantant i ara estic **pensant en comprar-me** el disc.
- quina; tan; pensant a comprar-me
12. Els llibres **dels que** m'has parlat **estàn agotats**.
- de què / dels quals; estan; exhaurits

13. El **mege** em va manar que caminara, i **el caminar** tots els dies **pel matí** ha fet que millore la meua salut.
- metge; Ø caminar; de matí / al matí
14. Vam anar a Barcelona **per a veure** el partit de **fútbol** i **per a que** la meua germana es comprara roba de marca.
- per Ø veure; futbol; perquè
15. **Dec fer-me** un certificat **metge** si **vullc** presentar-me a l'oposició.
- he de fer-me; mèdic; vull

2. Encerclau els errors que trobeu en les frases següents i escriviu la forma correcta. En aquest exercici no hi ha nombre màxim ni mínim d'errors.

Exemple: *Hé olvidat a l'habitació de l'hotel (l'abanico), el xaleco.*
oblidat el ventall l'armilla (el jupetí)

1. Si vols **sol·lucionar** aquest embolic **és precís que** parles amb un **abogat** de guàrdia del **jusgat**.
- solucionar; cal que parles / has de parlar; advocat; jutjat
2. Va ser un **escriptor** de molt d'èxit **escrivint** obres molt **famoses**.
- escriptor; perquè escrivia / que escrivia; famoses
3. La ràdio ha **emitit** un programa especial sobre **l'atentat** a les Torres Bessones **doncs** avui fa un any que va **ocurrir**.
- emès (emés); atemptat; ja que / perquè; ocórrer
4. **Deus de fer cas** als teus pares si vols que et regalen moltes coses en el teu **cumpleanys**. **Fes-lis cas** i **recibiràs** molts regals.
- has de fer; aniversari; fes-los; rebràs
5. La **dona de què** parle **tenia de** fer una conferència sobre l'economia dels **païssos subdesarrotllats**.
- dona de qui / dona de la qual; havia de; països; subdesenvolupats
6. Vols venir **en mi** al concert que **van a fer** la setmana que ve?
- amb mi; faran
7. En **l'assemblea en seríem** més de tres-cents **cinquanta**.
- l'assemblea; en devíem ser; cinquanta
8. No sé **perquè** li han ensenyat una **tarjeta** groga. **Pot ser** serà perquè ha dit **algo** al **àrbit**.
- per què; targeta; potser; alguna cosa; àrbitre

9. **Lo que menys m'agrada** del viatge que hem fet a **Alemània** ha **segut** la **plutja** que **caia totes les dies**.
- Allò que menys / el que menys; m'ha agradat; Alemanya; sigut; pluja; queia; tots els dies
10. No **sigau** massa estrictes. Aquest problema necessita una **sol·lució** que **satisfaga** a tots.
- sigueu; solució; satisfaga
11. El meu amic s'ha gastat **molt diner amoblant** el pis nou perquè ha comprat molts objectes innecessaris com **cuadros**, perxes de disseny, **ceniceros**, etc.
- molts diners; moblant; quadres; cendrers
12. El pilot ha dit que no ha **percibit les senyals lluminoses** que li han fet **desde** la torre perquè el cel estava molt **nublat**.
- percebut; els senyals lluminosos; des de; ennuvolat
13. He comprat un xalet **que el jardí és immens**.
- el jardí del qual; immens
14. Encara que no tenia **res** de fam, **tenia que** menjar tot **lo** que li donaven.
- gens; havia de; tot allò / tot el que / totes les coses que
15. No pots fer les coses tan **mal**. **Hi haurà que** buscar una **fòrmula per a que** les **fasses** millor.
- malament; caldrà / s'haurà de; fórmula; perquè; faces